

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2015-12-10
meddelad i
Umeå

Mål nr M 1423-14

KLAGANDE OCH MOTPARTER

Å ena sidan

Markbygden Vind AB, 556710-9292, Norra Obbolavägen 115, 904 22 Umeå

Ombud: Advokaterna Nils Ryrberg och Hanna Tynkkynen, Advokatfirman Åberg & Co AB, Box 16295, 103 25 Stockholm

Å andra sidan

1. Arvidsjaur kommun, 933 81 Arvidsjaur
2. Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun, 941 85 Piteå
3. Semisjaur-Njarg sameby, c/o Anders Erling Fjällås, Ringvägen 6, 938 32 Arjeplog
4. Åke Gustavsson, Mandträsk 1, 942 03 Koler
5. Annica Hällström, Trundövägen 184, 945 34 Rosvik
6. Margareta Offermann, Rälsgatan 7, 942 35 Älvsbyn

MOTPART

Länsstyrelsen i Norrbottens län, 971 86 Luleå

ÖVERKLAGAT BESLUT

Beslut av miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Norrbottens län den 20 maj 2014 i ärende nr 551-3836-13, se bilaga 1

SAKEN

Tillstånd att uppföra och driva upp till 440 vindkraftverk inom Etapp 2 i Markbygden, Piteå kommun

Domslut, se sidorna 2–4.

Dok.Id 245273

Postadress
Box 138
901 04 Umeå

Besöksadress
Nygatan 45

Telefon
090-17 21 00
E-post: mmd.umea@dom.se
www.domstol.se

Telefax
090-77 18 30

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00-12:00
13:00-15:00

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen ändrar miljöprövningsdelegationens beslut i överklagade delar på följande sätt.

Villkor

a) Villkor nr 7 ändras så att det får följande lydelse:

Vindkraftverk får inte anläggas närmare än tre kilometer från, vid tidpunkten för grundläggningen, befintliga boplatser och alternativbon för kungsörn inklusive de som har redovisats i bilaga G till ansökan daterad 2013-09-25.

Anläggningsarbeten får inte ske närmare än en kilometer från kungsörnsbon under den tidsperiod som löper från och med den 1 februari till och med den 31 maj. Transporter under anläggningsfasen får inte ske närmare än 500 meter från kungsörnsbon under samma tidsperiod.

b) Mark- och miljödomstolen upphäver villkor nr 17.

Delegation

Delegering D1 ändras så att den får följande lydelse:

Miljöprövningsdelegationen överlåter med stöd av 22 kapitlet 25 § 3 stycket miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att fastställa närmare villkor till skydd för våtmarksfåglar och storlom inom Etapp 2 under häckningstid. *Delegationen gäller under anläggningsfasen av Etapp 2.*

I delegationen ingår att tillsynsmyndigheten får besluta under vilka tider byggnads- och anläggningsarbeten inte får utföras till skydd för fåglarnas häckning. Vidare ingår i delegationen att tillsynsmyndigheten får besluta på vilka avstånd från häckningsplatserna som

byggnads- och anläggningsarbeten inte får utföras under häckningstid.

Prövotid

Mark- och miljödomstolen beslutar att med stöd av 22 kap. 27 § miljöbalken skjuta upp frågan om fastställande av slutliga villkor för utformningen av hinderbelysning inom Markbygden Etapp 2.

Utredningsföreskrift

U4. Bolaget ska under en prövotid och i samråd med tillsynsmyndigheten utreda möjligheterna att installera radarstyrning av hinderbelysningen i lämpliga delar av vindkraftsparken inom Etapp 2 alternativt någon form av siktsystem med sänkning av hinderljusstyrkan utifrån visibilitet.

Utredningen samt förslag till slutliga villkor ska redovisas till miljöprövningsdelegationen senast inom två år från dagen för denna dom.

Provisorisk föreskrift

Följande provisoriska föreskrift gäller fram till dess att den uppskjutna frågan rörande utformning av hinderbelysning är slutligt avgjord och avgörandet beträffande den frågan har vunnit laga kraft.

P 3. Hinderbelysning ska, så långt det är möjligt inom ramen för gällande bestämmelser från Transportstyrelsen, utformas så att påverkan för närboende minimeras. Bolaget ska samråda med tillsynsmyndigheten i denna fråga.

Verkställighet

Det av miljöprövningsdelegationen meddelade tillståndet till verksamheten inom Etapp 2 får tas i anspråk även om denna dom inte har vunnit laga kraft.

2. Mark- och miljödomstolen avvisar:

- a) Arvidsjaurs kommuns yrkanden avseende ändring av villkor nr 11, 12 och 19 och utredningsföreskrift U3,
 - b) Arvidsjaurs kommuns yrkande avseende fastställande av villkor till skydd för pilgrimsfalk och
 - c) Norrbottens Ornitologiska Förenings yrkande rörande GPS-studie.
-

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

DOMSLUT	2
INLEDNING OCH BAKGRUND	9
STRUKTUREN I DENNA DOM	10
TILLSTÅND OCH GODKÄNNANDE AV MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNINGEN	10
ÖVERKLAGANDE OCH UTVECKLANDE AV TALAN	11
Semisjaur-Njarg sameby	11
Arvidsjaurs kommun	12
Margareta Offermann	14
Åke Gustavsson	14
Annica Hällström	14
MOTPARTERNAS YTTRANDE OCH BEMÖTANDE	15
Bolaget	15
Länsstyrelsen	16
ÖVRIGA YTTRANDE	17
Naturvårdsverket	17
BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE	17
DOMSKÅL	18
TILLSTÅNDSTIDENS LÄNGD	21
ÖVERKLAGANDE OCH UTVECKLANDE AV TALAN	21
Bolaget	21
MOTPARTERNAS YTTRANDE OCH BEMÖTANDE	22
Länsstyrelsen	22
Margareta Offermann, Åke Gustavsson och Annica Hällström	22
BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE	22
DOMSKÅL	23
VERKSTÄLLIGHET	24
ÖVERKLAGANDE OCH UTVECKLANDE AV TALAN	24
Bolaget	24
MOTPARTERNAS YTTRANDE OCH BEMÖTANDE	25
Länsstyrelsen	25
Arvidsjaurs kommun	25
Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun	26
Margareta Offermann	26
Åke Gustavsson	26
Annica Hällström	26
BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE	26
DOMSKÅL	27
VILLKOR NR 5 OCH DELEGERING D1	28
ÖVERKLAGANDE OCH UTVECKLANDE AV TALAN	29
Bolaget	29
MOTPARTERNAS YTTRANDE OCH BEMÖTANDE	30
Länsstyrelsen	30
Arvidsjaurs kommun	31
Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun	31
Margareta Offermann, Åke Gustavsson och Annica Hällström	32
ÖVRIGA YTTRANDE	32
Norrbottens ornitologiska förening	32
BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE	32
DOMSKÅL	33

VILLKOR NR 7	33
ÖVERKLAGANDE OCH UTVECKLANDE AV TALAN	34
Bolaget	34
Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun	36
MOTPARTERNAS YTTRANDE OCH BEMÖTANDE	36
Länsstyrelsen	36
Bolaget	38
Arvidsjaurs kommun	39
Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun	40
ÖVRIGA YTTRANDE	41
Naturvårdsverket	41
Norrbottens omotologiska förening	43
BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE	45
DOMSKÄL	48
VILLKOR NR 10	50
ÖVERKLAGANDE OCH UTVECKLANDE AV TALAN	51
Bolaget	51
MOTPARTERNAS YTTRANDE OCH BEMÖTANDE	51
Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun	51
Länsstyrelsen	52
Åke Gustavsson	52
BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE	52
DOMSKÄL	53
VILLKOR NR 11 OCH 12	54
ÖVERKLAGANDE OCH UTVECKLANDE AV TALAN	54
Bolaget	54
Arvidsjaurs kommun	56
MOTPARTERNAS YTTRANDE OCH BEMÖTANDE	56
Länsstyrelsen	56
Arvidsjaurs kommun	58
Åke Gustavsson	59
ÖVRIGA YTTRANDE	59
Naturvårdsverket	59
BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE	61
DOMSKÄL	62
VILLKOR NR 13	64
ÖVERKLAGANDE OCH UTVECKLANDE AV TALAN	64
Arvidsjaurs kommun	64
MOTPARTERNAS YTTRANDE OCH BEMÖTANDE	65
Bolaget	65
Länsstyrelsen	66
DOMSKÄL	66
VILLKOR NR 17	68
ÖVERKLAGANDE OCH UTVECKLANDE AV TALAN	68
Arvidsjaurs kommun	68
Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun	69
MOTPARTERNAS YTTRANDE OCH BEMÖTANDE	70
Bolaget	70
Länsstyrelsen	70
BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE	70
DOMSKÄL	71
VILLKOR NR 19, UTREDNINGSFÖRESKRIFT U3 OCH DEN PROVISORISKA FÖRESKRIFTEN P2	73

ÖVERKLAGANDE OCH UTVECKLANDE AV TALAN.....	74
Arvidsjaurs kommun	74
MOTPARTERNAS YTTRANDE OCH BEMÖTANDE	75
Bolaget	75
Länsstyrelsen.....	75
DOMSKÄL	76
DELEGERING D2	76
ÖVERKLAGANDE OCH UTVECKLANDE AV TALAN.....	76
Bolaget	76
MOTPARTERNAS YTTRANDE OCH BEMÖTANDE	77
Länsstyrelsen.....	77
Arvidsjaurs kommun	77
Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun	78
Åke Gustavsson.....	78
DOMSKÄL	78
UTREDNINGSFÖRESKRIFT U1 OCH PROVISORISK FÖRESKRIFT P1	79
ÖVERKLAGANDE OCH UTVECKLANDE AV TALAN.....	79
Bolaget	79
MOTPARTERNAS YTTRANDE OCH BEMÖTANDE	85
Semisjaur-Njarg sameby	85
Länsstyrelsen.....	87
Arvidsjaurs kommun	87
BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE	88
DOMSKÄL	88
UTREDNINGSFÖRESKRIFT U2.....	92
ÖVERKLAGANDE OCH UTVECKLANDE AV TALAN.....	92
Bolaget	92
MOTPARTERNAS YTTRANDE OCH BEMÖTANDE	93
Länsstyrelsen.....	93
Arvidsjaurs kommun	94
Miljö- och byggnämnden i Piteå kommun.....	95
Åke Gustavsson.....	95
DOMSKÄL	95
YRKANDEN OM TILLKOMMANDE VILLKOR.....	97
SKYDDSZON MOT ARVIDSJAURS KOMMUNGRÄNS M.M.	97
ÖVERKLAGANDE OCH UTVECKLANDE AV TALAN.....	97
Arvidsjaurs kommun	97
MOTPARTERNAS YTTRANDE OCH BEMÖTANDE	97
Bolaget	97
Länsstyrelsen.....	97
ARVIDSJAURS KOMMUNS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDE	98
DOMSKÄL	99
SKYDDSAVSTÅND FÖR PILGRIMSFALK	100
ÖVERKLAGANDE OCH UTVECKLANDE AV TALAN.....	100
Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun	100
Arvidsjaurs kommun	101
Annica Hällström	101
MOTPARTERNAS YTTRANDE OCH BEMÖTANDE	101
Bolaget	101
Länsstyrelsen.....	101
ÖVRIGA YTTRANDE	102
Norrbottens Ornitologiska förening.....	102
DOMSKÄL	102

SKYDDSAVSTÅND TILL NATURA 2000-OMRÅDEN/NATURRESERVAT	103
ÖVERKLAGANDE OCH UTVECKLANDE AV TALAN.....	103
Annica Hällström	103
BEMÖTANDE.....	103
Bolaget	103
Länsstyrelsen.....	103
DOMSKÅL	103

7

INLEDNING OCH BAKGRUND

Markbygden Vind AB (bolaget) ingav i maj 2008 en ansökan om att uppföra och driva 1 101 vindkraftverk i Markbygden, Piteå kommun, till miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Norrbottens län. Regeringen beslutade den 25 september 2008 att förbehålla sig tillåtlighetsprövningen enligt 17 kap. miljöbalken, efter begäran om detta från Piteå kommun.

Regeringen har i beslut den 4 mars 2010 tillåtit, med den begränsning som kan följa av villkoren i regeringens beslut, att högst 1 101 vindkraftverk med en totalhöjd på högst 200 meter anläggs och drivs inom det område som benämns Utredningsområde och som markerats på karta på sid. 10 i Teknisk beskrivning, daterad 2008-05-26, i ansökan. Regeringen har i ett beslut av den 21 oktober 2010 förtydligat att tillåtligheten avser det ovan angivna utredningsområdet.

Enligt regeringens beslut ska de byggnads- och anläggningsåtgärder som krävs för verksamheten ha vidtagits senast den 31 december 2021. Tillåtligheten förfaller för den del av verksamheten för vilken sådana åtgärder inte vidtagits vid denna tidpunkt.

Regeringen har i sitt beslut angett att tillåtligheten gäller i 30 år från den dag bolaget anmäler till Länsstyrelsen i Norrbottens län att verksamheten eller del av denna tagits i drift.

Regeringen har även meddelat ett antal villkor för tillåtligheten samt överlåtit ärendet till miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Norrbottens län för fortsatt prövning av bolagets ansökan om tillstånd enligt miljöbalken.

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Norrbottens län lämnade den 19 december 2011 bolaget tillstånd att anlägga och driva upp till 314 vindkraftverk inom ”Etapp 1 i Markbygden”. Tillståndet överklagades till mark- och miljödomstolen, men vann laga kraft den 16 oktober 2012 med domstolens ändring av ett villkor.

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Norrbottens län har därefter den 20 maj 2014, i det nu överklagade beslutet, meddelat Markbygden Vind AB tillstånd att anlägga och driva upp till 440 vindkraftverk inom ”Etapp 2 i Markbygden”, Piteå kommun. Den närmare bakgrunden i målet framgår av miljöprövningsdelegationens beslut, se bilaga 1.

Beslutet den 20 maj 2014 har överklagats till mark- och miljödomstolen av Markbygden Vind AB, Arvidsjaurs kommun, miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun, Semisjaur-Njarg sameby och ett antal privatpersoner.

STRUKTUREN I DENNA DOM

Överklagandena i mark- och miljödomstolen avser att tillstånd har lämnats, att miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) har godkänts, tillståndstidens längd, att s.k. verkställighetsförordnande inte har meddelats samt ett flertal enskilda villkor, utredningsföreskrifter och provisoriska föreskrifter. Det har även yrkats att tillkommande villkor ska föreskrivas.

Förutom klagandena har länsstyrelsen, Naturvårdsverket och Norrbottens ornitologiska förening yttrat sig i målet. Klagandenas yrkanden, såsom yrkandena har uppfattats av mark- och miljödomstolen, och vad klagandena har anfört samt avgivna yttranden redovisas nedan uppdelat under respektive rubrik, efterföljt av mark- och miljödomstolens domskäl i varje del.

TILLSTÅND OCH GODKÄNNANDE AV MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNINGEN

Regeringen har i beslut den 4 mars 2010 tillåtit anläggande av 1 101 vindkraftverk i Markbygden. Miljöprövningsdelegationen har i det nu överklagade beslutet lämnat tillstånd att anlägga och driva 440 vindkraftverk inom Etapp 2. Miljöprövningsdelegationen har i sitt beslut även godkänt MKB:n i ärendet.

Överklagande och utvecklande av talan

Semisjaur-Njarg sameby

Semisjaur-Njarg sameby (samebyn) har yrkat *i första hand* att bolagets tillståndsansökan avslås. Samebyn har yrkat *i andra hand* att bolaget åläggs att komplettera ansökan och den till ansökan fogade MKB:n med en beskrivning avseende konsekvenser och åtgärder för rennäringen avseende intilliggande samebyar som bedriver renskötsel och som kommer att påverkas av en eventuell etablering.

Samebyn har anfört sammanfattningsvis följande. Samebyn, som bedriver renskötsel inom närområdet för den tilltänkta etableringen, kommer att påverkas av en eventuell verksamhet. Bolaget har i sin ansökan ej beskrivit hur verksamheten kommer att påverka intilliggande samebyars bedrivande av renskötsel. MKB:n som bifogats ansökan är inte i det skick att den uppfyller de krav som en MKB av detta slag ska uppfylla. Indirekta och kumulativa effekter på rennäringen är inte beskrivna. Bolaget har redovisat konsekvenser för samebyn Östra Kikkejaure, bl.a. merarbete i form av sammanblandning av renar med andra samebyar. Denna konsekvens utgör inte enbart en konsekvens för den sameby som har sitt betesområde inom den faktiska lokaliseringen av verksamheten, utan utgör även en konsekvens för andra samebyar vars renar sammanblandas. – Av mark- och miljödomstolens prövning avseende tillstånd för gruvverksamhet, mål nr M 1666-11, framgår att domstolen har att pröva behovet av åtgärder för rennäringen oaktat om bolaget träffat överenskommelser med berörd sameby. Samebyn finner därför att även denna prövning ska ske oaktat eventuella överenskommelser. – Att beskriva de kumulativa effekterna är ett krav i EU:s MKB-direktiv och ska tillämpas i Sverige. Samspelet mellan olika miljöeffekter kan leda till kumulativa effekter vilka i förekommande fall ska beskrivas. Kumulativa effekter kan även uppstå genom verksamhetens eller åtgärdens samverkan med andra tidigare, nutida eller framtida aktiviteter vilket bör beaktas vid avgränsningen av MKB:n. – För att syftet med en MKB ska uppnås krävs att sökanden utgår från aktuell forskning samt omständigheter i övrigt som kan anses vara nödvändiga. Forskning visar att vindparker och andra tekniska ingrepp medför en störningseffekt för renar inom ett större område från störningskällan. Mark- och miljööverdomstolen har följdriktigt i

en dom den 23 november 2011 (mål nr M 824-11) bekräftat att forskningsläget nu är sådant att det kan konstateras att tekniska ingrepp, människonärvaro och buller medför en kraftig störningspåverkan på närliggande renskötsel. Beträffande vindkraftsparker konstaterade domstolen att störningszonen var fem kilometer. Mot bakgrund av vad som nu har anförts anser samebyn att tillstånd ej ska beviljas.

Arvidsjaurs kommun

Arvidsjaurs kommun har yrkat att MKB:n i ärendet inte godkänns.

Kommunen har anfört i huvudsak följande. Kommunen anser att de allmänna hänsynsreglerna, miljöbalken 2 kap. 1 §, 2 §, 3 § och 6 §, inte har efterföljts i upprättad MKB för vindkraftsparken. – Arvidsjaurs kommun antog den 21 oktober 2011 ett tillägg till översiktsplanen avseende vindkraft. Av tillägget framgår att Arvidsjaurs kommun ställer sig mycket restriktiv till utbyggnad av vindkraft inom kommunen. En av anledningarna är att vindkraften inte är förenlig med kommunens strategiska planering för turism. Turismen är en av Arvidsjaurs kommuns största näringar. Turismen är även idag en av Sveriges störst växande näringar och i Arvidsjaur satsar man specifikt på natur- och friluftsturism så väl sommar som vinter. Turisternas intresse för orörd natur ökar och begreppet "vildmark" beskriver väl vad som efterfrågas. Anläggande av vindkraftverk nära gränsen mellan Piteå och Arvidsjaurs kommuner begränsar möjligheterna att utveckla turistverksamhet i kommunens nordöstra delar. Utöver detta har anläggningarna påverkan på naturskyddade områden, vilka är extra värdefulla för rekreation och friluftsliv. – Det finns fortfarande olika miljöstörningar som ej utretts tillräckligt. Arvidsjaurs kommun skulle bli hårt drabbat av förlorade intäkter från turismen i kommunen om vindkraftsparken anläggs. – I vindkraftsplanen har det endast angetts ett område inom kommunen som lämpligt för vindbruk och detta område ligger i en annan del av kommunen och berör inte området vid byarna Långsel och Dartsel. Området där byarna Dartsel och Långsel finns har inte bedömts lämpligt för vindbruk i kommunens plan. Fritidshusägare och boende i byarna Långsel och Dartsel måste ges tillfälle att vid samrådsmöten med bolaget yttra sig över planerad vindkraftspark. Fastighetsägare i Långsel anser att de ej har fått någon inbjudan till samrådsmötet i

Långträsk 2011-11-29. Ett protokoll från detta möte har dock tillställts fastighetsägarna. Svevinds uppgift är att områden som fick inbjudan till mötet i Långträsk men som inte var aktuella för inlösen var Långsel (mer än 2 000 meter till närmsta planerade verk enligt dåvarande bedömning). Någon ny information om att vindkraftverken kommer att placeras närmare än 2 kilometer från fastigheterna i Långsel har ej tillställts fastighetsägarna. Enligt karta i MKB:n är vindkraftverkens placering ca 1 kilometer från fritidshusen i Långsel. Ett samråd borde ha hållits i Dartsel och Långsel efter det att bolagets nya beräknade placering av vindkraftverken upprättades. – Det måste utredas ytterligare hur många högintensiva hinderbelysningar som ska installeras i Markbygdens vindkraftspark Etapp 2 och var dessa hinderbelysningar ska vara placerade. Vindkraftverk kommer att placeras på en sträcka av ca 1 mils längd efter kommungränsen mellan Piteå och Arvidsjaurs kommuner. I MKB:n finns beskrivet att hinderbelysningen kommer att ses ca 1 mil in i Arvidsjaurs kommun, detta medför att en stor yta i kommunen kommer att påverkas av blinkande ljus från vindkraftsparken. Det måste göras en utredning som anger inom vilket område i Arvidsjaurs kommun som högintensiv hinderbelysning kommer att kunna ses.

Arvidsjaurs kommun har i ett yttrande efter överklagandetidens utgång anfört följande. Kommunen har tidigare begärt att mark- och miljödomstolen inte godkänner upprättad MKB, då det finns ett antal villkor och utredningsvillkor som inte utretts tillräckligt samt störningar som måste utredas ytterligare. I tillägg till vad kommunen tidigare anfört anser kommunen att punkten "Prövotid gällande Arvidsjaurs flygplats samt utredningsvillkor U3" ska tas bort från beslutet och att beslutet återförvisas till miljöprövningsdelegationen för ny handläggning. Den utredning som krävs angående en eventuell höjning av MSA-ytan och en eventuellt längre inflygningssträcka till Arvidsjaurs flygplats måste vara färdigställd innan MKB:n godkänns och tillståndet till vindkraftsparken kan ges. [Se även avsnittet "Villkor nr 19, utredningsföreskrift U3 och den provisoriska föreskriften P2"].

Margareta Offermann

Margareta Offerman har yrkat *i första hand* att bolagets tillståndsansökan avslås. *I andra hand* har hon yrkat att miljöprövningsdelegationens beslut undanröjs och målet återförvisas till delegationen för omprövning.

Margareta Offermann har anfört sammanfattningsvis följande. Den nu aktuella etappen kommer att omge hennes fastighet. Miljöbalken ger inte utrymme att dela upp projektet på det sätt som skett i Markbygdenprojektet. Berörd fastighet används och fungerar som fritidsbostad som invigdes ett par veckor innan aviseringen av detta projekt. Investeringen baserades helt på att det var en tyst och vacker kulturbygd. – Handläggningen från offentligt håll av projektet har ointetgjort hennes möjlighet att komma till ett samförstånd. Stöd och agerande från politisk och offentlig förvaltning har möjliggjort ett sådant förhållningssätt. – Objektivitetskravet samt försiktighetsprincipen är endast två av de grundläggande rättigheter som är åsidosatta. Lagstiftning har åsidosatts och ignorerats och därmed hennes grundlagsskyddade rättigheter samt den civilrättsliga och internationella lagstiftningen som i ärendet kan åberopas.

Åke Gustavsson

Åke Gustavsson har yrkat att bolagets tillståndsansökan avslås.

Åke Gustavsson har anfört följande. Bolagets förslag att antingen lösa in hans gård eller flytta den till en föreslagen plats utanför området blev en chock. Den verksamhet som prövas i detta ärende kan förorsaka skador och olägenheter på människors hälsa och miljön genom i första hand buller, skuggor, ljus och eventuellt nedfall av is och/eller snö. Den ineffektiva vindkraften har blivit en politisk symbol för förnyelsebar energi, en symbol som kostar pengar, förstörda landskap och miljöer samt leder till högre elräkningar.

Annica Hällström

Annica Hällström har yrkat att bolagets tillståndsansökan avslås.

Annica Hällström har anfört följande. Sverige behöver inte någon mer energiförsörjning. Hon står i begrepp att uppföra ett hus på sin tomt och kommer att få störande buller och ljus från vindkraftverken från tre håll runt fastigheten och störande trafik från tunga transporter dagligen i många år. Vindkraftsparken innebär ett stort ingrepp i naturen som kommer att påverka människor, djur och natur på sätt som man inte känner till då studierna är alltför bristfälliga och obefintliga. Hon ifrågasätter hur kraven är utformade om bolaget kommer att sälja tillstånden till annan aktör och om det finns kryphål.

Motparternas yttranden och bemötanden

Bolaget

Bolaget har anfört sammanfattningsvis följande. Regeringen har genom sitt beslut enligt 17 kap. miljöbalken avgjort frågan om tillåtligheten av Markbygdenprojektet. Regeringen återförde efter sitt beslut bolagets ansökan till miljöprövningsdelegationen för den tillståndsprövning som skulle ske. De efterföljande tillståndsprövningarna av de olika etapperna innebär något förenklat att det ankommer på miljöprövningsmyndigheten att utifrån miljöbalkens bestämmelser meddela de villkor som krävs för verksamheten. Följaktligen är den prövning som nu är aktuell avseende Etapp 2 i viss mån begränsad. Prövningen är också begränsad på så sätt att exempelvis koncession för anslutningsledningen provas i annan ordning. – MKB:n redovisar konsekvenser, förutom för rennäringen som allmänt intresse, även specifikt för Semisjaur-Njarg sameby. Vidare bedrivs omfattande uppföljningsprogram för att undersöka påverkan under byggnads- och anläggningsarbetena och under driften. Underlaget är tillräckligt för en bedömning av konsekvenserna för rennäringen, både som allmänt intresse och för de berörda samebyarna. – Eftersom Semisjaur-Njarg har framfört att den största konsekvens som kan befaras är att renar från Östra Kikkejaure sameby går över till Semisjaur-Njarg samebys betesmarker, har bolaget fokuserat på att undvika en sådan (indirekt) effekt på Semisjaur-Njarg. Bolagets uppfattning är att genom avtalet mellan Östra Kikkejaure sameby och bolaget kommer indirekta effekter på Semisjaur-Njarg inte att behöva uppstå. Avtalet med Östra Kikkejaure syftar således inte till att kompensera merarbete till

följd av att samebyns renar sprids till angränsande samebyars mark i större omfattning än tidigare. Syftet med avtalet är istället att helt förhindra en sådan effekt. – Bolaget motsätter sig samtliga yrkanden från Arvidsjaurs kommun. Kommunen har i sitt överklagande inte framfört några nya grunder till stöd för sina yrkanden, utan upprepar omständigheter som redan framförts och bedömts av miljöprövningsdelegationen. – Bolaget delar inte Margareta Offermans påstående om kränkning av hennes fri- och rättigheter. Miljöprövningen syftar till att balansera enskilda och allmänna intressen. Miljöprövningsdelegationens beslut innehåller vidare ett särskilt villkor avseende buller inom det detaljplanlagda området vid Bänkerudden. Detta villkor har bolaget respekterat vid sin planering av vindkraftsparkens utformning. – Bolaget har i sak inget att tillägga i de frågor Åke Gustavsson tagit upp i sitt överklagande utan hänvisar till det som bolaget anfört under miljöprövningsdelegationens handläggning. – Bolaget ifrågasätter Annica Hällströms talerätt i målet. Eftersom hon i dagsläget inte har någon byggnad uppförd på sin tomt i Koler berörs hon inte av de effekter på landskapsbild som kommer att uppstå eller av andra effekter som uppstår till följd av vindkraftsetablering. Bolaget hänvisar i sak till det som anförts under miljöprövningsdelegationens handläggning.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har anfört i huvudsak följande. Länsstyrelsen anser inte att det har framkommit nya uppgifter eller skäl i Semisjaur-Njarg samebys överklagande som talar för att samebyns yrkanden ska bifallas. – När det gäller vad Arvidsjaurs kommun har anfört beträffande vindkraft och översiktsplanering ska beaktas att samtliga vindkraftverk anläggs inom Piteå kommun. Vidare har regeringen i sitt beslut (M2009/1517/F/M) om tillåtlighet för projektet tagit ställning till de övergripande förutsättningarna att anlägga vindkraft i Markbygden. Samrådsförfarandet har genomförts i vederbörlig ordning och de krav som rimligen kan ställas på samrådsförfarandet får anses vara tillgodosedda. Regeringen har i den givna tillåtligheten förutsatt att verksamheten kommer att medföra en stor till betydande påverkan på landskapsbilden. De synpunkter som framförs beträffande hinderbelysning utgör inte heller tillräckliga skäl för att ändra beslutet. – Vad

Margareta Offermann, Åke Gustavsson och Annica Hällström har anfört utgör inte skäl att ändra miljöprövningsdelegationens beslut.

Övriga yttranden

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har vidhållit vad som framförts i yttranden från 2014-02-25 respektive 2014-04-15 till miljöprövningsdelegationen, i vilka verket förklarade att verket inte hade någon invändning mot att tillstånd skulle ges till sökt verksamhet till den del av ansökan som är belägen inom de två nordligaste delområdena, dvs. det största delområdet som omfattar bl.a. Stenberget, samt det område där bl.a. Bänkerberget är beläget men att tillstånd dock inte borde meddelas för vindkrafts-etablering, vägbyggen eller annan verksamhet eller åtgärder inom någon del av enklaven vid Stor-Huvberget och Skällberget, med hänvisning till förekomsten av kungsörn.

Bolagets bemötande av inkomna yttranden

Angående nya yrkanden från Arvidsjaurs kommun

Bolaget har anfört följande. Bolaget noterar att kommunen i sin inlägga (ab 62) nu tagit upp frågan om vindkraftsanläggningens påverkan på Arvidsjaurs flygplats och trafiken till och från flygplatsen. Kommunen framställer nya yrkanden avseende ett underkännande av MKB:n samt ändringar i villkor och därtill ett yrkande om återförvisning i visst hänseende. Bl.a. yrkar kommunen att villkoren för skydd av spelplatser för orre och tjäder ska ändras, att störningar av hindermarkering och påverkan på Arvidsjaurs flygplats ska utredas innan tillstånd lämnas samt att formuleringen i villkor nr 19 ska justeras [se även respektive avsnitt]. Bolaget yrkar i första hand att de senare framställda yrkandena ska avvisas som för sent framställda. I andra hand yrkar bolaget att de ska lämnas utan bifall med hänvisning till det bolaget tidigare anfört och nu åberopar. Vad avser avvisningsyrkandet gör bolaget gällande att yrkandena formellt inte kan beaktas då de inte framställts inom fristen för att överklaga miljöprövningsdelegationens beslut. – Bolaget anser att den påverkan som förvisso uppstår på landskapsbilden är sådan att den utifrån praxis

ska godtas. Det ska också erinras om att regeringen vid sin tillåtlighetsprövning ansett att påverkan på landskapsbilden får godtas. Vid intresseavvägningen mellan värdet av den förnybara energi som kommer att produceras och påverkan på landskapsbilden ska energiintresset vinna företräde. EU ställer genom direktivet om förnybar energi krav på Sverige. Markbygdenprojektet bidrar i hög grad till möjligheterna att uppfylla kraven.

Domskäl

Semisjaur-Njarg sameby har yrkat i första hand att tillstånd inte ska beviljas och i andra hand att bolaget ska åläggas att komplettera ansökan och den tillhörande MKB:n med en beskrivning av konsekvenser och åtgärder för rennäringen avseende intilliggande samebyar.

Arvidsjaur kommun har yrkat att MKB:n i ärendet inte ska godkännas. Kommunen har ansett att de allmänna hänsynsreglerna i miljöbalken inte har efterföljts. Arvidsjaur kommun har i överklagandet angett att det finns flera olika miljöstörningar som inte har utretts tillräckligt och att kommunen skulle bli hårt drabbad av förlorade intäkter från turismen om vindkraftsparken anläggs. Vidare har ifrågasatts samrådets genomförande med fritidshusägare och boende i byarna Långsel och Dartsel. Kommunen har även ansett att det måste göras en utredning som visar inom vilket område i Arvidsjaur kommun som högintensiv hinderbelysning kommer att kunna ses. I ett senare ingivet ”tillägg” till överklagandet har kommunen angett att den utredning som krävs angående en eventuell höjning av MSA-ytan och en eventuellt längre inflygningssträcka till Arvidsjaur flygplats måste vara färdigställd innan MKB:n kan godkännas och tillstånd ges.

Margareta Offerman har i första hand motsatt sig att tillstånd ges på den grunden att det kränker hennes medborgerliga fri- och rättigheter. I andra hand har hon ansett att ansökan ska återremitteras till första instans för omprövning. Den nu aktuella etappen kommer att omge hennes fastighet. Objektivitetskravet samt försiktighetsprincipen är två av de grundläggande rättigheter som är åsidosatta.

Åke Gustavsson har, som det får förstås, överklagat hela tillståndet för Etapp 2, på den grunden att verksamheten kan förorsaka skador och olägenheter på människors hälsa och miljön genom i första hand buller, skuggor, ljus och eventuellt nedfall av is och/eller snö.

Annica Hällström har överklagat tillståndet för Etapp 2 och anført att Sverige inte behöver någon mer energiförsörjning samt att hon står i begrepp att uppföra ett hus på sin tomt och kommer att få störande buller och ljus från vindkraftverken från tre håll runt fastigheten och störande trafik från tunga transporter dagligen i många år.

Länsstyrelsen har ansett att det inte har framkommit några skäl eller nya uppgifter som gör att tillståndet ska upphävas eller ändras. Naturvårdsverket har hänvisat till vad som tidigare framförts beträffande tillåtligheten, dvs. att tillstånd inte borde meddelas inom det södra området vid Stor-Huvberget och Skällberget med hänvisning till förekomsten av kungsörn.

Mark- och miljödomstolen konstaterar inledningsvis att tillåtligheten för den sökta vindkraftsetableringen har prövats av regeringen. Regeringen meddelade även ett antal villkor för tillåtligheten och överlämnade därefter ärendet till miljöprövningsdelegationen för fortsatt prövning av bolagets ansökan om tillstånd. I regeringens beslut angavs att utbyggnaden skulle ske inom ett bestämt område, det s.k. Utredningsområdet. Regeringen har vid sin prövning i flera viktiga avseenden tagit ställning och gjort avvägningar som fått betydelse för den fortsatta prövningen, t.ex. att bolaget ska vidta åtgärder i syfte att kompensera för det intrång som verksamheten förorsakar rennäringsområdet och omkringliggande områden (regeringens villkor nr 2). När det gäller Semisjaur-Njarg sameby har just frågan om slutliga villkor i den delen skjutits upp av miljöprövningsdelegationen under en provotid. Mark- och miljödomstolen bedömer i likhet med delegationen att underlaget i MKB:n beträffande påverkan på rennäringsområdet kan godtas och att tillstånd kan ges, men att bolaget innan man anlägger vindkraftverk inom och i närheten av Semisjaur-Njarg samebys område måste fullfölja utredningsarbetet genom att utreda och precisera vilka åtgärder som kan vidtas i syfte att begränsa

påverkan och kompensera det intrång som verksamheten förorsakar den rennäring som bedrivs av denna sameby. Se även avsnittet om utredningsföreskrift U1 och den provisoriska föreskriften P1. Mark- och miljödomstolen bedömer följaktligen att Semisjaur-Njarg samebys yrkanden inte ska bifallas.

Beträffande Arvidsjaurs kommuns yrkande att MKB:n inte ska godkännas har mark- och miljödomstolen ingen annan uppfattning i sak än den som redovisats av länsstyrelsen och som även legat till grund för miljöprövningsdelegationens beslut. Även domstolen bedömer vidare att samrådet genomförts på ett godtagbart sett. Vad kommunen har anfört beträffande Arvidsjaurs flygplats, vilket inte ingick i de ursprungliga grunderna för varför kommunen anser att MKB:n inte ska godkännas, ändrar inte domstolens bedömning att MKB:n uppfyller kraven och kan godkännas. Arvidsjaurs kommuns yrkande ska därför inte bifallas.

Mark- och miljödomstolen har förståelse för att Margareta Offerman anser att hon kommer att drabbas av påverkan från vindkraftsetableringen på ett påtagligt sätt. Vindkraftverk kan komma att anläggas i stort sett i alla riktningar från hennes fastighet, de närmsta verken på drygt en och halv kilometers avstånd. Domstolen anser trots det att de villkor som har fastställts i tillståndet, med en särskild reglering av ljudnivån för det detaljplanelagda området vid Bänkerträsk, är tillräckliga för att påverkan får anses acceptabel eller i vart fall måste tålas. Margareta Offermans yrkande i såväl första hand som andra hand ska därför inte bifallas.

Mark- och miljödomstolen bedömer att Annica Hällström är berörd av den aktuella verksamheten på ett sådant sätt att hon måste anses vara taleberättigad. Varken hon eller Åke Gustavsson har emellertid framfört sådana skäl som medför att mark- och miljödomstolen anser att tillståndet ska upphävas. Även Annica Hällströms och Åke Gustavssons yrkanden ska därför lämnas utan bifall.

TILLSTÅNDSTIDENS LÄNGD

Miljöprövningsdelegationens formulering i det överklagade beslutet:

Detta tillstånd gäller till och med den 19 november 2043.

Överklagande och utvecklande av talan

Bolaget

Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen beslutar att tillståndet gäller 30 år från den dag bolaget anmält att verksamheten inom Etapp 2 tagits i drift. Bolaget har hemställt att domstolen, för det fall det behövs för ett bifall angående tillståndstiden, inhämtar yttrande från regeringen för att klarlägga hur regeringens beslut ska tolkas.

Bolaget har anfört följande. Bolaget anser att miljöprövningsdelegationens tolkning av regeringens tillåtlighetsbeslut inte är korrekt. Regeringens beslut får istället förstås så att tillåtligheten gäller i 30 år för respektive delområde som tillståndsprövas för sig. Tillståndet för Etapp 2 ska följaktligen gälla 30 år från den dag bolaget har anmält till länsstyrelsen att verksamheten inom Etapp 2 eller del av denna tagits i drift. – Den verksamhet som regeringens tillåtlighetsbeslut omfattar var i tillståndshänseende ursprungligen delat i sex etapper som framgår av den första MKB:n 2008-05-26. Det var i det skedet också tydligt redovisat att utbyggnaden skulle ske succesivt under flera år. Senare befanns möjligt koncentrera själva tillståndsprövningen i tre etapper som sammanfaller med hur byggandet planeras ske. Om tillståndets giltighet för Etapp 2 och kommande Etapp 3 tidsbegränsas till år 2043 innebär det att de sista verken i Etapp 3 får en drifttid som är betydligt kortare än den tekniska livslängden och en ny tillståndsprozess måste aktualiseras när det fortfarande finns mycket livslängd kvar. Ett vindkraftverk har en livslängd om ca 25-30 år vilket regeringen var fullt införstådd med. Det kan inte ha varit regeringens mening, att i strid med en etablerad praxis, framtvinga en ny prövning inom så kort tid och under en normal livslängd för ett vindkraftverk. Det är inte heller rimligt att endast en del av livslängden kan nyttjas inom ramen för det kommande tillståndet för Etapp 3 eller att tillståndets tidsbegränsning börjar löpa

innan tillståndet ens vunnit laga kraft. – Sammantaget anser bolaget att tillståndets giltighetstid ska ändras så att den överensstämmer med formuleringen i regeringens tillåtlighetsbeslut.

Motparternas yttranden och bemötanden

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har anfört att det som kan utläsas av regeringens beslut är att tillåtligheten gäller i 30 år från det att del av verksamheten har tagits i drift samt att det inte framgår av regeringens beslut att tillåtligheten, för de olika etappområden som är belägna inom det geografiska område som har erhållit tillåtlighet, ska börja löpa vid olika tidpunkter.

Margareta Offermann, Åke Gustavsson och Annica Hällström

Margareta Offermann, Åke Gustavsson och Annica Hällström har motsatt sig bolagets yrkande om ändring av tillståndstiden.

Bolagets bemötande av inkomna yttranden

Bolaget har vidhållit att regeringens beslut inte ska tolkas på det sätt som länsstyrelsen har hävdat samt anfört följande. Ett avgörande skäl för bolagets beslut att verka för en tillåtlighetsprövning av regeringen var att projektet är mycket stort och att anläggandet skulle genomföras under flera år i etapper. Detta framhölls i ansökan som lades till grund för tillåtlighetsprövningen. Bl.a. anges i MKB:n (2008-05-26) på sid 53 att: *Den fortgående snabba teknikutvecklingen gör det omöjligt att i detalj fastlägga lämplig verksstorlek för Markbygdens olika utbyggnadsetapper, som kommer att pågå stegvis fram till strax efter 2020.* I ansökan (sid 9) till länsstyrelsen angavs vidare följande: *Anläggande av vindkraftverken i Markbygden kommer att pågå under flera år. En preliminär bedömning ger i dagsläget vid handen att hela området kommer att vara utbyggt närmare år 2020, förutsatt att anläggandet kan påbörjas under år 2011.* – Det stod också helt klart för regeringen att vindkraftverks normala livslängd uppskattas till minst 25-30 år vid sedvanligt underhåll. Med ett utökat underhåll och mer omfattande utbyte kan livslängden

förlängas ytterligare. Det ska här nämnas att arrendeavtalen som träffas med berörda markägare gäller för en period om femtio år vilket av bolaget bedömts vara en realistisk livslängd för vindkraftverken med viss förnyelse av anläggningsdelar. – Mot bakgrund av dessa omständigheter är länsstyrelsens tolkning fullkomligt orimlig. Den skulle innebära att regeringen vid sin tillåtlighetsprövning – trots sina insikter – avsett att ianspråktagandet av tillståndet under 2011 ska medföra att de verk som kommer att uppföras under 2021 endast ska kunna drivas i drygt 20 år med stöd av tillståndet. – Bolaget vidhåller att regeringens formulering ska uppfattas på så sätt att tillåtligheten gäller 30 år för den del av anläggningen som med stöd av tillstånd tas i drift och att länsstyrelsens beslut ska anpassas härtill. Regeringens formulering ska uppfattas som att den med uttrycket "del av" också avsett enstaka vindkraftverk, d.v.s. att tillåtligheten och tillståndet såvitt avser tid ska bestämmas för varje enskilt vindkraftverk.

Domskäl

– Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen ska besluta att tillståndet ska gälla 30 år från den dag bolaget anmält att verksamheten inom Etapp 2 har tagits i drift.

Mark- och miljödomstolen finner inte skäl att inhämta något yttrande från regeringen rörande frågan om tillåtlighetstidens längd.

Regeringens tillåtlighetsprövning har omfattat hela vindkraftsparken i Markbygden. Enligt regeringens beslut gäller tillåtligheten i 30 år från den dag bolaget anmäler till Länsstyrelsen i Norrbottens län att verksamheten eller del av denna har tagits i drift. Ingenting i regeringens beslut antyder att man avsett att olika tidpunkter ska gälla för olika etapper inom projektet. Om detta hade varit avsikten hade beslutet rimligen formulerats på ett annat sätt. Mark- och miljödomstolens bedömning är att regeringens beslut inte kan tolkas på något annat sätt än som miljöprövningsdelegationen har gjort i sitt beslut. Miljöprövningsdelegationens beslut angående tillståndstiden ska följaktligen inte ändras.

Mark- och miljödomstolen vill i sammanhanget påtala följande. Genom att tidsbegränsa beslutet om tillåtlighet på det sätt som regeringen har gjort åstadkoms att en eventuell framtida omprövning av tillåtligheten och tillstånden för de olika etapperna inom projektet kan ske samlat för hela etableringen av vindkraftverk i Markbygden. Mark- och miljödomstolen ser klara fördelar med ett sådant förfaringsätt. Alla samlade erfarenheter av etableringens påverkan och effekter kan då hanteras och bedömas i ett sammanhang. De vindkraftverk som eventuellt inte byggs förrän under år 2021, vilket är det sista året för byggnads- och anläggningsåtgärder, kommer i och för sig att ha en beslutad tillståndstid på endast 22 år, vilket är en kortare tid än den förväntade livslängden på verken, 25–30 år. Olägenheterna av detta bedöms dock inte överstiga fördelarna med en gemensam tillståndstid för hela projektet. Bolaget anger också i sitt bemötande av länsstyrelsens yttrande över bolagets överklagande, att med ett utökat underhåll och mer omfattande utbyte kan livslängden förlängas ytterligare och att en realistisk livslängd för vindkraftverken då snarare kan vara 50 år. Det innebär att tillstånden ändå måste omprövas. Genom tidsbegränsade tillstånd läggs ansvaret för att ompröva tillstånden för den miljöfarliga verksamheten tydligt på verksamhetsutövaren, vilket generellt kan anses vara en fördel.

VERKSTÄLLIGHET

Miljöprövningsdelegationens formulering i det överklagade beslutet:

Miljöprövningsdelegationen avslår bolagets yrkande om verkställighetsförordnande.

Överklagande och utvecklande av talan

Bolaget

Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen meddelar ett s.k. verkställighetsförordnande enligt 22 kap. 28 § miljöbalken.

Bolaget har anfört följande. Bolaget har i sin ansökan om tillstånd till Etapp 2 åberopat samma grunder och skäl som tidigare åberopades till stöd för motsvarande yrkande för Etapp 1. Vid prövningen av Etapp 1 meddelades ett verkställighets-

förordnande. Miljöprövningsdelegationens svängning saknar skäl sett till nu påpekade förhållande. – Såvitt framgår av kommentaren till miljöbalken ska verksamhetsutövare kunna påräkna ett verkställighetsförordnande om det är visat att det är angeläget för företagaren att snabbt komma igång med sina arbeten. I fråga om Markbygdenprojektet är projektets tillåtlighet redan prövad. Tillståndet omfattar inte bara anläggandet av vindkraftverken, utan också anordnandet av hela den infrastruktur som projektet kräver. Det som främst behöver påbörjas är anläggandet av vägar i området. Vägar är inte bara till nytta för projektet, utan också för skogsbruket. De kan alltså tjäna ett eget syfte. Det ska i detta sammanhang framhållas att det i villkoren för tillståndet föreskrivits en samrådsskyldighet vad avser vägars lokalisering. Uppförandet av vindkraftverken sker i senare skede. Ett verkställighetsförordnande innebär således små risker för miljön och motstående intressen.

Motparternas yttranden och bemötanden

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har anfört följande. Det stämmer att bolaget har åberopat samma grunder och skäl för verkställighetsförordnande som för Etapp 1. Det har dock tillkommit nya motparter som har framfört yrkanden och synpunkter som inte förekom vid prövningen av Etapp 1. Förutsättningarna har således inte varit samstämmiga vid prövningarna av Etapp 1 och Etapp 2.

Arvidsjaurs kommun

Arvidsjaurs kommun har ansett att något verkställighetsförordnande inte ska medges och som skäl anfört att Dubblabergens naturreservat är ett unikt område med mycket höga naturvärden och att det kvarstår miljöstörningar som inte har utretts tillräckligt. Enligt kommunen bör verksamheten inte få påbörjas förrän ärendet har prövats i samtliga instanser och kommunen getts tillfälle att överklaga de beslut som kommunen anser bör överprövas.

Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun

Miljö- och tillsynsnämnden har anfört att de anläggningar och vägar som byggs i ett tidigt skede av vindkraftsparken inte är att jämföra med vanliga skogsbilvägar då de är mer omfattande och sannolikt medför större konsekvens för naturmiljöerna samt att det inte är lämpligt att vindkraftsparkens infrastruktur börjar byggas innan alla villkor i tillståndet är fastställda.

Margareta Offermann

Margareta Offerman har motsatt sig bolagets begäran om ändringar av tillståndet.

Åke Gustavsson

Åke Gustavsson har motsatt sig bolagets begäran om verkställighet.

Annica Hällström

Annica Hällström har anfört följande. Det finns inte någon som helst anledning att vägbyggandet ska påbörjas förrän tillståndet vunnit laga kraft. Då man inte vet var vindkraftverkens placering blir bör man vänta med vägbygget för det kan väl inte göras skillnad på vindkraftsexploaterer och markägare. Att använda skogsbruket som ursäkt för att kunna starta vägbygget innan tillståndet vunnit laga kraft hör inte hemma här, för skogsbruket har klarat sig utan bolaget tidigare och kommer så att göra fortsättningsvis.

Bolagets bemötande av inkomna yttranden

Bolaget har anfört att den omständigheten att andra nu fört talan mot bolagets ansökan än de som överklagade tillståndet för Etapp 1, inte är en sådan omständighet som motiverar att verkställighet inte ska medges för tillståndet avseende Etapp 2.

Domskäl

Enligt 22 kap. 28 § första stycket miljöbalken får mark- och miljödomstolen när det finns skäl till det förordna att ett tillstånd till en verksamhet får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft, s.k. verkställighetsförordnande. Av bestämmelsen följer att huvudregeln är att en tillståndsdom måste ha vunnit laga kraft innan tillståndet får tas i anspråk.

Motiven till bestämmelsen om verkställighetsförordnande är kortfattade och i författningskommentaren anges det enbart att ett skäl för verkställighetsförordnande kan vara att arbeten måste utföras före en snabbt annalkande vinter (se prop. 1997/98:45 del 2 s. 247 f.). Bestämmelsen i miljöbalken går tillbaka på de regler av motsvarande innehåll som har funnits i tidigare gällande vattenlagar och i den genom miljöbalken upphävda miljöskyddslagen från år 1969. Enligt miljöskyddslagen gällde som huvudregel att ett tillståndsbeslut blev gällande först när det vann laga kraft, men det kunde förordnas att beslutet skulle ”lända till efterrättelse omedelbart” (49 §). Att beslutet normalt inte fick verkställas förrän det hade vunnit laga kraft motiverades med att det kunde röra många olika intressen och vara av mycket ingripande art. En omedelbar verkställighet kunde dock komma i fråga exempelvis då fallet var klart eller då det var angeläget för den som hade fått ett tillstånd att snabbt komma igång med arbetena (prop. 1969:28 s. 298).

Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2012 s. 623 uttalat att ett verkställighetsförordnande ur processuell synvinkel är att se som ett undantag och att det därför får läggas på verksamhetsutövaren att påvisa konkreta skäl för ett verkställighetsförordnande och ange vilka beaktansvärda nackdelar som är förknippade med att tillståndet inte kan tas i anspråk omedelbart och vad som kan bli följden av att verksamheten förskjuts framåt i tiden. Enligt Högsta domstolen måste det också krävas att verksamhetsutövarens intresse med viss marginal väger tyngre än de intressen som talar för att ett lagakraftvunnet avgörande bör föreligga innan tillståndet får tas i anspråk. Särskild hänsyn ska enligt Högsta domstolen tas till de skador på miljön som kan uppstå om tillståndet omedelbart tas i anspråk och de

möjligheter som finns att läka sådana skador om tillståndsbeslutet upphävs eller ändras.

Det av miljöprövningsdelegationen meddelade tillståndsbeslutet har överklagats av – förutom bolaget självt – Arvidsjaurs kommun, miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun, en sameby och tre privatpersoner. Bland annat har det av miljöprövningsdelegationen meddelade tillståndet till verksamheten ifrågasatts. Verksamheten inom Etapp 2 kommer redan under de inledande skedena att få vissa följdverkningar för miljön, bl.a. till följd av anläggande av vägar i området. Vid bedömningen av frågan om huruvida verkställighetsförordnande bör meddelas eller inte måste emellertid beaktas att regeringen vid sin tillåtlighetsprövning har tillåtit verksamheten. Till detta kommer att verksamheten rör mycket stora ekonomiska värden, och bolaget har påtalat vikten av att snabbt komma igång med arbetena. Enligt mark- och miljödomstolens bedömning skulle en förskjutning i bolagets tidsplan kunna medföra avsevärda kostnader. Det bör även beaktas att såväl miljöprövningsdelegationen som mark- och miljödomstolen har skjutit upp vissa frågor för vidare utredning under en provotid samt meddelat ett par provisoriska föreskrifter, däribland till skydd för Semisjaur-Njarg sameby. Mark- och miljödomstolen finner vid en samlad bedömning att bolagets intresse av att få ta tillståndet i anspråk redan innan denna dom har vunnit laga kraft väger, med erforderlig marginal, tyngre än de intressen som talar för att ett lagakraftvunnet avgörande måste föreligga innan verkställighet får ske. Bolaget yrkande om verkställighetsförordnande bör följaktligen bifallas.

VILLKOR NR 5 OCH DELEGERING D1

Villkor nr 5 enligt formulering i det överklagade beslutet:

Bolaget ska senast fyra månader innan byggstart samråda med tillsynsmyndigheten beträffande vid vilka tidpunkter byggnads- och anläggningsarbeten kan utföras inom Etapp 2 så att häckning för våtmarksfåglar och storlom inom Etapp 2 inte påverkas negativt. Vidare ska samråd hållas beträffande på vilka avstånd från häckningsplatser som byggnads- och anläggningsarbeten kan utföras under häckningstid så att häckningen inte påverkas negativt. Tillsynsmyndigheten får medge att samråd hålls vid en senare tidpunkt än fyra månader innan byggstart,

dock ska samrådet ske innan dess att byggnads- och anläggningsarbeten påbörjas. Se även vad som framgår under rubriken delegation i detta beslut.

Delegering D1 enligt formulering i det överklagade beslutet:

Miljöprövningsdelegationen överlåter med stöd av 22 kapitlet 25 § 3 stycket miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att fastställa närmare villkor till skydd för våtmarksfåglar och storlom inom Etapp 2 under häckningstid. I delegationen ingår att tillsynsmyndigheten får besluta under vilka tider byggnads- och anläggningsarbeten inte får utföras till skydd för fåglarnas häckning. Vidare ingår i delegationen att tillsynsmyndigheten får besluta på vilka avstånd från häckningsplatserna som byggnads- och anläggningsarbeten inte får utföras under häckningstid.

Överklagande och utvecklande av talan

Bolaget

Bolaget har yrkat att villkor nr 5 upphävs och som en följd av detta att även föreskriften om delegering under punkten D1 upphävs.

Bolaget, som anser att villkor nr 5 och föreskriften om delegering är överflödiga, har anfört i huvudsak följande. Områdets våtmarker är välinventerade och förutom en del av Stormyran där brushane förekommer har inga av de aktuella våtmarkerna i Etapp 2 sådana sällsynta eller störningskänsliga våtmarksfåglar att förekommande arter eller tätheter motiverar särskilda begränsningar i arbetet. Våtmarkerna i Etapp 2 kan inte jämföras med de artrika och känsliga förekomster av våtmarksfåglar som finns i Rokåns dalgång vid Etapp 1, och där bestämmelser om byggstopp under specificerade tider har fastslagits. De förekommande arterna av våtmarksfåglar i Etapp 2 är allmänt spridda i Norrbotten, kan inte anses extra krävande eller känsliga, och förekommer främst på öppna blöta delar, dvs. långt från våtmarkernas kantzoner. – Villkoret är heller inte i linje med tillståndet för Etapp 1. Flera större våtmarker med jämförbara arter av våtmarksfåglar (t.ex. Rödmyran och Grossan) finns i Etapp 1, där tillstånd gavs utan att det motiverade särskild samrådsplikt. – Storlom är väl spridd och inte rödlistad. Enbart i Norrbottens län finns ca 1 000 par. Arten anses i vindkraftsammanhang i första hand vara utsatt för störningsrisk (Naturvårdsverket 2011). Den strandskyddszon som tillämpas mot sjöarna i Etapp 2 kommer att ge en betryggande minskning av störningsrisken, vilken reduceras ytterligare av att strandskogen ger effektiv avskärmning. Anläggningsfasen är dessutom

kortvarig i tid. I livligt besökta friluftsområden rekommenderas en skyddszon på 200 meter mot boplatser. Lokalerna i Markbygden kan dock inte jämföras med "livligt besökta friluftsområden". – Tillräcklig trygghet finns således i det omfattande utredningsmaterial som tagits fram i ärendet och i de skyddsåtgärder som bolaget åtagit sig. En ytterligare samrådsplikt kommer inte att medföra bättre skydd för våtmarksfåglar och storlom än vad som redan är fallet. – Villkoret är omotiverat och strider mot de i miljöbalken givna förutsättningarna för hur stora krav som kan åläggas verksamhetsutövare i villkor.

Motparternas yttranden och bemötanden

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har anfört följande. Bolaget har i överklagandet av villkoren nr 5 och 10–12 anfört att villkoren inte är i linje med beslutet för Etapp 1. Bolagets argument och jämförelse är inte relevant på grund av att praxis har förändrats efter tidpunkten för beslutet för Etapp 1. Beslut för Etapp 1 meddelades den 19 december 2011. Därefter har Mark- och miljööverdomstolen i mål nr M 7865-12, dom meddelad den 11 april 2013, uttalat att vid tillståndsprovning enligt miljöbalken, där frågan om påverkan på skyddade arter aktualiseras, måste ställning tas till om det finns en beaktansvärd risk för skada på fridlysta arter på så sätt som anges i artskydds-förordningen (2007:845) och, om så är fallet, en provning göras av om det är möjligt att föreskriva särskilda skyddsåtgärder, så att skada inte uppstår. För detta ändamål måste det finnas underlag som medger en tillräcklig säker bedömning av risken för påverkan på fridlysta arter. – Det har efter tidpunkten för beslutet för Etapp 1 meddelats domar i andra mål, utöver den nu nämnda, beträffande tillämpningen av artskyddsreglerna. Länsstyrelsens uppfattning är att sammantaget har det skett en ändring i praxis under de senaste två åren beträffande tillämpningen av artskyddsreglerna. Utvecklingen har rört sig i riktning mot en striktare tillämpning av artskyddsreglerna. Länsstyrelsen anser att den praxis och de förhållanden som rådde vid tidpunkten för beslutet för Etapp 1 inte kan åberopas på grund av att förutsättningarna har förändrats. – Av 4 § artskyddsförordningen framgår bl.a. att det är förbjudet att avsiktligt döda eller störa vilda fåglar, särskilt under parnings-,

uppfödnings-, övervintrings- och flyttperioder. Inom Etapp 2 förekommer ett flertal fågelarter som finns uppräknade i bilaga 1 till artskyddsförordningen. Bolaget har, med undantag för de begränsningar som har föreskrivits i miljöprövningsdelegationens beslut, erhållit rätt till en förhållandevis fri placering av vindkraftverk inom Etapp 2. Länsstyrelsen har konstaterat att den strandskyddszon som tillämpas mot sjöarna inom Etapp 2 minskar störningsrisken under driftfasen. Villkor nr 5 tar dock sikte på de störningar som kan inträffa under anläggningsfasen. I miljöprövningsdelegationens beslut framgår att en buffertzon om 20 meter kommer att hållas mot våtmarkerna inom Etapp 2 med undantag för våtmarkerna Stormyran, Storstensmyran och Vägamyran. Länsstyrelsen har konstaterat att det förekommer fågelarter som omfattas av artskyddsreglerna samt att miljöprövningsdelegationens beslut ger bolaget möjlighet att relativt fritt placera vindkraftverk och annan därtill hörande infrastruktur i nära anslutning till våtmarker. För att det förfarandet ska vara förenligt med artskyddsreglerna anser länsstyrelsen att samrådsplikt med tillsynsmyndigheten och den tillhörande delegationen till tillsynsmyndigheten är en miniminivå som minst bör föreskrivas som försiktighetsmått för anläggningsfasen.

Arvidsjaurs kommun

Arvidsjaurs kommun har motsatt sig upphävande alternativt ändring av villkor nr 5 och delegeringen enligt punkten D1. Kommunen har anfört följande. Kommunen anser att det är mycket viktigt att fåglarnas häckning inte störs, detta med stöd av 4 § 2 punkten artskyddsförordningen som anger att det är förbjudet att avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödnings-, övervintrings- och flyttperioder. Någon inventering av våtmarksfåglar har inte genomförts vid sjöarna nedre Långsel och Råtjärnen. Sjön nedre Långsel ligger både i Piteå och Arvidsjaurs kommuner och Råtjärnen ligger i Arvidsjaurs kommun ca 130 meter från kommungränsen.

Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun

Miljö- och tillsynsnämnden har motsatt sig upphävande alternativt ändring av villkor nr 5 och delegeringen enligt punkten D1. Nämnden har anfört följande.

Tillsynsmyndigheten har konstaterat att Etapp 2 täcker in ett landskapsavsnitt av mer komplex karaktär som innehåller en större mängd resurser, värden och intressen jämfört med vad som var fallet inom området för Etapp 1. Detta innebär också att fler faktorer måste beaktas vid tillståndsgivningen. Tillsynsmyndigheten har generellt ansett att villkorens omfattning och inriktning är rimlig för den vindkraft som planeras för ett mycket stort landområde. Eftersom tillsynsmyndigheten har mycket god kunskap gällande våtmarksfåglar i Piteå kommun anser tillsynsmyndigheten att villkoret ska kvarstå som i tillståndet. Liknande villkor finns i andra vindkraftstillstånd i Piteå kommun och villkoret har där tillämpats utan problem.

Margareta Offermann, Åke Gustavsson och Annica Hällström

Margareta Offerman, Åke Gustavsson och Annica Hällström har motsatt sig upphävande eller ändring av villkor nr 5. Annica Hällström har anfört att oavsett vilka fåglar som häckar inom området borde de skyddas under häckningstiden, därför bör man stoppa allt arbete under denna tid.

Övriga yttranden

Norrbottens ornitologiska förening

Norrbottens ornitologiska förening har ansett att villkor nr 5 ska stå fast. Föreningen har förklarat att den stöder alla hänsyn som kan tas vid en utbyggnad när det gäller att visa hänsyn kring olika fågelarter och övriga naturvärden i den föreslagna vindkraftsparken.

Bolagets bemötande av inkomna yttranden

Bolaget har i bemötande vidhållit sin inställning och hänvisat till tidigare anförda omständigheter. Bolaget har därutöver också velat särskilt framhålla att förhållandena inom Etapp 2 inte kan jämföras med värdena kopplade till Rokåns dalgång, där ett villkor kunde anses motiverat.

Domskäl

Bolaget har yrkat att villkor nr 5 upphävs och som en följd av detta att även föreskriften om delegering under punkten D1 upphävs.

Mark- och miljödomstolen bedömer att de skäl som bolaget har framfört till stöd för sina yrkanden inte ger anledning att ändra beslutet. Såväl länsstyrelsen som miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun (tillsynsmyndigheten) har motsatt sig att villkoret och delegeringsbeslutet upphävs. Domstolen bedömer att skälen för deras ställningstagande – bl.a. att synen på hur det bör säkerställas att artskyddsförordningen efterlevs har skärpts, att regleringen avser en begränsad tid, dvs. anläggningsfasen, och därmed inte kan anses alltför betungande, och att tillsynsmyndigheten anser sig ha mycket god kunskap gällande våtmarksfåglar i kommunen – talar för att villkoret och delegeringen ska kvarstå. Mark- och miljödomstolen finner inte skäl att upphäva villkor nr 5 och delegeringen D1.

Som mark- och miljödomstolen tolkar delegeringen D1 gäller den enbart under själva anläggningsfasen av Etapp 2. Mark- och miljödomstolen anser att det finns anledning att göra ett förtydligande av D1, så att detta framgår tydligare.

VILLKOR NR 7

Villkor nr 7 enligt formulering i det överklagade beslutet:

Vindkraftverk får inte anläggas inom tre kilometers avstånd från de boplatser och det alternativbo för kungsörn som har redovisats i bilaga G till ansökan daterad 2013-09-25. Bilagan benämns "Kungsörnsinventering Markbygden".

Anläggningsarbeten samt transporter under anläggningsfasen får inte ske närmare än en kilometer från kungsörnsbon under den tidsperiod som löper från och med den 1 februari till och med den 31 maj.

Överklagande och utvecklande av talanBolaget*Villkor nr 7 – första stycket*

Bolaget har yrkat i *första hand* att villkor nr 7 första stycket får följande lydelse:

Vindkraftverk får inte anläggas inom de områden som markerats på karta (s.k. anpassade buffertzoner) ingiven i komplettering till miljöprövningsdelegationen.

Bolaget har yrkat i *andra hand* att villkoret ändras på så sätt att som skyddsavstånd bestäms två kilometer i en radie från kungsörnsbon.

Bolaget har anfört följande. Föreliggande utredningar, som är resultatet av inventeringar under flera år, innehåller i motsats till vad miljöprövningsdelegationen har anfört ett mycket omfattande kunskapsunderlag. Studier av örn rörelser har även gjorts vid två olika häckningar i Etapp 2 under sensommaren. De anpassade buffertzoner som tagits fram bygger på faktiskt observerade rörelsemönster år 2008–2013 samt nya forskningsrön från Vindval angående örnars habitatval och är helt i linje med de rekommendationer från ideell naturvård som inkommit under samrådet. Vid en jämförelse med andra tillståndsansökningar för vindkraftsprojekt kan konstateras att utredningarna till sin omfattning inte har många motsvarigheter i Sverige över huvud taget. Därmed vilar bedömningarna på så pass säker grund som det är rimligt att kräva. Långt mindre omfattande örnstudier än dessa anses på andra håll räcka för att ge tillräckligt underlag för att föreskriva villkor om skyddsavstånd med en radie om 2 km. Miljöprövningsdelegationens beslut innehåller inga sakskaäl till varför detta landskap och dessa örnrevir skulle vara annorlunda än på andra håll där tillstånd medgivits. – Skulle domstolen anse att anpassade zoner inte tillgodoser skyddet för kungsörn finns under alla förhållanden skäl att minska skyddsavståndet från 3 kilometer till 2 km. Det omfattande kunskapsunderlag som bolaget presenterat ger tillräcklig säkerhet för att vidhålla ett skyddsavstånd som ligger i linje med domstolars praxis om skyddsavstånd på 2 km. Det kan också noteras att länsstyrelsen i samband med prövningen av artskyddsdispens godtagit att bolaget inte söker dispens från artskyddsförordningen för kungsörn. Länsstyrelsen

framförde då att vid lite kunskap om flygrörelse bör den övre gränsen om 3 kilometer tillämpas. Vid mycket information kan den lägre gränsen om 2 kilometer tillämpas. Länsstyrelsen ställde i artskyddsärendet inte krav på att skyddsavståndet skulle vara 3 km. – Miljöprövningsdelegationens påstående att ett tillstånd erfordrar kunskap om hur markanvändningen kommer att ändras under anläggningens livslängd saknar stöd i miljöbalkens bestämmelser och praxis. Det är vidare ogörligt p.g.a. att en sådan detaljerad prognos av skogsbrukets landskapsnyttjande inte kan göras med hög säkerhet. Såvitt känt har det inte krävts inför andra tillståndsprövningar för vindkraft runt om i Sverige. En följd av att man tillämpar detta resonemang blir att inte ens 1-2 års helårsstudier av örnar med GPS skulle räcka långt för att ge den kunskap som miljöprövningsdelegationen efterfrågar. Synsättet innebär också att man försvårar för pågående markanvändning (skogsbruk) genom att nya hyggen i framtiden inte kan tas upp för nära befintliga vindkraftverk om hyggerna kan riskera att attrahera jagande örnar. Bolaget vill framhålla att den praxis som miljöprövningsdelegationen hänför sig till gällande vindkraft och kungsörn också rör revir i brukade barrskogslandskap som är föränderliga över tid utan att motsvarande synsätt kommit till uttryck.

Villkor nr 7 – andra stycket

Bolaget har vidare yrkat i *första hand* att villkor nr 7 andra stycket upphävs. Bolaget har yrkat i *andra hand* att villkoret ändras så att avståndet bestäms till 500 meter istället för en kilometer och att avståndet endast gäller för anläggningsarbeten.

Bolaget har anfört följande. Villkoret i den del som gäller inskränkningar i arbetet inom en kilometer från boplats under perioden 1 februari till 31 maj ska upphävas. Avstånd om en kilometer överskrider väsentligt de liknande avståndsrekommendationer för skogsbruket om 200–500 meter som finns i Åtgärdsprogrammet för kungsörn. Villkoret skulle därtill för Etapp 2 innebära ett stopp för alla transporter under byggskedet på åtminstone två stora genomfartsvägar.

Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun

Miljö- och tillsynsnämnden har yrkat att villkor nr 7 formuleras enligt följande:

Vindkraftverk får inte uppföras närmare än 3 kilometer från kända boplatser och alternativbon för kungsörn. Vindkraftverk får inte uppföras närmare än 3 kilometer om nya boplatser och alternativbon upptäcks. Skyddet gäller fram till grundläggningen av enskilda kraftverk.

Nämnden har vidare yrkat att slutdatum för förbudet mot anläggningsarbete och transporter i villkor nr 7 andra stycket ändras till den 31 juli då häckningen är över.

Nämnden har till stöd för sitt yrkande om att även nya boplatser och alternativbon ska omfattas av villkoret anført, att med den föreslagna formuleringen kan uppförandet av enskilda verk, i en större vindkraftspark, stoppas fram till grundläggning av det enskilda verket.

Motparternas yttranden och bemötandenLänsstyrelsen*Angående bolagets överklagande*

Länsstyrelsen har sammanfattningsvis angett följande angående skyddsavstånd till kungsörnsbon. Bolaget har hävdade att länsstyrelsen i samband med prövningen av artskyddsdispens har godtagit att bolaget inte ansöker om dispens från artskyddsförordningen. Länsstyrelsen konstaterar att det som bolaget påstår är felaktigt. Eftersom bolaget inte har ansökt om dispens för kungsörn så har det inte heller varit möjligt för länsstyrelsen att pröva frågan. Påståendet faller därför på sin egen orimlighet. – Vid ett möte den 6 maj 2013 framförde länsstyrelsen att tre kilometers buffertzon bör vara utgångspunkten om det föreligger otillräcklig kunskap om örnarnas rörelsemönster inom reviret. Vidare framförde länsstyrelsen att två kilometers buffertzon bör kunna tjäna som utgångspunkt i de fall det föreligger tillräcklig kunskap om örnarnas rörelsemönster inom reviret. Detta utgick från då rådande kunskapsläge. – Länsstyrelsen har uppfattat rättsläget så att det i första hand är tillståndsmyndigheten som prövar om en ansökan är förenlig med artskyddsreglerna. – Den framtida markanvändningen ska beaktas vid bedömningen av

om det är lämpligt att etablera vindkraftverk inom eller i anslutning till revir för kungsörn. I detta fall rör det sig om revir som har funnits under lång tid och som även fortsättningsvis kan förväntas finnas kvar. Därav följer att markanvändningen ska beaktas för att ställning ska kunna tas till om den sökta verksamheten är förenlig med artskyddsreglerna under verksamhetens livslängd.

Länsstyrelsen har vidare anfört följande. Mark- och miljööverdomstolen har i mål nr M 7639-11 uttalat att vid prövning av en verksamhet som är tillståndspliktig enligt 9 kap. miljöbalken måste det i de fall det kan uppstå konflikt med artskyddsintresset, finnas ett underlag i MKB:n som gör det möjligt att bedöma verksamhetens förenlighet med artskyddsförordningen. Härav följer att ställning ska tas till om underlaget kan ligga till grund för det villkor som föreslås av bolaget. Örnarna har i huvudsak studerats under spelflyktstiden. För själva häckningsperioden, då hem- och kärnområden utnyttjas mest frekvent, finns mycket få noteringar om örnarnas rörelsemönster. Kunskapsunderlaget är inte tillräckligt omfattande för att kunna ligga till grund för fastställande av det skyddsavstånd som föreslås av bolaget. Länsstyrelsen har dock ansett att det underlag som har ingivits i ärendet kan ligga till grund för fastställande av det skyddsavstånd som har föreskrivits i miljöprövningsdelegationens beslut.

Beträffande de synpunkter som bolaget har framfört beträffande tidpunkt för transporter och anläggningsarbeten inom en kilometers avstånd från kungsörnsbon har länsstyrelsen lämnat följande synpunkter. Länsstyrelsen anser det ska finnas en begränsning beträffande inom vilket avstånd från kungsörnsbon som anläggningsarbeten får bedrivas under angiven tidsperiod under anläggningsfasen. Borttagande av skyddsavstånd bedöms inte vara ett realistiskt alternativ. I Skogsstyrelsens föreskrifter (SKSFS 2011:7) och allmänna råd till skogsvårdslagen framgår att kungsörn i Norr- och Västerbotten bör skyddas från störningar som orsakas av skogsbruk mellan den 1 februari och den 31 augusti. Det torde exempelvis inte vara möjligt för skogsbruket att uppnå det skydd som efterfrågas utan att vidta åtgärder i form av skyddsavstånd. Detta återspeglas även i Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för kungsörn, 2011-2015. Om bolaget har ansett att avståndet kan minskas bör

bolaget inkomma med de uppgifter som erfordras för att en bedömning ska kunna göras om ett kortare skyddsavstånd är möjligt att föreskriva med hänsyn till de anläggningsarbeten som avses utföras och de störningar som uppkommer. I annat fall bör det skyddsavstånd som har föreskrivits i beslutet kvarstå. Det föreligger förutsättningar att minska och anpassa det skyddsavstånd som berör transporter. En förutsättning för detta är att bolaget inkommer med de uppgifter som erfordras för att bedöma vilket eller vilka skyddsavstånd som torde vara lämpliga.

Angående miljö- och tillsynsnämndens i Piteå kommun överklagande

Länsstyrelsen har ansett att miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun, borde ges möjlighet att omformulera och precisera sitt föreslagna tillägg till villkor nr 7.

Länsstyrelsen har vidare ansett att tidpunkten för genomförande av anläggningsarbeten i anslutning till kungsörnsbon bör kvarstå oförändrad.

Bolaget

Bolaget har anfört sammanfattningsvis följande. Bolaget motsätter sig förslaget från miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun att förlänga stopptiden till den 31 juli. Om domstolen trots allt skulle komma fram till att ett villkor om skyddsavstånd till anläggningsarbeten och transporter behövs, anser bolaget att perioden fram till 31 maj är tillräcklig för att skydda häckningens känsliga första del och risken för att ungarna ska överges är efter denna tidpunkt minimal. Dessutom förekommer det redan regelbunden fordonstrafik inom ett avstånd av en kilometer från de idag etablerade boplatserna. Om domstolen skulle anse att skyddszon för vindkraftverk inte kan bestämmas genom s.k. anpassade zoner har bolaget i sitt överklagande yrkat att skyddsavståndet i radie ska bestämmas till två km. Vad gäller boplatser som eventuellt är kända vid tidpunkten för grundläggning motsätter sig bolaget inte att det föreskrivs i villkor att sådana boplatser och alternativbon omfattas av en skyddszon om två km, på samma sätt som gäller för Etapp 1. – Piteå kommun har i senare yttrande föreslagit en ny formulering vad avser villkor nr 7 rörande buffertzoner till skydd för kungsörn. Bolaget motsätter sig förslaget och vidhåller att villkoret ska ges den lydelse som bolaget föreslagit. Innehållsmässigt är

kommunens förslag inte tydligare än det bolaget föreslagit. Vad avser buffertzonernas utformning vidhåller bolaget därmed i första hand att de bör göras anpassade utifrån iakttagelserna vid genomförda inventeringar och studier. Alternativbons förekomst har för övrigt beaktats i förslaget till anpassade zoner. I andra hand vidhålls att buffertzonerna inte ska vara större än två kilometer till boplatser.

Arvidsjaur kommun

Arvidsjaur kommun har anfört följande. Kungsörnarnas överlevnad i området är mycket viktig. Örnar kan i dag ofta ses i byarna Långsel och Dartsel och detta medför att området är attraktivt för naturturism. Örnarna i området kommer förutom risken för kollisioner med vindkraftverken att störas av både ljus från högintensivt blinkande hinderbelysning samt höga ljudnivåer från vindkraftverken. Den naturliga ljudnivån i området är i dag låg. Därför bör miljöprövningsdelegationens beslut i villkor nr 7 gälla. Kommunen anser dock i första hand att örnarna bör ges ett ostört område som motsvarar ett normalt kungsörnsrevir, ca en kvadratmil stort där vindkraftverk ej får byggas. Områden som nyttjas för örnarnas födosök bör ej bebyggas med vindkraftverk. Kommunen hänvisar även här till artskyddsförordningens 4 § punkt 2, EU:s fågeldirektiv 2009/147/EC samt Naturvårdsverkets förvaltningsplan för vilt – kungsörn – april 2013. Naturvårdsverket anger att ett riksdagsbeslut finns om att det ska finnas 600 årliga häckningar av kungsörn i Sverige. Detta mål har ej uppnåtts varför samtliga kungsörnspar inom och vid området måste ges möjlighet till naturliga områden fria från vindkraftverk vid deras födosök. Örnar har varit fridlysta sedan år 1924. – Lydelsen om att anläggningsarbeten och transporter under anläggningsfasen ej får ske närmare än en kilometer från kungsörnsbon ska kvarstå som beslut. – Kungsörn kan ofta ses från byn Långsel, något skyddsavstånd från planerade vindkraftverk till dessa örnar finns inte redovisat i MKB:n. Stenfalk häckar vid Långsel enligt uppgifter från boende i området. Även örnbon som ej bebos måste få en skyddszon på minst 5 kilometer till närmaste vindkraftverk.

Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun

Miljö- och tillsynsnämnden har anfört följande. Bolagets örnstudier kan inte användas för framtagande av anpassade buffertzoner. Bolagets förstahandsyrkande avseende villkor nr 7 ska ogillas. Bolagets yrkande i andra hand, att ändra villkor nr 7 från det i tillståndet meddelade skyddsavståndet på tre kilometer till två km, ska också ogillas då aktuella örnrevir är högreproducerande och viktiga för örnpopulationen inom länet. Den av bolaget genomförda örnstudien omfattar visserligen en tidsperiod av ett antal år men har flera brister som gör att den inte kan användas för att göra bedömningar och antaganden om anpassade buffertzoner till skydd för örnarna i aktuella revir. Problemen kan sammanfattas enligt följande.

- Studien grundas på studier av rörelsemönster under en alltför begränsad del av året, mars-april månad.
- Landskapet som örnarna födosöker i varierar också över tid, hyggen blir till ungskog och äldre skogar blir nya hyggen.
- Mängden data är för liten och kan inte användas till bedömningar och antaganden om vilka områden örnarna använder i större utsträckning än andra områden.
- De flygstråk som bolagets studie redovisar av observerade örnar måste anses som mycket grova och är inte heller tillräckliga för att bedöma eller avgöra anpassade buffertzoner.

Nämnden har vidare anfört följande. När det gäller bolagets yrkande i andra hand om att ändra villkor nr 7 till 2 kilometer skyddsavstånd från det i tillståndet meddelade 3 km, framförs följande skäl till att de beslutade tre kilometer ska fortsätta gälla.

- Norrbotten har den största delen av Sveriges kungsörnspopulation och en stor del av örnarnas reproduktion. Kungsörnarna i Piteå kommun hör till de mer produktiva örnarna i Norrbotten och i landet och har därför inte bara lokal betydelse för kungsörnsstammen. Kungsörnarna i Piteå kommun lever också i ett område där de inte står i stor konflikt med andra intressen såsom renskötsel. Värdet av de berörda kungsörnsreviren i Norrbotten är därför stort.
- Ett tillräckligt stort skyddsområde för de berörda reviren blir extra viktigt i en vindkraftspark av Markbygdens storlek eftersom de etablerade örnarna blir utestängda från stora områden och inte har möjligheter att omlokalisera till annan plats. Anslutande områden kommer antingen att ha tagits i anspråk för vindkraft eller vara upptagna av andra örnar.
- I oktober 2013 publicerade Naturvårdsverket Rapport 6589 "Betydelsen av kungsörnars hemområden, biotopval och rörelser för vindkraftsetablering". Rapporten visar att den genomsnittliga storleken på ett hemområde för kungsörnar uppgår till ca 200 km² i en naturtyp som är relevant för Markbygden. Radien på ett sådant hemområde blir 8 km. Skyddsavståndet 3 kilometer

skyddar då 15 procent av områdets totala yta och det anser tillsynsmyndigheten vara ett absolut minimikrav sett ur försiktighetsmåttsperspektiv.

Nämnden har även anfört följande. Bolaget har i sitt överklagande också ansett att andra stycket i villkor nr 7 ska strykas alternativt ändras med avseende på avstånd och verksamhet. Tillsynsmyndigheten vidhåller att skyddsavståndet ska vara en kilometer för anläggningsarbeten under tidsperioden 1 februari till och med 31 juli. I Norrbotten och Piteå kommun lämnar inte kungsörnsungarna boet förrän i slutet av juli eller början av augusti.

Övriga yttranden

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har anfört följande.

Villkor nr 7 – första stycket

Bolaget har anfört som argument för överklagandet att kunskapsläget är mycket gott, att deras förslag på skyddszoner stämmer överens med publicerad litteratur samt rekommendationer från den ideella naturvården. Vidare anför bolaget att miljöprövningsdelegationens bedömningar är strängare i detta fall än för andra vindkraftsetableringar med förekomst av häckande kungsörn.

Naturvårdsverkets bedömning är att miljöprövningsdelegationens beslut om tre kilometers buffertzon till befintliga bon, och det specifikt omnämnda alternativboet, är välgrundat med avseende på den aktuella verksamheten. Skälen för denna ståndpunkt hör främst samman med vindkraftsparkens storlek (areal och antal verk) samt områdets stora betydelse som häckningsplats för flera kungsörnspar.

- Verksamheten riskerar att påverka kungsörnarna negativt genom ökad risk för kollisioner men främst p.g.a. habitatförlust (genom störning/bortträngning) samt risk för försämrat födounderlag (se villkor nr 11 och 12 om skogsfåglar nedan).
- Enligt verkets bedömning finns en uppenbar risk för omfattande störning både under anläggningsarbeten respektive drift, samt en försämring/förlust av artens livsmiljöer genom att örnen reagerar negativt på mänsklig närvaro samt byggnader (inklusive vindkraftverk) i häckningsreviren. Parkens stora areal och stora antalet verk ökar riskerna.
- Naturvårdsverket har ansett att miljöprövningsdelegationen har gjort en korrekt tillämpning utifrån försiktighetsprincipen. Antalet planerade vindkraftverk i

Markbygden innebär att det kommer att bli Sveriges största, en av Europas största, och sannolikt en av världens största landbaserade vindkraftsparker. I det läget måste försiktighetsprincipen få stort genomslag för att garantera att den negativa påverkan på naturmiljön, och inte minst kungsörn, minimeras. Utan korrekta försiktighetsmått och skyddsåtgärder riskerar denna areellt mycket omfattande exploatering att få stora negativa konsekvenser för de häckande kungsörnarna i ett stort landskapsavsnitt.

- Ytterligare ett skäl till varför buffertzoner om 3 kilometer krävs i detta fall (jämfört med mindre vindkraftsparker) är att verket har bedömt att vindkraftsparken riskerar att förändra förekomsten (antal och utbredning) av några av kungsörnens viktigaste bytesdjur (se villkor nr 11 och 12, nedan). En sådan negativ påverkan på bl.a. skogshöns riskerar att förändra kungsörnens mortalitet respektive reproduktion.
- Det är riktigt att det saknas vetenskaplig kunskap för hur denna typ av mycket stora landskapstäckande vindkraftsparker i boreal miljö påverkar kungsörnens bevarandestatus regionalt. Dock kan det enligt verkets bedömning inte vara ett skäl för lättnader vad gäller skyddsåtgärder och försiktighetsmått, utan måste innebära motsatsen. En osäkerhet av en så betydelsefull fråga som verksamhetens påverkan på kungsörnen ska inte drabba naturmiljön utan sökanden.
- Verket vill också poängtera att två kilometers skyddsavstånd inte är något slags "normalfall", såsom bolaget gör gällande. Buffertzonernas storlek måste anpassas utifrån förutsättningarna och kunskapen i varje enskilt fall. Verket känner till häckningsförekomster av kungsörn där betydligt större buffertzoner vid eventuella vindkraftsetableringar kan anses vara nödvändiga, beroende på bl.a. örnarnas habitatval, rörelsemönster och strukturer i landskapet.

Villkor nr 7 – andra stycket

Bolaget har anfört som argument att en kilometers avstånd överskrider de avståndsrekommendationer för skogsbruket som förekommer i bl.a. Naturvårdsverkets Åtgärdsprogram för hotade arter - kungsörn, samt att åtminstone två större länsvägar ligger inom en kilometer från två av boplatserna.

Naturvårdsverket anser att miljöprövningsdelegationens beslut om villkoret nr 7, andra stycket, i den del som gäller inskränkningar i anläggningsarbeten inom en kilometer från boplatserna under perioden 1 februari till 31 maj är välgrundat.

Skälen till att inskränkningar i anläggningsarbetena kan motiveras i enlighet med villkoret är bl.a.:

- Kungsörnen är en av Sveriges mest störningskänsliga arter. Det finns ett antal väldokumenterade fall där arten överger boet och äggen vid mänsklig störning i boplatsens närhet.
- Att jämföra den störning som skogsbruk i närheten av boplatserna normalt ger upphov till jämfört med anläggningsarbetena för denna vindkraftspark är, enligt

verkets bedömning, kraftigt missvisande. Verket har ansett att den samlade störningspåverkan från kommande anläggningsarbeten blir avsevärt större för kungsörnarna än vad som är fallet vid normala skogsbruksåtgärder. Det kan gälla byggandet av skogsbilvägar, avbaning av mark, sprängning, ökad mänsklig närvaro, samt strukturer och rörelser ovanför horisonten – d.v.s. inom örnarnas blickfång (exempelvis kranbilar, resande av torn etc.).

- Det är väl känt att störningskänsliga fågelarter som bl.a. örnar har större acceptans för enstaka kortvariga störningar i boets närhet jämfört med upprepad eller lånvarig störning. På samma sätt förhåller det sig med störning från enstaka personer jämfört med störning av ett större antal människor. Ju mer omfattande störningen är, enligt parametrarna ovan, desto större behöver säkerhetsavstånden vara. Verket har bedömt att anläggningsarbetena riskerar att ge upphov till en mer omfattande och/eller långvarig störning i jämförelse med exempelvis skogsbruksåtgärder.

Naturvårdsverket anser däremot att skyddszonens storlek kan minskas i den del av villkorets andra stycke som omfattar transporter under samma tidsperiod. Enligt verkets bedömning ger transporter normalt inte en sådan störningspåverkan att ett skyddsavstånd på en kilometer kan anses vara motiverat. Verkets erfarenhet är att en ökad omfattning av transporter, särskilt på skogsbilvägar med normalt låg trafikintensitet eller på det helt nya vägnät som kommer att anläggas inom parken, utgör en störning för örnar och flera andra störningskänsliga fågelarter. Med den transportintensitet och typ av fordon som kan förväntas under anläggningsfasen i detta fall, bedömer verket att ett skyddsavstånd på 500 meter från kungsörnsbon under februari till 31 maj ger en tillräcklig minskning av störningsrisken. – I de fall boplatser upptäcks under anläggningstiden bör hänsyn tas till dessa genom buffertzoner baserade på Vindvals rekommendationer.

Norrbottens ornitologiska förening

Norrbottens ornitologiska förening har anfört följande. Tidigare beslut i miljödomstolar om hänsyn på 2 kilometer från kungsörnsbon har inte varit tillräckligt för häckande par av kungsörn. Enligt Vindvals rapport 6589 uppehåller sig årsungar av kungsörn inom 2 kilometer från boplatser under tiden mitten av juli t.o.m. mitten av oktober för att sen lämna kungsörnsreviret och i de flesta fall flytta söderut och klara sig själva. För att klara det vuxna kungsörnsparets arealbehov under året krävs det ett större hänsynsområde för att kungsörnsparerna ska klara av att lyckas framöver med häckningarna. SLU Umeå har startat kungsörnsforskning med GPS-sändare

och resultat från den forskningen visar hitintills att 90 % av kungsörnspar positioner är inom en radie på 5 kilometer från boplatser. Det kommer att krävas större arealhänsyn än 2 kilometer om man vill ha ett intakt kungsörnsrevir i en framtid. I Markbygdens vindkraftsparker kommer en stor del av arealer som nu används som jaktområde av kungsörnarna istället bli vindkraftsindustri och troligen kommer kungsörnparen i Piteå kommun att få en sämre ungproduktion i en framtid med fullt utbyggd vindkraft i Markbygden. Senaste årens kungsörnsinventeringar i Norrbotten har visat att Piteå kommuns kungsörnsrevir är bland de bästa kungsörnsreviren i Norrbotten när det gäller antalet lyckade häckningar. – I villkor nr 7 från miljöprövningsdelegationens tillstånd är tidsperioden satt för kort, den 1 februari–den 31 maj, när det gäller hänsyn på 1 kilometer från kungsörnsbon under anläggningsarbeten. Kungsörnsungar är kvar i boet till slutet av juli, därför bör datumen ändras till den 1 februari–den 31 juli.

Norrbottens ornitologiska förening har i tillägg efter bolagets bemötande lämnat följande synpunkter. Det behövs mer kunskap om hemområdets storlek för lyckade kungsörnsäckningar och framförallt i Markbygdens vindkraftsprojekt. Ett krav är att bolaget finansierar en GPS-studie på 2 kungsörnsrevir med häckande kungsörnar i Markbygdens Etapp 2 för att få fram ökad kunskap om hemområdesstorlek. Viktigt att både adulta kungsörnar och årsungar blir försedda med GPS-sändare. Markbygdens vindkraftsutbyggnad är speciell p.g.a. det stora antalet planerade vindkraftverk. Det innebär att en stor del av ett kungsörnsrevirs jaktområde är tänkt att tas i anspråk av vindkraftverk. GPS-studien ska ske i samarbete med SLU:s kungsörnsforskningsgrupp och finansieras av bolaget. Det är viktigt för framtiden att få oberoende resultat om hur stora arealer som kungsörnar utnyttjar och hur ofta kungsörnparen befinner sig i anslutning till sina boplatser. För att fatta beslut om ett skyddsavstånd omkring kungsörnsbon måste den grundläggande frågan vara att skyddsområdet är tillräckligt stort så att kungsörnarna kan fortsätta i en framtid med lyckade häckningar även om det sker en vindkraftsutbyggnad. – Markbygdens planerade vindkraftspark kommer att bli en av Europas största landbaserade vindkraftsparker och det är inte några stora hänsynsområden förutom några naturreservat, lite våtmarker och skyddszoner omkring kungsörnarnas boplatser.

Därför är det viktigt att det blir funktionella skyddsområden för kungsörnarnas bon i Markbygdens vindkraftspark. Det finns ingen dokumenterad förföljelse och det är adulta kungsörnar i paren.

Bolagets bemötande av inkomna yttranden

Skyddsavståndet mellan vindkraftverk och boplatser (första stycket i villkoret)

Bolaget har vidhållit sin inställning med hänvisning till tidigare ingivna yttranden och har dessutom framfört följande.

I enlighet med det uppföljningsprogram som länsstyrelsen fastställt (2012-09-21) har den fortlöpande inventeringen pågått under flera säsonger. De två kungsörnsrevir som haft häckningsframgång inom Etapp 2 har fr.o.m. 2013 följts upp årligen. Den kunskap som därigenom erhållits har vägts samman med den generella kunskap som byggts upp om örnar och hur de påverkas av vindkraft genom flera studier som gjorts runt om i landet under senare år. Även de sedan 2008 årliga spelflyktsinventeringarna av kungsörn under vårvintrarna har varit viktiga för hur de anpassade buffertzonerna har utformats.

Rapporten från Vindval (3589) som motparterna hänvisar till beskriver att örarna i genomsnitt har ett hemområde (där de befinner sig ca 50 procent av tiden) på över 200 km² under häckningssäsongen. När man refererar till detta ska man samtidigt beakta att alla utom ett av de paren som studerades misslyckades med sin häckning. Då örnar misslyckas med sin häckning är de inte längre knutna till boplatser på samma sätt som vid en lyckad häckning och de rör sig då över större områden än de normalt gör vid en lyckad häckning.

Det har vidare anförts av motparterna att en buffertzon på 2-3 kilometer är schablonmässig och kan vara en otillräcklig metod. För den lyckade häckningen är hemområdet resp. kärnområdet (där de befunnit sig mer än 95 % av tiden) mindre, 184 km² resp. 15 km². Efter en misslyckad eller ingen häckning alls är örarna betydligt mindre störningskänsliga än under pågående häckning. Bolaget har ansett

att skyddszonen bör utformas i första hand för att förhindra störning under häckning. Skyddszonen bör omfatta det område närmast boet som örnarna mest frekvent använder under ruvning och perioden med små ungar i boet.

Bolaget vill framhålla att det i Naturvårdsverkets rapport 6467, tabell 8.1, anges att en lämplig buffertzona bör vara 2-3 kilometer enligt SOF och av rapporten framgår att zonernas utbredning ska grunda sig på en tillämpning av försiktighetsprincipen utifrån kunskapsläget och de lokala förhållandena. Det framhålls att zonen inte behöver tas till i sådan omfattning att riskerna elimineras. Mot bakgrund av att bolaget årligen under mars–april sedan 2008 genomfört spelflyktsstudier i området och sedan 2013 under juli–augusti genomfört inventering där lyckad häckning skett, är de dokumenterade kunskaperna om örnarnas rörelser så goda att den mindre zonen här är helt tillräcklig om en anpassad zon inte kan anses lämplig.

Piteå kommuns påpekande om att tre kilometer skyddszon endast utgör 15 procent av ett genomsnittligt kungsörns spars hemområde föranleder bolaget att framhålla orimligheten i metoden att förenkla örnarnas användning av reviret till så enkel matematik. För det första varierar hemområdena avsevärt mellan olika revir. För det andra används inte hela hemområdet lika mycket och örnarna är sannolikt inte heller lika beroende av alla delar av hemområdet. Det viktigaste området ligger i närheten av boet och det är här örnarna uppehåller sig större delen av tiden, det är också här den aktivitet som är störningskänslig sker. Detta område varierar med häckningsframgång. Om örnarna misslyckas med häckningen är de inte längre knutna till boplatser på samma sätt som vid en lyckad häckning och de rör sig då över större områden än vid en lyckad häckning.

Naturvårdsverket har i sitt yttrande uttryckt att verksamheten innebär en risk för att kungsörnen kommer få ett försämrat födounderlag. Detta påstående kan betecknas som en rent spekulativ bedömning. Förändringen kan lika gärna leda till större tillgång på föda i form av skogshare som sannolikt kommer gynnas av fler öppningar och bryn i skogen.

Bolaget är av den bestämda uppfattningen att de genomförda inventeringarna och erfarenheterna är sådana att man med tillämpning av försiktighetsprincipen inte ska behöva avsätta en skyddszon större än en radie om två kilometer från örnböet om en anpassad zon inte skulle godtas. I detta sammanhang får bolaget peka på att länsstyrelsen i sitt yttrande godtar en buffertzon om två kilometer om det föreligger tillräcklig kunskap om örnarnas rörelsemönster vilket bolaget hävdar att det gör i detta fall. MÖD ansåg i mål nr M 7865-12 att en buffertzon om tre kilometer var tillräcklig där inventeringen endast utförts under fyra dagar ett år. Bolaget har inför den nu aktuella prövningen låtit göra betydligt mer omfattande uppföljningar än de som lades till grund för bedömningen i M 7865-12. De rörande kungsörnarna i Markbygden inhämtade kunskaperna visar att en buffertzon om tre kilometer här inte krävs.

Beaktas bör också Mark- och miljööverdomstolen nyligen i två avgöranden funnit att uppförande och drift av vindkraftsanläggningar inte ska ses som ett avsiktligt dödande eller skadande av örnar i den mening som anges i artskyddsförordningen.

Anläggningsarbeten och transporter under häckningstid (andra stycket i villkoret)

Bolaget har vidhållit sitt yrkande även i denna del och har dessutom framfört följande. Bolaget har erfarit att det förekommer att kungsörnar häckar inom 500 meter från allmänna vägar med omfattande trafik. Även denna observation talar för att villkoret i denna del är oskäligt strängt. Med anledning av Piteå kommuns yrkande om förlängd tid ska framhållas att den påtagliga störning som uppkommer vid ringmärkning av örnar vilken sker sommartid, inte rubbar örnarnas beteenden eller på annat sätt stör dem. Detta visar att kommunens yrkande är obefogat.

Angående tilläggsyttrande från Norrbottens ornitologiska förening

Bolaget har anfört följande. Norrbottens ornitologiska förening framställer ett yrkande (krav) om GPS-studier och anser att mer kunskap behövs. Bolaget får i anledning av detta och vad som i övrigt anförs av föreningen framhålla att tillståndsbeslutet inte överklagats av föreningen i rätt tid. Yrkandet eller kravet ska följaktligen avvisas. De synpunkter som framförts av föreningen ska också ses mot

denna bakgrund. Bolaget anser vidare att kunskaperna som föreligger är tillräckliga för att bolagets förslag till villkor ska vara tillfyllest för skyddet av kungsörnarna. Föreningens yrkande om GPS-studier bestrids. – Markbygdenprojektet är förvisso ett mycket omfattande projekt i alla avseenden men samtidigt är kunskaperna om exempelvis kungsörnarna och deras nyttjande av området mycket stora och överlägsna andra vindkraftsprojekt. Ett kontrollprogram som har fastställts av länsstyrelsen följs noga upp. Kontrollprogrammet har tagits fram av bolaget i samarbete med länsstyrelsen, Piteå kommun och forskare som är experter inom detta område. Någon grund för att utöver detta genomföra GPS-studier föreligger inte. Det ska i detta sammanhang också påpekas att GPS-studier avseende bl.a. örnar kommit att ifrågasättas eftersom det visat sig att utrustningen kan förorsaka skador och befaras ha medfört att örnar dött. – Bolaget vidhåller att buffertzonerna i första hand bör vara de av bolaget föreslagna som anpassats utifrån de erhållna kunskaperna. Buffertzonerna som föreslagits är utformade med beaktande av att dataunderlaget inte är fullständigt och försiktighetsprincipen har tillämpats för att inte orsaka störning på örnarna. I andra hand vidhålls att buffertzonerna utformas med en radie om två kilometer från boplatsen. Bolaget åberopar till stöd för sin uppfattning, både vad avser förstahandsalternativet rörande en anpassad zon och en zon med en radie om två km, Vindvals rapport, Vindkraft och miljö, lägesrapport 2015 och det som i den på sid 7-10 uttalas av dels docent Martin Green, dels Tim Hipkiss. Green är en välmeriterad fågelexpert. Hipkiss är forskare vid institutionen för vilt, fisk och miljö vid SLU. – Vad avser skyddsområden ska betonas att bolaget undantagit naturreservat, våtmarker och andra områden med högt naturvärde från etablering. Vidare har undantagits vattenområden, strandskyddade områden och miljöer med mycket fladdermöss.

Domskäl

Villkor nr 7 till skydd för kungsörn har överklagats av både bolaget och miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun. Bolaget har yrkat att villkoret mildras avseende första stycket och upphävs avseende andra stycket. Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun har yrkat att villkoret skärps avseende första stycket beträffande nya boplatser och alternativbon för kungsörn som eventuellt upptäcks samt avseende

andra stycket genom att tidsperioden för skydd vid anläggningsarbeten och transporter förlängs.

Länsstyrelsen anser att villkor nr 7 ska kvarstå oförändrat, medan Naturvårdsverket anser att villkorets andra stycke kan mildras något avseende skyddszonens storlek i förhållande till transporter under anläggningsfasen. Arvidsjaurns kommun har ansett att villkoret ska kvarstå, men har framfört i första hand att skyddszonen borde vara större. Kommunen har dock inte formellt överklagat miljöprövningsdelegationens beslut i fråga om villkor nr 7. Norrbottens ornitologiska förening har framfört att ett hänsynsområde på två kilometer från kungsörnsbon är otillräckligt och att tidsperioden bör förlängas när det gäller skydd för kungsörnsbon under anläggningsarbeten.

Markbygdenprojektet är till sin omfattning unikt och täcker ett mycket stort markområde. Samtidigt bedöms området ha stor betydelse som häckningsplats för flera kungsörnspar. Detta manar till försiktighet. Trots att kunskapsunderlaget vid denna prövning är bättre än vid många andra prövningar bedömer mark- och miljödomstolen att det inte är tillräckligt omfattande för att ligga till grund för de anpassade skyddszoner som bolaget har yrkat i första hand. Mot bakgrund av de övriga faktorer som redovisats och den osäkerhet som föreligger om hur en så här pass stor vindkraftspark kan komma att påverka kungsörnsens bevarandestatus regionalt, bedömer domstolen att det av miljöprövningsdelegationen föreskrivna skyddsavståndet är välgrundat. För att ett tillstånd ska vara förenlig med artskyddsbestämmelserna anser mark- och miljödomstolen således i detta fall, och i likhet med miljöprövningsdelegationens bedömning, att en buffertzona med en radie på tre kilometer är motiverad. Denna bedömning delas också av Naturvårdsverket och tillsynsmyndigheten.

Beträffande frågan om skydd för nya boplatser för kungsörn som eventuellt är kända vid tidpunkten för grundläggning, har bolaget inte motsatt sig att det föreskrivs att sådana boplatser och alternativbon omfattas av en skyddszon om två kilometer, på samma sätt som gäller för Etapp 1. Miljö- och tillsynsnämnden har

yrkat på tre kilometer med en något annorlunda formulering av villkoret. Mark- och miljödomstolen anser att villkor nr 7 ska omfatta även sådana bon och att skyddsavståndet ska vara tre kilometer även för dessa. Den justerade formuleringen av villkor nr 7 första stycket liknar i övrigt den som tidigare fastställts för Etapp 1.

Mark- och miljödomstolen anser vidare att andra stycket i villkor nr 7 ska vara kvar, men att det kan mildras på det sätt som Naturvårdsverket har föreslagit, dvs. att ett skyddsavstånd på 500 meter är tillräckligt för transporter under den tid restriktionen gäller.

Den av miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun yrkade förlängning av tidsperioden för skydd under anläggningsarbeten och transporter skulle naturligtvis ytterligare förbättra skyddet något, men domstolen bedömer att den ytterligare begränsning för anläggningsarbetenas genomförande som det skulle innebära inte är rimlig.

Sammanfattningsvis ändrar mark- och miljödomstolen första stycket i villkor nr 7 på det sätt att eventuella nya bon för kungsörn som upptäcks fram till grundläggningen också ska skyddas. I andra stycket minskas skyddsavståndet som ska gälla för transporter.

Norrbottens ornitologiska förenings yrkande om GPS-studie har inte framförts inom ramen för ett formellt överklagande och ska därför avvisas. Detta utesluter emellertid inte att en sådan studie kan genomföras inom ramen för bolagets egenkontroll, om det bedöms lämpligt.

VILLKOR NR 10

Villkor nr 10 enligt formulering i det överklagade beslutet:

Vindkraftverk får inte anläggas inom ett avstånd av 200 meter från våtmarkerna Stormyran, Storstensmyran och Vägamyran som har markerats på kartan i bilaga 4 till detta beslut.

Överklagande och utvecklande av talanBolaget

Bolaget har yrkat att villkor nr 10 upphävs. Om domstolen skulle finna att bolagets åtagande att iaktta ett skyddsavstånd bör intas som ett särskilt villkor, har bolaget yrkat i *andra hand* att skyddsavståndet bestäms till 20 meter.

Bolaget har anfört följande. Områdets våtmarker är välinventerade och förutom en del av Stormyran där brushane förekommer, har inga av de aktuella våtmarkerna i Etapp 2 sådana sällsynta eller störningskänsliga våtmarksfåglar att vare sig arter eller tätheter motiverar en skyddszon av sådan storleksordning som anges i villkoret. I beslutet redovisas inga välgrundade argument för att en 200 meters buffert skulle göra någon avgörande skillnad vad avser påverkan på de aktuella arterna. Man måste beakta arternas i övrigt starka stammar i Norrbottens län. De förekommande fågelarterna, t.ex. sångsvan, orre, trana, ljunpipare, storspov och grönbena, är talrika och allmänt spridda i Norrbotten och kan inte anses extra krävande eller känsliga. De häckar eller spelar främst på öppna blöta delar, d.v.s. långt från våtmarkernas kantzoner. I praktiken blir avståndet därför avsevärt längre än 200 meter. Villkoret är heller inte logiskt sett till tillståndet för Etapp 1. Flera större våtmarker med jämförbara arter av våtmarksfåglar (t.ex. Rödmyran och Grossan) finns i Etapp 1 där tillstånd gavs utan att det föranledde ett skyddsavstånd.

Motparternas yttranden och bemötandenMiljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun

Miljö- och tillsynsnämnden har anfört att det av miljöprövningsdelegationen fastställda skyddsavståndet på 200 meter ska kvarstå, att de olika fågelarternas förekomst på våtmarkerna varierar över tid samt att ett så pass litet skyddsavstånd som 20 meter medför större risk för störning i våtmarksmiljön särskilt i de viktiga kantzonerna.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har anfört följande. Det har inte framkommit uppgifter som talar för att bolagets begäran om ändring ska bifallas. – Mark- och miljööverdomstolen har i mål nr M 7865-12 uttalat att artskyddsförordningen är att anse som en precisering av vad som kan följa av de allmänna hänsynsreglerna när det gäller skydd av arter. En del i prövningen blir då att med tillämpning av relevanta fridlysningsbestämmelser i artskyddsförordningen bedöma hur de skyddade arterna påverkas av den planerade verksamheten. Genom att föreskriva villkor om försiktighetsmått och skyddsåtgärder kan prövningen leda fram till att verksamheten inte kommer i konflikt med artskyddsbestämmelserna. I ”RAPPORT 6467 – Vindkraftens påverkan på fåglar och fladdermöss – Syntesrapport” rekommenderas buffertzoner mellan vindkraftverk och boplatser, kolonier eller andra typer av lokaler för fåglar. Buffertzonen indikerar ett lämpligt avstånd som kan tjäna som utgångspunkt, för övervägande av mer detaljerade studier för att kunna anpassa utbyggnaden. Det som stadgas i rapport 6467 kan betraktas som en konkretisering beträffande vilka skyddsavstånd och försiktighetsmått som är lämpliga att vidta för att efterleva artskyddsreglerna. I rapport 6467 rekommenderas som utgångspunkt en buffertzon på 500 meter kring häckningslokaler för vadare som är rödlistade eller medtagna i Fågeldirektivets bilaga 1 eller lokaler som har höga tätheter av vadare generellt. De våtmarker som har pekats ut i miljöprövningsdelegationens beslut hyser förekomster av både rödlistade arter samt arter som är upptagna i Fågeldirektivets bilaga 1. Därav följer att en buffertzon bör föreskrivas runt våtmarkerna i fråga.

Åke Gustavsson

Åke Gustavsson har motsatt sig att villkor nr 10 upphävs.

Bolagets bemötande av inkomna yttranden

Bolaget har vidhållit sitt yrkande och hänvisat till vad bolaget tidigare anfört.

Vad avser miljö- och tillsynsnämndens Piteå kommun yttrande har bolaget tillagt att hela våtmarkerna undantas, därmed kommer varken hydrologi eller naturmiljö att

förändras, att den ekologiskt viktiga kantzonen ingår i vad bolaget pekat ut som våtmark samt att de våtmarksfåglar som är känsliga för störning inte är de som lever i kantzonerna, utan de som uppehåller sig mitt ute på myren där de är säkra så långt från kanterna de kan komma. Enligt bolaget är därmed det av bolaget föreslagna skyddsavståndet om 20 meter till dessa stort även utan en större skyddszon utanför våtmarkerna.

Domskäl

Bolaget har yrkat i första hand att villkor nr 10 om skyddsavstånd vid våtmarkerna Stormyran, Storstensmyran och Vägamyran ska upphävas samt i andra hand att avståndet ska bestämmas till 20 meter. Länsstyrelsen och miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun har ansett att villkoret ska kvarstå.

När buffertzoner för häckningsplatser och vistelseplatser för hotade och känsliga fågelarter föreskrivs grundas besluten som regel på försiktighetsprincipen och bästa möjliga bedömning. Det är normalt inte så att ett bestämt skyddsavstånd garanterar att det inte finns några risker för negativ påverkan utanför zonen och inte heller det omvända. Bolaget har ansett att det i miljöprövningsdelegationens beslut inte redovisas några välgrundade argument för att de föreskrivna buffertzonerna skulle göra någon skillnad vad avser påverkan på de aktuella arterna.

Miljöprövningsdelegationen har i sin bedömning anført bl.a. att det i MKB:n framgår att just dessa våtmarker torde vara de mest värdefulla för fågellivet inom Etapp 2. Vidare anser länsstyrelsen att var fåglarna uppehåller sig inom våtmarkerna kan variera över tid. Bolaget har å sin sida bedömt att riktigt sällsynta och krävande arter saknas inom våtmarkerna i Etapp 2, men länsstyrelsen har i sitt yttrande konstaterat att de aktuella våtmarkerna hyser förekomster av både rödlistade arter samt arter som är upptagna i Fågeldirektivets bilaga 1. Just genom att föreskriva om tillräckliga försiktighetsmått och skyddsåtgärder kan prövningen, enligt länsstyrelsen, leda fram till att verksamheten inte kommer i konflikt med artskyddsbestämmelserna.

Mark- och miljödomstolen delar länsstyrelsens bedömning i detta fall. Domstolen bedömer således att de föreskrivna skyddszonerna för de utpekade våtmarkerna Stormyran, Storstensmyran och Vägamyran är befogade. Med föreskrivna skyddszoner vid de utpekade våtmarkerna bedöms de förekommande arternas bevarandestatus inte äventyras och verksamheten inte komma i konflikt med bestämmelserna i artskyddsförordningen. Villkor nr 10 ska således kvarstå oförändrat.

VILLKOR NR 11 OCH 12

Villkor nr 11 enligt formulering i det överklagade beslutet:

Vindkraftverk får inte uppföras närmare än en kilometer från, vid tidpunkten för grundläggningen, befintliga spelplatser för tjäder där fler än fem tuppar spelar.

Villkor nr 12 enligt formulering i det överklagade beslutet:

Vindkraftverk får inte uppföras närmare än en kilometer från, vid tidpunkten för grundläggningen, befintliga spelplatser för orre där fler än tio tuppar spelar.

Överklagande och utvecklande av talan

Bolaget

Bolaget har yrkat att villkor nr 11 och 12 upphävs.

Bolaget har anfört följande. De skyddsåtgärder som iakttas medför ett fullgott skydd som avsevärt reducerar risken för påverkan på skogshönsen tjäder och orre. För skogshönsen kommer skyddszoner och andra hänsynsåtgärder, mer omfattande än vad som praktiseras i skogsbruket, att tillämpas. Spelplatserna ligger i stor utsträckning på myrar, sjöar och i kvarlämnad skog med naturvärden, alltså i miljöer som undantas från utbyggnaden. Platserna är dessutom oftast avskärmade av skogsriddar som sparas som skyddszon. Man måste även här beakta arternas i övrigt starka stammar i Norrbottens län, där orrens population bedöms uppgå till 22 000 par och tjäderns till 85 000 par. Det bedrivs dessutom en omfattande jakt på arterna och denna bedöms endast ha en obetydlig påverkan på skogshönsens populationer. Påverkan på orrens och tjäderns huvudsakliga spel och fortplantningsområden undviks genom de hänsynsåtgärder som planeras. Det finns inga välgrundade

erfarenheter som talar för att en kilometers buffert mot större spelplatser skulle innebära någon avgörande skillnad vad avser påverkan på bevarandestatusen för de aktuella arterna. Det finns inget stöd i forskningen att påverkan av en utbyggd vindkraft i norra Sverige skulle kunna få konsekvenser för arternas bevarandestatus. – Villkoren är dessutom så formulerade (... "vid tidpunkten för grundläggningen" ...) att projektets planering och byggstart avsevärt försvåras. Beredskap måste då finnas för att modifiera layouten i takt med att utbyggnaden (grundläggningen) fortgår. Skogshönsens naturligt starkt fluktuerande bestånd gör det också olämpligt med villkor som dessa eftersom året man inventerar kan ha stor betydelse för hur många, och vilka, platser som faller ut. Eftersom bestånden av orre och tjäder också fluktuerar stort över tid kommer det också att bli ogörligt att följa upp och kontrollera om villkoren efterlevs och har effekt. – Villkoren är heller inte i överensstämmelse med bedömningen i tillståndet för Etapp 1 där tillstånd gavs utan något motsvarande villkor. Även inom Etapp 1 finns många exempel på våtmarker och kvarlämnad äldre skog av samma typ som i Etapp 2, och där spelplatser av tjäder och orre sannolikt förekommer. Naturvårdsverket framställde vid prövningen av Etapp 1 yrkande om motsvarande villkor, men mark- och miljödomstolen lämnade yrkandet utan bifall. Något avgörande skäl till att här meddela villkoret föreligger inte.

Särskilt om villkor nr 11

Bolaget har anfört följande. Tjäderns spelplatser, i motsats till orrens, hittas numera främst i kvarlämnad gammal skog med naturvärden. Spelplatserna kommer därför att skyddas från påverkan genom de skyddsåtgärder som tillämpas och som gör att skog med höga naturvärden lämnas intakt. Förutom problemet att följa upp om villkoret efterlevs och har effekt för en sådan starkt fluktuerande art, är tjäderspelplatser erkänt svårinventerade. Orimligt stora insatser krävs för att ge en tillförlitlig bild av hur många tuppar som regelbundet använder en spelplats. En sådan inventeringsinsats inte är försvarlig när de skyddsåtgärder som ändå tillämpas kommer att effektivt skydda tjäderspelplatserna från påverkan.

Särskilt om villkor nr 12

Bolaget har anfört följande. Orrspel förekommer främst i öppna miljöer som på våtmarker och sjöisar, men i viss utsträckning även på t.ex. hyggen och vändplaner på skogsbilvägar. I denna del av Sverige är inte heller ett orrspel på 10 tuppar att betrakta som en särskilt stor spelplats. Spelplatser av denna storlek kan finnas på många ställen i landskapet och även i mindre naturliga miljöer än på våtmarker och sjöisar. Det är troligt att nya spelplatser av orre framöver kommer att uppstå på nya ställen på grund av skogsbrukets eller bolagets egna verksamheter. Villkorets formulering medför därför också att orrspelplatser som i nuläget finns eller framöver uppstår på upptagna hyggen och bilvägar (t.ex. vändplaner) också måste tas hänsyn till i planeringen, vilket är helt orimligt.

Arvidsjaurs kommun

Arvidsjaurs kommun har – efter överklagandetidens utgång – framställt ändringsyrkanden rörande villkor nr 11 och 12.

Kommunen har yrkat att villkor nr 11 får följande lydelse:

Vindkraftverk får inte uppföras närmare än en kilometer från, vid tidpunkten från grundläggningen, befintliga spelplatser för tjäder där en tjadertupp spelar.

Arvidsjaurs kommun har yrkat att villkor nr 12 får följande lydelse:

Vindkraftverk får inte uppföras närmare än en kilometer från, vid tidpunkten från grundläggningen, befintliga spelplatser för orre där fler än 3 tuppar spelar.

Motparternas yttranden och bemötandenLänsstyrelsen

Länsstyrelsen har anfört följande. I Mark- och miljööverdomstolen mål nr M 7865-12 [rätteligen mål nr M 7369-11] förekommer fågelarter som dels av EU utpekats vara av gemenskapsintresse – de är upptagna i bilaga 1 till rådets direktiv om bevarande av vilda fåglar – och dels fågelgrupper som är utpekade som särskilt utsatta för risker vid vindkraftetableringar enligt rapport 6467. Arter som bl.a.

pekades ut i domen är orre och tjäder. Av domen framgick vidare att det bl.a. fanns en spelplats för orre inom den planerade vindkraftsparken om nio verk som var föremål för prövning. Mark- och miljööverdomstolen konstaterade att det saknades underlag för att säkerställa att artskyddsförordningens bestämmelser om fridlysning eller eventuell dispens från dessa bestämmelser kunde efterlevas. Mark- och miljööverdomstolen avslag ansökan med hänvisning till bristerna i MKB:n.

Beträffande *skyddsavstånd till spelplatser för tjäder* har länsstyrelsen framfört följande. Naturvårdsverket framställde vid prövningen av Etapp 1 yrkande om motsvarande villkor för tjäder, som det får förstås. Naturvårdsverket yrkade att vindkraftverk inte fick placeras närmare än en kilometer från kända spelplatser för tjäder. Mark- och miljödomstolen lämnade dock yrkandet utan bifall. – Det som stadgas i miljöprövningsdelegationens beslut för tjäder överensstämmer inte med Naturvårdsverkets yrkande i målet som bolaget hänvisar till. Naturvårdsverkets yrkande innehöll, till skillnad från miljöprövningsdelegationens beslut, inte någon nedre gräns beträffande antalet tjädertuppar för spelplatser som det bör upprättas en buffertzona kring. Därav följer att jämförelsen inte är helt relevant. I sammanhanget bör det nämnas att i rapport 6467 rekommenderas som utgångspunkt en buffertzona på 1 kilometer kring spelplatser där det förekommer mer än fem tjädertuppar. Länsstyrelsen har erfarit att stora spelplatser med mer än 20 tuppar numera endast förekommer i gammal skog. I dagens produktionslandskap förekommer gammal skog endast i begränsad omfattning. I praktiken innebär det att sådana spelplatser numera endast förekommer i skyddade områden eller i stora gammelskogsområden som ännu inte har erhållit formellt skydd. Sannolikt slår skogsbruket ut de stora spelplatserna varvid nya små spelplatser bildas. Stora spelplatser förekommer i anslutning till äldre skog och dessa kan ha långa tidstraditioner jämfört med små spelplatser som besöks av enstaka tuppar som kan vara mer tillfälliga i landskapet. Bolaget har framfört att det skulle krävas orimligt stora arbetsinsatser för att få en bild av hur många tuppar som regelbundet besöker en spelplats. Länsstyrelsen ställer sig tveksam till detta. Bolaget har konstaterat i sitt överklagande att tjäderns spelplatser finns i gammal kvarlämnad skog med höga naturvärden. Av MKB:n framgår att gammal skog endast förekommer i begränsad omfattning inom Etapp 2.

Vidare framgår att huvuddelen av skogen inom Etapp 2 utgörs av brukad skog utan särskilt höga naturvärden. Mot bakgrund av att gammal skog endast förekommer i begränsad omfattning samt att större spelplatser torde ha långa tidstraditioner anser länsstyrelsen att de platser som bör undersökas torde vara begränsat och att det därmed inte är orimligt att göra detta. Bolaget har varken i MKB:n eller i överklagandet redovisat uppgifter beträffande förekomst av spelplatser för tjäder som talar för att villkoret är överflödigt. Villkoret erfordras för att verksamheten inte ska komma i konflikt med artskyddsreglerna och bolagets yrkande ska därför inte bifallas.

Beträffande *skyddsavstånd till spelplatser för orre* har länsstyrelsen framfört följande. I rapport 6467 rekommenderas som utgångspunkt en buffertzona på 1 kilometer kring spelplatser där det förekommer mer än tio tuppar. Bolaget har inte redovisat uppgifter beträffande förekomsten av orre som talar för att villkoret är överflödigt. Villkoret erfordras för att verksamheten inte ska komma i konflikt med artskyddsreglerna och bolagets yrkande ska därför inte bifallas.

Arvidsjaurs kommun

Arvidsjaurs kommun har i yttrande över bolagets ändringsyrkanden anfört att villkoren nr 11 och 12 ska kvarstå oförändrade alternativt att de får följande lydelse:

Villkor nr 11

Vindkraftverk får inte uppföras närmare en kilometer från, vid tidpunkten för grundläggningen, befintliga spelplatser för tjäder där fler än 1 tuppar spelar.

Villkor nr 12

Vindkraftverk får inte uppföras närmare en kilometer från, vid tidpunkten för grundläggningen, befintliga spelplatser för orre där fler än 3 tuppar spelar.

Kommunen har hänvisat till 4 § 2 punkten artskyddsförordningen samt anfört följande. Någon inventering av spelplatser för tjäder och orre har inte utförts i Dubblabergens naturreservat eller ekoparken i Arvidsjaurs kommun. Då det

kommer att bli höga ljudnivåer i naturreservatet och ekoparken önskar kommunen att avståndet mellan vindkraftverken och eventuella spelplatser utökas till 5 kilometer. Spelplatser i Arvidsjaurs kommun måste inventeras av länsstyrelsen.

Åke Gustavsson

Åke Gustavsson har motsatt sig att villkor nr 11 och 12 upphävs.

Övriga yttranden

Naturvårdsverket

Villkor nr 11 – buffertzonen om 1 kilometer till större spelplatser för tjäder

Naturvårdsverket har anfört följande. Bolaget har yrkat att villkoret ska upphävas. Som skäl anføres att iakttaga skyddsåtgärder medför ett fullgott skydd, eftersom bl.a. skyddszoner och andra hänsynsåtgärder kommer att tillämpas. Vidare menar bolaget att arten är så pass svårinventerad att inventeringsinsatsen inte kan försvaras, utan blir orimligt stor för verksamhetsutövaren, i ljuset av de skyddsåtgärder som ändå kommer att tillämpas. Tjäder är svårinventerad, men inte mer än flera andra störningskänsliga fågelarter, inklusive kungsörn. Det finns flera olika typer av beprövad inventeringsmetodik för att lokalisera spelplatser och bedöma antalet spelande tuppar. Med den s.k. spillningsmetodiken kan inventeringen även göras under sommar och tidig höst, dvs. efter den vanliga spelperioden i april-maj. Det finns ett antal konsultbyråer med specialistkunskap om tjäderinventering. Att inventeringsinsatsen inte kan försvaras är en felaktig slutsats. Det skulle alltså gå utmärkt att följa upp efterlevnaden av villkoret. Det är viktigt att förstå spelplatsens centrala betydelse för den lokala tjäderpopulationen. Utan kunskap om spelplatsernas läge är det omöjligt att arbeta för artens bevarande på såväl lokal nivå som utifrån ett landskapsperspektiv. Bolagets ambition att lämna rester av skog riskerar därför att bli helt förfelade ur tjäderns perspektiv. Bolaget övertolkar den positiva betydelsen för tjädern av att skog med höga naturvärden lämnas intakt inom verksamhetsområdet. Bolaget underskattar kraftigt den negativa betydelsen som verksamheten innebär för arten. Dessa negativa faktorer omfattar fragmentering, flera typer av störning, samt förlust av livsmiljöer etc. Tjädern är en stör-

ningskänslig art som inte accepterar omfattande mänsklig närvaro, exploatering i form av byggnader (inklusive vindkraftverk), högre vägtäthet m.m. Verket har bedömt att verksamheten innebär en omfattande arealförlust för arten. Med tanke på de olika etappernas totala areella omfattning bedöms påverkan att bli stor även på landskapsnivå. Att tjädern skulle kunna fortleva i skogsresterna mellan verken har inget stöd i forskning eller beprövad praktisk erfarenhet. Bolaget förstår inte fullt ut betydelsen av livskraftiga skogsfågelbestånd inom verksamhetsområdet. Såväl tjäder (men också orre, som behandlas i villkor nr 12 nedan) är nämligen stapelföda för kungsörnen i denna del av landet. Om skogsfågelpopulationen förändras negativt i det aktuella landskapet p.g.a. vindkraftsetableringen kommer det få en direkt negativ påverkan på områdets kungsörnar. Att tjäder och orre bibehåller livskraftiga populationer i norra Sverige är därför inte enbart en mindre betydelsefull fråga om bevarandestatus för just dessa skogshöns, såsom bolaget argumenterar. Det handlar istället om en fundamental ekologisk funktion för hela de nordliga tajgaekosystemen. Kungsörnens försämrade reproduktion i norra Sverige bedöms till stor del bero på ett försämrat födounderlag. Verket godtar inte bolagets resonemang om att avsaknad av kunskap innebär att villkor inte kan ställas. Bolaget har själv valt att inte inventera tjäderspel trots att bl.a. Naturvårdsverket upprepat påpekat behovet av detta. Av försiktighetsprincipen följer att osäkerhet om verksamhetens påverkan inte ska drabba naturmiljön utan sökanden. Av nämnda skäl innebär buffertzoner på en kilometer runt spelplatserna att riskerna minskar något. Med tanke på antalet planerade verk är det dock tveksamt om en kilometers buffertzon är tillräckligt. När det gäller större spel är det enligt verkets bedömning tveklöst att så inte är fallet, eftersom tupparnas hemområden för resten av året (något förenklat sett) är fördelade runt spelplatsen. För att verket ska kunna säga något om hur stora buffertzonerna skulle behöva vara så måste spelplatserna vara kända, men även hur många tappar som använder dessa. Att sätta gränsen för hänsyn vid minst fem spelande tappar kan ha en praktisk funktion, men för att hantera bevarande frågan i hela det landskap som vindparken i Markbygden kommer att omfatta måste även mindre spelplatser ingå i analysen.

Villkor nr 12 – buffertzon om 1 kilometer till större spelplatser för orre

Naturvårdsverket har anfört följande. Bolaget har i överklagandet yrkat att villkoret ska upphävas och anför samma skäl som i villkor nr 11 om tjäder. Naturvårdsverket hänvisar i delar till resonemanget om tjäder, så även vad gäller orren som viktigt bytesdjur för kungsörn. Även orren är störningskänslig för mänsklig närvaro och byggnader (inklusive vindkraftverk), däremot är den p.g.a. andra habitkrav inte knuten till äldre skogar som tjädern. Hålls bara lövandelarna höga på landskapsnivå accepterar orren även hårt brukade produktionsskogar, men p.g.a. antalet planerade vindkraftverk över stora geografiska områden bedömer verket att även orren kommer att påverkas negativt av habitförlusten i detta fall. Det är korrekt att orren inte enbart spelar på myrar och sjöisar, utan att även hyggen och t.o.m. skogsbilvägarnas vändplaner (på hyggen) kan utgöra spelplatser. Stora spel är dock alltid vanligast förekommande på myrar och sjöisar (men ibland även hyggen - särskilt under den snötäckta delen av spelsäsongen). Verket delar inte bolagets farhåga om att villkoret skulle bli orimligt om nya spelplatser skapas i de avverkade områdena under och runt verken samt på vindparkens nya grusvägar efter anläggningsfasen. Det beror på att verket bedömer att parkens storlek och antalet verk kommer att innebära en omfattande störning och habitatförlust som medför att orrarna undviker sådana områden p.g.a. närheten till vindkraftsverken. Buffertzoner runt orrens spelplatser kommer därför att ha en betydelse för att minska verksamhetens negativa påverkan på arten.

Naturvårdsverket har påtalat att en buffertzon om 1 kilometer enligt Vindvals rekommendationer bedöms särskilt viktigt i en vindkraftspark av Markbygdens storlek, där den regionala påverkan riskerar att bli stor.

Bolagets bemötande av inkomna yttranden*Villkor nr 11- skyddszon kring spelplatser för tjäder*

Bolaget har vidhållit sitt yrkande med hänvisning till det som bolaget tidigare har anfört. Bolaget har tillagt följande. Tjäderspel är inte längre lika knutet till gammelskog och inte heller så konstant stationära över tid som de tidigare varit

eller man tidigare trott. Man hittar idag ofta spelplatser på skogsmark i lämplig successionsstadie eller på trädbevuxna myrar, särskilt i områden som är kraftigt påverkade av skogsbruk vilket Markbygden är. Denna uppfattning ger också Naturvårdsverket uttryck för i sitt yttrande. Det räcker långt att spara de aktuella bestånden där spel förekommer. En skyddszon om en kilometer runt spelplatserna bedöms inte vara nödvändig. De nya kunskaperna om tjädrarnas spelvanor visar att tjädrarna anpassar sig till de förhållanden som råder om gammal skog saknas. Oavsett detta kommer gammal skog att sparas.

Villkor nr 12 - skyddszon kring spelplatser för orre

Bolaget har vidhållit sitt yrkande med hänvisning till det som bolaget tidigare har anfört. Bolaget har tillagt följande. Arvidsjaurs kommuns yrkanden om ändring av buffertzoner runt spelplatser för orre och tjäder får betecknas som obefogade sett till arternas förekomst i antal individer, risken för skador på såväl individer som art och praxis.

Domskäl

Bolaget har yrkat att villkor nr 11 och 12 om skyddszoner vid spelplatser för tjäder respektive orre ska upphävas. Naturvårdsverket, länsstyrelsen, Arvidsjaurs kommun och Åke Gustavsson har motsatt sig detta.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att bolaget har valt att inte särskilt inventera förekomsten av spelplatser för tjäder och orre inom området för Markbygdens Etapp 2. Bolaget har anfört bl.a. att tjäderspelplatser är erkänt svårinventerade och att det skulle kräva en orimlig arbetsinsats. Såväl länsstyrelsen som Naturvårdsverket har haft invändningar mot detta och anfört att tjäder är svårinventerad men att det finns beprövad inventeringsmetodik och att insatsen inte kan anses orimlig. Naturvårdsverket har vidare anfört att utan kunskap om tjäderspelplatsernas läge är det omöjligt att arbeta för artens bevarande på såväl lokal nivå som utifrån ett landskapsperspektiv. Verkets inställning är vidare att avsaknaden av kunskap inte innebär att villkor inte kan ställas.

Utan att en särskild inventering genomförts konstaterar bolaget i MKB:n att inga kända tjäderspelplatser finns inom Etapp 2, däremot en dokumenterad spelplats 500 meter utanför. Mark- och miljödomstolens bedömning är att inventering av spelplatser för såväl tjäder som orre är ett befogat och inget orimligt krav med tanke på det mycket stora etableringsområdet och den påverkan som vindkraftsparken kan komma att få på förekomsten av både tjäder och orre och deras livsbetingelser. Att det inte finns erfarenhet av omfattningen av påverkan från liknande mycket stora etableringar talar snarast för att så mycket erfarenhet som möjligt ska byggas upp vid denna etablering. De skyddsavstånd som rekommenderas i syntesrapporten ”Rapport 6467 – Vindkraftens påverkan på fåglar och fladdermöss ” för större spelplatser och som också fastställts i villkor av miljöprövningsdelegationen, är framtagna i enlighet med försiktighetsprincipen, vilken i ett fall som detta bör tillämpas relativt strängt.

Mark- och miljödomstolen delar i och för sig bolagets inställning att såväl kvarlämnad gammal skog med höga naturvärden som skyddet av myrområden, särskilt med det skyddsavstånd som föreskrivs i villkor nr 10, gynnar tjäder och orre, men det bedöms inte tillräckligt i detta fall. Villkoren om skyddszoner behövs för att verksamheten inte ska komma i konflikt med artskyddsreglerna. Domstolen delar visserligen även bolagets uppfattning att skogsbruket generellt sett troligen har en större påverkan på främst tjäders bevarandestatus än vad vindkraftsparker har, men inte heller det gör att skyddet av större spelplatser inom denna park kan anses obehövligt. Inte heller de eventuella problem som kan uppstå vid projektets planering eller vid kontrollen av villkorens efterlevnad bedöms vara större än att de bör kunna hanteras.

Mark- och miljödomstolen delar därmed i stort Naturvårdsverkets och länsstyrelsens inställning i frågan, vilket sammanfattningsvis betyder att villkoren nr 11 och 12 ska kvarstå oförändrade.

Arvidsjaurs kommuns yrkande om en skärpning av villkoren nr 11 och 12 har framställts först efter överklagandetidens utgång. Kommunens yrkanden i dessa delar ska därför avvisas.

VILLKOR NR 13

Villkor nr 13 enligt formulering i det överklagade beslutet:

Ljudnivån från vindkraftverken får som begränsningsvärde – med undantag för de bostäder som är belägna inom det detaljplanelagda området vid Bänkerträsk – inte överskrida den ekvivalenta ljudnivån 40 dB(A) utomhus vid bostäder.

För bostäder som är belägna inom det detaljplanelagda området vid Bänkerträsk gäller att ljud från vindkraftverken som begränsningsvärde inte får överskrida den ekvivalenta ljudnivån 35 dB(A) utomhus vid bostäderna i fråga.

De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras genom mätningar och/eller beräkningar. Inom ett år från det att vindkraftverk har tagits i drift eller vid den tidpunkt tillsynsmyndigheten bestämmer ska den ekvivalenta ljudnivån vid bostäder kontrolleras. Kontroll av den ekvivalenta ljudnivån ska därefter utföras om det sker förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer eller annars efter begäran av tillsynsmyndigheten.

Överklagande och utvecklande av talan

Arvidsjaurs kommun

Arvidsjaurs kommun har yrkat att det fastställs att ljudnivån från vindkraftverken som begränsningsvärde inte får överskrida den ekvivalenta ljudnivån 35dBA utomhus vid bostadshusen och fritidshusen i byarna Dartsel och Långsel. Arvidsjaurs kommun har vidare yrkat att det fastställs att den ekvivalenta ljudnivån i Dubblabergens naturreservat inte får överstiga 35 dBA. Kommunen har dessutom påtalat att den naturliga ljudnivån inte bör överskridas i naturreservatet, att särskild hänsyn även bör tas till bostäder i vindskyddade lägen och att det bör utredas om byarna Långsel och Dartsel ligger i ett vindskyddat läge.

Kommunen har anfört följande. I Norrbottens läns beslut 2006-12-01 nr 511-8333-04 (NR 2005569) om bildande av Dubblabergens naturreservat anges att Dubblabergens naturreservat är ett unikt skogsområde. Enligt länsstyrelsen utgörs reservatet av ett starkt kuperat och för regionen mycket stort, sammanhängande

naturskogsområde med påtagligt låg påverkansgrad. I stora delar av området förekommer i princip inga synliga spår av tidigare skogsavverkningar, vilket gör området unikt för ett landskap som i övrigt präglats mycket hårt av storskaligt skogsbruk. Syftet med reservatet är att bevara områdets opåverkade karaktär. Områdets naturskogsqualiteter ska bevaras och de olika naturtyperna och ekosystemen i reservatet ska få utvecklas naturligt. Den biologiska mångfalden i reservatet ska bevaras. Inom ramen för dessa mål ska reservatet även ge möjlighet till naturupplevelser, friluftsliv och vetenskaplig forskning. Syftet ska nås genom att inget skogsbruk bedrivs i området, områdets orördhet bibehålls genom att exploateringar och arbetsföretag i området förhindras och området sköts enligt fastställd skötselplan.

Kommunen har vidare anfört följande. I Arvidsjaurs kommuns förslag till ny översiktsplan som ska antas hösten år 2015 finns ett område längst med kommungränsen från Åbyälven i söder till och med Dubblabergens naturreservat i norr som utpekats som ett tyst område. I samrådsredogörelsen för ny översiktsplan anges: ”Piteå kommun har tagit steg i riktning för vindkraft i Markbygden. Arvidsjaurs kommun önskar att eventuell vindkraft förläggs fem kilometer från kommungränsen då tysta områden får allt större attraktionskraft och kommunen anser att vindkraft i området skulle påverka kommunens turistiska förutsättningar negativt. Ett tyst område har lagts in längs kommungränsen.” Mark- och miljödomstolen bör fatta sitt beslut i ärendet baserat på den nya översiktsplanen som upprättats i kommunen och som ska antas inom kort.

Motparternas yttranden och bemötanden

Bolaget

Bolaget har anfört följande. Arvidsjaurs kommuns yrkanden vad avser begränsningar saknar stöd i lag och praxis. Yrkandena ska lämnas utan bifall. Det är helt klart genom rådande praxis att begränsningen 35 dBA endast ska gälla för områden som utpekats som skyddsvärda ur bullersynpunkt. Några sådana utpekanden före-

kommer inte utöver det förhållandet att Piteå kommun i detaljplan för ett område med fritidsbebyggelse angivit att bullernivån inte får överskrida 35 dBA.

Kommunens övervägande i en samrådsredogörelse att i översiktsplan inrätta en tyst zon utmed kommungränsen mot Piteå torde bara vara ett uttryck för kommunens inställning till Markbygdenprojektet och inte grunda sig på områdets ljudmässiga kvalitéer.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har anfört följande. I Naturvårdsverkets rekommendationer för områden med låg bullernivå, där ambitionen är att ljudnivån 35 dB(A) bör eftersträvas, anges att det av kommunens översiktsplan bör framgå att kommunen anser att området ska ha en låg ljudnivå. Efter vad Länsstyrelsen har erfarit har detta inte angivits i de översiktsplaner som berörs av Etapp 2.

Domskäl

Arvidsjaurs kommun har yrkat att den ekvivalenta ljudnivån inte ska få överstiga 35 dBA vid bostadshusen och fritidshusen i byarna Dartsel och Långsel samt i Dubblabergens naturreservat. Kommunen har också yrkat att det ska utredas huruvida byarna Långsel och Dartsel ligger i ett vindskyddat läge.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att det villkor som miljöprövningsdelegationen fastställt beträffande vilka begränsningar som ska gälla för ljudnivån från vindkraftverken utomhus vid bostäder inom Etapp 2 följer av det villkor som regeringen har meddelat i beslutet om tillåtlighet enligt 17 kap. miljöbalken. Miljöprövningsdelegationen har därutöver i villkoret angett hur efterlevnaden av det angivna begränsningsvärdet ska kontrolleras. På det sätt som miljöprövningsdelegationen har angett åligger det bolaget att följa det som har angivits i regeringens och i delegationens beslut beträffande buller vid bostäder. Vidare åligger det tillsynsmyndigheten att ta ställning till om verksamheten bedrivs i enlighet med meddelade tillstånd om det framförs synpunkter som ifrågasätter om så är fallet.

Mark- och miljödomstolen ser för sin del också skäl att påpeka att de resultat som i annat sammanhang presenterats från långtidsmätningar av ljud och väder på tre platser vid vindkraftsparker i Sverige (däribland pilotprojektet vid Dragaliden inom Markbygdenområdet) indikerar att ljudnivåerna vid vissa väderlekar kan överskrida de nivåer som teoretiskt räknats fram enligt använda beräkningsmodeller (Slutrapport Energimyndigheten projekt 32437-1 – Modell-validering-mätning). Bolaget har naturligtvis ett ansvar att ta hänsyn till denna kunskap vid den slutliga projekteringen av vindkraftsparken och placeringen av enskilda verk inom Etapp 2.

Beträffande en eventuell begränsning av ljudnivån från vindkraftverken inom de naturreservat som påverkas av Etapp 2, i första hand Dubblabergens och Sodokbergets naturreservat, har miljöprövningsdelegationen gjort följande överväganden: ”Miljöprövningsdelegationen finner det inte vara ändamålsenligt att föreskriva vilken ljudnivå som den ansökta verksamheten inte får överskrida i närliggande naturreservat eftersom ett sådant villkor medför att antalet vindkraftverk i opropor­tionerlig omfattning begränsas. Ställningstagandet görs mot bakgrund av att det i regeringens tillåtlighetsbeslut för Markbygden framgår att det föreligger ett mycket starkt intresse att öka andelen förnyelsebar energi i det svenska energisystemet. Vidare har Markbygden sammantaget bedömts vara lämpligt för produktion av förnyelsebar energi.”

Miljöprövningsdelegationens bedömning har gjorts med insikten att det inte råder något tvivel om att de planerade vindkraftverken kommer att påverka människors upplevelse när de vistas i de berörda naturreservat jämfört med nu rådande förhållanden. Det är just verksamhetens stora påverkan på förutsättningarna att bedriva rekreation och friluftsliv i reservaten som föranlett delegationen att, med tillhörande utredningsföreskrift U2, skjuta upp fastställandet av slutliga villkor beträffande kompensationsåtgärder för friluftslivet.

Mark- och miljödomstolen delar miljöprövningsdelegationens bedömning i denna del. De skäl som Arvidsjaurs kommun har framfört för en skärpning av buller-

villkoret för vissa ytterligare områden ändrar inte domstolens bedömning. Trots att den ekvivalenta ljudnivån i friluftsområden normalt sett bör regleras och inte tillåtas överstiga 40 dBA under dagtid på vardagar och 35 dBA övrig tid, bedöms delegationens avvägning i detta fall vara gjord på ett rimligt sätt i förhållande till det starka intresset att öka andelen förnyelsebar energi och genom att krav istället ställts på utredning av möjliga kompensationsåtgärder för friluftslivet. Området där de två byarna Dartsel och Långsel är belägna är i gällande planer inte särskilt utpekad som ett område där låg ljudnivå utgör en särskild kvalitet. Inte heller kommunens pågående arbete med en ny översiktsplan ändrar på domstolens bedömning att särskilda krav för dessa byar inte kan ställas i detta skede. Däremot är det som domstolen påpekat ovan viktigt att bolagets projektering tar hänsyn till den kunskap som nu finns om bullerberäkningars tillförlitlighet vid olika väderförhållanden. Domstolen finner slutligen inte heller några skäl att föreskriva om ytterligare utredning beträffande vindskyddade lägen.

VILLKOR NR 17

Villkor nr 17 enligt formulering i det överklagade beslutet:

Hinderbelysning ska, så långt det är möjligt inom ramen för gällande bestämmelser från Transportstyrelsen, utformas så att påverkan för närboende minimeras. Bolaget ska samråda med tillsynsmyndigheten i denna fråga.

Överklagande och utvecklande av talan

Arvidsjaurs kommun

Arvidsjaurs kommun har yrkat att det ska göras en utredning som anger dels inom vilket område i Arvidsjaurs kommun som högintensiv hinderbelysning kommer att kunna ses, dels hur många hinderbelysningar som kommer att ses inom olika områden i Arvidsjaurs kommun.

Kommunen har vidare yrkat att det utreds huruvida man planerar att synkronisera hinderbelysningen och vilken ljusstyrka detta medför på olika platser i Arvidsjaurs kommun.

Arvidsjaurs kommun har anfört följande. Utredningarna krävs både för att störningar i Arvidsjaurs kommun ska kunna bedömas samt för att kompensationsåtgärder för friluftslivet ska kunna fastställas. Detta även på grund av att den planerade vindkraftsparken kommer att medföra en mycket stor påverkan på omgivningen samt att de kumulativa effekterna av samtliga etapper i Markbygden ej har redovisats. Vintertid är det mörkt även dagtid i Arvidsjaurs kommun, vilket medför att hinderbelysningen även kommer att störa boende, fritidshusägare och turister i Arvidsjaurs kommun dagtid. Efter det att regeringen tagit sitt beslut i frågan har en ny föreskrift om hinderbelysning utfärdats, Transportstyrelsens författningssamling TSFS 2013:9. Den nya föreskriften fanns vid tidpunkten för länsstyrelsens beslut, men länsstyrelsen har bedömt belysningen i vindkraftsparken enligt TSFS 2010:155. Frågan om hinderbelysning ska utredas utifrån den lagstiftning som var gällande vid tidpunkten för miljöprövningsdelegationens beslut i ärendet. Som nu är fallet har miljöprövningsdelegationens beslut fattats på felaktiga grunder. I begärd utredning ska det anges om den nya föreskriften medför några förändringar för hinderbelysningen i förhållande till tidigare föreskrifter från Transportstyrelsen. Det bör även utredas om hinderbelysningen kan ge upphov till trafikfaror på närbelägna vägar i form av bländande ljus, då många lampor tänds samtidigt och det är mörkt utomhus. Att störningar från hinderbelysningen utreds noggrant är mycket viktigt även på grund av de synergieffekter som kan uppkomma på grund av parkens storlek.

Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun

Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun har yrkat att villkor nr 17 förenas med ett utredningsvillkor.

Nämnden har anfört att eftersom den planerade etableringen inom området (Etapp 1–3) medför en mycket stor påverkan på omgivningen borde det finnas anledning att bolaget får ett starkare villkor/krav på att medverka till att gällande bestämmelser inom området förändras. Miljö- och tillsynsnämnden har hänvisat till det material som nämnden tidigare inlämnat till länsstyrelsen gällande ärendet.

Motparternas yttranden och bemötandenBolaget*Angående överklagandet från Arvidsjaurs kommun*

Bolaget har motsatt sig Arvidsjaurs kommuns yrkanden med hänvisning till vad som tidigare framförts. Bolaget har anfört att kommunen i sitt överklagande inte har framfört några nya grunder till stöd för sina yrkanden, utan upprepat omständigheter som redan framförts och bedömts av miljöprövningsdelegationen.

Angående överklagandet från miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun

Bolaget har motsatt sig förslaget från miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun gällande hinderbelysning. Bolaget har anfört att frågan om hur hinderbelysningen ska vara utformad är avhängig de föreskrifter som gäller på området samt att miljöprövningsdelegationens villkor nr 17 ger uttryck för vilka åtgärder bolaget kan åläggas vidta.

Länsstyrelsen*Angående överklagandet från Arvidsjaurs kommun*

Länsstyrelsen har anfört att de synpunkter som framförts av Arvidsjaurs kommun beträffande hinderbelysning inte utgör tillräckliga skäl för att ändra beslutet.

Angående överklagandet från miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun

Länsstyrelsen har anfört att det inte är rimligt att föreskriva om utredningsvillkor med innebörden att bolaget ska medverka till att gällande bestämmelser beträffande hinderbelysning ska förändras samt att det inte har framkommit nya uppgifter eller skäl i kommunens skrivelse som talar för att kommunens yrkanden ska bifallas.

Bolagets bemötande av inkomna yttranden

Bolaget har i bemötande betonat att hindermarkering av vindkraftverk ska ske till skydd för luftfarten samt att i villkoret som bolaget accepterat har bolaget påtagit

sig att utforma skyddsåtgärderna på ett sådant sätt att man minimerar påverkan för närboende men med iakttagande av kraven som ställs av Transportstyrelsen.

Domskäl

Överklagandet från Arvidsjaur kommun beträffande hinderbelysningen kan ses dels som en invändning mot att MKB:n har godkänts, dels som ett krav på att kompletterande utredning ska genomföras så att störningarna för kommunen på grund av hinderbelysningen bättre kan bedömas och villkoret eventuellt skärpas. Mark- och miljödomstolen gör därför en bedömning både i avsnittet om huruvida MKB:n kan godkännas och i fråga om huruvida villkor nr 17 i miljöprövningsdelegationens beslut ger en tillräcklig skyddsnivå mot störningar för närboende och omgivningen i övrigt.

Mark- och miljödomstolen tolkar överklagandet från miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun som ett yrkande om att frågan om vilka slutliga villkor för hinderbelysning som ska fastställas skjuts upp under en provotid och ett utredningsvillkor föreskrivs. Nämnden har ansett att det borde finnas anledning att bolaget får ett starkare villkor alternativt, eller tillsammans med, ett krav på att medverka till att gällande bestämmelser inom området förändras.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att miljöprövningsdelegationens villkor svarar mot bolagets åtagande i ansökningshandlingarna om att så långt det är möjligt, inom ramen för gällande bestämmelser från Transportstyrelsen, utforma hinderbelysningen så att påverkan för närboende minimeras. Nu gällande föreskrifter och allmänna råd utgörs av TSFS 2010:155 med införda ändringar genom TSFS 2013:9. Bland annat har den tidigare skrivningen i 32 § i föreskrifterna, om att högintensiva ljus ska avskärmas så att direkt ljus inte träffar markytan på närmare avstånd än 5 kilometer från vindkraftverket, ändrats. I den ändrade skrivningen anges istället att högintensiva ljus ska riktas uppåt med vissa specificerade gradtal för att minska störningar för omgivande bebyggelse. Domstolen bedömer inte att ändringarna av föreskriften i sig innebär att ytterligare utredning behöver genomföras.

Det faktum att vissa vindkraftsparker under de senaste åren fått villkor som innebär krav på installation av eller utredning om radarstyrd hinderbelysning som bara tänds när flygplan eller helikoptrar närmar sig vindkraftsparken synes inte ha diskuterats i någon större utsträckning vid miljöprövningsdelegationens prövning, åtminstone framgår det inte tydligt av miljöprövningsdelegationens beslut. Radarstyrd hinderbelysning förutsätter att Transportstyrelsen medger undantag enligt 33 § i nämnda föreskrifter, vilket har skett i några fall. Mark- och miljööverdomstolens har i en dom den 27 augusti 2014 (mål nr M 9473-13) angående en vindkraftspark vid gränsen mellan Halmstad, Hylte och Ljungby kommuner, beträffande hinderbelysning gjort bedömningen att den störning det skulle innebära att ha ett högintensivt blinkande ljus på vindkraftverk med en totalhöjd om 198 meter motiverar ett krav på radarstyrd hinderbelysning. Tillståndet avsåg en park med högst 11 vindkraftverk.

Mark- och miljödomstolen kan inte som ett villkor i tillståndsbeslutet ålägga bolaget att medverka till att gällande bestämmelser inom området förändras (lagstiftningsarbete). Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun har emellertid även yrkat att villkor nr 17 förenas med ett utredningsvillkor och att bolaget får ett strängare villkor.

Ett problem med krav på radarstyrd hinderbelysning har varit att det länge bara funnits en leverantör av sådana system och att systemet är knutet till ett visst turbinmärke. Liknande system är dock under utveckling men kanske ännu inte kommersiellt tillgängliga. Bolaget har självt angett i MKB:n att man kommer att hålla sig uppdaterad avseende teknikutvecklingen för hinderbelysning och övrig teknik som syftar till att reducera störningen från hindermarkeringen.

Villkor nr 17 om hinderbelysningens utformning förpliktar bolaget att inom ramen för gällande bestämmelser utforma hinderbelysningen så att påverkan för närboende minimeras. Gällande bestämmelser ger utrymme för bolaget att ansöka om undantag från föreskrifterna om det finns anledning till det. Bästa teknik för att minimera påverkan för närboende kan anses vara system som möjliggör att hinderbelysningen

bara behöver tändas när flygfarkoster närmar sig vindkraftsparken alternativt någon form av siktsystem med sänkning av hinderljusstyrkan utifrån visibilitet. Möjligheterna och kostnaderna för att installera radarstyrning av hinderbelysningen eller siktsystem i hela eller delar av parken synes inte vara utredda eller har åtminstone inte redovisats i ansökningshandlingarna. För boende inom och i anslutning till vindkraftsparken skulle en lösning med något sådant system kunna minska påverkan på ett betydande sätt.

Mark- och miljödomstolen anser att frågan om hinderbelysning bör utredas ytterligare. Frågan om slutliga villkor för utformningen av hinderbelysning inom Markbygden Etapp 2 ska därför skjutas upp och en utredningsföreskrift (U4) meddelas angående möjligheterna att installera radarstyrning av hinderbelysningen eller siktsystem i lämpliga delar av vindkraftsparken inom Etapp 2. Villkor nr 17 bör ändras till en provisorisk föreskrift (P3) med samma innehåll som villkor nr 17. En lämplig utredningstid bedöms vara två år från dagen för denna dom. Det förhållandet att det fortfarande eventuellt bara finns ett kommersiellt tillgängligt system med radarstyrning och vad det innebär, är en fråga som får hanteras inom ramen för utredningen.

Mark- och miljödomstolen finner inte skäl att förordna om de utredningar som Arvidsjaur kommun har yrkat.

VILLKOR NR 19, UTREDNINGSFÖRESKRIFT U3 OCH DEN PROVISORISKA FÖRESKRIFTEN P2

Villkor nr 19 enligt formulering i det överklagade beslutet:

Vindkraftverk får inte placeras så att de påverkar flygsäkerheten negativt inom buffertzonen för Arvidsjaur flygplats terminalområde.

Uppskjuten fråga enligt formulering i det överklagade beslutet:

Miljöprövningsdelegationen uppskjuter med stöd av 22 kapitlet 27 § miljöbalken under en provotid fastställandet av slutliga villkor:

- *beträffande kompensationsåtgärder för MSA-ytan för Arvidsjaur flygplats*

Utredningsföreskrift U3 enligt formulering i det överklagade beslutet:

Bolaget ska under en provotid i samråd med Arvidsjaur Flygplats utreda vilka konsekvenserna blir om MSA-ytan höjs för Arvidsjaur Flygplats. I denna utredning ingår även att ta fram förslag på kompensationsåtgärder.

Utredningen och förslag på kompensationsåtgärder ska redovisas till miljöprövningsdelegationen senast inom sex månader från det att detta beslut har vunnit laga kraft.

Provisorisk föreskrift P2 enligt formulering i det överklagade beslutet:

De vindkraftverk som anläggs får inte överstiga MSA-ytan för Arvidsjaur flygplats.

Överklagande och utvecklande av talan

Arvidsjaur kommun

Arvidsjaur kommun har – efter överklagandetidens utgång – yrkat att villkor nr 19 ändras så att det får följande lydelse:

Vindkraftverk får inte placeras inom buffertzonen för Arvidsjaur flygplats terminalområde, då detta skulle ha negativ flygsäkerhetspåverkan.

Arvidsjaur kommun har vidare – också efter överklagandetidens utgång – yrkat att punkten ”Provotid gällande Arvidsjaur flygplats samt utredningsvillkor U3” upphävs alternativt ändras och att beslutet ska återförvisas till miljöprövningsdelegationen för ny handläggning. Den ändring av U3 som kommunen föreslagit innebär att bolaget under en provotid ska, i samråd med Arvidsjaur Flygplats, utreda vilka konsekvenserna blir om MSA-ytan höjs för Arvidsjaur flygplats samt att utredningen även ska innefatta framttagande av förslag på kompensationsåtgärder.

Kommunen har anfört följande. Den utredning som krävs angående en eventuell höjning av MSA-ytan och en eventuellt längre inflygningssträcka till Arvidsjaur flygplats ska vara färdigställd innan MKB:n kan godkännas och ett tillstånd till vindkraftsparken kan ges. Ett förslag på eventuell kompensation till Arvidsjaur Flygplats måste upprättas före det att beslut i frågan tas. Utredningen och förslaget till kompensation ska vara skriftligt godkänt av Arvidsjaur Flygplats innan förslaget får inlämnas till miljöprövningsdelegationen. Om ej samförstånd kan nås med

Arvidsjaur Flygplats inom sex månader efter det att beslutet har vunnit laga kraft ska beslutet upphöra att gälla. Arvidsjaur Flygplats måste få uppgifter om hur många vindkraftverk som planeras inom flygplatsens MSA-yta och höjden på dessa verk innan miljöprövningsdelegationen tar beslut i frågan. Både bolaget, Arvidsjaur Flygplats och Arvidsjaur kommun måste få veta vilka eventuella störningar som kommer att uppkomma för flyget. Arvidsjaur flygplats MSA-yta ligger delvis i Piteå kommun. Flygplatsen är mycket viktig för biltestbranschen.

Motparternas yttranden och bemötanden

Bolaget

Bolaget har noterat att kommunen i senare inlägga tagit upp frågan om vindkraftsanläggningens påverkan på Arvidsjaur flygplats och trafiken till och från flygplatsen och att kommunen har framställt nya yrkanden avseende ett underkännande av MKB:n.

Bolaget har yrkat i första hand att Arvidsjaur kommuns yrkanden avvisas som för sent framställda. I andra hand har bolaget yrkat att yrkandena lämnas utan bifall.

Bolaget har anfört följande. Bolaget har i fråga om förhållandet mellan vindkraftverken och Arvidsjaur flygplats genomfört samråd och diskussioner om hur frågan ska hanteras. Vid dessa kontakter har enighet rått om att frågan ska följas upp i enlighet med vad som framgår av utredningsvillkor U3. Bolagets avsikt är givetvis inte att hindra eller störa flygplatsens verksamhet och försiktighetsmått eller anpassningar i olika avseenden kommer att redovisas i enlighet med vad som föreskrivits. Kommunens yrkanden rörande flygplatsen är i sak obefogade.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har inte bemött kommunens nya yrkanden.

Domskäl

Arvidsjaurs kommuns yrkanden att formuleringen av villkor nr 19 ska ändras och att utredningsföreskriften U3 ska upphävas eller ändras har framställts efter överklagandetidens utgång och ingick inte i kommunens formella överklagande av miljöprövningsdelegationens beslut. Yrkandena ska därför avvisas såsom för sent framställda.

Mark- och miljödomstolen vill dock påpeka att kommunens synpunkter i viss mån tas upp inom ramen för bedömningen av huruvida MKB:n kan godkännas eller inte, eftersom kommunen överklagat det beslutet, dock utan att frågorna kring Arvidsjaurs flygplats tagits med bland grunderna för överklagandet i den delen.

DELEGERING D2

Delegering D2 enligt formulering i det överklagade beslutet:

Miljöprövningsdelegationen överläter med stöd av 22 kapitlet 25 § 3 stycket miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att fastställa närmare villkor till skydd för fisk inom utredningsområdet. I delegationen ingår att tillsynsmyndigheten får besluta om under vilka tider som byggnads- och anläggningsarbeten, som kan medföra grumling under lekperiod för fisk, inte får utföras inom utredningsområdet.

Överklagande och utvecklande av talanBolaget

Bolaget har yrkat att föreskriften om delegering under punkten D2 upphävs.

Bolaget har anfört följande. Bolaget har gjort ett åtagande om att ta hänsyn till lekperioder för fisk när vägpassage över vattendrag utformas. Eventuella arbeten i vattendag utförs under lågvattenperiod och passagerna utformas så att vandringshinder inte uppstår. Dessa åtaganden säkerställer ett effektivt skydd för fisk. Villkor från tillsynsmyndigheten kommer inte att medföra att skyddet för fisk blir bättre. Någon påverkan kan överhuvudtaget inte förutses. Föreskriften är omotiverad och strider mot de i miljöbalken givna förutsättningarna för hur stora krav som kan åläggas verksamhetsutövare i villkor.

Motparternas yttranden och bemötandenLänsstyrelsen

Länsstyrelsen har anfört följande. Områden som ingår i Natura 2000-nätverket har valts ut på grund av att det finns arter och naturtyper i områdena i fråga som finns med i art- och habitatdirektivet. Utpekade Natura 2000-arter förekommer eller kan förekomma i vattendrag som ingår i Natura 2000-nätverket inom eller i anslutning till Etapp 2. Arterna i fråga förekommer eller kan förekomma även i vattendrag inom Etapp 2 som inte ingår i nätverket. Mot bakgrund av att det rör sig om arter i områden som ingår i nätverket får de skyddsåtgärder och försiktighetsmått som avses vidtas inte vara oprecisa och otydliga. Det ställs därför mycket höga krav på de åtaganden eller villkor som föreskrivs ifråga om tydlighet. De åtaganden som bolaget gjort i den reviderade MKB:n (130923) är mer precisa och tydliga jämfört med de åtaganden som angavs i den ursprungliga MKB:n (130319). Det är ett steg i rätt riktning. I de åtaganden som anges i MKB:n (130923) framgår bl.a. att hänsyn dels tas till lekperioder för fisk samt dels i anslutning till områden där öring förekommer eller kan förekomma eftersom öring är viktig för flodpärlmusslan. Vidare anges rekommenderade tider för grumlande arbeten angivna i MKB:n. Bolagets åtagande att hänsyn tas till lekperioder samt att arbetstiderna endast utgör rekommendationer utgör inte tillräckligt tydliga åtaganden. Vidare har det inte varit möjligt och rimligt att undersöka Etapp 2 i tillräcklig omfattning och detaljeringsgrad på grund av dess storlek. Länsstyrelsen har dock funnit att detta, under förutsättning att erforderliga skyddsåtgärder och försiktighetsmått vidtas, inte är oförenligt med de krav som följer av art- och habitatdirektivet och den praxis som har utvecklats beträffande Natura 2000. Länsstyrelsen anser därför att delegationen ska kvarstå.

Arvidsjaurs kommun

Arvidsjaurs kommun har ansett att delegering D2 ska finnas kvar som villkor.

Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun

Miljö- och tillsynsnämnden har anfört följande. Stora delar av Etapp 2 byggs i nära anslutning till Lillpiteälven som är en av kommunens mest värdefulla vattendrag. Flodpärlmussla, utter och öring förekommer med livskraftiga stammar i området där etappen ska uppföras. Tillsynsmyndigheten anser därför att det är av stor vikt att det fastställda delegationsvillkoret finns kvar i tillståndet. Tillsynsmyndigheten har genom tidigare och pågående inventeringar stor kunskap om vattendragens naturvärden och fiskförekomst. Åtgärder som vägdragningar, diknings- och schaktningsarbeten för enskilda kraftverk är förenat med risker för vattenmiljön.

Åke Gustavsson

Åke Gustavsson har motsatt sig att delegering D2 upphävs.

Domskäl

Bolaget har överklagat den i tillståndet föreskrivna delegeringen D2 som innebär att tillsynsmyndigheten får fastställa närmare villkor i form av tidsbegränsningar för byggnads- och anläggningsarbeten till skydd för fisk inom utredningsområdet. Bolaget har yrkat att delegeringen ska upphävas. Länsstyrelsen har ansett att delegeringen ska kvarstå. Miljö- och byggnämnden i Piteå kommun har ansett att det är av stor vikt att delegeringen finns kvar i tillståndet. Även Arvidsjaurs kommun och Åke Gustavsson motsätter sig att D2 tas bort.

Mark- och miljödomstolen noterar att bolaget anser att de åtaganden som bolaget har gjort säkerställer ett effektivt skydd för fisk och att villkor från tillsynsmyndigheten inte kommer att medföra att skyddet för fisk blir bättre. Samtidigt åberopas att föreskriften om delegering strider mot de i miljöbalken givna förutsättningarna för hur stora krav som kan åläggas verksamhetsutövare i villkor. Detta kan uppfattas något motsägelsefullt. Länsstyrelsen anser å sin sida att de åtaganden som bolaget har gjort inte är tillräckligt tydliga och förpliktande, och tillsynsmyndigheten uppger att man genom tidigare och pågående inventeringar har stor kunskap om vattendragens naturvärden och fiskförekomst.

Sammantaget och mot bakgrund av vad parterna har anfört anser mark- och miljödomstolen att det finns goda skäl för den föreskrivna delegeringen D2. Den ger möjlighet för tillsynsmyndigheten att, med sin kunskap om de lokala förhållandena, föreskriva om erforderliga skyddsåtgärder och försiktighetsmått till skydd för fisk. Detta bedöms vara nödvändigt bl.a. för att verksamheten inte ska vara oförenlig med art- och habitatdirektivet. Delegeringen D2 ska därför stå fast.

UTREDNINGSFÖRESKRIFT U1 OCH PROVISORISK FÖRESKRIFT P1

Uppskjuten fråga enligt formulering i det överklagade beslutet:

Miljöprövningsdelegationen uppskjuter med stöd av 22 kapitlet 27 § miljöbalken under en provotid fastställandet av slutliga villkor:

- *beträffande åtgärder som syftar till att kompensera för det intrång som verksamheten förorsakar den rennäring som bedrivs inom Semisjaur-Njarg samebys område*

Utredningsföreskrift U1 enligt formulering i det överklagade beslutet:

Bolaget ska under en provotid utreda vilka åtgärder som kan vidtas i syfte att kompensera för det intrång som verksamheten kan förorsaka den rennäring som bedrivs inom Semisjaur-Njarg samebys område. Bolaget ska samråda med tillsynsmyndigheten, Semisjaur-Njarg sameby samt länsstyrelsen beträffande ovan nämnda utredning.

Utredningen samt förslag till slutliga villkor ska redovisas till miljöprövningsdelegationen senast inom två år från det att detta beslut har vunnit laga kraft.

Provisorisk föreskrift P1 enligt formulering i det överklagade beslutet:

Vindkraftverk får inte uppföras inom ett avstånd av fyra kilometer från gränsen mellan Östra Kikkejaure sameby och Semisjaur-Njarg sameby.

Överklagande och utvecklande av talan

Bolaget

Bolaget har yrkat att föreskriften under punkten U1 ändras så att bolaget har att inge sin utredning till miljöprövningsdelegationen senast inom fyra år från det att bolaget har anmält att tillståndet tagits i anspråk för någon del av anläggningen. Bolaget har vidare yrkat att den provisoriska föreskriften P1 upphävs.

Bolaget har i MKB:n och i senare kompletteringar redovisat konsekvenser för rennäringsen. Bolaget har vidhållit att de bedömningar som har gjorts är korrekta och att regeringens villkor nr 2 uppfylls.

Bolaget har särskilt velat framhålla följande. Villkor nr 2 i regeringens tillåtlighetsbeslut syftar till att tillgodose rennäringsen som allmänt intresse (jfr 17 kap. 7 § miljöbalken som ger regeringen möjlighet att meddela sådana villkor) genom att dels begränsa påverkan, dels kompensera det intrång som verksamheten förorsakar. Den påverkan som kan komma att uppstå på Semisjaur-Njarg sameby består av direkt påverkan genom att vindkraftverk anläggs på Kutuliden. Dessa marker nyttjas dock inte i någon större omfattning för renbete. Indirekt påverkan, som Semisjaur-Njarg sameby befärrar kommer att uppstå, består av att Östra Kikkejaure samebys renar i ökad omfattning jämfört med dagens läge kan komma att sprida sig på Semisjaur-Njarg samebys marker. Bolaget har åtagit sig ett antal anpassningsåtgärder för att tillgodose villkor nr 2 i regeringens tillåtlighetsbeslut och för att begränsa påverkan på rennäringsen, se sidan 105 i bolagets MKB. Dessa åtgärder omfattar såväl Östra Kikkejaure som Semisjaur-Njarg. Det är alltså inte så att bolaget inte redovisat några åtgärder till skydd för den rennäringsen som bedrivs av Semisjaur-Njarg sameby. Därutöver vidtas ett antal ytterligare skydds- och kompensationsåtgärder för Östra Kikkejaure sameby med stöd av en överenskommelse mellan bolaget och samebyn. Bolagets uppfattning är att dessa åtgärder motverkar negativa, indirekta, konsekvenser för Semisjaur-Njarg. Frågan om negativa indirekta konsekvenser trots allt kommer att uppstå för Semisjaur-Njarg sameby, och i så fall i vilken omfattning, är inte möjlig att besvara med fullständig säkerhet förrän verksamheten inom Etapp 2 påbörjats. Det är först då som man kan bedöma om de anpassningsåtgärder som vidtas för båda samebyarna och de skydds- och kompensationsåtgärder som därutöver vidtas för Östra Kikkejaure sameby med säkerhet medför att ingen påverkan uppstår på Semisjaur-Njarg. Vidare kommer den slutliga layouten av parken att påverkas av Försvarmaktens intressen. Mot denna bakgrund har det inte varit praktiskt möjligt och inte heller motiverat att redovisa några specifika skyddsåtgärder eller kompensationsåtgärder som är

aktuella i förhållande till Semisjaur-Njarg utöver de anpassningsåtgärder som kommer båda samebyarna till godo. Bolagets inställning är dock att om påverkan trots allt uppstår utgår kompensationsåtgärder och ersättning enligt samma principer som för Östra Kikkejaure sameby.

Bolaget har vidare anfört följande. Med hänsyn till den osäkerhet som råder om behovet av ytterligare kompensations- och skyddsåtgärder i förhållande till Semisjaur-Njarg yrkade bolaget att frågan skulle skjutas upp under en provotid med stöd av 22 kap. 27 § miljöbalken. Syftet med en sådan provotid är att vinna erfarenhet som sedan kan användas när behovet av ersättning eller slutliga villkor bedöms. Miljöprövningsdelegationen har tvärtemot detta syfte ansett att villkor nr 2 i regeringens tillåtlighetsbeslut innebär att ett provisoriskt skyddsavstånd om fyra kilometer är nödvändigt för att under provotiden utesluta all påverkan på Semisjaur-Njarg. Med en sådan föreskrift kommer utbyggnaden av parken helt att utebli i den norra enklaven och i norra delarna av det centrala området. Det kommer att bli mycket svårt för bolaget att i kommande provotidsutredning föreslå åtgärder om inga erfarenheter kan inhämtas under provotiden. För att kunna vinna erfarenheter av verksamheten i praktiken och dess eventuella påverkan på Semisjaur-Njarg sameby är det nödvändigt att utbyggnad tillåts även i närheten av gränsen till Semisjaur-Njarg. Till skillnad från den dom från Mark- och miljööverdomstolen som miljöprövningsdelegationen hänvisar till är det inte heller här frågan om ett område som är av vitalt intresse för rennäringen. Riksintresset påverkas inte, vilket också talar för att den provisoriska föreskriften är alltför sträng. Bolaget har åtagit sig att kompensera för eventuell kvarstående påverkan på Semisjaur-Njarg sameby. I och med det åtagandet, tillsammans med anpassningsåtgärderna och skydds- och kompensationsåtgärderna för Östra Kikkejaure sameby, är villkor nr 2 i regeringsbeslutet tillgodosett under provotiden. Som regeringen framhåller i sitt beslut är frågan om påverkan på renskötseln svårbedömd vilket talar mot miljöprövningsdelegationens tolkning att inverkan ska vara kompenserad i förväg. Enligt bolagets bedömning är det realistiskt att kunna redovisa en utredning och kompensationsåtgärder inom fyra år från det att tillståndet tagits i anspråk för någon del av Etapp 2. Provotiden kan vid behov förlängas. Om bolaget och Semisjaur-Njarg innan

prövotiden gått till ända när en överenskommelse som till fullo kompenserar för ett eventuellt intrång i samebyns bedrivande av renskötseln finns inget hinder mot att bolaget redovisar sin utredning innan tiden löpt ut och att prövotiden avslutas tidigare än beräknat.

Bolaget har även anfört följande.

Direkt påverkan

Den provisoriska föreskriften P1 syftar enligt miljöprövningsdelegationen till att motverka både direkt och indirekt effekt för Semisjaur-Njarg (se s. 74 i miljöprövningsdelegationens beslut). Som redovisats i MKB:n och i bolagets överklagande nyttjas Kutuliden, alltså den del av Semisjaur-Njarg samebys marker som berörs av projektet, inte i någon större omfattning för renbete. Någon direkt påverkan kan därför inte förutses. En sådan påverkan har inte heller framförts som en oro av Semisjaur-Njarg sameby. Eftersom någon direkt påverkan inte kan förutses behövs den provisoriska föreskriften inte i det avseendet. Mot bakgrund av det begränsade nyttjandet av Kutuliden kan man inte heller göra någon jämförelse med situationen i Mark- och miljööverdomstolens dom i mål M 824-11 som miljöprövningsdelegationen hänvisar till i sin motivering. Där avslogs ansökan med avseende på ett uppsamlingsområde av riksintresse, alltså ett område av stor betydelse för rennäringen. Däremot tilläts projektet i delar som ianspråktog vinterbetesmark.

Indirekt påverkan

När det gäller indirekt påverkan (ökad spridning av Östra Kikkejaure samebys renar till Semisjaur-Njarg samebys marker) säkerställer avtalet med Östra Kikkejaure sameby att någon indirekt effekt inte uppstår. Eftersom sådan påverkan inte kan förutses behövs den provisoriska föreskriften inte heller i detta avseende. Vidare är det svårt att se hur det provisoriska skyddsavståndet skulle kunna skydda Semisjaur-Njargs marker. Skyddsavståndet om fyra kilometer hindrar inte Östra Kikkejaures renar från att uppehålla sig inom skyddszonen. Det bästa sättet att undvika en indirekt effekt är att vidta de åtgärder som bolaget och Östra Kikkejaure kommit överens om. För att kunna undersöka om åtgärderna fungerat krävs att byggnation får genomföras i hela utredningsområdet.

Skyddszonens utbredning

Bolaget ifrågasätter miljöprövningsdelegationens resonemang om att fyra kilometer på båda sidorna av gränsen mellan Östra Kikkejaure sameby och Semisjaur-Njarg sameby är ett relevant avstånd. Dagens kunskapsläge avseende konsekvenser för renar och renskötsel till följd av vindkraftutbyggnaden är ett helt annat än det som gällde när Mark- och miljööverdomstolen meddelade dom i M 824-11. Gabrielsberget Vind AB, som är ett systerföretag till bolaget, har på Gabrielsberget i Nordmalings kommun uppfört 40 vindkraftverk som nu varit i drift under några år. Konsekvenserna för renar och renskötsel till följd av vindkraftutbyggnaden på Gabrielsberget har studerats i ett uppföljningsprogram under sex år (ett år före byggnation, tre år under byggnation och två år under drift). Således har eventuell tillvänjning inte hunnit studeras. Studien har genomförts av en fristående välrenommerad konsultfirma. Resultaten från intervjuer och GPS-studie under drifttiden visar att renarnas betesro minskat inom vindkraftsanläggningen och i dess närhet. Renarna har inte kunnat tillgodogöra sig betet på samma sätt som innan vindkraftsanläggningen byggdes. Tidigare forskningsstudier har indikerat att renar undviker exploateringar med upp till 12 km. Resultaten från studien på Gabrielsberget visar dock att renarna haft betesro i områden som ligger tre kilometer eller mer från vindkraftområdets centrum, som i grova drag kan översättas till ca en kilometer från vindkraftområdets ytterkant. Även om renarna hållits av rensköterna inom ett begränsat område och resultaten gäller specifikt för Gabrielsberget och den metodik och definition av betesro som valts, skiljer sig resultaten i denna studie alltså väsentligt från tidigare forskningsresultat. Förutom de resultat och slutsatser som presenterats från Gabrielsberget är kunskapsunderlaget för vindkraft i drift mycket begränsat för domesticerade renar. Det finns endast publicerade resultat från två studier, där ingen av studierna påvisat negativa konsekvenser för renarna (Colman et al 2012 och Flytdal et al 2004). Anna Skarin m.fl. har publicerat en rapport 2013 för Malå sameby. Studien är gjord under byggtiden och de studerade vindkraftsanläggningarna ligger inom åretruntmarker. Anna Skarin menar att resultaten bl.a. visar att renarna undvek en buffertzona på 3,5 kilometer runt anläggningen. Överförbarheten från denna studie till Markbygden och Semisjaur-Njarg är dock begränsad eftersom studien avser åretruntmarker medan det i Markbygden är frågan om

vinterbetesmark. Vidare bedrivs uppföljningsstudier i Markbygden för att följa upp konsekvenserna för renskötseln. Studierna är ännu inte färdiga men hittills bedöms anläggningsarbetena inte ha inneburit negativa konsekvenser för Östra Kikkejaure. Inte heller de angränsande samebyarna Västra Kikkejaure och Semisjaur-Njarg bedöms ha påverkats av sekundära effekter till följd av anläggningsarbetet. Skyddsavståndet i M 824-11 gällde specifikt för den platsen och ett område av stor betydelse för rennäringen och kan därför inte överföras till situationen i Markbygden. Vidare är resonemanget i den domen baserat på vildrensforskning och annan exploatering (som inte är vindkraft). Det var också frågan om direkt påverkan på den berörda samebyn och inte indirekt påverkan på angränsande samebyar. Som redovisats ovan har ny forskning tillkommit efter Mark- och miljööverdomstolens dom i M 824-11. Undersökningen på Gabrielsberget, som är den första vetenskapliga studien som specifikt undersöker effekter av vindkraftsdrift inom vinterbetesmarker, tyder på att renar har betesro redan efter en kilometer från vindkraftsanläggningens yttersta kant. Slutsatserna och redovisningen av undersökningen har accepterats av de berörda samebyarna, bolaget och länsstyrelsen. Mot bakgrund av dagens kunskapsläge är den provisoriska föreskriften orimligt ingripande sett till avstånd. Bolaget avser vidare att till fullo kompensera eventuella direkta effekter som uppstår för Semisjaur-Njarg sameby och som kan härledas till vindkraftsanläggningen. För att kunna utforma eventuella kompensationsåtgärder på ett meningsfullt sätt är det nödvändigt att byggnation tillåts i hela utredningsområdet utan någon begränsning under provotiden. – Sammantaget anser bolaget att de anpassningsåtgärder som bolaget åtagit sig att utföra både för Östra Kikkejaure och Semisjaur-Njarg tillgodoser villkor nr 2 i regeringens tillåtlighetsbeslut. Det finns inte behov av att under en provotid undanta ett stort område från utbyggnad. Bolaget ifrågasätter om den provisoriska föreskriften P1 uppfyller de syften som miljöprövningsdelegationen pekar på. Utöver detta är föreskriften orimligt omfattande sett till de syften som föreskriften avser uppfylla. Det föreligger skäl för att helt upphäva föreskriften.

Motparternas yttranden och bemötandenSemisjaur-Njarg sameby

Samebyn har bestritt att den provisoriska föreskriften P1 upphävs. För det fall föreskriften ska upphävas anser samebyn att denna föreskrift i stället ska utgöra ett permanent villkor.

Samebyn har anfört följande. Om tillstånd meddelas måste tillståndet förenas med villkor som säkerställer att åtgärder vidtas för att förhindra påverkan på samebyn samt att ersättning för de åtgärder som samebyn nödgas vidta på grund av verksamheten ska bekostas av bolaget. – Den av miljöprövningsdelegationen angivna gränsen om 4 kilometer ligger inom den numera vedertagna praxis avseende störningszoner, se M 1944-13. Om det, som bolaget uppger, skulle vara oklart hur samebyns renskötsel i området kommer att påverkas av en eventuell etablering ska etableringen inte tillåtas. Det följer av att det är bolaget som ska visa grund för sin ansökan. Av miljöbalkens bestämmelser, se t.ex. 3 kap. 5 §, framgår vidare att det är exploatören som ska visa att rennäringen i området inte påtagligt försvåras. Det följer också av den försiktighetsprincip som gäller enligt miljöbalken, vilken i princip går ut på att om det är oklart vilken påverkan en verksamhet har på kringliggande miljö och befintliga verksamheter ska den inte tillåtas. Bolaget anför vidare att samebyns marker som kan komma att påverkas av etableringen inte nyttjas i någon större omfattning. Därav synes bolaget mena att samebyn enbart kommer att drabbas av indirekta konsekvenser, samebyn anser att de konsekvenser som samebyn drabbas av är en direkt följd av verksamheten. – Konsekvenser av den tilltänkta etableringen delas av bolaget upp i direkta och indirekta konsekvenser. Ett sådant synsätt är inte applicerbart på renskötseln då det är områdets funktion som är avgörande samt de funktionella sambanden mellan områdena och hur de påverkas. Undantas ett område för bete så kommer samebyarnas hela markanvändning att påverkas. Begränsningen i bete och den ökade störningen medför att renhjordarna får ett mera oförutsägbart rörelsemönster. De förutsättningar som idag råder för renskötseln och aktuella samebyar måste vara utgångspunkten för denna prövning, möjligheterna till anpassning generellt sett är idag svårare för renskötseln att klara än historiskt. Många näringar ökar i omfattning över tiden vilket inte skett inom

rennäringen. En orsak till detta torde med stor sannolikhet vara de allt större intrång som skett inom många samebyars renbetesmarker under de senaste årtiondena. Störningar för renskötseln i området innebär som bolaget själv anfört att området blir svårare att nyttja för bete, men även att sammanblandning av renar sker och att hjordrar splittras, att strörenar inte "hittar tillbaka till hjorden". Bolagets resonemang avseende det område som påverkas av en etablering gällande samebyns nyttjande är irrelevant och säger inget om den aktuella situationen. Det mäter varken var renarna befinner sig vid en viss årstid eller var renarna har möjlighet att beta, vart de strövar eller vart de flyttas. Bolaget uppger också uppföljning/kontrollprogram som en skadereducerande åtgärd. Detta är dock inte någon aktuell lösning. Att utföra uppföljning i syfte att minska konsekvenserna av en etablerad verksamhet kan inte utgöra en skadelindrande åtgärd. Ett sådant synsätt är i direkt strid med miljöbalkens försiktighetsprincip. Om bolaget inte kan redogöra för de konsekvenser etableringen kommer att få, utan är i behov av uppföljning, så ska tillstånd ej medges, eftersom effekterna av verksamheten inte är kända. Om det vid en uppföljning kan konstateras att renarna inte kan vistas i området, inte flytta genom området, inte nyttja samtliga renbetesmarker, att betesbrist uppstår etc. är det dessutom redan för sent att förhindra de för rennäringen födande konsekvenserna eftersom verksamheten redan är etablerad.

Samebyn har vidare anfört följande. Det av bolaget framförda faktumet att ett avtal upprättats mellan bolaget och en annan sameby kan inte utgöra grund för vilken påverkan på Semisjaur-Njarg som verksamheten kommer att innebära. Det är samebyns uppfattning att bolaget är skyldigt att med berörd sameby, i detta fall Semisjaur-Njarg, säkerställa att ingen påverkan sker. Såvitt samebyn förstår så har bolaget vitsordat att skada för samebyn kommer att ske, då bolaget anför att åtgärder för att minska sammanblandning kommer att vidtas med annan sameby. Det är inte att anse som tillfyllest att, så som bolaget synes vilja påskina, hänskjuta frågan till en annan part. Ett sådant förhållningsätt strider mot miljöbalkens bestämmelser om verksamhetsutövarens ansvar. Vidare så är ett avtal mellan två parter inte att se som en åtgärd i miljöbalkens mening, utan en civilrättslig för-

bindelse mellan två parter. Miljöbalkens bestämmelser ska säkerställa att allmänna intressen skyddas samt innehavare av särskild rätt, vilken i detta fall är samebyn. – Gällande bolagets redovisning avseende störning på renskötseln med hänvisning till bl.a. Gabrielsberget vill samebyn här påtala att berörda renskötare inom Gabrielsberget redovisat en annan inställning. Mark- och miljödomstolen har också gett uttryck för att befintlig forskning inte entydigt visar på det bolaget anför, se mark- och miljödomstolens avgörande i mål nr 1724-13 meddelad vid Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen. – Bolaget måste redovisa för hur det anser att ett avtal mellan bolaget och en annan sameby minskar olägenheter för samebyn samt vem som är ansvarig för om så inte sker. Oaktat om området utgör riksintresse eller ej så måste konsekvenserna för rennäringen utredas i enlighet med miljöbalkens bestämmelser samt åtgärder vidtas för att minimera påverkan på berörda. Tillstånd kan inte beviljas utifrån nuvarande omständigheter, då detta skulle strida mot miljöbalkens bestämmelser.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har konstaterat att de argument som bolaget har framför i stort sett är samma skäl som har framförts under miljöprövningsdelegationens handläggning av ärendet. Länsstyrelsen har anført att det inte har framkommit något nytt som talar för att bolagets begäran om ändring ska bifallas.

Arvidsjaurs kommun

Arvidsjaurs kommun har ansett att miljöprövningsdelegationens beslut i frågan bör kvarstå, såväl utredningsföreskrift U1 som den provisoriska föreskriften P1.

Kommunen har anført att rennäringen ej får störas av vindkraftsparken och att om störningar uppkommer ska berörda samebyar kompenseras samt att samebyarna måste tillåtas att fortsätta att existera med sin renskötsel.

Bolagets bemötande av inkomna yttranden

Bolaget har anfört följande. Samebyns företrädare har ifrågasatt dels bolagets uppfattning att ett avtal med en annan sameby kan kompensera Semisjaur-Njarg sameby för påverkan på den av den byn bedrivna rennäringen, dels resultatet av den uppföljning som under flera år genomförts av hur vindkraftsetableringen påverkat renskötseln på Gabrielsberget i Nordmaling. Vad avser den första uppfattningen så har bolaget grundat sin uppfattning på den omständigheten att påverkan på renskötseln för Semisjaur-Njargs del bedömts bli indirekt genom risken för att renar som hör till Östra Kikkejaure går in på deras betesmarker, ett problem som för övrigt har förekommit sedan flera år. Överenskommelsen med Östra Kikkejaure omfattar åtgärder m.m. för att förhindra att detta problem ökar p.g.a. vindkraftsetableringen. Bolaget har utgått från att överenskommelsen med Östra Kikkejaure kommer att följas och att den indirekta påverkan av vindkraften därmed ska utebli och att situationen t.o.m. ska kunna komma att förbättras jämfört med hur den idag är i aktuellt avseende. – Vad sedan gäller utvärderingen av den uppföljning som skett på Gabrielsberget, togs kontrollprogrammet som lades till grund för uppföljningen fram i samråd med forskare från Oslo och Tromsø Universitet knutna till projektet Vindrein. Metodiken förankrades därefter hos berörda företrädare för renskötseln. Bedömningarna som redovisas grundas vidare i stor omfattning på intervjuer med renskötarna som vistats i området under de sex år som uppföljningen genomförts. Berörda renskötare har i samband med utvärderingen tagit del av innehållet i rapporten innan den färdigställdes och inte haft några invändningar mot slutsatsen vad avser renarnas beteende i förhållande till vindkraftsanläggningen. Tillståndsmyndigheter och domstolar, som genom uppföljnings- och kontrollprogram successivt tillförs ökad kunskap om hur renarna beter sig i förhållande till vindkraften, måste väga in den tillkommande kunskapen när villkor ska bestämmas. Rapporten rörande Gabrielsberget sammanställdes den 18 juni 2014.

Domskäl

Bolaget har yrkat att utredningsföreskriften U1 ändras på så sätt att utredningen ska inges senast inom fyra år från det att bolaget anmält att tillståndet har tagits i

anspråk för någon del av anläggningen. Bolaget har även yrkat att den provisoriska föreskriften P1 upphävs.

Semisjaur-Njarg sameby har, för det fall domstolen finner att tillstånd ska meddelas, motsatt sig att den provisoriska föreskriften upphävs. Om föreskriften upphävs har samebyn yrkat att den istället ska föreskrivas som ett slutligt villkor. Länsstyrelsen och Arvidsjaurs kommun har motsatt sig ändring av miljöprövningsdelegationens beslut i dessa delar.

Bolaget har i ansökan åtagit sig att kompensera för eventuell kvarstående påverkan på Semisjaur-Njarg sameby men har i mark- och miljödomstolen angett att det hittills inte har varit praktiskt möjligt och inte heller motiverat att redovisa några specifika skyddsåtgärder eller kompensationsåtgärder som är aktuella i förhållande till samebyn utöver de anpassningsåtgärder som kommer båda samebyarna till godo. Vid miljöprövningsdelegationens prövning yrkade bolaget att frågan om slutliga villkor för ytterligare kompensations- och skyddsåtgärder skulle skjutas upp till dess erfarenhet av verksamheten inom Etapp 2 vunnits. Miljöprövningsdelegationen ansåg i sin tur att någon direkt påverkan på Semisjaur-Njarg samebys rennärning inte skulle tillåtas innan samebyn fått ta ställning till de åtgärder som kan vidtas för att kompensera samebyn. Delegationen föreskrev därför i den provisoriska föreskriften P1 att fram till dess att frågan är avgjord får vindkraftverk inte uppföras inom ett avstånd av fyra kilometer från gränsen mellan de två samebyarna. Även den osäkerhet som förelåg om vilka områden som kan komma ifråga för utbyggnad av vindkraft mot bakgrund av den diskussion som förs mellan bolaget och Försvarsmakten vägdes in i delegationens beslut att skjuta upp frågan om kompensationsåtgärder för samebyn.

Samebyn delar inte bolagets inställning att samebyn enbart kommer att drabbas av indirekta konsekvenser, utan har anført att de konsekvenser som samebyn drabbas av är en direkt följd av verksamheten. Enligt samebyn kommer samebyarnas hela markanvändning att påverkas om ett område för bete undantas, och begränsningen i bete och den ökade störningen medför att renhjordarna får ett oförutsägbart rörelse-

mönster. Samebyn motsätter sig också bolagets synsätt att uppföljning i syfte att minska konsekvenserna av en etablerad verksamhet skulle utgöra en skadelindrande åtgärd. Enligt samebyn står ett sådant synsätt i direkt strid med miljöbalkens försiktighetsprincip.

Mark- och miljödomstolen tar först ställning till om föreskriften P1 ska upphävas eller ändras. Domstolen konstaterar inledningsvis att de områden där vindkraftverk planeras inom den enligt föreskriften P1 angivna skyddszonen inte är utpekade som områden av riksintresse för Semisjaur-Njarg sameby. Däremot gränsar området Kutuliden såväl till ett utpekat kärnområde i nordost som till utpekade flyttleder till och från detta område. Av det följer att domstolen förutom vad som anges i 3 kap. 1 § miljöbalken behöver beakta vad som anges i 3 kap. 5 § första och andra stycket samma balk i den meningen att rennäringen i olika grad ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra rennäringens bedrivande. För att rennäringen så långt möjligt ska skyddas kan tillkommande slutliga villkor om skyddsåtgärder och kompensation behövas. Regeringen har i villkor nr 2 i sitt beslut om tillåtlighet angett att placeringen och utformningen av vindkraftverk och vägar ska ske så att påverkan på rennäringens bedrivande så långt möjligt begränsas. Om vindkraftverken redan är byggda inom den aktuella skyddszonen innan kompensationsbehovet är utrett, vilket bolaget förespråkar, är det inte säkert att placering och utformning av vindkraftverken uppfyller regeringens krav. Att enbart förlita sig till att det i efterhand går att kompensera samebyn för det intrång som verksamheten förorsakar rennäringen är inte förenligt med syftet i 3 kap. 5 § miljöbalken. Det måste t.ex. visas att verksamheten kan bedrivas utan att rennäringen i de närliggande riksintresseområdena påtagligt försvåras.

Mark- och miljödomstolen finner således inte skäl att upphäva den provisoriska föreskriften P1.

Om zonen ska vara fyra kilometer på vardera sidan om gränsen mellan sambyarna eller om ett kortare avstånd kan vara tillräckligt, är nästa frågeställning. Bolaget har anfört att den provisoriska föreskriften i vart fall är orimligt ingripande sett till

avstånd. Domstolen noterar att hela etableringsområdet Kutuliden ligger inom tre kilometer avstånd från gränsen mellan samebyarna. Det innebär att det området inte får bebyggas under prøvotiden även om avståndet skulle ändras från fyra kilometer till tre km. Om avståndet ändras till tre kilometer skulle däremot ytterligare ett antal vinkraftverk kunna byggas inom det mellersta etableringsområdet, främst nordväst om Stenberget. En sådan ändring skulle dock leda till att vindkraftverk kan anläggas en kilometer närmare den flyttled som är utpekad som riksintresse för rennäringen och som passerar norr och nordost om etableringsområdet. Detta bedöms inte lämpligt, i vart fall inte under prøvotiden. Vidare anser mark- och miljödomstolen att resultaten från uppföljningsprogrammet vid Gabrielsberget i Nordmalings kommun, vilka bolaget hänvisat till, inte talar för att avståndet i detta fall bör minskas.

Mark- och miljödomstolen finner således inte heller skäl att bifalla bolagets yrkande att minska det avstånd från gränsen mellan samebyarna inom vilket vindkraftverk inte får anläggas under prøvotiden.

Då den provisoriska föreskriften P1 står fast, anser mark- och miljödomstolen slutligen att prøvotidsredovisningen under utredningsvillkor U1 bör ske vid den tidpunkt som miljöprövningsdelegationen har bestämt, dvs. utredningen och förslag till slutliga villkor ska redovisas till miljöprövningsdelegationen senast inom två år från det att beslutet har vunnit laga kraft.

Vad Semisjaur-Njarg sameby har anfört beträffande fastställande av villkor rörande åtgärder för att förhindra påverkan på samebyn och rörande ersättningsskyldighet för kostnader för åtgärder som samebyn behöver vidta på grund av verksamheten, är detta sådana frågor som ska tas upp till prövning först efter prøvotidens utgång.

UTREDNINGSFÖRESKRIFT U2

Uppskjuten fråga enligt formulering i det överklagade beslutet:

Miljöprövningsdelegationen uppskjuter med stöd av 22 kapitlet 27 § miljöbalken under en prövotid fastställandet av slutliga villkor:

- *beträffande kompensationsåtgärder för friluftslivet*

Utredningsföreskrift U2 enligt formulering i det överklagade beslutet:

Bolaget ska under en prövotid i samråd med tillsynsmyndigheten utreda vilka kompensationsåtgärder som kan vidtas som kompensation för det intrång som verksamheten ger upphov till för friluftslivet i Sodokbergets naturreservat och Dubblabergens naturreservat. Vid oenighet mellan parterna beträffande utredningens omfattning ska frågan hänskjutas till miljöprövningsdelegationen för avgörande.

Utredningen och förslag på kompensationsåtgärder ska redovisas till miljöprövningsdelegationen senast inom fyra år från det att detta beslut har vunnit laga kraft.

Överklagande och utvecklande av talanBolaget

Bolaget har yrkat att förordnandet om att skjuta upp fastställandet av slutliga villkor beträffande kompensationsåtgärder för friluftslivet upphävs och därmed även föreskriften U2.

Bolaget har anfört följande. Den i 16 kap. 9 § miljöbalken intagna bestämmelsen om kompensation för allmänna intressen har sällan kommit att tillämpas i miljöprövningar. Av den sparsmakade praxis som finns framgår dock att det normalt rör sig om åtgärder för naturmiljön och har omfattat skyldighet att ställa i ordning nya områden eller anordningar i stället för de som påverkas av verksamheten. En rimlig slutsats är att kraven på kompensation har avsett fall där verksamheten för all framtid eller överskådlig tid påverkat värdena. I fråga om vindkraft är förutsättningarna annorlunda genom att verksamheten redan av tekniska skäl är begränsad i tiden. Till detta kan läggas att påverkan i nu aktuellt avseende hänför sig till att vindkraftverken ibland syns och ibland hörs. Bolaget har i ansökan åtagit sig ett antal kompensationsåtgärder. Bolaget har svårt att se hur ytterligare kompensationsåtgärder inom Etapp 2 ska kunna kompensera för påverkan som består av

syn- och ljudintryck. Frågan om påverkan på friluftslivet har såvitt känt inte tidigare föranlett tillståndsmyndigheten att ställa krav på åtgärder i kompensations syfte. I Markbygdenprojektets Etapp 1 förordnades om provotid avseende friluftsliv. Där gällde det områdena Snöbergen, Svartlidens naturreservat, Roka viltvatten och vissa områden av Rokåns dalgång. Dessa områden ligger dock i huvudsak inom utredningsområdet för Etapp 1 och i många fall även på så sätt att vindkraftverk kommer att vara synliga i många riktningar. Vissa slutsatser av Miljööverdomstolens dom 2010-05-14 i mål nr M 7411-09 kan dras, där frågan var om verksamhetsutövaren som en försiktighetsåtgärd för ett utpekad friluftsområde skulle underkastas bullerrestriktioner. Domstolen fann inte att det fanns stöd för ett bullervillkor eftersom ljudkvaliteten inte var särskilt angiven som ett värde för området. En rimlig slutsats av detta avgörande är att allmänheten som vistades i friluftsområdet fick finna sig i att höra vindkraftverken. Detta bör också gälla för de båda i målet aktuella naturreservaten där ljudet inte är utpekad som ett särskilt värde. Den omständigheten att vindkraftverk syns motiverar i sig inte en kompensation.

Motparternas yttranden och bemötanden

Länsstyrelsen

Som mark- och miljödomstolen har uppfattat länsstyrelsens inställning motsätter sig länsstyrelsen ändring av miljöprövningsdelegationens beslut i dessa delar.

Länsstyrelsen har anfört följande. Bolaget har angivit att man kan dra vissa slutsatser av Mark- och miljööverdomstolens dom i mål nr M 7411-09. Det aktuella målet avser ett område och därtill hörande omgivning som används för friluftsändamål, så som Länsstyrelsen har uppfattat det hela. I Etapp 2 rör det sig om två naturreservat. I domskälen till den refererade domen framgår att det enda yrkande som Miljööverdomstolen hade att pröva var bolagets yrkande om upphävande av bullervillkor, vari det hade föreskrivits att den ekvivalenta ljudnivån inte fick överstiga 35 dB(A). Vidare framgår att samtliga som har yttrat sig i målet var ense om att det inte kunde anses rimligt att ställa upp en så låg bullergräns som 35 dB(A) för området i fråga. Det är tveksamt om man kan dra de slutsatser som bolaget

dragit av domen och det är även tveksamt om det som avhandlas i domen har bäring på det som ska prövas i detta mål. Det har inte framkommit något nytt som har bäring på frågan om kompensation.

Arvidsjaurs kommun

Arvidsjaurs kommun har anfört följande. Utredningsföreskrift U2 måste finnas kvar och kommunen måste ges kompensation för förlorade naturvärden, utebliven turism samt störningar för biltestföretag. Bolaget planerar att placera vindkraftverk på en sträcka av ca 1 mils längd vid gränsen mellan kommunerna Piteå och Arvidsjaur. Vid kommungränsen ligger Dubblabergens naturreservat och ekopark med unika naturvärden. Naturreservatet är beläget i båda kommunerna. Reservatet är 1 119 hektar stort och ekoparken är 4 613 hektar stor. Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) har Länsstyrelsen i Norrbottens län den 1 december 2006 förklarat området vid Dubblabergen som naturreservat (dnr 511-8333-04). Området som har mycket höga naturvärden är också en viktig plats för turism och det rörliga friluftslivet i Arvidsjaurs kommun. I dag besöks området för jakt och fiske samt för att människor vill ta del av den unika natur som finns i området. Begreppet "vildmark" blir allt viktigare för besöksnäringen i kommunen. Markbygdens vindkraftspark Etapp 2 kommer att försvåra utvecklingen av turistnäringen i kommunen p.g.a. parkens storlek. Turismens intresse för orörd natur och tysta områden ökar i dag. En vindkraftspark som kommer att ge en ljudnivå över 45 dB(A) i naturreservatet och ekoparken samt blinkande hinderbelysning i området kommer att medföra att turister inte kommer att besöka området för rekreation. Även jakt kommer att omöjliggöras i området. Många arter av djur kan få det svårt att överleva i området, då både högintensivt blinkande ljus och högt buller kommer att störa i området. Turister kommer inte att besöka området i framtiden om vindkraftsparken byggs ut och djurlivet kommer att påverkas betydligt. Det är av största vikt att kompensationsåtgärder ska utföras. – Den planerade vindkraftsparken strider även mot länsstyrelsens beslut om bildande av Dubblabergens naturreservat. Vindkraftsparken strider mot syftet med reservatet. Syftet är att bevara områdets opåverkade karaktär. Syftet ska nås genom att områdets orördhet bibehålls genom att exploateringar och arbetsföretag i området förhindras. I reservatsföreskrifterna är det

beslutat att reservatet även ska ge möjlighet till naturupplevelser, friluftsliv och vetenskaplig forskning. – I Arvidsjaurs vindkraftsplan framgår att kommunen anser att kunskapsläget är bristfälligt när det gäller störningar från vindkraft gentemot andra näringar exempelvis turistnäringen. I planen anges även att målet för mark- och vattenanvändningen är att den ska få den utformning att den kan bidra till att skapa nya och bestående arbetstillfällen. Avvägningen mellan skilda riksintressen ska ske utifrån de kriterier som är mest gynnsamt för kommunen. Friluftslivet och fritidsfisket i kommunen är betydande.

Miljö- och byggnämnden i Piteå kommun

Miljö- och byggnämnden har anfört följande. Befintliga avsatta områden till skydd för naturupplevelse och friluftsliv inom Etapp 2 Markbygden kommer att minska i värde. Effekterna på friluftslivet i etappen blir ansevärd i Sodokbergets- och Dubblabergens naturreservat. Tillsynsmyndigheten anser det därför självklart att det fastställda utredningsvillkoret ska kvarstå.

Åke Gustavsson

Åke Gustavsson har motsatt sig att utredningsföreskriften U2 upphävs.

Domskäl

Regeringen har i beslutet om tillåtlighet för Markbygdenprojektet konstaterat att den planerade vindkraftsanläggningen kommer att förändra förutsättningarna för naturmiljöerna och i vildmarksområdena kommer upplevelsen av ostördhet att minska. Konsekvenserna för landskapsbilden blir stora då vindkraftsparken kommer att dominera i landskapet. Hinderbelysning på varje vindkraftverk kan medföra att påverkan på landskapsbilden blir betydande när det är mörkt ute.

Miljöprövningsdelegationen har bl.a. mot den bakgrunden bedömt att omfattningen av den påverkan som etableringen av vindkraftverk kommer att innebära på möjligheterna att bedriva rekreation och friluftsliv i naturreservaten Dubblabergen och Sodokberget utgör skäl för att kompensationsåtgärder för friluftslivet ska

föreskrivas. Delegationen har skjutit upp avgörandet av vilka slutliga villkor som ska fastställas i det avseendet och föreskrivit om utredning U2.

Bolaget har yrkat att utredningsföreskriften ska upphävas och som skäl anført bl.a. att den i 16 kap. 9 § miljöbalken intagna bestämmelsen om kompensation för allmänna intressen sällan har kommit att tillämpas i miljöprövningar samt att i de fall som detta har förekommit har kraven på kompensation avsett fall där verksamheten för all framtid eller överskådlig tid påverkar värdena.

Mark- och miljödomstolen delar inte bolagets uppfattning om betydelsen av att 16 kap. 9 § punkt 3 miljöbalken inte utnyttjas i så stor omfattning vid miljöprövningar. Att det sällan sker utgör i sig inget skäl för att det inte skulle vara aktuellt i detta fall. Att tillståndet är tidsbegränsat bedöms inte heller vara ett skäl att underlåta att ställa krav på kompensation, även kompensationsåtgärder kan ju om det är befogat begränsas i tid.

Mark- och miljödomstolen bedömer istället att det finns goda skäl att utreda vilka åtgärder som kan vara rimliga och lämpliga att vidta för att i någon mån kompensera det intrång som verksamheten kommer att medföra på naturreservaten. Trots att låg ljudnivå inte har beskrivits som en särskild kvalitet i något av reservatsbesluten, anges i båda besluten att syftet med reservaten bl.a. är att bevara områdenas opåverkade karaktär. Reservaten ska också ge möjlighet till naturupplevelser, friluftsliv och vetenskaplig forskning i orörd natur. Stora delar av de båda naturreservaten kommer att ha ljudnivåer över 40 dBA och vissa delar även över 45 dBA, vilket naturligtvis påverkar upplevelsevärdena i reservaten. Detta har accepterats i miljöprövningsdelegationens beslut och ändras inte heller i denna dom. Att denna störning har accepterats betyder dock inte att kompensationsåtgärder inte behövs, snarare tvärtom. De kompensationsåtgärder för friluftslivet som bolaget åtagit sig när det gäller naturreservaten och som bolaget hänvisat till i mark- och miljödomstolen kan inte anses vara tillräckliga, bolaget har främst föreslagit nya angöringspunkter till naturreservaten. Mark- och miljödomstolen har således ingen annan uppfattning än miljöprövningsdelegationen i denna fråga.

Sammantaget finner mark- och miljödomstolen inte skäl att upphäva vare sig miljöprövningsdelegationens förordnande att skjuta upp frågan om fastställande av slutliga villkor beträffande kompensationsåtgärder för friluftslivet eller utredningsföreskriften U2.

YRKANDEN OM TILLKOMMANDE VILLKOR

SKYDDSZON MOT ARVIDSJAURS KOMMUNGRÄNS M.M.

Överklagande och utvecklande av talan

Arvidsjaurs kommun

Arvidsjaurs kommun har yrkat att mark- och miljödomstolen förordnar att inga vindkraftverk får byggas inom en zon om fem kilometer från kommungränsen, detta för att undvika störningar i Arvidsjaurs kommun. Kommunen har också yrkat att det förordnas att den planerade 130 kV elledningen från Etapp 2 inte anläggs i Arvidsjaurs kommun på grund av de höga naturvärdena i området.

Motparternas yttranden och bemötanden

Bolaget

Bolaget har motsatt sig kommunens yrkanden med hänvisning till vad som tidigare framförts. I sammanhanget har bolaget velat framhålla att kommunen i sitt överklagande inte har framfört några nya grunder till stöd för sina yrkanden, utan upprepat omständigheter som redan framförts och bedömts av miljöprövningsdelegationen. Bolaget har även påpekat att prövningen delvis är begränsad, bl.a. på så sätt att exempelvis koncession för anslutningsledningen provas i annan ordning.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har anfört följande. Regeringen har i sitt beslut om tillåtlighet för projektet tagit ställning till de övergripande förutsättningarna att anlägga vindkraft i Markbygden. Samtliga vindkraftverk anläggs inom Piteå kommun. I Naturvårdsverkets rekommendationer för områden med låg bullernivå, där ambitionen är att

ljudnivån 35 dB(A) bör eftersträvas, anges att det av kommunens översiktsplan bör framgå att kommunen anser att området ska ha en låg ljudnivå. Enligt vad Länsstyrelsen har erfarit har detta inte angivits i de översiktsplaner som berörs av Etapp 2. De synpunkter som framförs beträffande hinderbelysning utgör inte tillräckliga skäl för att ändra beslutet. I skälen för regeringens beslut om tillåtlighet framgår att konsekvenserna för landskapsbilden blir stora, då vindkraftverken kommer att dominera landskapet och bli synliga på långt avstånd. Regeringen har i den givna tillåtligheten förutsatt att verksamheten kommer att medföra en stor till betydande påverkan på landskapsbilden.

Arvidsjaurs kommuns bemötande av inkomna yttranden

Arvidsjaurs kommun har anfört följande. Vindkraftsparken anläggs visserligen i Piteå kommun, men vindkraftverk planeras dock att placeras på och vid Arvidsjaurs kommungräns längs en sträcka av ca 1,5 mil. Arvidsjaurs kommun antog 2011-10-31, § 124, ett tillägg till översiktsplanen avseende vindkraft. Av tillägget framgår att Arvidsjaurs kommun ställer sig mycket restriktiv till utbyggnad av vindkraft inom kommunen. En av anledningarna är att vindkraften inte är förenlig med kommunens strategiska planering för turism som även är en av Arvidsjaurs kommuns största sektor och branscher. Turismen är idag en av Sveriges störst växande branscher och i Arvidsjaur satsar man specifikt på natur- och friluftsturism såväl sommar som vinter. Turismens intresse för orörd natur ökar och begreppet ”vildmark” beskriver väl vad som efterfrågas. I Arvidsjaurs kommuns förslag till ny översiktsplan som ska antas hösten år 2015 finns ett område längs med kommungränsen från Åbyälven i söder till och med Dubblabergens naturreservat i norr som utpekats som ett tyst område. I samrådsredogörelsen för ny översiktsplan anges ”Piteå kommun har tagit steg i riktning för vindkraft i Markbygden. Arvidsjaurs kommun önskar att eventuell vindkraft förläggs fem kilometer från kommungränsen då tysta områden får allt större attraktionskraft och kommunen anser att vindkraft i området skulle påverka kommunens turistiska förutsättningar negativt. Ett tyst område har lagts in längs kommungränsen.” Anläggande av vindkraftverk nära gränsen mellan Piteå och Arvidsjaurs kommuner samt en kraftledning vid ett naturreservat med höga naturvärden begränsar möjligheterna att utveckla turistverksamhet i kommunens

nordöstra delar. Mark- och miljödomstolen bör fatta sitt beslut i ärendet baserat på den nya översiktsplanen som upprättats i kommunen och som ska antas inom kort.

Domskäl

Arvidsjaur kommun har yrkat att det förordnas att inga vindkraftverk ska få byggas inom en zon om fem kilometer från kommungränsen samt angett att den planerade 130 kV-ledningen från Etapp 2 inte bör anläggas i Arvidsjaur kommun utan i Piteå kommun. Kommunen har ansett att mark- och miljödomstolen ska fatta sitt beslut i ärendet baserat på den nya översiktsplanen som upprättats i kommunen och som ska antas under hösten 2015.

Bolaget har motsatt sig kommunens yrkanden och har ansett att kommunen inte har framfört några nya grunder till stöd för sina yrkanden. Länsstyrelsen har sammanfattningsvis anført att de synpunkter som framförts inte utgör tillräckliga skäl för att ändra beslutet samt att regeringen har meddelat tillåtlighet för vindkraft i Markbygden och det har inte angivits i de översiktsplaner som berörs av Etapp 2 att det aktuella området ska ha en låg ljudnivå.

Mark- och miljödomstolen delar länsstyrelsens uppfattning att regeringen i sitt beslut om tillåtlighet för projektet redan har tagit ställning till de övergripande förutsättningarna att anlägga en stor vindkraftspark i Markbygden. Regeringen har konstaterat att konsekvenserna för landskapsbilden blir stora då vindkraftverken kommer att dominera landskapet och bli synliga på långt avstånd inom stora områden. Detsamma gäller förutsättningarna för naturmiljöer och vildmarksområden, där upplevelsen av ostördhet kommer att minska. Även denna aspekt ingick i regeringens bedömning av tillåtligheten för projektet.

Mark- och miljödomstolen anser att Arvidsjaur kommuns arbete med en ny översiktsplan i detta skede inte kan ges sådan betydelse att den i sig medför att kravet på en förbudszon fri från vindkraftverk ska bifallas, detta trots att kommunen i den ännu icke antagna översiktsplanen föreslagit ett "tyst område" längs kommungränsen mot Piteå kommun. Enligt domstolens bedömning kan de skäl som

kommunen har framfört för en förbudszon inte anses överväga nyttan av det stora antalet vindkraftverk som i sådant fall inte skulle kunna anläggas. En fem kilometers förbudszon inom Etapp 2 skulle nämligen innebära att ett hundratal vindkraftverk inte skulle kunna anläggas. Kommunens yrkande om en förbudszon ska därför inte bifallas.

Vad gäller Arvidsjaurs kommuns begäran beträffande sträckningen av den 130 kV-ledning som behövs för anslutning av Etapp 2 till stamnätet, har miljöprövningsdelegationen inte gjort någon miljöprövning av den kommande sträckningen för den ledningen. Ett tillräckligt preciserat underlag för en sådan prövning har inte lagts fram vare sig vid miljöprövningsdelegationen eller vid mark- och miljödomstolen. Delegationen har dock konstaterat att förutsättningar att ansluta Etapp 2 till stamnätet finns. Domstolen finner inte skäl att återförvisa målet i denna del till miljöprövningsdelegationen för vidare handläggning. Miljöprövningen av denna ledning får istället ske i samband med Energimarknadsinspektionens prövning av elkoncession enligt ellagen. Kommunens begäran i denna del bör därmed inte bifallas.

SKYDDSAVSTÅND FÖR PILGRIMSFALK

Överklagande och utvecklande av talan

Miljö- och tillsynsnämnden i Piteå kommun

Miljö- och tillsynsnämnden har yrkat att det av miljöprövningsdelegationen meddelade tillståndet kompletteras med ett nytt villkor till skydd för pilgrimsfalk liknande villkor nr 11 och 12.

Nämnden anser att det finns förutsättningar för häckande pilgrimsfalk inom Etapp 2.

Arvidsjaurs kommun

Arvidsjaurs kommun har – efter överklagandetidens utgång – yrkat att miljöprövningsdelegationens tillståndsbeslut kompletteras med ett nytt villkor till skydd för pilgrimsfalk.

Kommunen har till stöd för yrkandet anfört att det har inkommit nya uppgifter om att pilgrimsfalk häckar vid Dubblabergens naturreservat.

Annica Hällström

Annica Hällström har yrkat att bolaget ska genomföra undersökningar/studier beträffande pilgrimsfalkens revir.

Motparternas yttranden och bemötandenBolaget

Bolaget har motsatt sig förslaget att upprätta skyddszoner för pilgrimsfalk. Bolaget har anfört att det inte finns några indikationer på att pilgrimsfalk överhuvudtaget förekommer i eller nära utbyggnadsområdet för Etapp 2 trots att ett flertal fågel- och örninventeringar har genomförts samt att avståndet till närmaste förekomst är större än de två kilometer som rekommenderas i Vindvals rapport (Naturvårdsverket 2011).

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har anfört följande. Det finns ett flertal olika arter som omfattas av artskyddsreglerna. Det är därför nödvändigt att det dras en skiljelinje beträffande när det är lämpligt att föreskriva om villkor och försiktighetsmått för arter som är upptagna i bilaga 1 till artskyddsförordningen. Genomförda inventeringar har inte påvisat revir för pilgrimsfalk som berör Etapp 2. Länsstyrelsen har därför inte funnit det vara rimligt att föreskriva om skyddsavstånd för pilgrimsfalk.

Övriga yttranden

Norrbottens Ornitologiska förening

Föreningen har anfört följande. Pilgrimsfalkspopulationen i Norrbotten ökar nu med ca 10 par årligen och häckningslokalerna kommer närmare kusten. År 2014 upptäcktes en ny häckningslokal i södra Arvidsjaur ca 1 mil från den föreslagna Etapp 2. Det är troligt i en nära framtid att det kommer bli nyetablering av pilgrimsfalkspar också i norra delen av Piteå kommun. Om en etablering kommer att ske inom Markbygdens vindkraftsområde måste också hänsyn tas till den arten med en areal på 2 kilometer från häckningslokalen.

Domskäl

Arvidsjauras kommuns yrkande rörande villkor till skydd för pilgrimsfalk har visserligen framställts först efter överklagandetidens utgång, men yrkandet grundas på nya uppgifter om förekomst av pilgrimsfalk vid Dubblabergen. Kommunens yrkande bör därför inte avvisas, utan prövas i sak.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att något revir för pilgrimsfalk som direkt berör Etapp 2 inte har påvisats, varför ett särskilt skyddsvillkor av den anledningen inte är påkallat. Domstolen finner det inte heller rimligt att föreskriva om särskilda skyddszoner för eventuella framtida häckningar av pilgrimsfalk inom etappen eller att föreskriva om genomförande av undersökningar/studier. Arvidsjauras kommuns uppgift om häckning vid Dubblabergens naturreservat ändrar inte domstolens bedömning. Mark- och miljödomstolen finner följaktligen inte skäl att bifalla miljö- och tillsynsnämndens i Piteå kommun, Arvidsjauras kommuns eller Annica Hällströms yrkanden rörande pilgrimsfalk.

SKYDDSAVSTÅND TILL NATURA 2000-OMRÅDEN/NATURRESERVAT**Överklagande och utvecklande av talan**Annica Hällström

Annica Hällström har yrkat att mark- och miljödomstolen förordnar om större skyddsavstånd än 200 meter till naturreservat/Natura 2000.

Annica Hällström har anfört följande. Skyddsavståndet 200 meter till naturreservat/Natura 2000 är alldeles för litet och bör ökas betydligt. Markbygden har en unik natur, flora och fauna och många naturreservat, Natura 2000-områden och EKO-parker som kommer att påverkas negativt om denna etablering sker. Skyddsavstånden bör utökas betydande, för att så lite som möjligt störa människor, djur och natur.

BemötandeBolaget

Bolaget har hänvisat i sak till det som anfördes under miljöprövningsdelegationens handläggning.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har anfört att det inte har framkommit skäl i Annica Hällströms skrivelser som talar för att miljöprövningsdelegationens beslut ska ändras.

Domskäl

Förutom det i villkor nr 10 särskilt reglerade skyddsavståndet till vissa utpekade våtmarker har bolaget generellt åtagit sig att hålla ett skyddsavstånd om 200 meter runt naturreservat, att inte bygga vindkraftverk inom strandskyddade områden, dvs. inom 100 meter från vattendrag som omfattas av strandskydd, och att i övrigt hålla ett skyddsavstånd om 20 meter till alla våtmarker med högt naturvärde samt till vattendrag som inte omfattas av strandskydd. Dessa åtaganden omfattas av det s.k. allmänna villkoret, dvs. villkor nr 1 i miljöprövningsdelegationens beslut.

Mark- och miljödomstolen anser inte att Annica Hällström har anfört skäl som motiverar att skyddsavstånden till naturreservat eller Natura 2000-områden ska utökas. Yrkandet ska således inte bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 4 januari 2016.

Kristina Johnsson

Erik Olauson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Kristina Johnsson och tekniska rådet Erik Olauson samt de särskilda ledamöterna Anders Lindström och Thomas Hedlund.

Länsstyrelsen
Norrbotten
Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

2014-05-20

Bilaga 1

21.5

1 (79)

551-3836-13
2581-4106

Markbygden Vind AB
Norra Obbolavägen 115
904 22 UMEÅ

Tillstånd enligt miljöbalken att anlägga och driva upp till 440 vindkraftverk inom Etapp 2 i Markbygden, Piteå kommun

Verksamhetskod: 40.90

Koordinater: X=1725918, Y=7265425

BESLUT

Tillstånd

Länsstyrelsens Miljöprövningsdelegation lämnar Markbygden Vind AB, org. nr 556710-9292, nedan kallat bolaget, tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken, med den begränsning som följer av villkor och bestämmelser i detta beslut, att anlägga och driva upp till 440 vindkraftverk inom det markerade område som benämns "Etapp 2 avgränsning" i bilaga 1 till detta beslut. Totalhöjden för respektive verk får vara högst 200 meter.

Vidare får bolaget anlägga och driva för verksamheten erforderligt vägnät och ledningsnät med transformatorstationer med de begränsningar som följer av villkoren i detta beslut.

De byggnads- och anläggningsåtgärder som krävs för verksamheten ska ha vidtagits senast den 31 december 2021. Tillståndet förfaller för den eller de delar av verksamheten för vilka sådana åtgärder inte har vidtagits vid denna tidpunkt.

Detta tillstånd gäller till och med den 19 november 2043.

Miljöprövningsdelegationen avslår bolagets yrkande om verkställighetsförordnande.

Villkor för verksamheten

1. Om inte annat följer av detta beslut ska bolaget utforma anläggningen och bedriva verksamheten i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget angivit i ansökan eller i övrigt åtagit sig i ärendet.

ADRESS
6 LULEÅ

BESÖKSADRESS
Stationsgatan 5

TELEFON
010-225 50 00

TELEFAX
0920-22 84 11

E-POST
norrbotten@lansstyrelsen.se

INTERNET
www.lansstyrelsen.se/norr

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

2. Det åligger bolaget att uppföra anläggningen i huvudsaklig överensstämmelse med vad som följer av detta beslut. Bolaget ska senast fyra månader innan byggnads- och anläggningsarbeten påbörjas för hela eller del av anläggningen samråda med tillsynsmyndigheten angående detta. Tillsynsmyndigheten får medge att samråd hålls vid en senare tidpunkt än fyra månader innan byggstart, dock ska samrådet ske innan dess att byggnads- och anläggningsarbeten påbörjas. Samråd får genomföras separat vid olika tidpunkter för respektive delutbyggnad av anläggningen.
3. Bolaget ska senast fyra månader innan byggstart samråda med tillsynsmyndigheten om lokalisering av vägar och elledningar inom Etapp 2 samt på vilka sträckor BLL (belagda ledningar) bör användas. Tillsynsmyndigheten får medge att samråd hålls vid en senare tidpunkt än fyra månader innan byggstart, dock ska samrådet ske innan dess att byggnads- och anläggningsarbeten påbörjas. Lokalisering av vägar och elledningar inom Etapp 2 ska godkännas av tillsynsmyndigheten innan byggnads- och anläggningsarbeten får påbörjas. Om bolaget och tillsynsmyndigheten efter samråd är oense om på vilka sträckor BLL ska användas får tillsynsmyndigheten besluta i frågan såvitt avser nät som inte ska koncessionsprövas.
4. Bolaget ska senast fyra månader innan byggstart samråda med tillsynsmyndigheten om markförlagd kabel eller luftledning ska användas vid passage av våtmark eller vattendrag. Tillsynsmyndigheten får medge att samråd hålls vid en senare tidpunkt än fyra månader innan byggstart, dock ska samrådet ske innan dess att byggnads- och anläggningsarbeten påbörjas. Om bolaget och tillsynsmyndigheten efter samråd är oense om markförlagd kabel eller luftledning är mest lämpligt att använda vid passage av våtmark eller vattendrag får tillsynsmyndigheten besluta i frågan såvitt avser nät som inte ska koncessionsprövas.
5. Bolaget ska senast fyra månader innan byggstart samråda med tillsynsmyndigheten beträffande vid vilka tidpunkter byggnads- och anläggningsarbeten kan utföras inom Etapp 2 så att häckning för våtmarksfåglar och storlom inom Etapp 2 inte påverkas negativt. Vidare ska samråd hållas beträffande på vilka avstånd från häckningsplatser som byggnads- och anläggningsarbeten kan utföras under häckningstid så att häckningen inte påverkas negativt. Tillsynsmyndigheten får medge att samråd hålls vid en senare tidpunkt än fyra månader innan byggstart, dock ska samrådet ske innan dess att byggnads- och anläggningsarbeten påbörjas. Se även vad som framgår under rubriken delegation i detta beslut.
6. Varje enskilt vindkraftverks exakta placering och utformning inom utredningsområdet ska vara godkänd av Försvarsmakten innan byggnads- och anläggningsarbetet för verket får påbörjas.
7. Vindkraftverk får inte anläggas inom tre kilometers avstånd från de boplatser och det alternativbo för kungsörn som har redovisats i bilaga G till ansökan daterad 2013-09-25. Bilagan benämns "Kungsörnsinventering Markbygden".

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

Anläggningsarbeten samt transporter under anläggningsfasen får inte ske närmare än en kilometer från kungsörnsbon under den tidsperiod som löper från och med den 1 februari till och med den 31 maj.

8. Vindkraftverk får inte anläggas inom det kärnområde för fladdermöss som har markerats på kartan i bilaga 2 till detta beslut.
9. Vindkraftverk får inte anläggas inom den buffertzonen för brushane som har markerats på kartan i bilaga 3 till detta beslut.
10. Vindkraftverk får inte anläggas inom ett avstånd av 200 meter från våtmarkerna Stormmyran, Storstensmyran och Vägamyran som har markerats på kartan i bilaga 4 till detta beslut.
11. Vindkraftverk får inte uppföras närmare än en kilometer från, vid tidpunkten för grundläggningen, befintliga spelplatser för tjäder där fler än fem tuppar spelar.
12. Vindkraftverk får inte uppföras närmare än en kilometer från, vid tidpunkten för grundläggningen, befintliga spelplatser för orre där fler än tio tuppar spelar.
13. Ljudnivån från vindkraftverken får som begränsningsvärde – med undantag för de bostäder som är belägna inom det detaljplanelagda området vid Bänkerträsk – inte överskrida den ekvivalenta ljudnivån 40 dB(A) utomhus vid bostäder.

För bostäder som är belägna inom det detaljplanelagda området vid Bänkerträsk gäller att ljud från vindkraftverken som begränsningsvärde inte får överskrida den ekvivalenta ljudnivån 35 dB(A) utomhus vid bostäderna i fråga.

De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras genom mätningar och/eller beräkningar. Inom ett år från det att vindkraftverk har tagits i drift eller vid den tidpunkt tillsynsmyndigheten bestämmer ska den ekvivalenta ljudnivån vid bostäder kontrolleras. Kontroll av den ekvivalenta ljudnivån ska därefter utföras om det sker förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer eller annars efter begäran av tillsynsmyndigheten.

14. Befintliga uteplatser eller, om sådana saknas, ett område om 5 x 5 meter intill befintliga bostadshus, får inte belastas med en faktisk skuggbildning överstigande åtta timmar per kalenderår. Varaktigheten av skuggbildningen får uppgå till högst 30 minuter per dygn. Den angivna begränsningen avseende faktisk skuggbildning ska kontrolleras genom mätningar och/eller beräkningar. Inom ett år från det att vindkraftverk har tagits i drift eller vid den tidpunkt tillsynsmyndigheten bestämmer ska bolaget kontrollera den faktiska skuggbildningen vid befintliga bostadshus. Kontroll av den faktiska skuggbildningen ska därefter utföras om det sker förändringar i verksamheten som kan medföra ökad faktisk skuggbildning eller annars efter begäran av tillsynsmyndigheten.

15. I anslutning till vindkraftverken ska det finnas varningsskyltar som innehåller information om risk för nedfallande snö, is och anläggningsdelar. Bolaget ska samråda med tillsynsmyndigheten i denna fråga. Utformning av skyltar, den närmare placeringen av skyltarna samt antalet skyltar ska godkännas av tillsynsmyndigheten.
16. Kemiska produkter samt farligt avfall ska hanteras på sådant sätt att eventuellt läckage inte kan förorena mark eller yt- och grundvatten.
17. Hinderbelysning ska, så långt det är möjligt inom ramen för gällande bestämmelser från Transportstyrelsen, utformas så att påverkan för närboende minimeras. Bolaget ska samråda med tillsynsmyndigheten i denna fråga.
18. Vid nedläggning av verksamheten ska åtgärder för återställning vidtas av bolaget. I villkor 8 i regeringens beslut (M2009/1517/F/M) om tillåtlighet för utbyggnaden av vindkraft i Markbygden framgår vad som gäller vid nedläggning av verksamheten. En efterbehandlingsplan ska ges in till länsstyrelsen i god tid innan nedläggning av hela eller delar av verksamheten. Om enstaka verk tas ur drift permanent ska detta anmälas skriftligen till länsstyrelsen.
19. Vindkraftverk får inte placeras så att de påverkar flygsäkerheten negativt inom buffertzonen för Arvidsjaur flygplats terminalområde.

Delegation

D 1. Miljöprövningsdelegationen överläter med stöd av 22 kapitlet 25 § 3 stycket miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att fastställa närmare villkor till skydd för våtmarksfåglar och storlom inom Etapp 2 under häckningstid. I delegationen ingår att tillsynsmyndigheten får besluta under vilka tider byggnads- och anläggningsarbeten inte får utföras till skydd för fåglarnas häckning. Vidare ingår i delegationen att tillsynsmyndigheten får besluta på vilka avstånd från häckningsplatserna som byggnads- och anläggningsarbeten inte får utföras under häckningstid.

D 2. Miljöprövningsdelegationen överläter med stöd av 22 kapitlet 25 § 3 stycket miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att fastställa närmare villkor till skydd för fisk inom utredningsområdet. I delegationen ingår att tillsynsmyndigheten får besluta om under vilka tider som byggnads- och anläggningsarbeten, som kan medföra grumling under lekperiod för fisk, inte får utföras inom utredningsområdet.

Prövotid

Miljöprövningsdelegationen uppskjuter med stöd av 22 kapitlet 27 § miljöbalken under en prövotid fastställandet av slutliga villkor:

- beträffande åtgärder som syftar till att kompensera för det intrång som verksamheten förorsakar den rennäring som bedrivs inom Semisjaur-Njarg samebys område,
- beträffande kompensationsåtgärder för friluftslivet och MSA-ytan för Arvidsjaur flygplats.

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

Utredningsvillkor

U1. Bolaget ska under en provotid utreda vilka åtgärder som kan vidtas i syfte att kompensera för det intrång som verksamheten kan förorsaka den rennäring som bedrivs inom Semisjaur-Njarg samebys område. Bolaget ska samråda med tillsynsmyndigheten, Semisjaur-Njarg sameby samt länsstyrelsen beträffande ovan nämnda utredning.

Utredningen samt förslag till slutliga villkor ska redovisas till Miljöprövningsdelegationen senast inom två år från det att detta beslut har vunnit laga kraft.

U2. Bolaget ska under en provotid i samråd med tillsynsmyndigheten utreda vilka kompensationsåtgärder som kan vidtas som kompensation för det intrång som verksamheten ger upphov till för friluftslivet i Sodokbergets naturreservat och Dubblabergens naturreservat. Vid oenighet mellan parterna beträffande utredningens omfattning ska frågan hänskjutas till Miljöprövningsdelegationen för avgörande.

Utredningen och förslag på kompensationsåtgärder ska redovisas till Miljöprövningsdelegationen senast inom fyra år från det att detta beslut har vunnit laga kraft.

U3. Bolaget ska under en provotid i samråd med Arvidsjaur Flygplats utreda vilka konsekvenserna blir om MSA-ytan höjs för Arvidsjaur Flygplats. I denna utredning ingår även att ta fram förslag på kompensationsåtgärder.

Utredningen och förslag på kompensationsåtgärder ska redovisas till Miljöprövningsdelegationen senast inom sex månader från det att detta beslut har vunnit laga kraft.

Provisoriska föreskrifter

Följande provisoriska föreskrifter ska gälla fram till dess att provotidsfrågorna slutligen är avgjorda och har vunnit laga kraft.

P1. Vindkraftverk får inte uppföras inom ett avstånd av fyra kilometer från gränsen mellan Östra Kikkejaure sameby och Semisjaur-Njarg sameby.

P2. De vindkraftverk som anläggs får inte överstiga MSA-ytan för Arvidsjaur flygplats.

Regeringens tillåtlighetsbeslut

Det som framgår av villkoren 1, 4, 6, 7 och 8 i regeringens beslut har varit föremål för ytterligare precisering i detta beslut. Det som föreskrivits i villkor 2 i regeringens beslut har behandlats och bedömts i detta beslut. Villkoren 3 och 5 i regeringens beslut avser uppföljningsprogram för rennäring samt flora och fauna som ska godkännas av Länsstyrelsen i Norrbottens län. Dessa villkor tillgodoses i annan ordning än genom Miljöprövningsdelegationens beslut.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Miljöprövningsdelegationen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen i ärendet.

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

Ekonomisk säkerhet

Miljöprövningsdelegationen beslutar att tillståndets giltighet är beroende av att bolaget ställer säkerhet i form av insättning på spärrat bankkonto, bankgaranti, försäkring eller i annan form som kan godkännas. Säkerheten ska täcka kostnaderna för efterbehandling eller andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda.

Innan dess att ett vindkraftverk tas i drift ska en säkerhet motsvarande 300 000 kronor i 2014 års penningvärde ställas av bolaget. Totalt omfattar säkerheten i denna del 132 miljoner kronor under förutsättning att samtliga 440 verk anläggs.

Vidare ska bolaget för varje idrifttaget verk årligen ställa 100 000 kronor i 2014 års penningvärde i säkerhet under tio års tid med start det elfte året efter idrifttagandet av respektive verk. Bolaget ska årligen till tillsynsmyndigheten redovisa den ställda säkerheten.

Innan säkerhet ställs, enligt vad som anges i styckena ovan, ska en uppräkningsgöra storleken på säkerheten utgående från konsumentprisindex, där maj månad 2014 utgör bas för uppräkningsgöra.

Säkerheten ska godkännas av Miljöprövningsdelegationen, ställas till och förvaras av Länsstyrelsen.

Tidpunkt när beslutet börjar gälla

Detta beslut börjar att gälla när det har vunnit laga kraft.

Igångsättningstid

Bolaget ska ha påbörjat verksamheten senast den 31 december 2021 annars förfaller detta beslut. Bolaget ska skriftligen meddela tillsynsmyndigheten och Länsstyrelsen i Norrbottens län när verksamheten sätts igång.

Delgivning

Miljöprövningsdelegationen beslutar att delgivning av detta beslut ska ske genom kungörelsedelgivning.

UPPLYSNINGAR

Avgift

Enligt förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken ska bolaget betala en årlig avgift som länsstyrelsen senare kommer att besluta om. Avgiften kommer att årligen debiteras bolaget med början året efter detta beslut meddelats. Därutöver kan även kommunens nämnd för miljöskyddsfrågor påföra bolaget en tillsynsavgift.

Tillsyn

Den myndighet som har tillsyn enligt miljötillsynsförordningen (2011:13) kommer att kontrollera att bolaget följer detta beslut. För närvarande är Miljö- och byggnämnden i Piteå kommun tillsynsmyndighet.

Egenkontroll

Miljöprövningsdelegationen erinrar om att bolaget enligt 26 kap. 19 § miljöbalken samt förordningen (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll är skyldigt att fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka och förebygga olägenheter för människors hälsa eller miljön samt i övrigt iakttä vad som sägs i bestämmelserna för egenkontrollen. Bolaget ska lämna förslag till kontrollprogram om tillsynsmyndigheten begär detta.

Miljörapport

Varje år före utgången av mars månad ska bolaget lämna en miljörapport avseende föregående kalenderår till tillsynsmyndigheten enligt 26 kap. 20 § miljöbalken.

Övrigt

Miljöprövningsdelegationen påminner om att detta tillstånd inte befriar bolaget från skyldigheten att rätta sig efter vad som föreskrivs i andra bestämmelser.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Bolagets ansökan och yrkanden

I den nu ingivna ansökan ansöker bolaget om tillstånd att få anlägga och driva 440 vindkraftverk, inom det område som benämns "Etapp 1 Markbygdens vindkraftpark", med en maximal totalhöjd om 200 meter samt att få anlägga och driva för verksamheten erforderligt vägnät och ledningsnät med transformatorstationer.

Vidare yrkar bolaget att verkställighetsförordnande meddelas med stöd av bestämmelsen i 22 kapitlet 28 § miljöbalken. Bolaget har behov av att utan tidsutdräkt kunna utföra de här tillståndssökta verksamheterna, som ytterst syftar till att producera stor mängder miljövänlig och förnybar energi. Vindkraftparkens lokalisering och tillåtligheten i övrigt är rättskraftigt bestämd genom regeringens tillåtlighetsbeslut som också innehåller övergripande villkor för verksamheten. Bolaget anser därför att det föreligger skäl att medge verkställighet.

Slutligen yrkar bolaget att igångsättande av den miljöfarliga verksamheten ska ha skett senast den 31 december 2021.

Bolaget hemställer att villkor avseende säkerhet ges samma lydelse som för vindkraftparken i etapp 1, nämligen att bolaget ska ställa säkerhet i form av insättning på spärrat bankkonto, bankgaranti, försäkring eller i annan form som kan godkännas. Säkerheten ska täcka kostnaderna för efterbehandling eller andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. Innan dess att ett vindkraftverk tas i drift ska en säkerhet om 300 000 kronor ställas av bolaget. Vidare ska bolaget för varje idrifttaget verk årligen ställa 100 000 kronor i säkerhet under tio års tid med start det elfte året efter idrifttagandet av respektive verk. Bolaget ska årligen till tillsynsmyndigheten redovisa den ställda säkerheten. Penningvärde och basår bör enligt bolaget bestämmas utifrån den tidpunkt då beslut om tillstånd meddelas.

Länssstyrelsen
Norrbotten
Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

8(79)

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

Bolaget anser att nedanstående villkor, utöver de av regeringen meddelade, bör vara tillfyllest för den tillståndssökta verksamheten. Motsvarande villkor gäller för etapp 1. Bolaget anser att villkoren för de olika etapperna bör samordnas så långt som är praktiskt möjligt för att egenkontrollen och tillsynen ska förenklas under såväl anläggnings- som driftskedet. Bolaget föreslår samtidigt några mindre justeringar. Villkor 5 och 7 som meddelats för etapp 1 är inte tillämpliga för etapp 2. De har följaktligen inte medtagits i förslaget nedan.

1. Om inte annat framgår av tillståndsbeslutet ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget angivit i ansökningshandlingarna eller i övrigt uppgivit i ärendet.
2. Det åligger bolaget att uppföra anläggningen i huvudsaklig överensstämmelse med vad som följer av detta beslut. Bolaget ska senast fyra månader innan byggnads- och anläggningsarbeten påbörjas för hela eller del av anläggningen samråda med tillsynsmyndigheten angående detta. Tillsynsmyndigheten får medge att samråd hålls vid en senare tidpunkt än fyra månader innan byggstart, dock ska samrådet ske innan dess att byggnads- och anläggningsarbeten påbörjas. Samråd får genomföras separat vid olika tidpunkter för respektive delutbyggnad av anläggningen.
3. Bolaget ska senast fyra månader innan byggstart samråda med tillsynsmyndigheten om lokalisering av vägar och elledningar inom Etapp 2 samt på vilka sträckor BLL (belagda ledningar) bör användas. Tillsynsmyndigheten får medge att samråd hålls vid en senare tidpunkt än fyra månader innan byggstart, dock ska samrådet ske innan dess att byggnads- och anläggningsarbeten påbörjas. Lokalisering av vägar och elledningar inom Etapp 2 ska godkännas av tillsynsmyndigheten innan byggnads- och anläggningsarbeten får påbörjas. Om bolaget och tillsynsmyndigheten efter samråd är oense om på vilka sträckor BLL ska användas får tillsynsmyndigheten besluta i frågan såvitt avser nät som inte ska koncessionsprövas.
4. Bolaget ska senast fyra månader innan byggstart samråda med tillsynsmyndigheten om markförlagd kabel eller luftledning ska användas vid passage av våtmark eller vattendrag. Tillsynsmyndigheten får medge att samråd hålls vid en senare tidpunkt än fyra månader innan byggstart, dock ska samrådet ske innan dess att byggnads- och anläggningsarbeten påbörjas. Om bolaget och tillsynsmyndigheten efter samråd är oense om markförlagd kabel eller luftledning är mest lämpligt att använda vid passage av våtmark eller vattendrag får tillsynsmyndigheten besluta i frågan såvitt avser nät som inte ska koncessionsprövas.
5. Varje enskilt vindkraftverks exakta placering och utformning inom utredningsområdet ska vara godkänd av Försvarsmakten innan byggnads- och anläggningsarbetet för verket får påbörjas.
6. Ljudnivån från vindkraftverken får som begränsningsvärde inte överskrida den ekvivalenta ljudnivån 40 dB(A) utomhus vid bostäder. Det angivna

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

begränsningsvärdet ska kontrolleras genom mätningar och/eller beräkningar. Inom ett år från det att vindkraftverk har tagits i drift eller vid den tidpunkt tillsynsmyndigheten bestämmer ska den ekvivalenta ljudnivån vid bostäder kontrolleras. Kontroll av den ekvivalenta ljudnivån ska därefter utföras om det sker förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer eller annars efter begäran av tillsynsmyndigheten.

7. Befintliga uteplatser eller, om sådana saknas, ett område om 5 x 5 meter intill befintliga bostadshus, får inte belastas med en faktisk skuggbildning överstigande åtta timmar per kalenderår. Varaktigheten av skuggbildningen får uppgå till högst 30 minuter per dygn. Den angivna begränsningen avseende faktisk skuggbildning ska kontrolleras genom mätningar och/eller beräkningar. Inom ett år från det att vindkraftverk har tagits i drift eller vid den tidpunkt tillsynsmyndigheten bestämmer ska bolaget kontrollera den faktiska skuggbildningen vid befintliga bostadshus. Kontroll av den faktiska skuggbildningen ska därefter utföras om det sker förändringar i verksamheten som kan medföra ökad faktisk skuggbildning eller annars efter begäran av tillsynsmyndigheten.
8. I anslutning till vindkraftverken ska det finnas varningsskyltar som innehåller information om risk för nedfallande snö, is och anläggningsdelar. Bolaget ska samråda med tillsynsmyndigheten i denna fråga. Utformning av skyltar, den närmare placeringen av skyltarna samt antalet skyltar ska godkännas av tillsynsmyndigheten.
9. Kemiska produkter samt farligt avfall ska hanteras på sådant sätt att eventuellt läckage inte kan förorena mark eller yt- och grundvatten.
10. Hinderbelysning ska, så långt det är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt, inom ramen för vid tidpunkten gällande bestämmelser från Transportstyrelsen, utformas så att påverkan för närboende begränsas. Bolaget ska samråda med tillsynsmyndigheten i denna fråga.
11. Vindkraftverk får inte uppföras närmare än 2 km från, vid tidpunkten för grundläggningen, befintliga boplatser för kungsörn.
12. Vid nedläggning av verksamheten ska åtgärder för återställning vidtas av bolaget. I villkor 8 i regeringens beslut (M2009/1517/F/M) om tillåtlighet för utbyggnaden av vindkraft i Markbygden framgår vad som gäller vid nedläggning av verksamheten. En efterbehandlingsplan ska ges in till länsstyrelsen i god tid innan nedläggning av hela eller delar av verksamheten. Om enstaka verk tas ur drift permanent ska detta anmälas skriftligen till länsstyrelsen.

Bolaget hemställer att frågan om behovet av kompensationsåtgärder liksom kompensationens utformning sätts på provotid som förslagsvis kan bestämmas till fyra år från det att tillståndet för Etapp 2 tagits i anspråk genom att arbeten för uppförandet av vindkraftanläggningen påbörjats i området. Villkoren för uppföljningen under provotiden kan samordnas med det kontrollprogram som gäller enligt villkor 3 i regeringens beslut.

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

Prövotiden kan, om Miljöprövningsdelegationen finner det lämpligt, förenas med föreskrift om att bolaget i samråd med de aktuella samebyarna ska vidta åtgärder. En lämplig åtgärd kan vara att bolaget under prövotiden utger ersättning för styrkta merkostnader och svarar för eventuell stödutfodring om sådan åtgärd finns ändamålsenlig.

Bolagets beskrivning av verksamheten och dess lokalisering

Bolaget planerar att inom det område som benämns Etapp 2 och som är beläget i Markbygden, Piteå kommun, uppföra och driva upp till 440 vindkraftverk. De verk som bolaget planerar att anlägga i etapp 2 är utifrån nuvarande tillgång på marknaden av typerna Enercon E 101 och E 126. Om teknikutvecklingen medför att andra verk finns på marknaden kan sådana också bli aktuella. E 101 med en effekt på 3 MW har en navhöjd om 135 meter och en rotordiameter om 101 meter. Totalhöjden för E 101 skulle därmed kunna uppgå till 186 meter. E 126 med en effekt om 7,5 MW har en rotordiameter om 126 meter. Tornhöjden för E 126 bedöms kunna bli upp till 137 meter. Totalhöjden för de högsta vindkraftverken skulle därmed kunna bli upp till 200 meter.

Fullt utbyggd bedöms etapp 2 kunna producera ca 4 TWh el /år. Detta kan jämföras med elproduktionen från vattenkraften i Norrbotten som genererar ca 14 TWh el/år.

Etapp 2 omfattar ca 162 km² och är beläget väster om stambanan och sträcker sig i nordvästlig riktning fram till kommungränsen mellan Arvidsjaur och Piteå.

Markbygden anses vara intressant för vindkraft på grund av att platsen har goda vindresurser. Det finns förhållandevis god tillgänglighet till infrastruktur i form av vägar och kraftledningsnät. Vidare är området glesbefolkat och det finns förhållande få motstående intressen. Området bedöms sammantaget som mycket väl lämpat för vindkraft.

Bolagets beskrivning av verksamhetens inverkan på miljön

I nedanstående avsnitt har verksamhetens huvudsakliga inverkan på miljön redovisats.

Buller

I regeringens beslut om tillåtlighet anges att ljud från vindkraftverk inte får överskrida den ekvivalenta ljudnivån 40 dB(A) utomhus vid bostäder.

Ljudnivån vid permanenta bostäder och fritidsbostäder inom och i anslutning till etapp 2 kommer efter vidtagna åtgärder inte att överstiga ljudnivån 40 dB(A). Inom området finns det byggnader där ljudnivåerna kommer att överstiga 40 dB(A). Bolaget uppger att dessa byggnader ej nyttjas som bostäder eftersom de nyttjas för andra ändamål.

Skuggbildning/reflexer

Inom eller i anslutning till det område som utgör etapp 2 finns det inte några permanenta bostäder eller bostäder i övrigt som bedöms utsättas för skuggbildning som överskrider det av regeringen i tillåtighetsbeslutet stipulerade villkoret. Det finns byggnader inom etapp 2 där det av regeringen fastställda villkoret för skuggbildning kommer att överskridas. Bolaget uppger att dessa byggnader ej nyttjas som bostäder.

Hinderbelysning

Vindkraftverken inom etapp 2 kommer att förses med hinderbelysning i enlighet med gällande bestämmelser. Det kommer att placeras högintensiva blinkande vita ljus på vindkraftverk som är belägna i parkens ytterkanter. Därutöver kommer även de verk som är högre än omgivande verk att utrustas med högintensiva blinkande vita ljus. Övriga verk i parken kommer att utrustas med lågintensiva fasta röda ljus.

Konsekvenserna av hinderbelysningen kommer att vara störst för människor som bor i parkens närhet och dagligen ser och upplever lamporna. Uppskattningsvis kommer vindkraftverken och hinderbelysningen på avstånd mer än ca tio km att synas från platser med fri sikt över parken men inte upplevas vara i fokus på samma sätt som på kortare avstånd.

Risker

Vindkraftverken kommer att utrustas med avisningssystem. Risken att is ska falla ned i vindkraftverkens närhet finns även om avisningssystem är installerat. Denna risk bedöms dock vara mycket liten och risken att en människa ska träffas bedöms vara extremt liten. Som en ytterligare skyddsåtgärd kommer det att finnas varningsskyltar i området runt verken.

Arvidsjaur flygplats

I handlingarna anges att bolaget och Arvidsjaur flygplats har enats om att fråga om kompensationsåtgärder, innan en eventuell höjning av MSA-ytan, får behandlas genom ett samrådsförfarande om uppgifter om kompensationsåtgärder inte kommer fram före Miljöprövningsdelegationens tillståndsbeslut.

Landskapsbild

Konsekvenserna för landskapsbilden i etapp 2 och dess omgivningar kommer att bli mycket stora med en genomgripande förändring av landskapets karaktär. Landskapet som idag präglas av skogsbruk eller har vildmarksprägel kommer att överlagras av ett industriellt produktionslandskap.

Rennäring

I miljökonsekvensbeskrivningen har det redovisats en konsekvensanalys beträffande hur rennäringen bedöms påverkas av den planerade vindkraftparken inom etapp 2.

Bolaget och Östra Kikkejaure har träffat ett avtal som innebär att bolaget utger en överenskommen full ersättning till samebyn för den påverkan på rennäringen som kan härledas till vindkraftsutbyggnaden.

Under de samrådsmöten och samverkansmöten som genomförts med Semisjaur Njarg har det framkommit att den största konsekvensen befaras uppkomma som en indirekt effekt av att Östra Kikkejaure samebys renar i större utsträckning kommer att röra sig in på Semisjaur Njargs område. Det område vid Kutuliden som skulle kunna påverkas direkt av en vindkraftsutbyggnad i etapp 2 nyttjas inte i särskilt stor utsträckning av Semisjaur Njarg.

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

Den indirekta påverkan minimeras genom att bolaget och Östra Kikkejaur har träffat ett avtal som innefattar att Östra Kikkejaur ska vidta nödvändiga åtgärder för att deras renar inte ska röra sig in på Semisjaur Njargs område i någon utökad utsträckning jämfört med förhållandena innan vindkraftsparken uppförts. Någon indirekt skada ska därmed inte behöva uppstå. Avtalet är inte offentligt men som redovisats för Miljöprövningsdelegationen är båda parter nöjda med dess innehåll.

Huruvida direkt inverkan på Semisjaur Njargs rennäring kan befaras uppkomma är också beroende av hur Försvarsmakten kommer att utnyttja sin vetorätt sett till rikets säkerhet. Den frågan är i dagsläget oklar. Om en påverkan kan anses uppkomma är bolaget berett att erbjuda ett avtal på samma sätt som skett gentemot Östra Kikkejaur men anpassat till den betydligt mer begränsade påverkan som kan uppkomma för rennäringen inom Semisjaur Njarg.

Bolaget anser sammanfattningsvis att villkor 2 i tillåtlighetsbeslutet för Markbygdens vindkraftpark är uppfyllt baserat på följande:

- Semisjaur Njarg har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på redogörelsen av rennäringen i miljökonsekvensbeskrivningen och enighet råder om beskrivningen.
- Samrådsmöte har hållits med samebyn där den givits möjlighet att komma med synpunkter och förslag på åtgärder.
- Bolaget åtar sig att erbjuda Semisjaur Njarg ett avtal utifrån samma premisser som gäller för avtalet med Östra Kikkejaur om direkt påverkan visar sig uppkomma.

Vidare framför bolaget att i regeringens beslut om tillåtlighet föreskrevs att anläggningen skulle uppföras och anläggas så att "påverkan på rennäringens bedrivande så långt som möjligt begränsas. Bolaget ska vidta åtgärder i syfte att kompensera för det intrång som verksamheten förorsakar rennäringen i utredningsområdet och omkringliggande områden.". Bolaget är fullt införstått med innebörden av detta villkor.

Regeringen föreskrev vidare i villkor 3 att bolaget skulle framta ett program för och utföra undersökningar av vindkraftens påverkan på rennäringen. Programmet skulle godkännas av länsstyrelsen vilket också har skett.

I grunderna för sitt beslut om tillåtlighet betonar regeringen att det är "mycket svårt" att förutse hur stort intrånget på rennäringen kommer att bli. Detta kan antas ha motiverat regeringen att inta villkor 3 i sitt beslut. Det är mot bakgrund av regeringens konstaterande uppenbart att villkor 2 inte ska tolkas på ett sådant sätt att påverkan av vindkraftverksamheten ska vara bedömd och ersatt eller kompenserad, innan ett tillstånd meddelas eller tas i anspråk. Bolaget, som inte fransäger sig något som helst ansvar för den inverkan som dess verksamhet kan visas föranleda, delar regeringens uppfattning att det är mycket svårt att förutse intrånget på rennäringen och att påverkan behöver följas upp genom ett kontrollprogram. Detta gäller i synnerhet den rennäring som bedrivs inom Semisjaur-Njarg där endast ett indirekt intrång ska kunna bli aktuellt sett till hur de nyttjar sina betesmarker. Uppföljningen kan lämpligen ske under en provotid.

Bolagets avtal med Östra Kikkejaure avses bland annat förhindra, att problemet med renar som går över gränsen ska öka på grund av vindkraftverksamheten. Bolaget utgår

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

därför från att någon indirekt skada inte ska uppkomma för Semisjaur-Njarg på grund av vindkraftverksamhet. Det är sett till förhållandena rimligt att man först efter en uppföljning kan ta ställning till lämpliga åtgärder eller kompensation om bolagets bedömning mot förmodan inte skulle stämma.

Bolaget anser att frågan om påverkan genom att renar från Östra Kikkejaure till följd av vindkraftverksamheten går in på Semisjaurs-Njargs betesmarker, bör sättas på en provotid och att uppföljningen ska samordnas med undersökningarna enligt villkor 3 samt att åtgärder eller eventuell kompensation får bestämmas när provotiden löpt ut.

Kulturmiljö

Konsekvenserna bedöms bli små för kulturmiljön i ett nationellt och regionalt perspektiv. Eftersom inga utpekade nationella, regionala eller kommunalt värdefulla kulturmiljöer påverkas direkt. Däremot riskerar de att påverkas indirekt på grund av visuell påverkan. Ett stort antal fasta fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar finns inom området. Utgångspunkten för konsekvensbedömningen är att dessa bevaras.

Friluftsliv

Friluftslivet inom etapp 2 kommer att påverkas av den planerade etableringen av vindkraftverk. Upplevelsen och känslan av vildmark kommer att påverkas jämfört med förhållandena idag. Vidare kommer naturupplevelsen att påverkas genom att den tysthet som nu råder inom området inte kommer att finnas kvar.

Det kommer även fortsättningsvis att vara möjligt att plocka bär och svamp samt att bedriva jakt inom området. Förutsättningarna och formerna för dessa aktiviteter kommer dock att förändras jämfört med idag.

Hänsynsreglerna

Bolaget har i ansökan redovisat hur hänsynsreglerna uppfylls.

HANDLÄGGNING AV ÄRENDET

Bolaget ingav i maj 2008 en ansökan om att uppföra och driva 1101 vindkraftverk i Markbygden, Piteå kommun, till Miljöprövningsdelegationen. Regeringen beslutade den 25 september 2008 att förbehålla sig tillåtlighetsprövningen efter begäran om detta från Piteå kommun.

I beslutet av den 4 mars 2010 framgår att regeringen tillåter, med den begränsning som kan följa av villkoren i regeringens beslut, att högst 1 101 vindkraftverk med en totalhöjd på högst 200 meter anläggs och drivs inom det område som benämns Utredningsområde och som markerats på karta på sidan 10 i Teknisk beskrivning, daterad 2008-05-26, i ansökan. Regeringen har i ett beslut av den 21 oktober 2010 förtydligat att tillåtligheten avser det ovan angivna utredningsområdet.

Det framgår även av regeringens beslut att de byggnadsarbeten och anläggningsåtgärder som krävs för verksamheten ska ha vidtagits senast den 31 december 2021. Tillåtligheten förfaller för den del av verksamheten för vilken sådana åtgärder inte vidtagits vid denna tidpunkt.

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

Vidare framgår det att tillåtligheten gäller i 30 år från den dag bolaget anmäler till Länsstyrelsen i Norrbottens län att verksamheten eller del av denna tagits i drift.

Därutöver framgår att byggnads- och anläggningsarbeten inte får påbörjas innan dess att Länsstyrelsen i Norrbottens län har godkänt de program för flora, fauna samt rennäring som ska upprättas enligt vad som nedan följer av villkoren 3 och 5 i regeringens beslut.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har i beslut den 15 december 2011 samt den 21 september 2012 godkänt det program som ska upprättas enligt villkor 3 och 5 i regeringens beslut.

Regeringen meddelade i sitt beslut att för tillåtligheten gäller nedanstående villkor.

1. Varje enskilt vindkraftverks exakta placering och utformning inom utredningsområdet ska vara godkänd av försvarsmakten innan byggnads- och anläggningsarbetet för verket påbörjas.
2. Den inom utredningsområdet närmare placeringen och utformningen av vindkraftverk och vägar ska, i samråd med Länsstyrelsen i Norrbottens län och berörda samebyar, ske så att påverkan på rennäringens bedrivande så långt möjligt begränsas. Bolaget ska vidta åtgärder i syfte att kompensera för det intrång som verksamheten förorsakar rennäringen i utredningsområdet och omkringliggande områden.
3. Bolaget ska, i samråd med Länsstyrelsen och berörda samebyar, upprätta program för och utföra undersökningar av vindkraftanläggningens påverkan på rennäringens bedrivande. Undersökningarna, som ska bekostas av bolaget, ska avse påverkan under byggnads- och anläggningsarbeten och under driften i jämförelse med förhållandena innan uppförandet. Programmet ska godkännas av Länsstyrelsen. Byggnads- och anläggningsarbetena får inte påbörjas innan Länsstyrelsen godkänt programmet.
4. Den inom utredningsområdet närmare placeringen och utformningen av vindkraftverk och vägar, ska i samråd med Länsstyrelsen och Piteå kommun, ske så att påverkan på naturvärden så långt möjligt begränsas.
5. Bolaget ska, i samråd med Länsstyrelsen och Piteå kommun, upprätta ett program för och utföra undersökningar av vindkraftanläggningens påverkan på flora och fauna, i synnerhet fåglar. Undersökningarna, som ska bekostas av bolaget, ska avse påverkan under byggnads- och anläggningsarbeten och under driften i jämförelse med förhållandena innan uppförandet. Programmet ska godkännas av Länsstyrelsen. Byggnads- och anläggningsarbetena får inte påbörjas innan Länsstyrelsen godkänt programmet.
6. Ljudnivån från vindkraftverken får som begränsningsvärde inte överstiga en ekvivalent ljudnivå på 40 dB(A) utomhus vid bostäder. I det område vid Bänkerträsk

Länssstyrelsen
Norrbotten
Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

15(79)

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

där detaljplaneläggning pågår får ljudnivån från vindkraftverken som begränsningsvärde inte överskrida en ekvivalent ljudnivå på 35 dB(A) utomhus vid bostäder.

7. Befintliga uteplatser, eller om sådana saknas, ett område om 5x5 meter intill befintliga bostadshus, får inte belastas med skuggbildning överstigande åtta timmar per kalenderår. Varaktigheten av skuggbildningen får uppgå till högst 30 minuter per dygn.

8. Vid nedläggningen av verksamheten ska åtgärder för återställning vidtas av bolaget. Verksamheten ska avses som nedlagd om verksamheten för elproduktion inte har bedrivits under en sammanhängande tid av två år. Länssstyrelsen får besluta i vilken omfattning verk, fundament, maskinhus, transformatorer, ledningar och övrig utrustning ska tas bort av bolaget och vilka övriga åtgärder som krävs för att återställa området i så nära ursprungligt skick som möjligt.

Regeringen överlät därefter den fortsatta tillståndsprövningen till Miljöprövningsdelegationen vid Länssstyrelsen i Norrbotten. I skälen för regeringens beslut framgår att Miljöprövningsdelegationen ska besluta om det närmare innehållet i tillståndet och, utöver de villkor som regeringen har föreskrivit för tillåtligheten, vilka villkor som ska gälla för tillståndet.

Av regeringens beslut framgår även att det förutsätts att bolaget genomför de kompletteringar som Miljöprövningsdelegationen bedömer krävs för tillståndsprövningen samt att kompletteringarna tas fram i nära samråd med dem som berörs.

Bolaget har utöver de formella samråden som har genomförts inför upprättandet av ansökan för Markbygden även hållit kompletterande samråd utifrån de principer som framgår av bestämmelserna i 6 kapitlet miljöbalken inför upprättandet av miljökonsekvensbeskrivningen för etapp 2.

Bolagets utgångspunkt för det uppföljande samrådsförfarandet har fortsatt varit att verksamheten medför betydande miljöpåverkan. Samråd har genomförts med företrädare för myndigheter och organisationer samt berörda markägare och allmänhet. Kallelser till sammankomsterna har skickats i brev och genom annonsering i ortspress.

Kungörelse av ansökan för etapp 2 har gjorts i Norrbottens Kuriren, Piteå-Tidningen samt Norra Västerbotten den 13 januari 2014.

Yttranden har inkommit från Kommunstyrelsen samt Miljö- och byggnadsnämnden i Piteå kommun, Miljö- bygg- och hälsoskyddsnämnden i Arvidsjaur kommun, Försvarsmakten, Energimyndigheten, Svenska Kraftnät, Sveriges Geologiska Undersökning (SGU), Naturvårdsverket, Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap (MSB), Semisjaur-Njarg Sameby, Arvidsjaur Flygplats AB, Destination Arctic Circle AB, Skanova, TeliaSonera, Naturskyddsföreningen i Norrbottens län, Sveriges Ornitologiska Förening, Koler fastighetsägareförening, Steve Daurer, Robert Eriksson, Maria Lindkvist, Maja Eriksson, Tommy Fleur och Gunny Lagerqvist, Lars

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

Stenberg, Elin Lindkvist, Robert Eliasson, Ulf Gustafsson och Annalena Gustafsson, Egon Hirvonen, Erika Lindkvist, Harriette Nilsson med flera, Karl-Erik Ekström och Ann-Mari Ekström, Thom Lindblom med flera, Jan-Ove Mellberg och Anita Mellberg, Christer Berglund och Ulf Berglund, Tomas Lidström och Lise-Lotte Österlund, Jerry Lindblom med flera, Magnus Lundström med flera, Ove Johansson, Johan Johansson och Lena Lööf, Andreas Nilsson och Ylva Grönlund, Annica Hällström, Åke Gustavsson, Camilla Gustavsson samt Margareta Offermann.

I nedanstående avsnitt framgår i korthet vad som har framförts i de inkomna yttrandena.

Kommunstyrelsen i Piteå

Kommunstyrelsen framför generella synpunkter beträffande omställning av energisystemet i riktning mot en större andel förnyelsebar energi. Vidare framförs generella synpunkter beträffande ljusstörningar från hinderbelysning.

Kommunstyrelsen är tveksam till att inrätta en spärrzon för vindkraftsutbyggnad längs en hel kommungräns.

Påverkan på MSA-höjden för Arvidsjauras flygplats kan åtgärdas genom att MSA-höjden ökas. De kostnader som detta medför bör dock inte belasta flygplatsen utan ingå i kostnaden för utbyggnad av Etapp 2.

Anpassade skyddsområden till skydd för kungsörn, med basis i en faktisk undersökning inom det område som avses, bör vara att föredra framför ett schablonartat zontänkande som enbart bygger på avstånd. Vidare framförs att det kan ifrågasättas om det finns anledning att ställa krav på fördjupade utredningar/kartläggningar av örnarnas rörelsemönster. Ställningstagandet görs mot bakgrund av att användning av GPS-teknik kan innebära ett stressmoment för berörda kungsörnar, erfarenheter från fem års undersökningar av kungsörn i Markbygden samt svårigheten att särskilja vindkraftens påverkan på örnbeståndet från andra faktorer.

Beträffande befintliga naturreservat, Dubblabergen och Sodokbergen, kan vindkraftverk enbart anläggas i den omfattning som reservatsbestämmelserna medger. Det bör dock vara möjligt att anlägga vindkraftverk inom syn- och hörhåll från reservaten, med samma hänsynstagande som om det hade funnits permanent bebyggelse inom reservaten. Några bullergränser utöver vad som skulle vara aktuellt i förhållande till bebyggelse bör inte komma i fråga.

Bolaget bör ej åläggas att utreda kompensationsåtgärder för de naturreservat som är belägna inom eller i anslutning till Etapp 2.

Försvarsmaktens krav, tillsammans med andra intressenters krav/önskemål kan leda till att ett stort antal vindkraftverk inte kan uppföras. Miljöprövningsdelegationen har därför att pröva dessa intressen mot Sveriges behov av förnyelsebar energi.

Sammanfattningsvis vill kommunstyrelsen det ovan anförda tillstyrka ansökan.

Miljö- och byggnämnden i Piteå

Miljö- och byggnämnden framför att bolaget ska villkoras att:

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

- Med detaljerade GPS-sändarstudier avgöra utseendet på örnarnas hemområde. Bolaget åläggs också att efter undersökningen placera vindkraftverken så att den yta av örnarnas hemområde som utgörs av det så kallade kärnområdet, såsom det definieras i Vindvalsstudie, *Betydelsen av kungsörnarnas hemområden, biotopval och rörelser för vindkraftsetablering*, helt undantas från placering av kraftverk. Alternativt skall bolaget hålla ett skyddsavstånd till närmaste dokumenterade kungsörnsbo på fyra (4) km.

- För naturreservaten Dubblabergen och Sodokberget tillämpas Naturvårdsverkets riktvärden för ljud från vindkraftverk i friluftsområden och i områden med lågt bakgrundsljud, det vill säga 35 dBA ekvivalent ljudnivå.

- Utredda möjligheten till kompensation genom områdesskydd enligt miljöbalken, och lämpliga områden för detta ska tas fram för att ersätta de skador som uppstår på upplevelse- och friluftsvärden i naturreservaten Sodokberget och Dubblabergen.

- Hela enheten Storhuvberget-Skällberget undantas från vindbruk. De sammanvägda konsekvenserna som en vindkraftsetablering skulle innebära för kungsörn, kultur, bebyggelse och landskapet som helhet i Åbyälvens dalgång motiverar undantaget. Dubblabergens östsluttning i Piteå kommun undantas från vindkraftsetablering för att bevara Dubblabergens landskapsvärde opåverkat i sin helhet. Landskapsvärdena sammanfaller här med naturskyddet i Dubblabergen. Bänkerberget undantas från exploatering i delar som negativt påverkar landskapsbild, kulturbygd och boendemiljö.

Miljö- och byggnämnden vill informera Miljöprövningsdelegationen att frågan om störningar för boende ur ett bullerperspektiv är tätt sammankopplad med kulturmiljöernas fortlevnad. Nämnden rekommenderar att verk placeras och hänsyn tas så att det möjliggör godtagbara förhållanden för boende. Boende och fastighetsägare har tolkningsföreträde före bolaget gällande byggnadernas status sett ur ett bullerperspektiv.

Miljö- och byggnämnden tar för givet att Miljöprövningsdelegationen kommer att beakta de villkor som har föreskrivits i regeringens beslut om tillåtlighet.

Kungsörn

I Piteå kommun finns idag åtta stycken aktiva kungsörnsrevir med häckningsplats i Piteå kommun. Två av de åtta aktiva kungsörnsreviren ligger inom tre km från Etapp 2 i Markbygden. Kungsörnen är fridlyst och skyddad enligt artskyddsförordningen.

Förutom sitt revir, som örnarna försvarar mot intrång från andra kungsörnar, använder de ett hemområde. Hemområdet utgörs av den yta som är nödvändig för att tillgodose kungsörnsparrets födobehov och möjlighet att föda upp ungar. Storleken på hemområdet varierar med födotillgången, topografiska förhållanden och antalet ungar som skall födas upp och är inte konstant mellan olika år.

I Vindvals nya rapport "*Betydelsen av kungsörnarnas hemområden, biotopval och rörelser för vindkraftsetablering*" studeras GPS-märkta kungsörnar i Västerbotten, med likartade förutsättningar som i Markbygden. Studien visar att kungsörnarnas

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

hemområden varierar i storlek mellan 60-605 km² vilket motsvarar en radie på 4-14 km från boplatsen om hemområdet skulle vara runt. Medelstorleken på de studerade örnarnas hemområde var 214 km² vilket motsvarar en radie på åtta km. Med stöd av dessa studier kan man utgå från att örnarnas hemområden sträcker sig in i det planerade vindkraftsområdet och kommer att påverkas av vindkraftsutbyggnaden i Markbygden.

Bolaget anger i sin MKB att man har en ”god bild av hur örnarna nyttjar sina revir i synnerhet området närmast boplatserna”. Bolagets undersökningsmetod är svårtolkad och ger en bristfällig bild av hur örnarna utnyttjar landskapet eftersom observationerna är få, örnarna observeras från stort avstånd och bara vid en begränsad tidpunkt på året. Studien ger därför endast en svag uppfattning om revirets storlek och utbredning. Framförallt ger metoden ingen kunskap om hemområdets storlek och utbredning i landskapet.

Det bästa sättet att få kunskap om storleken på örnarnas hemområde är genom detaljerade positionsstudier under hela häckningsperioden under flera säsonger. Att märka örnarna med GPS-sändare är ett bra sätt att dokumentera revir och hemområdesstorlek. Metoden användes i Vindvals studie.

GPS-märkning har efterfrågats vid upprepade tillfällen under samrådsprocessen och i samband med ansökningsförfarandet. Bolaget har inte velat göra detta trots att det hade varit ett viktigt underlag vid tillståndsprövningen. Kunskap och tydliga data om flygvägar, riktningar, avstånd med mera hade underlättat bedömningen av lämpligheten för vindkraftsetablering i kungsörnarnas revir.

Bättre kunskapsunderlag om hur berörda kungsörnar nyttjar landskapet inför en tillståndsprövning efterfrågas också av mark- och miljödomstolen i domslutet från 2012-09-25, Mål nr M 116-12, gällande Naturvårdsverkets överklagan av Markbygdens etapp 1.

Bolaget har i sin redovisning av hänsynstaganden föreslagit så kallade anpassade skyddsområden runt de kända örnbona. Anpassningen av skyddsavståndet bygger på bolagets studier under vårvintrarna 2008-2013 och att de enligt egen uppgift har ”vägt in generell kunskap om örnars habitatval från Vindvals kungsörnsstudier” i Västerbotten”.

Bolaget skriver i, Kungsörnsinventering Markbygden Bilaga G, att ”Hemområdet, och sannolikt även kärnområdet, är större än buffertzonen”. Med buffertzonen avses det anpassade skyddsområdet på två km. Med den kunskap som tillkommit i och med Vindvals rapport, kan man anta att örnarna i Markbygden har ett hemområde som vida överskrider den anpassade skyddszonen som bolaget anger.

Eftersom stor osäkerhet finns rörande storleken och utseendet på det faktiska hemområdet som örnarna i Markbygden behöver, föreslår nämnden att bolaget åläggs att klarlägga de aktuella kungsörnsparens hemområden genom detaljerade studier och GPS-märkning av de vuxna fåglarna under två häckningssäsonger. Det skulle ge bolaget en detaljerad och förbättrad kunskap om storleken och utbredningen på de aktuella kungsörnarnas hemområden och underlätta för placeringen av enskilda kraftverk.

Om en sådan undersökning inte går att genomföra föreslår nämnden att bolaget åläggs att hålla ett skyddsavstånd på fyra km från kända kungsörnsboplatser. Dessa fyra km ger troligen inte kungsörnarna ett skydd i hela deras respektive hemområden men skyddar den viktigaste delen och kompenserar också till viss del för bristande kunskap om hemområdets faktiska utseende.

Naturskyddade områden

Sju av Piteås naturreservat (27 procent) ligger inom avståndet två km från vindkraftsområdet Markbygden. Fem reservat (drygt 19 procent) ligger inom avståndet en km från Markbygden. Naturreservat inom dessa avstånd kommer att påverkas av vindkraftsutbyggnaden, särskilt genom störande ljud och synintryck. Dubblabergens och Sodokbergets naturreservat ligger delvis inom Markbygdens Etapp 2.

I ansökan framgår att de beräknade ljudnivåerna i Dubblabergens och Sodokbergets naturreservat kommer att nå upp till 50 dBA. Syftet med naturreservaten beskrivs i reservatsbeslutet som preciserar hur området får användas och varför naturreservatet har bildats. Förutom att ge ett långsiktigt skydd åt värdefull natur ska reservaten tillgodose behoven av naturupplevelser och friluftsliv. Detta gäller också för Dubblabergens och Sodokbergets naturreservat.

En okänslig lokalisering av vindkraftverk i Etapp 2 alltför nära de naturskyddade Dubblabergen och Sodokberget medför en påtaglig skada på naturreservatens upplevelsevärden och besökskvaliteter.

Naturvårdsverket har tagit fram riktvärden för ljud från vindkraftverk i områden för friluftsliv (t ex naturreservat) och i områden där lågt bakgrundsljud utgör en viktig kvalitet och naturliga ljud dominerar. Ljud från vindkraftverk bör i sådana områden inte överskrida riktvärdet 35 dB(A).

Länssstyrelser och kommuner har i policys och översiktsplaner alltmer börjat pekat ut "tysta områden" som särskilda kvaliteter i landskapet. I Piteå kommuns gällande översiktplan från 2007 saknas dock utpekade tysta områden.

Kompensation

Storskalig utbyggnad av vindkraft medför en omdaning av det nuvarande skogslandskapet inom Etapp 2 till ett industriellt landskap för elproduktion. Naturen kommer på ett kraftfullt sätt att påverkas och upplevelserna vid friluftsliv, jakt och sportfiske kommer att försämrast. Även tidigare fattade beslut och ställningstaganden om att säkerställa de mest värdefulla områdena i till exempel naturreservat kommer att åsidosättas om inte riktvärden för exempelvis buller tillämpas fullt ut. Därför finns skäl att fundera över kompensationsåtgärder som kan ersätta denna förlust eller bromsa försämringen.

Bolaget föreslår i ansökan vissa kompensationsåtgärder. Problemet är dock att dessa åtgärder inte kompenserar för förlusten av naturupplevelsen till följd av ökat buller. Kompensation kan ske på olika sätt men det som verkligen räknas på längre sikt är exempelvis att skapa nya naturreservat med motsvarande värden på andra platser i den

Länssstyrelsen
Norrbotten
Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

20(79)

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

berörda delen av kommunen. På så sätt ges boende och besökare möjlighet till ett alternativt utflyktsmål där man kan jaga, plocka bär och svamp utan bullerstörningar. Bolaget redovisar dock inga sådana åtgärder i ansökan.

Övrigt

Därutöver framför nämnden synpunkter beträffande kulturmiljö och landskap.

Kommunstyrelsen i Arvidsjaur

I Arvidsjaur kommuns vindkraftsutredning som vann laga kraft 2013-03-20 framgår att kommunen anser att kunskapsläget är bristfälligt när det gäller störningar från vindkraft gentemot andra näringar, exempelvis turistnäringen. I utredningen framkommer även att utvecklingsmöjligheterna för Arvidsjaur flygplats ska prioriteras före en utbyggnad av vindkraften i de fall intressena kolliderar.

Kommunstyrelsen hänvisar till kraven i Europeiska Landskapskonventionen samt framför att vindkraftparken kommer ha en negativ påverkan på landskapsbilden. Vidare framförs att över större delen av kommungränsen finns det även områden som är utsatta som särskilt känslig landskapsbild. Efter vindkraftparkens etablering kommer vindkraftverken att dominera landskapsbilden. Landskapsbilden kommer att ändras från vad som idag uppfattas som naturligt till något som förstås som ett vindbruks- eller industrilandskap.

Kommunstyrelsen poängterar landskapsbildens betydelse för turism och fritidsliv.

Landskapsbilden påverkas negativt och med denna besöksnäringen, som är en mycket viktig industri i Arvidsjaur kommun. Arvidsjaur kommun ser mycket negativt på etableringen av vindkraftverken, i synnerhet de vindkraftverk som är etablerade vid kommungränsen där extra höga skyddsvärden för landskapsbilden satts ut. Vindkraftparken får kumulativa effekter för friluftslivet i området då det blir en stor förändring av upplevelsen av landskapet. Området blir mer lättillgängligt genom alla nya vägar men förlorar en stor del av sin nuvarande vildmarkskaraktär.

Vidare framförs att flertalet fritidshus påverkas negativt av etableringen. Arvidsjaur kommun värnar om boende och besökare i området vid kommungränsen. Därav kräver Arvidsjaur kommun att en dialog med boende och fritidsstugeägare som berörs av vindkraftparkens etablering sker genom möten i de berörda byarna samt att skriftliga samrådshandlingar upprättas vid mötestillfällena.

Arvidsjaur flygplats är en fungerande länk i kedjan av effektiva flygtransporter till och från Norrbottens inland. Med anledning av bland annat flygplatsens geografiska läge och sin betydelse för test- och turistverksamheten i regionen samt ur militär synpunkt är det av största vikt för kommunen att flygplatsens möjligheter att utöva verksamhet inte försvåras.

Etablering av vindkraftverk inom vissa områden vid kommungränsen innebär att MSA-ytan måste höjas vilket i sin tur påverkar inflygningsförfarandet till Arvidsjaur flygplats. Detta innebär ökade kostnader för flygtrafiken. Kommunen anser därför att det är av

största vikt att det i det fortsatta arbetet görs närmare analyser av påverkan för Arvidsjaurs flygplats.

Arvidsjaurs kommun befarar att etablering av vindkraft vid Arvidsjaurs kommungräns skulle innebära omfattande påverkan på Arvidsjaurs flygplats. Det är av största vikt för kommunen att vindkraftparken inte påverkar flygplatsen negativt.

Arvidsjaurs kommun vill att bolaget presenterar konsekvenserna och kostnaderna för Arvidsjaurs flygplats i miljökonsekvensbeskrivningen.

Kommunstyrelsen anser att Markbygden vindkraftpark Etapp 2 ger så stora störningar inom Arvidsjaurs kommun av blinkande ljus, ljud och en landskapsförändring att kommunstyrelsen anser att vindkraftverk ej ska tillåtas att byggas inom en sträcka på minst fem kilometer från Arvidsjaurs kommungräns. En zon på fem kilometer från kommungränsen skall lämnas fri från vindkraftverk längs hela kommungränsen mellan Arvidsjaurs och Piteå kommuner.

Miljö- bygg- och hälsoskyddsnämnden i Arvidsjaur

Nämnden har framfört att frågor beträffande hinderbelysning, skuggning i byarna Långsel och Dartsel, örnar samt störningar för friluftslivet vid Dubblabergen bör utredas ytterligare.

I byarna Långsel och Dartsel finns mest fritidshus och då ska 35 dB(A) gälla som gränsvärde för bullernivån. Byarna ligger i ett område med mycket låg bakgrunds nivå.

I Dubblabergens naturreservat ska den naturliga ljudnivån inte överskridas. De djurarter som finns i reservatet ska inte påverkas av buller från vindkraftparken.

Nämnden hänvisar till Europeiska landskapskonventionen samt framför att vid lokalisering av vindkraft är det viktigt att valet av plats är väl anpassat till landskapet.

Fritidshusägare och boende i byarna Långnäs och Dartsel måste ges tillfälle att vid samrådsmöten med bolaget yttra sig över planerad vindkraftpark. Enligt muntliga uppgifter har något samråd i Långsel och Dartsel ej utförts.

Den planerade 130 kV-ledningen från Etapp 2 bör inte anläggas i Arvidsjaurs kommun på grund av de höga naturvärdena i området. Kraftledningen bör anläggas i Piteå kommun och vara markförlagd. Vid de samråd som hållits har Arvidsjaurs kommun vid möten och i sina svar till bolaget angett att kommunen anser att kraftledningen ska vara markförlagd.

Det är även mycket viktigt att de vindkraftverk som Arvidsjaurs flygplats bedömer kan påverka flygsäkerheten inte ges tillstånd att anläggas. Det är också mycket viktigt att flygplatsens övriga synpunkter beaktas innan beslut i ärendet tas.

Nämnden anser att, inom en sträcka på minst fem kilometer från Arvidsjaurs kommungräns, ska inga vindkraftverk tillåtas att byggas. En zon på fem kilometer från kommungränsen ska lämnas fri från vindkraftverk längs hela kommungränsen mellan

Arvidsjaurs kommun och Piteå kommun. Detta då det kommer att bli stora störningar från vindkraftparken på Arvidsjaurs kommun i form av buller, blinkande ljus från hinderbelysning samt stora förändringar av landskapsbilden.

Myndighetsnämnden i Älvsbyns kommun

Projektet berör så vitt nämnden kan se inte i någon större utsträckning bebyggelse inom Älvsbyns kommun. Dubblabergens naturreservat är det naturområde som vad avser Älvsbyns kommun främst kommer att påverkas av buller och ljus från de närmast placerade vindkraftverken. Området har potential som besöksmål för naturturism och det bör därför finnas ett skyddsavstånd som är tillräckligt för att höga naturvärden och därmed attraktivitet för besöksnäringen inte skadas.

En av de tre redovisade alternativa sträckningarna för anslutning av Etapp 2 till stamnätet går delvis inom Älvsbyns kommun, mellan två värdefulla naturreservat, Nakteberget och Dubblabergen. Vid samrådet framkom att ledningen huvudsakligen kommer att gå längs den väg som går mellan de båda reservaten. Nämnden ser helst att ledningen blir markbunden för att störningarna för landskapsbilden och fågellivet blir så små som möjligt, samt att ledningsgatan inte behöver bli så bred.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har radiolänkstråk i området som påverkas av den ansökta verksamheten. MSB tillämpar en buffertzona om 120 meter på ömse sidor om radiolänkstråk för enstaka verk/stråk (1-2 stycken). MSB saknar återkoppling från bolaget om hur buffertzonen för radiolänkstråken ska uppfyllas. Bolaget uppmanas att till MSB bekräfta att åtgärder för att upprätthålla funktionen i MSB/Rakel radiolänkstråk har vidtagits och på vilket sätt.

Försvarsmakten

Försvarsmakten framför att försvarsmakten och bolaget har olika syn på regeringens beslut om tillåtlighet.

Vidare framför försvarsmakten att den i samarbete med bolaget fortsätter att pröva, i en anda av att så långt som möjligt hitta vägar för att nå konfliktfria positioner för etablering, de enskilda vindkraftverken i projektet i enlighet med villkor 1 i regeringens beslut om tillåtlighet. Detta gäller för såväl luftfart som tekniska system.

Energimyndigheten

Energimyndigheten framför bland annat att vindbruk är ett viktigt nationellt intresse mot bakgrund av Europeiska Unionens klimatmål, nationella åtaganden samt riksdagens såväl som regeringens tydliga ställningstagande att utbyggnad av vindbruk ska främjas.

Energimyndigheten ser positivt på projekt som senare i drift kommer att ge värdefullt tillskott av förnybar elenergi.

Svenska Kraftnät

Svenska kraftnät har inget att erinra.

Sveriges Geologiska Undersökning

SGU har inget att erinra mot projektet. SGU anför endast synpunkter beträffande grundläggning av fundament.

Sametinget

Sametinget har bland annat framfört att samisk renskötsel skyddas genom 3 kap. 5 § miljöbalken. Bestämmelser om områden av riksintresse för rennäringen avser allmänna intressen och vilar på folkrättslig grund. Det avgörande för om ett område ska ha status som riksintresse för rennäringen är om ett område har avgörande betydelse för möjligheterna att bedriva rennäring. Enligt 3 kap 5 § 2 st. miljöbalken ska områden av riksintresse för rennäringen skyddas mot sådana åtgärder som påtagligt försvårar näringens bedrivande. Etapp 2 försvårar påtagligt rennäringen. Inte minst visas det genom det avtal om kompensationsåtgärder som slutits mellan bolaget och berörd sameby, som framkommer i miljökonsekvensbeskrivningen.

Sametingets generella ståndpunkt är att eventuell utbyggnad av vindkraft måste göras så att den samiska kulturen och därmed renskötseln har möjlighet att utvecklas inom Sápmi. Den får inte begränsas eller omintetgöras. Vindkraftsanläggningar ska bara kunna genomföras om samiska behov beaktas. Samiska rättigheter måste respekteras så att de inte urholkas. Utbyggnad får heller inte påverka de samiska näringarna negativt. Försiktighetsprincipen måste gälla och de kumulativa effekterna av redan genomförda samt planerade projekteringar inom en sameby ska ingå i miljökonsekvensbeskrivningen. Det innebär att en utbyggnad bara kan komma till stånd om det visas att de negativa konsekvenserna för det samiska samhället inte blir för stora. Den traditionella samiska kunskapen bland de berörda samerna måste beaktas. Rensköterna i berörd sameby är experter inom sin sameby och de företräder det enskilda intresset. Om ett projekt inte godkänns av berörda samer ska det inte genomföras.

Naturvårdsverket

Inställning

Naturvårdsverket har ingen invändning mot att tillstånd ges till sökt verksamhet till den del av ansökan som är belägen inom de två nordligaste delområdena. Tillstånd bör dock inte meddelas för vindkraftetablering, vägbyggen eller annan verksamhet eller åtgärder inom någon del av enklaven vid Stor-Huvberget och Skällberget. Naturvårdsverkets inställning förutsätter att följande villkor slutliga föreskrivs för verksamheten.

1. Vindkraftverk får inte uppföras närmare än tre (3) kilometer från, vid tidpunkten för grundläggningen, befintliga boplatser för kungsörn och två (2) kilometer från pilgrimsfalk. Detta ska omfatta både aktiva och alternativa boplatser.
2. Vindkraftverken ska placeras så att flygkorridorer för pilgrimsfalk kan upprättas utifrån redovisade flygrörelser i området.
3. Förstärkning av vägar och ledningsdragningar får inte förekomma inom skyddszoner runt boplatser för kungsörn och pilgrimsfalk samt flygkorridorer för pilgrimsfalk.

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

4. Alla stolptransformatorer ska vara försedda med skyddande isolering för att förhindra att örnar och andra rovfåglar dödas.
5. Vindkraftverk får inte uppföras närmare än en (1) kilometer från, vid tidpunkten för grundläggningen, ytterkanten av befintliga spelplatser för orre och tjäder, samt spelplatser som identifierats vid inventering i området. Detta ska omfatta samtliga verksamheter, även vägdragningar, förstärkning av vägar och annan verksamhet eller åtgärder.
6. En skyddszon på 1 km ska upprättas kring de fladdermushabitat som identifierats kring Bastatjärnen i etableringsområdet för etapp 2. Vindkraftverken inom skyddszonen för fladdermöss ska stängas av under sommarnätter med en temperatur under 5 °C och medelvind under 6 m/s, under perioden 15 juli - 15 september.
7. Den ekvivalenta ljudnivån från vindkraftverken får som begränsningsvärde inte överskrida 40 dB(A) ekvivalent ljudnivå vid reservatsgränserna till Dubblabergens och Sodokbergens naturreservat. Den ekvivalenta ljudnivån ska kontrolleras genom mätning och beräkning.
8. Vid kontroll av ljudnivån ska hänsyn även tas till vindkraftverken på fastigheterna i etapp 1, såväl vid mätning som vid beräkning, för att möjliggöra en bedömning av den kumulativa ljudpåverkan på reservaten. Den närmare utformningen av kontrollerna ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten och anges i ett kontrollprogram.
9. Bolaget ska innan byggnation påbörjas lämna in en bullerberäkning till tillsynsmyndigheten som visar den kumulativa ljudpåverkan av samtliga etapper, på samtliga berörda naturreservat i parkernas närhet. Bullerberäkningen ska baseras på den typ av verk som ska etableras och till beräkningen ska bolaget redovisa om en eventuell effekttreglering är nödvändig.

Därutöver ska följande delegerade villkor föreskrivas för verksamheten:

1. En kartläggning ska göras i samråd med tillsynsmyndigheten om var transformatorer ska placeras. Tillsynsmyndigheten ska slutligen godkänna placeringen av transformatorer.
2. Vid den närmare placeringen och utformningen av vindkraftverk som avses lokaliseras inom eller i nära anslutning till höjdryggar, klippkanter och sluttningar ska samråd ske med tillsynsmyndigheten för att förebygga, hindra eller motverka störning eller skada på kungsörn. Lokalisering av vindkraftverk inom sådana områden ska godkännas av tillsynsmyndigheten innan byggnads- och anläggningsarbeten påbörjas.
3. Bolaget ska samråda med tillsynsmyndigheten för verksamheter och åtgärder som kan innebära en negativ påverkan på vattendrag och våtmarker (gällande VMI klass 1 och 2). Tillsynsmyndigheten ska slutligen godkänna sådana verksamheter och åtgärder.

Grunder

Naturvårdsverket bedömer att bolagets förslag till villkor för kungsörn inte är tillräckliga och att ytterligare villkor krävs för att uppfylla artskyddsförordningens krav.

Bolaget har inte visat att tillräcklig hänsyn tas till tjäder, orre, pilgrimsfalk och fladdermöss på ett sådant sätt att kraven i 4 § artskyddsförordningen uppfylls och att en dispens enligt 14 § artskyddsförordningen inte behövs.

Bolaget har inte visat att ljudpåverkan på friluftslivet i Dubblabergens och Sodokbergens naturreservat blir rimlig vid en tillämpning av 2 kap 3 och 7 §§ miljöbalken med avseende på den påverkan buller kan ha på människors hälsa.

Naturvårdsverkets bedömning är att ett villkor bör föreskrivas om att den ekvivalenta ljudnivån från vindkraftsverken som begränsningsvärde inte får överskrida 40 dB(A) vid reservatsgränsen till Dubblabergens och Sodokbergens naturreservat. Den ekvivalenta ljudnivån ska kontrolleras genom mätning och beräkning. Den närmare utformningen av kontrollerna ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten och anges i ett kontrollprogram.

Kumulativa ljudberäkningar, som inkluderar alla tre etapper av Markbygden, samt Dragaliden och Stor-Blåtiden vindkraftsparker och som tydligt redovisar ljudpåverkan på samtliga berörda naturreservat i parkernas närhet, bör dessutom utföras.

Utveckling av talan

Kumulativa effekter

Naturvårdsverket bedömer att även om etapperna i projektet prövas självständigt måste tillståndsprövningen av de olika etapperna inkludera verksamheten och effekterna av alla etapperna. En separat prövning av etapperna är möjlig under förutsättning att underlaget för ansökan redovisar de miljökonsekvenser som den samlade parken ger upphov till. Naturvårdsverket anser dessutom att varje separat tillstånd kan förenas med särskilda villkor som säkerställer att de samlade miljökonsekvenserna för alla tre etapperna blir acceptabla.

Naturvårdsverket framför synpunkter beträffande kumulativa effekter för fåglar samt ljudpåverkan på berörda naturreservat.

Artskyddsförordningen

Naturvårdsverket hänvisar till aktuell rättspraxis från Mark- och miljööverdomstolen med bäring på artskyddsreglerna. Naturvårdsverket framför att de i ansökan föreslagna villkoren inte bedöms vara tillräckliga för att förebygga, hindra eller motverka skada på miljön. Verksamheten kommer att innebära en sådan störning och skada som avses i 4 § artskyddsförordningen på kungsörn, pilgrimsfalk, orre, tjäder, fladdermöss och flodpärlmussla, att dispens krävs enligt 14 § artskyddsförordningen om inte ytterligare villkor föreskrivs.

Länsstyrelsen
Norrbotten
Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

26(79)

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

Kungsörn

Naturvårdsverket har i sitt yttrande redovisat de förutsättningar och omständigheter som gäller för de kungsörnsrevir som berörs av Etapp 2. I och med att fler kungsörnsrevir berörs i Etapp 2 än i Etapp 1 samt att det är svårt att utifrån redovisade flygrörelser upprätta flygkorridorer bedömer Naturvårdsverket att ett lämpligt skyddsavstånd till boplatser bör vara tre kilometer, vilket är i linje med vad som rekommenderas i Vindvals syntesrapport om vindkraftens påverkan på fåglar och fladdermöss (Naturvårdsverkets rapport 6467). Vid placering av enskilda verk bör särskild hänsyn tas inom eller i nära anslutning till höjdryggar, klippbranter och sluttningar för att förebygga, hindra eller motverka skada på kungsörn. Vidare bör byggnation eller förstärkning av vägar och ledningsdragningar inte förekomma inom dessa skyddszoner.

Vidare tar Naturvårdsverket upp att kungsörnar kan dödas eller skadas av stolptransformatorer och kraftledningar. Mot bakgrund av detta bör bolaget göra en kartläggning av var de olika transformatorerna kommer att placeras samt ange spänning så att skyddande isolering för transformatorerna ska kunna utformas. Vidare bör alla stolptransformatorer vara försedda med skyddande isolering.

Pilgrimsfalk

Enligt Vindvals syntesrapport krävs en skyddszon på minst två kilometer runt det pilgrimsfalksbo som ligger i närheten av vinparksområdet för Etapp 2 och dessutom en kartläggning av flygrörelser för att upprätta eventuella flygkorridorer.

Orre

Naturvårdsverket uppger utifrån de handlingar i ärendet som verket har tagit del av att det inte har genomförts någon inventering av spelplatser för orre. Detta bör göras för att skyddszoner för orre ska kunna upprättas. Med utgångspunkt från Vindvals syntesrapport bör skyddszonen runt spelplatsen vara en kilometer. Skyddszonen bör omfatta samtliga verksamheter, det vill säga även vägdragningar, förstärkning av vägar med mera.

Tjäder

Tjäder är en störningskänslig art som är mycket lokaltrogen. Den återkommer till samma spelplatser år från år. Spelplatsen har en central funktion i tjäders livscykel. I och med att det rör sig om en mycket stor vindkraftspark får denna en inte bara lokal utan även en regional påverkan på tjäderpopulationen. I och med fragmenteringen av skogslandskapet är numera spelplatser med fler än 5 spelande hannar ovanliga (endast ca 10 %).

Bolagets fågelinventering anger att en dokumenterad spelplats för tjäder finns 500 meter från utredningsområdet. Enligt de handlingar Naturvårdsverket tagit del av har dock ingen inventering av spelplatser genomförts. Detta bör göras för att skyddszoner ska kunna upprättas både mot den dokumenterade spelplatsen och runt de spelplatser som kan komma att identifieras vid en sådan inventering.

I Vindvals syntesrapport rekommenderas ett skyddsavstånd till spelplatser på 1 kilometer från spelplatsens ytterkant till närmaste vindkraftverk. Naturvårdsverket bedömer att detta är ett lämpligt skyddsavstånd för spelplatser för tjäder och att

skyddszonen bör omfatta samtliga verksamheter alltså även vägdragningar, förstärkning av vägar mm.

Påverkan på Natura 2000-områden

Inom och i anslutning till Etapp 2 finns det vattendrag som ingår i Natura 2000 nätverket. Där lever bland annat utter, flodpärlmussla och vildlax, arter som är upptagna i art- och habitatdirektivet.

Naturvårdsverket anser att även en tillfällig grumling kan komma att skada de skyddsvärda arterna i vattendragen och för till exempel flodpärlmussla kan det innebära att hela bestånd därigenom slås ut. Detta är en sådan åtgärd som kräver dispens enligt 14 § artskyddsförordningen om sådan störning och skada som avses i 4 § artskyddsförordningen riskerar att uppstå. I av bolaget föreslaget villkor 3 ska bolaget samråda med tillsynsmyndigheten om lokalisering av vägar och elledningar. Dessa ska godkännas av tillsynsmyndigheten innan byggnads och anläggningsarbeten får påbörjas. Vår bedömning är att trots detta villkor kan krävas en dispens enligt 14 § artskyddsförordningen och ett tillstånd enligt 7 kap 28 a § miljöbalken. Även en tillfällig grumling kan kräva en artskyddsdispens.

Påverkan på övriga sjöar och vattendrag

Lillpiteälven utgör det dominerande avrinningsområdet för Etapp 2. Lillpiteälven hyser höga naturvärden och bestånd av hotade och skyddsvärda arter som reproducerande flodpärlmussla, utter och öring. Grumling under anläggningsfasen riskerar att påverka dessa arters bevarandestatus negativt. Dispens från 14 § artskyddsförordningen kan därför komma att krävas för arbeten i och i närheten av Lillpiteälven.

Skyddszoner kring våtmarker och vattenmiljöer

Buffertzoner bör tillämpas kring samtliga vattendrag och våtmarker av klass ett och två enligt våtmarksinventeringen. Dessa buffertzoner måste garantera att ingen grumling, ej heller en tillfällig sådan, kan påverka någon av de rödlistade och/eller skyddsvärda arter som förekommer i ovan nämnda vattendrag, samt att påverkan på hydrologin i våtmarkerna begränsas så långt det är möjligt. Det är också av stor vikt att buffertzonerna skyddar mot påverkan av närsalter, samt sekundär påverkan genom ökad solinstrålning och förändrad luftfuktighet. Naturvårdsverket bedömer att 20 meter buffertzoner som bolaget föreslår kring våtmarker är otillräckligt och att buffertzonerna även bör omfatta vägar och ledningsdragningar. Utformningen av buffertzoner bör ske i samråd med länsstyrelsen.

Fladdermöss

Naturvårdsverket anser att en skyddszon på 1 km bör upprättas runt fladdermushabitat i Bastatjärn och att vindkraftsverken inom skyddszonen ska stängas av under 15 juli - 15 september, under kvällar, nätter och tidiga morgnar då temperaturen överstiger 5 °C och vindstyrkan understiger 6 meter/sekund.

Buller i närliggande naturreservat

Etapp 2 riskerar att medföra kraftigt förhöjda bullernivåer i de närliggande naturreservaten Dubblabergen och Sodokberget.

Dubblabergens och Sodokbergets naturreservat har bland annat till syfte att bevara områdenas opåverkade karaktär. Inom ramen för dessa mål ska reservaten även ge möjlighet till naturupplevelser och friluftsliv. Dessa syften ska bl.a. nås genom att områdenas orördhet bibehålls genom att exploateringar och arbetsföretag i området förhindras.

Naturvårdsverket anser att den planerade vindkraftsparken, såsom den presenteras i ljudberäkningarna, skulle påverka de ovan nämnda naturreservaten negativt sett till deras värde för besökare och friluftsliv. Naturvårdsverket anser därför att en anpassning till dessa reservats syften bör ske, så att ekvivalenta ljudnivåer ej överstiger 40 dB(A) vid reservatsgränserna.

Kumulativa ljudberäkningar, som inkluderar alla tre etapper av Markbygden, samt Dragaliden och Stor-Blåliden vindkraftsparker, som tydligt redovisar ljudpåverkan på samtliga berörda naturreservat i parkernas närhet, bör dessutom utföras.

Semisjaur –Njarg Sameby

Samebyns ståndpunkt har hela tiden varit att samebyn inte ska påverkas av en etablering av storskalig vindkraft likt det som nu sker i Markbygden. Samebyn har motsatt sig en etablering inom samebyns betesmarker med den motiveringen att Samebyn kan inte avvara de markerna till ytterligare en intressent. Samebyn är redan idag hårt trängd av skogsbruk, mineralnäring, turism och vindkraft. Samebyn behöver betesmarker för att kunna bedriva sin näring. Idag fragmenteras betesmarkerna av alla dessa intrång och gör det svårare och svårare att kunna bedriva en ekologiskt och långsiktigt hållbar renskötsel.

Markbygdens etapper kommer att få negativa konsekvenser för samebyns renskötsel. Detta främst genom de kumulativa effekter som projektet innebär. Samebyn menar med bestämdhet att bolaget är skyldigt att kompensera för det intrång som det innebär i renskötseln. Man måste se på renskötseln i området som en helhet. Störningar för renskötseln kommer att påverka alla renskötare inte bara Östra Kikkejaure sameby. Kontentan av vindkraftsetableringen kommer att bli att renar från Östra Kikkejaure störs ut från sina hemmaområden och kommer in i angränsande samebyars betesmarker. Detta får som följd att Semisjaur-Njarg förlorar betesdygn för sina renar. Östra Kikkejaure vinner betesdygn. Bolaget är ansvarigt för detta i och med att man är skuld till att störningen uppkommer. Att i det skedet hänvisa till ett hemligt avtal där man från Östra Kikkejaure och bolaget bedömer att compensationen för renskötseln är tillräcklig liknar enligt samebyns mening ingenting. Den enda som kan bedöma om compensationen för de sekundära störningarna är tillräcklig är Semisjaur-Njarg sameby. Samebyn menar att om bolaget framhärdat att allt är reglerat i detta hemliga avtal så måste detta avtal göras offentligt så att samebyn kan bedöma om det insatser och ekonomiska villkor som bolaget och Östra Kikkejaure har kommit sams om rörande störningar och sekundära effekter på andra samebyar är tillräckliga och ändamålsenliga.

Samebyn menar att om detta avtal inkluderar helikopterflygningar och arbetsinsatser till Östra Kikkejaure sameby för att hämta tillbaka renar från andra samebyar så godkänner bolaget att det kommer att bli sekundära konsekvenser vilket då skulle innebära att bolagets bedömning att indirekt skada inte ska uppkomma för Semisjaur-Njarg sameby.

faller. Om renar från Östra Kikkejaure har kommit in på Semisjaur-Njarg samebys betesområde så ska ersättningen utgå till Semisjaur-Njarg eftersom det är samebyn som får sina betesmarker upptrampade och nedbetade. Alternativet är att bolaget åläggs att bygga stängsel längs gränsen mellan Semisjaur-Njarg och Östra Kikkejaure. Detta skulle få en klart begränsande effekt för det antal renar som kommer in på samebyns betesmarker som en följd av etableringen.

I regeringsbeslutet 2010-03-04 framgår att bolaget ska vidta åtgärder i syfte att kompensera för det intrång som verksamheten förorsakar rennäringen i utredningsområdet och omkringliggande områden. Semisjaur-Njarg sameby kan inte bedöma utredningsområdet och huruvida compensationen där är tillräcklig på grund av att avtalet är hemligt men samebyn kan definitivt konstatera att omkringliggande områden helt utlämnats av bolaget eftersom man dels hänvisar till det hemliga avtalet samt att man gömmer sig bakom 70 § rennäringslagen. Detta innebär att bolaget skjuter ansvaret ifrån sig och lägger över hela ansvaret på samebyarna.

Samebyn kan konstatera att inga kompensationsåtgärder har presenterats för Semisjaur-Njarg sameby.

Vidare konstaterar samebyn följande :

Att beskriva de kumulativa effekterna är ett krav i EU:s MKB-direktiv och ska tillämpas i Sverige. Regeringen har i sin DS 2009:65 föreslagit att miljöbalken förtydligas avseende de kumulativa effekterna.

”Samspelet mellan olika miljöeffekter kan leda till kumulativa effekter vilka i förekommande fall ska beskrivas. Kumulativa effekter kan även uppstå genom verksamhetens eller åtgärdens samverkan med andra tidigare, nutida eller framtida aktiviteter vilket bör beaktas vid avgränsningen av miljökonsekvensbeskrivningen (sid 93).”

Bolaget har med Semisjaur-Njarg samebyns hjälp ytligt berört de kumulativa effekterna men man har från bolagets sida avfärdat dom som ringa eller icke existerande med hänvisning till ett hemligt avtal med tredje part (Östra Kikkejaure sameby). Det kan inte anses rimligt att de sekundära skadorna för Semisjaur-Njarg sameby ska regleras med hänvisning till rennäringslagen eller ett hemligt avtal som samebyn inte har möjlighet att granska. Samebyn vill med det poängtera att samebyn inte nödvändigtvis menar att avtalet skall bli offentligt men samebyn menar att om så inte sker så måste bolaget presentera vilka åtgärder som man avser att vidta för att samebyns renskötsel inte skall bli lidande på grund av vindkraftsexploateringen. Att hänskjuta frågan till en prövotid är inte att kompensera renskötseln.

Stängsel längs med gränsen är en sådan åtgärd. Foderkompensation för förlorade betesdygn en annan. Ersättning för merarbeten i samband med sammanblandningar av renar, uppförande av skiljningsanläggningar etc. Listan kan göras längre men inget av detta finns med i denna ansökan.

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

Eller om man menar från bolagets sida att skadan på samebyns renskötsel blir så begränsad att inga kompensationsåtgärder är befogade så bör man i klartext skriva detta och inte hänvisa till rennäringslagen och icke offentliga handlingar.

Semisjaur-Njarg sameby uppmanar Miljöprövningsdelegationen att återförvisa ansökan med krav på att bolaget redovisar tydliga svar på ovanstående samt redovisar i detalj vilka åtgärder man kommer att vidta för att komma till rätta med de sekundära skadorna främst i form av betesförluster samt merarbeten som kommer att uppkomma.

Arvidsjaur Flygplats AB

Arvidsjaur Flygplats framför att två av de verk som planeras ligger inom buffertzonen för Arvidsjaur Flygplats TMA (terminalområde). Detta bedöms av Arvidsjaur Flygplats vara högst olämpligt då det kan påverka flygsäkerheten negativt. Dessa två verk ska strykas från byggnadsplanerna alternativt omplaceras eller undersökas om sänkning av totalhöjden gör att terminalområdets buffertzon ej påverkas.

MSA-ytorna (minimum sector altitude) för flygplatsen kommer att behöva höjas om vindkraftverk byggs med en totalhöjd av 640 meter över havet. Detta leder i sin tur till att samtliga in- och utflygningsprocedurer kommer att behöva ses över eller göras om. Tidigare erfarenheter av höjning av MSA-yltor har lett till längre inflygningsvägar vilket ökar miljöpåverkan och ger flygbolag ökade kostnader.

Flygplatsen anför att om verk byggs som gör att flygplatsens MSA-yltor påverkas ska samtliga av dessa kostnader bekostas av vindkraftoperatören innan bygglov medges.

För projekt av denna storleksordning är det svårt att göra en konsekvensanalys om hur det kan påverka flygplatsen i ett längre perspektiv. Nya krav och oförändrade regelverk kan därför leda till kostnader som inte kan förutses idag. Vidare anför flygplatsen att vindkraftoperatören ska stå för kostnader, under hela vindkraftetableringens livslängd, som i framtiden då kan uppstå för flygplatsen.

Destination Arctic Circle AB

Miljökonsekvensbeskrivningen är bristfällig och dokumentationen av vindkraftparkens eventuella konsekvenser är otillräcklig i de delar som berör besöksnäringen.

Landskapsbilden är viktig för besöksnäringen. Förändringen av landskapsbilden i hela det känsliga området blir så pass stor att den troligen omöjliggör både bedrivande och utveckling av besöksnäringen i detta område för all framtid.

Arvidsjaur flygplats är ett kommunikationsnav för inlandet där fördyring av flygbiljetter påverkar besöksnäringen i stor utsträckning. Vindkraftparken kommer mest troligt att förlänga inflygningarna till Arvidsjaur flygplats vilket ökar både kostnader och miljöpåverkan.

Vidare framförs synpunkter på ljud från verksamheten, påverkan på ekosystem samt att förutsättningarna för jakt- och fisketurism kommer att försämrast kraftigt.

Sammantaget anser Destination Arctic Circle AB att Etapp 2 kommer att medföra så stora negativa konsekvenser för destinationens besöksnäring i sin helhet att vindparken bör anläggas minst fem kilometer från kommungränsen mellan Arvidsjaur och Piteå.

Naturskyddsföreningen i Norrbottens län

Naturskyddsföreningen föreslår att vindkraft kan etableras inom markerade områden på karta som har ingivits till Miljöprövningsdelegationen om det inte framkommer risker att tidigare okända naturvärden riskerar att skadas. Vidare motsätter sig Naturskyddsföreningen att vindkraftverk etableras inom stoppområden som finns markerade på karta som har ingivits till Miljöprövningsdelegationen. Stoppområdena utgörs av områden med naturvärden samt skyddszoner för särskilda landskapsvärden och känsliga fågellokaler. I specifikationerna till stoppområdena framgår bland annat att vindkraftverk inte bör etableras inom två kilometers avstånd från riksintresse för naturvård, inom en kilometers avstånd från naturreservat och inom två kilometers avstånd från kulturmiljöer – ett urval med natur och landskap.

När det gäller anslutningsledningar, vägar och annan tillhörande exploatering, får det inte drabba skyddsvärd natur såsom gammelskog.

Norrbottens Ornitologiska Förening och Naturskyddsföreningen i Piteå

Naturvårdsverket rekommenderar att ljudet inte bör överskrida 35 dB(A) i områden där ljudmiljön är särskilt viktig, där bakgrundsljudet är lågt och där låga ljudnivåer eftersträvas. Exempel på detta är områden i fjäll och skärgårdar.

Den planerade utbyggnaden kommer att ge kraftig ljudpåverkan på reservaten i norr och nordväst. Ljudnivån kring Naktebeget, Dubbla bergen och Soudokberget överskrider kraftigt rekommendationerna från Naturvårdsverket och måste minskas – helst genom att minska antalet vindkraftverk i den nordvästra delen av det planerade området.

Många av de objekt som betecknas som skyddsklass 1 eller 2 är bergsryggar och branta sluttningar som används särskilt mycket av kungsörnar. Det är därför viktigt att dessa områden undantas och att vindkraftverk inte placeras i direkt anslutning till dessa områden. Skaderisken torde vara stor för de ungfåglar som föds i området.

Det är önskvärt att studierna med GPS-försedda kungsörnar fortsätter i detta område. Kungsörnarna i Markbygden har visat de bästa häckningsresultaten i Norrbotten. Det är angeläget att kunskapsläget förbättras och därför föreslås att ett forskningsprojekt startas för att undersöka fågeldöd på grund av vindkraft i skogsmark. Undersökningen bör genomföras av till exempel Umeå Universitet och bekostas av Svevind.

Sveriges Ornitologiska Förening

Sveriges Ornitologiska Förening anser det rimligt att genomföra projekt Markbygden etapp 2, under förutsättning att de av konsulterna rekommenderade försiktighets- och skyddsåtgärderna (för naturvärden och fåglar) följs och adekvata uppföljningsstudier genomförs. Rekommenderade skyddszoner för särskilt hänsynskrävande arter måste också respekteras. Projektets storlek innebär ett stort ansvar att dokumentera påverkan på fågellivet. Sveriges Ornitologiska Förening föreslår därför uppföljande inventeringar under hela projektiden. Närliggande kungsörnsrevir bör följas med GPS-studier.

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

Yttranden från enskilda

I yttrandena från enskilda har det framförts synpunkter beträffande buller, skuggor, ljus från hinderbelysning, risker som kan uppstå till följd av nedfall av is eller kast av is, elektromagnetisk strålning samt elanslutningen av vindkraftanläggningen till stamnätet.

Det har även framförts synpunkter beträffande skyddsavstånd till Natura 2000-områden, naturreservat och ekopark.

Därutöver har det framförts att lokaliseringsutredningen är bristfällig, samrådsförfarandet har varit bristfälligt och att antalet vindkraftverk bör begränsas. Därtill har synpunkter på energipolitiken framförts.

Vidare har det framförts synpunkter beträffande den ansökta verksamhetens påverkan på djur, fåglar, påverkan på landskapsbilden och möjligheterna att bedriva friluftsliv samt jakt framöver.

I flera yttranden har det framförts att skyddsavstånd av bör upprättas mellan vindkraftanläggningen och olika motstående intressen.

Bolagets bemötande av inkomna yttranden

Bolaget har avgett synpunkter på de yttranden som inkommit enligt nedan.

Försvarsmakten

Bolagets målsättning är att kunna nyttja den högsta tillåtna verkshöjden. De verk som berörs av dagens MSA-yta är lokaliserade på parkens bästa vindlägen och är optimala ur produktionssynpunkt. Ett avlägsnande av dessa verk, samt begränsning av totalhöjd, kommer att innebära stora produktionsförluster. Det är tveksamt om det är ekonomiskt försvarbart att uppföra låga, höjdbegränsade verk i så stor omfattning. Parkens infrastruktur kommer då inte att nyttjas på bästa sätt.

Försvarsmakten har i sitt yttrande lagt fokus på MSA-ytan. Fler försvarsintressen finns dock i området, vilka inte beskrivs i yttrandet. Sammantaget uppgår det totala bortfallet i Etapp 2 till följd av Försvarsmaktens intressen till över 33 % av de 440 planerade vindkraftverken. Detta är ett anmärkningsvärt stort bortfall till följd av ett särintresse. Bolaget avser att fortsätta dialogen med Försvarsmakten för att hitta en lämplig lösning.

Energimyndigheten

Bolaget instämmer i att det är mycket angeläget att hitta samverkanslösningar mellan vindkraft och försvarsintressen.

SGU

Bolaget framför att de fundament som används till exempelverken i ansökan är typdesignade efter verken. Då används endast gravitationsfundament.

Naturvårdsverket

Bolaget motsätter sig en begränsning av tillståndet på så sätt att den södra enklaven Stor-Huvberget och Skällberget undantas. Regeringens tillåtighetsbeslut omfattar hel

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

utredningsområdet för Etapp 2, inklusive den södra enklaven. Bolaget vill dock påpeka att bolaget åtagit sig att som skyddsåtgärd undanta Stor-Huvberget och norra delarna av Skäll-berget från etablering av verk.

Bolaget vill förtydliga att effekterna av Etapp 3 inte har betraktats när ljudnivåer beräknats. Däremot har parkerna Etapp 1, Stor-Blåliden och Dragaliden varit med i beräkningarna, jfr avsnitt 4.14 i miljökonsekvensbeskrivningen. Eftersom bolaget inte hade påbörjat tillståndsansökan för Etapp 3 när ansökan för Etapp 2 lämnades är det inte rimligt att Etapp 3 ska omfattas då de kumulativa effekterna beskrivs. Däremot kommer de samlade konsekvenserna av alla tre etapperna samt Dragaliden och Stor-Blåliden att beaktas och redovisas i den kommande miljökonsekvensbeskrivningen för Etapp 3.

Villkor 1-3

Bolaget motsätter sig alla formuleringar i villkorsförslagen 1-3 med avseende på *pilgrimsfalk*. Det finns inga revir av pilgrimsfalk i närheten av Etapp 2 och inga observationer har heller gjorts under de fågel- och örninventeringar som genomförts. Verkets formuleringar om pilgrimsfalk förefaller grunda sig på en missuppfattning. Det står tydligt angivet i miljökonsekvensbeskrivningen (se bl. a sid. 116-117) att pilgrimsfalk inte förekommer inom två km från Etapp 2. Om Naturvårdsverket skulle ha tillgång till tillförlitliga uppgifter om pilgrimsfalk i närområdet som inte bolaget känner till, önskar bolaget få ta del av dessa.

Vad gäller *kungsörn* anser bolaget att de skyddszoner som upprättats är tillräckliga. Skyddszonerna för kungsörn är specifikt utformade efter fleråriga studier av örnarnas rörelser i de aktuella reviren. Skyddszonerna har också utformats utifrån synpunkter som framkommit vid samråd med Länsstyrelsen i Norrbotten. Eftersom zonerna ligger med fokus runt boplatserna – även samtliga alternativa boplatser – och runt de närmaste, mest frekventerade delarna av reviren, har platser som kan antas ha högre kollisionsrisker undvikits. Justeringar har också gjorts utifrån topografin med beaktande av ny kunskap som framkommit i Vindvals studier, rapport 6589 (Naturvårdsverket 2013).

Örnparen i de revir som är aktuella att ta hänsyn till, rör sig inte regelbundet i de övriga delar av Markbygdenprojektet som byggs ut eller planeras bli utbyggda. Detta har fleråriga studier under åren 2008-2013 visat. Bolaget vill framhålla att såväl studierna av reviren som tiden som lagts i fält på att kartlägga örnreviren under de sex åren, är synnerligen omfattande. Det är alltså ett jämförelsevis mycket digert material som ligger till grund för de skyddszoner som föreslås gälla. Bolaget står därmed fast vid sin bedömning att en utbyggnad enligt ansökan är möjlig om planerade skyddsåtgärder genomförs.

Inga dragningar av luftledning kommer att ske inom en skyddszon på 500 m från boplatser. Detta är i linje med de rekommendationer om hänsynsavstånd till anläggningar och pågående anläggningsarbeten som redovisas i rapporten "Åtgärdsprogram för kungsörn 2011-2015" (Naturvårdsverket 2011). De generella rekommendationer på 2-3 km skyddszoner (buffertzon) mot bon som rekommenderas i Vindvals syntesrapport 6467 (Naturvårdsverket 2011) gäller placering av vindkraftverk.

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

Bolagets ansökan ifråga om ledningsnätet omfattar endast 30 kV kabel ("IKN-nätet") som avses vara markförlagd. Om det av någon anledning skulle vara aktuellt att i något avsnitt överväga luftledning för 30 kV och anläggandet av denna luftledning gör avsteg från de generella anpassningsåtgärderna i kap 4.2 kommer samråd att ske med tillsynsmyndigheten.

Förstärkning av befintlig väg omfattas inte av skyddsavståndet 500 m till örnböna

Villkor 4

Naturvårdsverket har föreslagit som villkor att alla stolptransformatorer ska vara försedda med skyddande isolering för att förhindra att örnar och andra rovfåglar dödas. Transformatorerna kommer att utformas så att det inte föreligger risk för el-död hos ugglor, rovfåglar eller andra arter, se s. 113 i miljökonsekvensbeskrivningen. Bolaget kommer inte att använda stolptransformatorer.

Villkor 5

Naturvårdsverket har föreslagit som villkor att 1 km skyddszoner ska upprättas runt spelplatser för tjäder och orre. Vad avser tjäder och orre anser bolaget att planerade skyddsåtgärder är tillräckliga. Ingen lokalisering av verk eller vägar kommer att ske i våtmarker eller skogsområden med höga naturvärden. Orrens spelplatser ligger i första hand centralt på öppna myrar och sjöisar och skyddas därigenom från påverkan. Ingen lokalisering kommer heller att ske i de områden av äldre skog med höga naturvärden som finns kvar i landskapet, dvs. där spelplatser av tjäder med all sannolikhet främst finns. Orre och tjäder har båda goda stammar i Markbygdenområdet och jagas allmänt över hela Norrbotten. Stammarna fluktuerar också stort över tid beroende på andra faktorer. Skogsbrukets vägdragningar och åtgärder i området omfattas inte heller av liknande hänsynskrav.

Vetskapen att orre och tjäder har goda stammar i området baseras på observationer under örninventeringar, fågelinventeringar och naturvärdesinventeringar under flera år 2008-2013. Kunskapen baseras alltså på många fältbesök i området. Påståendet att vindkraftsparken "får en regional påverkan på tjäderpopulationen" saknar grund och delas inte av bolaget.

Villkor 6

Naturvårdsverket har föreslagit som villkor att 1 km skyddszon tillämpas runt fladdermösshabitat och att villkor om avstängning ska tillämpas inom zonen. Så som redovisats i miljökonsekvensbeskrivningen (s. 113) och i komplettering den 31 oktober 2013 kommer bolaget att med hänsyn till kärnområdet för fladdermöss helt avstå från att placera verk närmare Bastatjärn eller Lillpiteälven än 100 m. Söderut sammanfaller kärnområdet med våtmarksområde vilket innebär att avståndet till närmaste verk blir ännu längre. Det innebär i sig en större hänsyn än enbart avstängning under vissa förhållanden. Vid Bastatjärn finns heller inga bedömda permanenta åretruntmiljöer för fladdermöss (miljökonsekvensbeskrivningen s. 43) vilket är en väsentlig skillnad gentemot t.ex. det närbelägna området Strömnäs-Ersträsk i Etapp 1 där villkor om avstängning tillämpas.

Bolaget anser mot bakgrund av nu angivna förhållanden att ett villkor avseende en skyddszon om 1 kilometer inte är motiverad.

Villkor 7-9

Naturvårdsverket har föreslagit villkor avseende ljudnivån i Dubblabergens och Sodokbergets naturreservat. När det gäller buller vill bolaget framhålla att huvudsyftet med de nämnda reservatens bildande, enligt skötselplaner och beslut, är att skydda områdenas värdefulla naturmiljö och opåverkade karaktär. Den biologiska mångfalden i form av arter och livsmiljöer som skyddas inom reservaten kommer inte att påverkas av den planerade utbyggnaden. Utbyggnaden kommer således inte att motverka syftet med reservatsföreskrifterna. Inga bullergränser finns angivna i föreskrifterna för naturreservaten Sodokberget och Dubblabergen. De nämnda områdena ingår inte heller i något "tyst område" utpekade i Arvidsjaurs eller Piteå kommuns översiktsplaner. Bolaget vill också påpeka att motsvarande frågeställning behandlats vid tillståndsprövningen för Etapp 1, då avseende Svartlidens naturreservat. Mot bakgrund av nu framförda förhållanden anser bolaget att det inte heller finns anledning att besluta om sådana villkor som Naturvårdsverket föreslår som villkor 8-9.

Naturreservaten Sodokberget och Dubblabergen samt en skyddszon på 200 m runt dessa områden undantas från placering av vindkraftverk. En direkt påverkan på dessa områden bedöms därmed kunna undvikas.

Delegerade villkor

Naturvårdsverket har föreslagit ett delegerat villkor avseende placering av transformatorer. Placering av transformatorer styrs i huvudsaklig utsträckning av den dragning som den koncessionsprövade ledningen kommer att få. Det är därför inte lämpligt att föreskriva att tillsynsmyndigheten ska godkänna placeringen av transformatorerna. Ett samråd om placering kommer att ske med tillsynsmyndigheten i samband med koncessionsansökan.

Naturvårdsverket har föreslagit som delegerat villkor att lokaliseringen av vindkraftverk inom eller i nära anslutning till höjdryggar, klippkanter och sluttningar ska med hänsyn till kungsörn delegeras till tillsynsmyndigheten för godkännande. Så som angetts ovan anser bolaget att de skyddszoner som upprättats för kungsörn är tillräckliga. Ytterligare anpassningar av layoutens detaljer utifrån topografin anser bolaget inte vara motiverade. Det finns därför inte heller behov av att samråda om placering med tillsynsmyndigheten.

Naturvårdsverket har föreslagit som delegerat villkor att bolaget ska samråda med tillsynsmyndigheten om verksamheter och åtgärder som kan innebära en negativ påverkan på vattendrag och våtmarker (gällande VMI klass 1 och 2). Tillsynsmyndigheten ska slutligen godkänna sådana verksamheter och åtgärder. I motiveringen till sitt förslag (avsnitt 3.10) har Naturvårdsverket framfört att en buffertzon om 20 meter, så som bolaget föreslagit, är otillräcklig och att buffertzoner bör omfatta även vägar och ledningsdragningar. Utformningen av zonerna bör ske i samråd med länsstyrelsen.

Bolaget vill förtydliga att buffertzonen 20 meter till våtmarker klass 1 och 2 och vattendrag som inte omfattas av strandskydd gäller såväl vindkraftverk med kranplan som nya vägar och ledningar, jfr figur 4.2.3 i miljökonsekvensbeskrivningen. Bolaget vill också påpeka att buffertzonen på 20 m är betydligt bredare än de hänsynszoner som brukar beaktas av skogsbruket med stöd av skogsvårdslagstiftningen. Hänsynstagandet kommer också att tillämpas i kombination med de övriga skyddsåtgärder som beskrivs på sidan 111-113 i miljökonsekvensbeskrivningen. Ingen påverkan av betydelse kan förutses på längre avstånd än 20 m. När det gäller anläggningens utformning vill bolaget framhålla att en nära kontakt med tillsynsmyndigheten kommer att hållas så att påverkan på känsliga miljöer minimeras, på samma sätt som redan gjorts inom Etapp 1. Bolaget har föreslagit villkor 2-4 som innebär bland annat att tillsynsmyndighetens godkännande krävs för vägarnas lokalisering. Tillsynsmyndigheten har även beslutanderätt avseende 30 kV markförlagd kabel/luftledning vid passage av våtmark eller vattendrag. Inga åtgärder i vattenmiljöer som kräver tillstånd för vattenverksamhet planeras. Mot bakgrund av åtaganden om hänsynsytor och bolagets villkorsförslag bedömer bolaget att något ytterligare villkor inte behövs.

Miljö- och byggnämnden i Piteå kommun

Kungsörn

Miljö- och byggnämnden har föreslagit ett villkor som innebär att bolaget åläggs genomföra en GPS-studie alternativt att skyddsavståndet bestäms till 4 km från kungsörnsbon.

Bolaget motsätter sig förslaget. Bolaget framhåller att det redan finns ett uppföljningsprogram för kungsörn i Markbygden i enlighet med regeringens tillåtlighetsbeslut. Programmets omfattning och metodik är godkänt av länssstyrelsen och har tagits fram i samråd med en referensgrupp där Piteå kommun finns representerad.

Något stöd för kravet på skyddszoner med 4 km radie för kungsörn finns inte i Vindvals eller Naturvårdsverkets rekommendationer. Bolaget anser att de skyddszoner som föreslås är tillräckliga. De föreslagna skyddszonerna är specifikt utformade efter fleråriga studier av örnarnas rörelser i de aktuella reviren. Skyddszonerna har tagits fram efter synpunkter som framkommit i samråd med Länssstyrelsen i Norrbotten, och på ett sätt som "anpassade skyddszoner" som bland annat Norrbottens ornitologiska förening har framfört. Platser som kan antas ha högre kollisionsrisker har undvikits. Justeringar har också gjorts efter topografin. Bolaget vill påpeka att skyddszonerna därför även sträcker sig mer än två km ut i vissa riktningar. Ovan nämnda Vindvalsrapport säger heller inte att en kartläggning av örnarnas hemområde är nödvändigt inför en utbyggnad av vindkraft eller att GPS-studier ska vara ett krav i ett sådant sammanhang.

Bolaget vill framhålla att örnstudierna, har genomförts under sex år och att tiden som lagts i fält på att kartlägga örnreviren är synnerligen omfattande. Det är alltså ett mycket digert material som ligger till grund för de skyddszoner som föreslås.

Länsstyrelsen
Norrbotten

Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

37(79)

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

Skyddad natur i naturreservat, buller

Miljö- och byggnämnden anser att ljudnivån i Dubblabergens och Sodokbergets naturreservat inte ska överstiga 35 dBA. Bolaget motsätter sig ett sådant villkor och hänvisar till vad som angetts i bemötandet av Naturvårdsverkets yttrande. Det kan tilläggas att så som nämnden konstaterar saknas också utpekade tysta områden i kommunen, undantaget Bänkerträsk som kommunen särskilt har pekat ut genom detaljplanens bestämmelser. Sammantaget menar bolaget att det inte finns anledning att föreskriva striktare bullervillkor än de som bolaget föreslagit.

Kompensation

Miljö- och byggnämnden efterlyser åtgärder som kompenserar för förlusten av naturupplevelsen till följd av ökat buller, både som det får förstås, inom Etapp 2 och inom områden som är utpekade som naturreservat utanför Etapp 2.

Bolaget vill inledningsvis framhålla att det inte är fråga om att inkräkta på reservatsområden på ett sätt som kräver dispens från föreskrifterna som meddelats för reservaten. Vidare är de exempel på kompensationsprojekt som nämns inte jämförbara med detta projekt. Kompensationsåtgärderna vid Umedeltat vidtogs med anledning av att verksamheten inkräktade på ett Natura 2000-område på ett sätt som krävde särskilt tillstånd och förutsatte en kompensation för de utpekade skyddade värdena som skulle påverkas. Det går inte heller att göra en jämförelse med kompensationsåtgärder i detaljplaner eftersom en tätortsexpansion innebär att natur- och rekreationsvärden försvinner permanent. I detta fall kommer det att vara fortsatt möjligt att vistas i utredningsområdet och nyttja det för naturupplevelser, även om bullerfriheten minskar. Vidare är regeringens tillåtlighetsbeslut tidsbegränsat till 30 år. Bolagets bedömning är att det bullerintrång i friluftslivets intresse som Piteå kommun påtalar, sett till omfattning och tidsrymd, inte är av sådan karaktär att det finns skäl att i dagsläget överväga kompensationsåtgärder enligt 16 kap. 9 § miljöbalken.

Byggnadernas status

Uppgifterna om byggnadernas status är baserade på uppgifter från fastighetsägarna via telefonsamtal, se bolagets komplettering till Miljöprövningsdelegationen den 31 oktober 2013.

Undantagande av områden

Miljö- och byggnämnden anser att hela området Stor-Huvberget-Skällberget, Dubblabergens östsluttning i Piteå kommun och Bänkerberget ska undantas från vindbruk med hänsyn till skydd för kulturmiljö, landskap och kungsörn. Bolaget motsätter sig ett sådant generellt undantagande och anser att bolagets särskilda åtaganden om skyddsåtgärder och de föreslagna villkoren är tillräckliga.

Allmänt kan konstateras att de högre positionerna är av absolut största vikt för vindkraftparken då de ger den högsta produktionen och kompenserar därmed de lägre positionernas mer svårförutsedda och ibland sämre produktion. Om en vindkraftanläggning ska kunna byggas resursmässigt effektivt är det angeläget att de bästa vindlägena kan tas tillvara. De bästa vindlägena i skogslandskap sammanfaller ofta med de högre höjderna i landskapet. Samtidigt är de högre höjderna ofta betydelsefulla för landskapsbildens värden. Detta medför att det är svårt att bygga en

vindkraftpark resursmässigt effektivt och samtidigt ta full hänsyn till landskapsbildens värden.

Stor-Huvberget-Skällberget

Miljö- och byggnämnden har framfört att området Stor-Huvberget-Skällberget ska undantas från etablering. Vad gäller kungsörn hänvisar bolaget till vad som angetts ovan under rubriken 4.1. I miljökonsekvensbeskrivningen har det inte pekats ut några kulturmiljövärden på det område vid Skällberget där vindkraftverk planeras. Gränsvärden för buller och skuggor vid bostäder kommer att iakttas. Några ytterligare restriktioner om avstånd och undantagna områden anser bolaget inte behövs. Påverkan på landskapet i Åbyälvens dalgång har hanterats i miljökonsekvensbeskrivningen där bedömningen är att känsligt område för landskapsbildens har identifierats på Stor-Huvberget samt högre upp längs Åbyälven, nordväst om Stor-Huvberget-Skällberget, se figur 2.10.3 i miljökonsekvensbeskrivningen. Det område på Stor-Huvberget som identifierats som särskilt känsligt för landskapsbildens ingår i ett område med skogliga värden och undantas därför från placering av vindkraftverk. Någon särskilt känslig landskapsbild har inte identifierats på Skällberget och inte heller längs Åbyälven i anslutning till Skällberget. Bolaget anser därför att det område som återstår på Skällberget, när de skogliga värdena undantagits, är lämpligt för placering av vindkraftverk.

Dubblabergens östsluttning

Miljö- och byggnämnden har framfört att området Dubblabergens östsluttning ska undantas från etablering. Dubblabergens östsluttning (angett som Norrdubblas östsida på sidan 33 i miljökonsekvensbeskrivningen) har identifierats som ett område med särskilt känslig landskapsbild. Bolaget har i miljökonsekvensbeskrivningen beskrivit att åtgärder för att minska påverkan på landskapsbildens har beaktats. För att minska påverkan för landskapsbildens skulle ett område som rymmer ca 70 verk behöva undantas. Bolaget har gjort bedömningen att en sådan åtgärd inte är rimlig för att minska påverkan på landskapsbildens.

Bänkerberget

Miljö- och byggnämnden har framfört att Bänkerberget ska undantas från etablering. Bolaget vill framhålla följande. Bänkerbergets sydvästsida har identifierats som ett område med särskilt känslig landskapsbild (s. 33 i miljökonsekvensbeskrivningen). Värdestråket för kulturmiljö vid Brännträsk, Smalträsk, Bänkerträsk och Kolerträsk ligger utanför vindkraftområdet. Värdestråket kommer att påverkas i måttlig grad på grund av utblickarna mot vindkraftverken i både norr och sydväst. För att konsekvenserna ska minska från måttliga till små krävs att ett stort område norr och sydväst om stråket undantas från placering av verk. Bolaget har gjort bedömningen att åtgärden inte är ekonomiskt försvarbar i relation till påverkans omfattning.

Väg 263

Miljö- och byggnämnden har framfört att påverkan på väg 263 bör undvikas och att alternativ anslutning till områdets sydöstra del ska utredas. Bolaget har följande kommentar. Väg 263 har använts i samband med byggnationerna för Stor-Blålidens vindkraftpark och har därför redan förstärkts för att klara de tunga transporterna.

Samråd har hållits med tillsynsmyndigheten i samband med planeringen för vindkraftparken.

Boendemiljö

Miljö- och byggnämnden anser att värdefulla kulturmiljöer i området kommer att drabbas om boendemiljön försämras så att människor väljer att flytta eller om byggnader löses in. För att förhindra detta måste hänsynsavstånd upprättas och inlösen undvikas. Bolaget kommer att ta hänsyn till boendemiljön genom att följa riktlinjerna för högsta tillåtna bullernivåer och skuggtimmar vid bostäder. I första hand kommer andra lösningar än inlösen att tillämpas för att klara dessa riktvärden.

Uppdelning i delområden

Miljö- och byggnämnden anser att uppdelningen i delområden inte visar att den påverkade ytan i realiteten blir större. Landskapliga storheter, bland annat sjösystemet Bastaträsket – Manjärv – Stavträsk och området Brännträsk, Smalträsk, Bänkerträsk, Kolerträsk, måste bedömas individuellt. Bolaget anser att påverkan på landskapet har bedömts på ett tillfredsställande sätt. Bebyggelsens kulturvärden kring Manträsk, Manjärvträsk, Manjärv och Bastaudden (område beläget centralt i Etapp 2 som undantagits från vindkraftsetablering) har bedömts få en måttlig påverkan från vindkraftsetableringen (se sidan 125 i miljökonsekvensbeskrivningen). En utbyggnad av en vindkraftpark av den storleksordning som det är frågan om i Markbygden kommer att innebära påverkan på upplevelsevärden i omgivningen. Det är en påverkan som inte går att undvika. Bolaget kommer att arbeta för att vindkraften och bebyggelsen i området ska kunna samexistera. I första hand diskuteras andra lösningar än inlösen med berörda byggnadsägare.

Värdestråket vid Brännträsk, Smalträsk, Bänkerträsk, Kolerträsk ligger utanför vindkraftområdet. Enligt miljökonsekvensbeskrivningen kommer värdestråket att påverkas i måttlig grad på grund av utblickarna mot vindkraftverken i både norr och sydväst. För att konsekvenserna ska minska från måttliga till små krävs att ett stort område norr och sydväst om stråket undantas från placering av verk. Bolaget har gjort bedömningen att åtgärden inte är ekonomiskt försvarbar i relation till påverkans omfattning.

Kommunstyrelsen i Piteå kommun

Bolaget anser att de argument som framförs i kommunstyrelsens yttrande är välgrundade och de föranleder ingen egentlig kommentar från bolaget utom i ett avseende. Undantaget avser frågan om synsättet på ljudet från verken som uppstår inom naturreservaten. Bolaget anser att någon begränsning till 40 dBA såsom för bostäder inte ska gälla inom reservaten. Reservaten är inte utpekade som områden vars ljudkvaliteter är särskilt beaktansvärda. Dubblabergens naturreservat berörs därtill bara marginellt.

Arvidsjaurs kommun

Miljö-, bygg-, och hälsoskyddsnämnden vid Arvidsjaurs kommun har framfört ett flertal synpunkter. Även kommunstyrelsen har anfört synpunkter som delvis sammanfaller med nämndens yttrande. Mot bakgrund av samstämmigheten i kommunens yttranden bemöts de gemensamt.

Hinderbelysning

Nämnden efterlyser uppgifter om var verk med vitt blinkande ljus ska vara placerade för att det ska vara möjligt att bedöma störningar i Arvidsjaur kommun. Som redovisats i miljökonsekvensbeskrivningen (avsnitt 3.1) har bolaget inte slagit fast koordinater för enskilda verk. En preliminär parklayout finns i figur 3.1.3 i miljökonsekvensbeskrivningen. För att minska påverkan kommer bolaget att utforma belysningen så att påverkan för närboende begränsas (jfr av bolaget föreslaget villkor 10). Vilka åtgärder som är aktuella framgår av avsnitt 4.6. i miljökonsekvensbeskrivningen. Hinderbelysningen kan komma att upplevas störande i Långsel och Åselet. På dessa platser kommer störningen att uppstå från ett håll.

Skuggbildning

Nämnden anser att tiden för skuggning inte är utredd för byarna Långsel och Dartsel. Bolaget anser att nämndens påstående inte är korrekt. Bolaget har utrett tid för skuggning för Långsel. Som framgår av figur 4.15.2 kommer åtta timmar/kalenderår respektive högst 30 min/dygn inte att överskridas i Långsel. Byn Dartsel ligger på ett längre avstånd än tre km från närmaste planerade vindkraftsverk och kommer inte påverkas av skuggor, jfr figur 4.15.3.

Ljudpåverkan

Nämnden anser att ljudnivån 35 dB(A) ska gälla för Långsel och Dartsel då det huvudsakligen finns fritidshus i byarna. Bolaget anser att samma ekvivalenta ljudnivå, 40 dB(A) utomhus vid bostäder, ska gälla i Långsel och Dartsel som vid andra bostäder. Bolaget menar att en gräns om 35 dB(A) endast ska tillämpas när det är fråga om *friluftsområden* som har särskilda kvalitéer vad avser tyst miljö och har pekats ut i kommunens översiktsplan som områden med låg ljudnivå. Så är inte fallet beträffande Långsel och Dartsel.

Nämnden anser vidare att ljudnivån i Dubblabergets naturreservat med hänsyn till djurarter inte får överskrida den naturliga ljudnivån. I denna del hänvisar bolaget till deras bemötande av Naturvårdsverkets yttrande.

Samråd

Nämnden påtalar att enligt muntliga uppgifter har något samråd inte utförts med boende och fastighetsägare i Långsel och Dartsel. Kommunstyrelsen kräver att det ska inledas en dialog med de berörda byarna och att samrådshandlingar ska upprättas.

Bolaget har redovisat en kortare sammanfattning av hur samråd genomförts med allmänheten i avsnitt 7 i miljökonsekvensbeskrivningen. En komplett samrådsredogörelse finns därutöver bifogad tillståndsansökan. Av redogörelsen framgår att inbjudan till skriftliga samråd har skickats bland annat till fastighetsägare, boende och fritidshusägare inom två km från utredningsområdet vilket bland annat inkluderar Långsel.

Av samrådsredogörelsen framgår därtill att det hållits ett allmänt samrådsmöte i april 2012 till vilket bolaget inbjudit genom tidningsannonser, och brev till alla fastighetsägare inom två km från utredningsområdet. Därutöver har oadresserad

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

direktinformation skickats till angränsande byar, bland annat till Långsel och Dartsel. Bolaget anser mot denna bakgrund att samrådsförfarandet inför Etapp 2 har genomförts korrekt med avseende på fastighetsägare och övriga inom Långsel och Dartsel.

Påverkan på örnar

Nämnden har framfört synpunkter på vindkraftsparkens påverkan på örnar. I denna del hänvisas till vad bolaget angett i bemötandet av yttrandena från Naturvårdsverket, Miljö- och byggnämnden i Piteå, Sveriges Ornitologiska Förening, Norrbottens Ornitologiska Förening samt Naturskyddsföreningen i Piteå.

130 kV elledning

Nämnden anger att 130 kV-ledningen inte bör anläggas i Arvidsjaur kommun. Bolaget vill påpeka att det är vid koncessionsprövningen som en exakt ledningssträckning för 130 kV-nätet kommer att kunna redovisas och godkännas. 130 kV-nätet omfattas alltså inte av den formella tillståndsprövning som nu sker hos Miljöprövningsdelegationen. De alternativ som utretts och redovisats i miljökonsekvensbeskrivningen är de som är aktuella.

Flygsäkerhet

Både nämnden och kommunstyrelsen har framhållit den betydelse som Arvidsjaur flygplats har för kommunen och regionen och har efterfrågat en redovisning av konsekvenserna och kostnaderna för flygplatsen. I denna del hänvisar bolaget till vad som angetts i bemötandet av yttrandet från Arvidsjaur flygplats.

Störningar för friluftslivet i Dubblabergen

Nämnden anser att konsekvenserna för friluftslivet i Dubblabergen bör utredas närmare. Som framgår av miljökonsekvensbeskrivningen kommer konsekvenser för friluftslivet att uppstå. Tillgängligheten till området för Etapp 2 och i anslutning till området kommer sannolikt att öka medan upplevelsevärdena kommer att minska.

Landskapsbilden

Nämnden och kommunstyrelsen har framhållit vindkraftsparkens negativa påverkan på landskapsbilden. Det råder ingen tvekan om att konsekvenserna för landskapsbilden kommer att bli mycket stora, även efter genomförda anpassningsåtgärder. Det är förståeligt att en sådan påverkan väcker känslor och föranleder synpunkter både från kommunen och från boende i området. Bolaget menar dock att det inte är ekonomiskt försvarbart att stryka ett stort antal verk eller gruppera dem på ett särskilt sätt för att minska påverkan på landskapsbilden (jfr avsnitt 4.5. underrubrik "Beaktade men ej vidtagna åtgärder" i miljökonsekvensbeskrivningen). Det ska i detta sammanhang också påpekas att påverkan på landskapsbilden godtagits i praxis om påverkan inte uppstått på miljöer med speciella kvalitéer. Vidare har påverkan på landskapsbilden varit föremål för Regeringens prövning i tillåtlighetsbeslutet och bedömts som acceptabel utan att några villkor föreskrivits i detta hänseende.

Placering av verk vid kommungräns

Nämnden och kommunstyrelsen anser att inga verk ska få byggas inom en zon om fem km från kommungränsen för att undvika störningar i Arvidsjaur kommun.

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

Bolaget vill markera att den vetorätt som 16 kap. 4 § miljöbalken tillerkänner kommuner enbart gäller anläggningar som avses uppföras i den egna kommunen. En grannkommun har inte vetorätt till en anläggning som uppförs i annan kommun. Vektorätten är därtill begränsad till anläggningar där tillåtligheten inte avgjorts av regeringen (16 kap 4 § 2 st. miljöbalken).

Bolagets utgångspunkt är att den påverkan som uppförande och drift av anläggningen i Etapp 2 medför, ska bedömas på likvärdigt sätt oavsett om störningarna uppstår i Piteå kommun eller i Arvidsjaur kommun. Någon särskild zon mot kommungränsen finns inte anledning att upprätta.

Älvsbyns kommun

Älvsbyns kommun har framfört att det bör finnas ett skyddsavstånd till Dubblabergens naturreservat för att besöksnäringen inte ska drabbas. Om anslutningsledningen dras mellan Nakteberget och Dubblabergen bör ledningen var markbunden för att förebygga störningar till fågellivet och landskapsbilden.

Vad gäller ljudpåverkan hänvisar bolaget till vad som redogjorts för i bemötandet av Naturvårdsverkets yttrande. Anslutningsledningen, inbegripet dess miljöpåverkan, kommer att prövas i koncessionsärendet.

Arvidsjaur Flygplats AB

Arvidsjaur Flygplats AB har framfört att två verk enligt den preliminära layouten ligger inom buffertzonen för TMA (terminalområde). Med anledning av denna synpunkt vill bolaget peka på bolagets åtagande om att inte placera verk så att de påverkar flygplatsens terminalområde.

Flygplatsen har vidare hänvisat till att MSA-yltor behöver höjas vilket i sin tur leder till ökade kostnader som bolaget ska stå för. Som framgår av bolagets komplettering den 31 oktober 2013 till Miljöprövningsdelegationen har flygplatsen åtagit sig att återkomma med en redovisning av vilka konsekvenser som höjningen innebär och ett förslag till kompensationsåtgärder. I avvaktan på en sådan redovisning åtar sig bolaget att samråda med flygplatsen i syfte att hitta en lösning som innebär att flygsäkerheten inte ska påverkas. Val av lämpliga åtgärder och eventuella kompensationsåtgärder sker i samråd med flygplatsen.

MSB

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har ställt frågan om på vilket sätt funktionen i MSB/Rakel kommer att upprätthållas. Bolaget kommer att hålla det rekommenderade avståndet på 120 m på ömse sidor om radiolänkstråk för RAKEL. I och med denna åtgärd bör några kvarstående konsekvenser inte uppstå.

Svenska Kraftnät

Svenska Kraftnät har i sitt yttrande pekat på rekommendation avseende säkerhetsavstånd mellan vindkraftverk och kraftledningar. Bolaget har inget att erinra mot de synpunkter som Svenska Kraftnät lämnat. Bolaget kommer att följa gällande rekommendationer avseende säkerhetsavstånd till kraftledningar.

Länsstyrelsen
Norrbotten
Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

43(79)

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

Skanova

Skanova har i det brev som man hänvisar till ställt frågan om anslutningsnätet kommer att vara en 130 kV eller 150 kV- anläggning. Bolaget har svarat och kan här upprepa, att uppsamlingsnätet och anslutningsledningen kommer att anläggas som en 130 kV- anläggning men vara konstruerat för en högre driftspänning. Den slutliga utformningen kommer att beslutas i samband med att koncessionsansökan ska ges in till Energimarknadsinspektionen.

TeliaSonera

TeliaSonera har framfört att olämpligt placerade vindkraftverk kan störa telenätet, främst radioanläggningar med radiolänkstråk, varför TeliaSonera önskar information om enskilda verk (koordinater, navhöjd, rotordiameter). Som framgår av miljökonsekvensbeskrivningen (avsnitt 4.12) och bolagets komplettering den 31 oktober 2013 till Miljöprövningsdelegationen, har bolaget åtagit sig att vidta åtgärder för att upprätthålla radiolänkarnas funktion. Uppgifter om enskilda verks koordinater kan inte lämnas i dagsläget eftersom bolagets ansökan avser en s.k. boxmodell. Den slutliga placeringen av verk avgörs inför byggstart.

Semisjaur-Njarg sameby

Semisjaur-Njarg Sameby anger att utbyggnaden av Etapp 2 kommer att innebära negativa konsekvenser för samebyn. Östra Kikkejaurs renar störs ut från sina hemområden och kommer in på Semisjaur-Njargs områden. På grund av att avtalet mellan bolaget och Östra Kikkejaurs sameby är hemligt är det inte möjligt att bedöma om åtgärderna är tillräckliga. Samebyn efterlyser kompensationsåtgärder såsom ett stängsel mellan samebyarna, foderkompensation och ersättning för merarbete.

Bolaget hänvisar i denna del till sin komplettering den 19 december 2013. I sak har bolaget inget att tillägg. Bolaget anser att det inte är möjligt att peka ut några lämpliga kompensationsåtgärder i dagsläget då det bedöms tveksamt att någon påverkan överhuvudtaget uppstår. Om direkt inverkan uppstår p.g.a. vindkraftsverksamheten är bolaget berett att ingå ett avtal med samebyn om lämpliga åtgärder och ersättningar. Däremot är bolaget inte berett att svara för en störning som beror på störning som annan ansvarar för.

Destination Arctic Circle AB

Destination Arctic Circle AB anser att vindparken bör anläggas minst 5 km från Arvidsjauras kommungräns för att minska de negativa konsekvenserna för besöksnäringen. Som nämnts ovan under rubriken "Arvidsjauras kommun" är det inte aktuellt att upprätta någon skyddszon. I stället kommer verkens placering att avgöras utifrån en mängd parametrar, bland annat ljudstörningar och skydd för naturvärden m.m. De aktuella parametrarna har redovisats i miljökonsekvensbeskrivningen.

Naturskyddsföreningen i Norrbottens län

Naturskyddsföreningen anser att etablering inte ska tillåtas på områden med höga naturvärden, s.k. stoppområden och har föreslagit områden inom Etapp 2 där etablering kan ske utan att naturvärden skadas. Bolaget har genomfört noggranna inventeringar av naturvärden och arter i fält vilket gör att kunskapsunderlaget för området är mycket tillförlitligt. De identifierade områdena sammanfaller i mycket hög grad med de röda

Länssstyrelsen
Norrbotten
Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

44(79)

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

stoppområden som föreningen pekat ut på karta i sitt yttrande. Områden med höga naturvärden har undantagits och skyddszoner tillämpas mot särskilda objekt i det fall det anses nödvändigt för att undvika betydande påverkan. Samma tillvägagångssätt gäller för planering och anläggning av tillhörande infrastruktur samt anslutande ledningsnät.

Sveriges Ornitologiska Förening

Sveriges Ornitologiska Förening anser sammanfattningsvis att det är rimligt att projektet genomförs under förutsättning att de föreslagna skydds- och försiktighetsåtgärderna följs. Föreningen efterlyser också uppföljningsstudier och GPS-studier på kungsörn.

Bolaget vill framhålla följande. Det finns idag ett godkänt och beslutat uppföljningsprogram med avseende på flora och fauna, i synnerhet fåglar som omfattar hela Markbygdenprojektet. Programmet pågår och har redan gett värdefull information om de befintliga förhållandena. Resultaten stäms fortlöpande av med den referensgrupp som bildats för arbetet, där såväl länsstyrelsen, Piteå kommun som experter på flora och fauna ingår. I detta program har stort fokus lagts på studier av kungsörn. Det inriktas på kartläggning av boplatser och örn rörelser i reviren, uppföljning av häckningsframgång samt dokumentation av ungfågelrörelser vid lyckade örnhäckningar.

Omfattande inventeringar under flera år inom det planerade utbyggnadsområdet för vindkraft i Markbygdenområdet har visat att rovfågelförekomsterna utöver kungsörn är mycket sparsamma. Ingen riktad uppföljning av rovfågelsrevir är därför planerad. Möjligheten bedöms för övrigt vara mycket liten att få uppföljningsbara resultat av en sådan studie eftersom datamängden blir liten och "kontroller" saknas.

Vad gäller forskningsprojekt om dödade fåglar vill bolaget framhålla att tillgänglig forskning visar att fågelkollisioner med vindkraftverk generellt inte är ett stort problem. Inventeringar i Markbygden visar att området har låga förekomster av de fågelgrupper (främst rovfåglar) som är utsatta för kollisioner och det ligger inte heller i någon koncentrerad flyttkorridor.

Föreningen har även framhållit att möjligheten till ekologisk kompensation bör beaktas. Bolaget ser inte skäl till kompensation då områden med höga naturvärden undantagits.

Norrbottens Ornitologiska Förening samt Naturskyddsföreningen i Piteå

Norrbottens Ornitologiska Förening, Naturskyddsföreningen Piteå har framfört att ljudnivåer i naturreservaten måste minskas. Vidare anser föreningarna att berggryggar och branta sluttningar ska undantas eftersom örnar ofta vistas i sådana miljöer. Föreningarna efterlyser också forskningsprojekt om fågeldöd p.g.a. vindkraft.

När det gäller buller i naturreservat hänvisar bolaget till vad som redan angetts ovan.

Bolaget följer redan de riktlinjer avseende utformning av buffertzoner för kungsörn som föreningen nämner. De buffertområden som tillämpas mot kända kungsörnsrevir är inga schabloner utan är individuellt utformade efter de boplatser och rörelsemönster som har kartlagts under flera års kungsörnsinventeringar i området. Bolaget har haft en kontinuerlig dialog med företrädare för Kungsörnsgruppen i Norrbotten under hela denna period.

Bolaget lokaliserar sina vindkraftverk på platser med låga eller begränsade naturvärden, vilket ofta sammanfaller med hyggen. Eftersom det brukade skogslandskapet är föränderligt kommer dock många hyggen och plantskogar idag att övergå till ungskogar i en nära framtid. Då minskar de istället i värde som örmiljöer. Det är alltså inte så enkelt att påverkan på örnar minskar bara man avstår från verksplaceringar på hyggen. Synsättet skulle också medföra stora begränsningar för skogsbruket i Markbygden eftersom nya hyggen inte skulle kunna tas upp i närheten av befintliga vindkraftverk under anläggningens livslängd.

Placeringar av vindkraftverk i bergsbranter undviks eftersom det innebär problem vid anläggningen rent tekniskt. Därigenom undviks sådana platser, i den mån de alls finns, redan idag. Områden med höga naturvärden (klass 1 och 2) har också redan undantagits i planeringen och skyddszoner tillämpas mot särskilda naturvärdesobjekt i det fall det anses nödvändigt för att undvika betydande påverkan. Därigenom minskar riskerna ytterligare för att örnar skadas, helt i linje med föreningens rekommendation.

Beträffande uppföljningsprogram och fågelkollisioner, se bolagets bemötande ovan under Sveriges Ornitologiska Förening. "uppföljningsprogram" SOF.

Sametinget

Sametinget har pekat på att inom utredningsområdet finns områden som utgör riksintresse för rennäringen, även kärnområden samt uttalat att riksintresseområden för rennäringen inte får beröras av utbyggnaden. Förslag på elanslutningar skär över flyttled och ligger inom kärnområde. Elanslutningar och täkter ska beaktas tillsammans med vindkraftetableringen för att kunna bedöma konsekvenserna för rennäringen.

Bolaget vill i detta sammanhang framhålla att utpekande av riksintresseområden är en anvisning för planering av markanvändning och att det inte innebär något fullständigt skydd mot andra verksamheter. Inom Etapp 2 förekommer dock riksintresseområde för rennäringen i två förhållandevis begränsade delar och någon större konflikt förutses inte föreligga. Ett av dessa områden (Långtjärnberget) kommer dessutom att undantas från exploatering på grund av skoglig värden, jfr figur 2.2.2 och 4.2.2.

Bolaget noterar att Sametinget under "Generella synpunkter" framför tankar som inte specifikt rör denna ansökan utan mer markerar vad som kan antas vara en principiell politisk uppfattning om samernas rättigheter som ursprungsbefolkning. Bolaget avstår därför från att kommentera synpunkterna vilket dock inte ska uppfattas som att bolaget tar ställning till Sametingets uppfattning i de olika avseendena.

Sakägare

Många boende i närområdet, företrädesvis i Långsel och Dartsel men även i Kolerträsk och andra ställen, har framfört synpunkter avseende framförallt landskapsbild, skuggbildning, buller, hinderbelysning, säkerhetsavstånd, olika naturvärden, inkoppling till stamnätet och samrådsförfarandet. Även andra än boende, exempelvis släkt och vänner till boende i området, har yttrat sig. Bolaget bemöter här samlat dessa synpunkter.

Säkerhetsavstånd

Många boende har efterlyst ett säkerhets- och störningsavstånd för att säkerställa att framförallt ljud- och ljuseffekter av vindkraftverk inte uppstår eller reduceras på Arvidsjauras sida av kommungränsen. Ett flertal personer har även efterlyst säkerhetsavstånd med anledning av iskast.

Bolaget har ovan i bemötandet av yttrandena från Arvidsjauras kommun utvecklat sin syn på en generell säkerhets- och störningszon vid kommungränsen. Bolaget vill vidare poängtera att de i regeringens tillåtlighetsbeslut uppställda villkor och de villkorsförslag som bolaget framfört för Etapp 2 för ljud och skuggbildning gäller oavsett i vilken kommun störningarna uppstår. Det är alltså inte frågan om att upprätta en generell säkerhets- och störningszon runt utredningsområdet utan avståndet från enskilda verk till bebyggelse, naturvärden, vägar m.m., styrs av villkoren i tillståndet men även av de åtaganden som bolaget gjort avseende placering av verk. Vad gäller bebyggelse tillämpas inget bestämt skyddsavstånd utan avståndet kommer att anpassas för att uppfylla villkoren avseende buller och skuggning.

Buller

Framförallt boende i Långsel har väckt frågan om bullerberäkningarna kan anses pålitliga då ljud färdas lättare över vatten. Som framgår av miljökonsekvensbeskrivningen (avsnitt 4.14) har bolaget gjort beräkningar utifrån beräkningsmodellen Nord 2000 som tar hänsyn till olika markegenskaper. Beräkningen har gjorts utifrån förutsättningen att alla vindkraftverk är i drift och att det blåser medvind från alla bullerkällor samtidigt. Bolaget anser att beräkningsmodellen därmed tar höjd för de effekter som de boende i Långsel lyft fram i sina yttranden. Det ska också påpekas att beräkningarna i miljökonsekvensbeskrivningen är framtagna för att visa att det är praktiskt möjligt att uppfylla bullervillkoret. Ett tillstånd förenas med ett bullervillkor som bolaget är skyldigt att följa.

Skuggbildning

Många boende i Långsel har även framfört synpunkter på skuggbildningen. I denna del hänvisar bolaget till vad som angetts ovan i bemötandet av yttrandena från Arvidsjauras kommun.

Påverkan på Åbyälven, Dubblabergen m.m.

Många boende har framfört synpunkter på vindkraftanläggningens påverkan på Dubblabergens naturreservat och Åbyälven. Bolaget vill framhålla att inga ingrepp kommer att göras i något naturreservat. Ett skyddsavstånd om 200 meter tillämpas runt aktuella naturreservat. Bolaget menar att de värden som skyddas i Dubblabergens naturreservat (och även i Dubblabergets ekopark och Sodokbergets naturreservat) är knutna till fauna och inte påverkas av ljudnivån. Däremot kan upplevelsen av vildmark för besökaren komma att minskas väsentligt då utblickar mot utredningsområdet kommer att domineras av vindkraftverk. En bullerpåverkan kommer att uppstå i delar av naturreservaten.

Bolaget bedömer att Åbyälven som ligger inom Åbyälvens avrinningsområde kommer att beröras av arbeten i form av förstärkning av befintliga passager och eventuella nya passager av vägar och elledningar. Med de anpassningsåtgärder som bolaget redovisat

avsnitt 4.3 i miljökonsekvensbeskrivningen bedöms Åbyälven påverkas endast i ringa omfattning varför tillstånd enligt 7 kap. 28 § miljöbalken inte bedöms behövas. Ett samråd med tillsynsmyndigheten kommer att ske inför passager som berör avrinningsområdet.

Samråd

Ett antal boende har kritiserat bolagets samråd och framfört önskemål om att vara med i den fortsatta tillståndsprocessen och även när verk slutligen ska placeras. Vad gäller samråd hänvisar bolaget till vad som angetts ovan i bemötandet av yttrandena från Arvidsjaurs kommun och till samrådsredogörelsen som bifogats ansökan till miljöprövningsdelegationen. Bolaget vidhåller att samråd genomförts korrekt. Under tillståndsprocessen handläggs kommunikeringen av miljöprövningsdelegationen. Om bolaget erhåller tillstånd att bygga Etapp 2 kommer vindkraftverkens närmare lokalisering att bestämmas utifrån bolagets åtaganden och de villkor som föreskrivs i kommande tillståndsbeslut.

Anslutningsledning

Lokaliseringen av anslutningsledningen har kommenterats av många närboende. Den slutliga placeringen av ledningen är inte föremål för tillståndsprövning i detta ärende. Den prövningen kommer att ske i koncessionsärendet som handläggs av Energimarknadsinspektionen. De aktuella alternativen har presenterats i denna tillståndsprövning på grund av att anslutningsledningen utgör en s.k. följdverksamhet av vindkraftsetableringen.

Undantagande av vissa områden

Många sakägare har pekat på att vissa områden, exempelvis Bänkerberget, Stavaliden, Lilliden och Nymyrliden, Stor-Huvberget, Flottakammen, Kutuliden m.m. måste undantas från exploatering på grund av naturvärden. Bolaget har i miljökonsekvensbeskrivningen redovisat vilka områden som kommer att undantas och utifrån vilka kriterier (jfr avsnitt 4.2 om hänsynsytor). Enligt bolagets bedömning undantas på detta sätt områden med höga naturvärden.

Synpunkter från enskilda personer

Bolaget bemöter nedan vissa särskilda synpunkter som enskilda personer framfört.

Gun Lindblom Österlund, Ivan Lindblom och Jerry Lindblom har framfört att stamnätets kapacitet inte kommer att räcka till vilket innebär att miljökonsekvensbeskrivningen inte är korrekt i sin beskrivning av överföringen av energin från Etapp 2 till stamnätet. Vidare att anläggningen innebär risker på grund av infraljud och magnetiska fält. Jerry Lindblom har också inkommit med ett eget yttrande som rör samma frågor.

Bolaget har i miljökonsekvensbeskrivningen redovisat de alternativ som bolaget bedömt som aktuella för anslutning till stamnätet. Den slutliga utformningen och sträckningen kommer att beslutas i koncessionsprövningen, bland annat med hänsyn till miljöbalkens krav. Hur och om stamnätets kapacitet behöver förstärkas är inte heller föremål för prövning i tillståndsärendet.

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

Udo Offermanns dödsbo har i huvudsak framfört att utredningen är otillräcklig avseende lokalisering och nollalternativ och att störningar inte kan bedömas då exakta koordinater för enskilda verk saknas. Fler verk måste tas bort på grund av osäkerheten kring förhållandena.

Vad gäller lokalisering och nollalternativ vill bolaget framhålla att en bedömning har gjorts i Regeringens tillåtlighetsbeslut. Bolagets ansökan bygger på en s.k. boxmodell. Bolagets uppfattning är att störningarnas omfattning kan bedömas även utan att varje verks koordinater är kända.

Annica Hällström har framfört att någon utbyggnad av vindkraften inte behövs då Sveriges energimål är uppfyllt.

Bolaget vill här hänvisa till det som Energimyndigheten framfört avseende främjandet av vindkraft och vindkraftens betydelse i framtidens energiförsörjning. Det s.k. nollalternativet, att inte uppföra parken, har prövats i samband med regeringens tillåtlighetsprövning. Samma gäller lokaliseringen av anläggningen. Dessa frågor har därför inte berörts annat än översiktligt i avsnitt 6 miljökonsekvensbeskrivningen.

Andreas Nilsson och Ylva Grönlund har bland annat ansett att antalet verk måste minskas till ca 200-250 stycken. Ove Johansson har framfört att omfattningen av projektet är för stort med hänsyn till de effekter som det kommer att få. Johansson anser att verk i störande närhet till byarna måste tas bort och verkshöjd anpassas.

Bolaget har sökt tillstånd till att uppföra upp till 440 vindkraftverk inom Etapp 2. Det slutliga antalet verk kan antas bli lägre på grund av att ett antal verk inte kommer att kunna byggas framförallt på grund av buller och/eller Försvarmaktens intressen. Bolaget anser att med de villkorsförslag och åtaganden som bolaget fört fram i tillståndsansökan kommer störningarna att vara sådana att tillstånd kan meddelas. Det är inte motiverat att stryka ett stort antal verk från den preliminära layouten.

Magnus Lundström, Roger Lundström och Stefan Lundström anser att jakten och friluftslivet kommer att påverkas mycket kraftigt.

Bolaget anser att s.k. upplevelsevärden kommer att påverkas på grund av den stora påverkan som anläggningen har på landskapet. Upplevelsen av vildmark påverkas negativt. För jakt förutses jämförelsevis små konsekvenser.

Johan Johansson och Lena Lööf har framfört bland annat att Mellanträsket bör ingå i miljökonsekvensbeskrivningen.

Bolaget har följande kommentarer. Sjön Mellanträsket ingår inte i utredningsområdet då den ligger mitt i Etapp 2, i det området som undantagits från etablering. De försiktighetsåtgärder som bolaget åtagit sig för att skydda sjöar och vattendrag (jfr avsnitt 4.9 i miljökonsekvensbeskrivningen) vidtas även om/när arbeten bedrivs i närheten av Mellanträsket.

Tomas Lidström och Lise-Lotte Österlund har ställt frågor om magnetiska fält vid sitt hus i Dartsel.

Här får bolaget hänvisa till den kommande koncessionsprövningen. Inga bostäder kommer dock att exponeras för magnetfält över 0,4 µT.

Christer Berglund och Ulf Berglund har påpekat att vissa fågelarter som finns på Huvberget och Lill-Bröträsk kommer att försvinna från platsen om vindkraftparken anläggs.

Bolaget vill påpeka att Lill-Bröträsket ligger utanför utredningsområdet. Dragningen av en eventuell elanslutningsledning i närheten prövas i koncessionsärendet. Huvberget hyser skogsområden med höga naturvärden. Dessa områden undantas så som bolaget har redovisat i handlingarna, se figur 4.2.2 i miljökonsekvensbeskrivningen och bolagets komplettering den 1 november 2013.

Karl-Erik Ekström och Ann-Mari Ekström har särskilt pekat på att detaljplanen för Bänkerudden anger att buller från industriell verksamhet inte får orsaka högre ekvivalent ljudnivå än 35 dB(A).

Bolaget hänvisar här till Regeringens tillåtighetsbeslut som är förenat med ett specifikt bullervillkor för det område vid Bänkerträsk där det (numera) finns ett detaljplan. Det villkoret är bolaget skyldigt att följa. Enligt bullerberäkningar är det möjligt att klara denna nivå om åtgärder för detta vidtas. Beräkningssystemet tar hänsyn till kuperad terräng och olika markegenskaper.

Yttranden över bolagets bemötande av inkomna yttranden

Naturvårdsverket, Miljö- och byggnämnden i Piteå, Miljö- bygg och hälsoskyddsnämnden i Arvidsjaur, Steve Daurer, Annica Hällström samt Åke Gustavsson har lämnat synpunkter på bolagets skrivelse.

I nedanstående avsnitt framgår sammanfattningsvis vad som har framförts i de inkomna yttrandena.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket vidhåller det som har framförts i yttrande daterat 2014-02-25, NV-00332-14. Därutöver vill Naturvårdsverket bemöta bolagets invändningar av föreslagna villkor nedan.

Villkorsförslag 1-3 och 5

Eftersom hela projektet kommer att omfatta en så stor yta medför detta betydande risk för kumulativa effekter. Naturvårdsverket bedömer därför att det är av stor vikt att skyddszoner tillämpas runt boplatser, flygstråk och spelplatser och Naturvårdsverket vidhåller de förslag till villkor som redogjorts i tidigare yttrande. Naturvårdsverket vill dock förtydliga det förslag till villkor för pilgrimsfalk som har lämnats. Naturvårdsverket är medvetet om att pilgrimsfalkreviret ligger utanför den planerade Etapp 2. Eftersom endast en översiktlig fågelinventering har utförts anser

Länsstyrelsen
Norrbotten
Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

50(79)

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

Naturvårdsverket att aktuella och alternativa boplatser bör identifieras och att man först därefter kan bedöma om skyddszoner och flygkorridorer bör upprättas.

Villkorsförslag 6

Naturvårdsverket vidhåller sin tidigare ståndpunkt angående avstängning av vindkraftverk, men med ändringen att buffertavståndet bör fastställas i samråd med Länsstyrelsen.

Delegerat villkorsförslag 3

Bolaget delar inte Naturvårdsverkets bedömning om behovet av ett delegerat villkor 3. Naturvårdsverket vidhåller sitt ställningstagande och anser att villkoret är motiverat med hänsyn till de höga naturvärdena. Till skillnad mot bolagets förslag täcker det in alla tänkbara verksamheter och åtgärder som kan påverka Natura 2000 vattendrag och andra vattendrag med höga naturvärden och våtmarker klass 1 och 2.

Bolaget har föreslagit buffertzoner på 20 meter till vattendrag som kan påverkas av verksamheten. Bolagets bedömning är att inga åtgärder i vattendrag som kräver tillstånd för vattenverksamhet planeras. Det är dock oklart om bolaget bedömer att tillstånd krävs enligt 7 kapitlet 28 a § miljöbalken för påverkan på Åbyälven, Piteälven och Byskeälven. Bolaget har inte bemött Naturvårdsverkets synpunkter om verksamhetens påverkan på dessa områden. Enligt Naturvårdsverkets uppfattning krävs tillstånd enligt 7 kapitlet 28 a § miljöbalken eftersom verksamheten kommer att innebära en betydande påverkan på miljön i dessa vattendrag.

Miljö- och byggnämnden i Piteå

Miljö- och byggnämnden i Piteå (MBN) vidhåller vad som tidigare har meddelats till Miljöprövningsdelegationen, nämndbeslut 2014-02-19 § 10. Efter att ha tagit del av bolagets bemötande vill MBN göra följande kommentarer samt förtydliganden.

Kungsörn

Bolaget motsätter sig Miljö- och byggnämndens (MBN) förslag till villkor gällande kungsörn med motivationen att det redan finns ett uppföljningsprogram för kungsörn i Markbygden. MBN vill förtydliga att förslaget till villkor syftar till att begränsa de skador som kan uppstå på kungsörn och kan inte jämföras med uppföljningsprogrammet som har till uppgift att följa upp konsekvenserna av vindkraftsutbyggnaden.

Bolaget har genom årliga fältundersökningar (2008-2013, undantaget 2009) undersökt kungsörnsrevir i Markbygden. Studierna har till största delen utförts under vårvintern när kungsörnarna visar upp sig i luftrummet ovan revirets kärnområde. Det flygmönster som observeras under mars-april ligger till grund för bolagets bedömning av hur stort område som behöver skyddas för örnarna, ca 2 km från boplatser enligt bolaget.

MBN anser inte att bolagets undersökningar är ett tillräckligt underlag för att bestämma skyddsavståndet mellan kraftverk och kungsörnsbon eftersom studien enbart har utförts under en period på året när man inte kan få en korrekt bild av örnarnas hemområde. Hemområdet är den yta som innehåller både reviret med

Länssstyrelsen
Norrbotten

Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

51(79)

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

boplats och de jaktområden som örnarna behöver för att föda upp sina ungar. Bolaget skriver också själva i sin egen rapport (Kungsörnsinventering Markbygden Bilaga G) att *"Det skall påpekas att inventeringarna tidsmässigt har varit koncentrerade till vårvintern och att man därför inte kan dra lika säkra slutsatser om nyttjandet av olika delområden av reviren under andra delar av säsongen"*.

Det mest tillförlitliga sättet att bedöma hemområdets storlek är genom studier av örnarnas rörelsemönster under hela häckningssäsongen. Studier under flera häckningssäsonger krävs för att man ska få en bild av den genomsnittliga hemområdesstorleken. Även om bolaget har studerat örnarna under ett flertal år finns brister i dessa studier då örnarnas rörelsemönster inte vid något tillfälle studerats under de delar av häckningssäsongen då örnarna använder hela sitt hemområde vilket är fallet när ungarna växer och behöver mat. Svårigheterna att genom kikarspaning på långa avstånd ange örnarnas flygrutter och koordinater är uppenbara och noggrannheten i dessa studier är inte alls jämförbara med vad GPS-sändare kan ge.

Tidigare har inte denna information funnits tillgänglig men i oktober 2013 publicerade Naturvårdsverket Rapport 6589 "Betydelsen av kungsörnars hemområden, biotopval och rörelser för vindkraftsetablering". I rapporten konstateras att den genomsnittliga storleken på ett hemområde för kungsörnar uppgår till ca 200 km² i en naturtyp som är relevant för Markbygden. Radien på ett sådant hemområde blir 8 km. Skyddsavståndet 4 km skyddar då 25 procent av områdets totala yta och det anser MBN vara ett minimikrav sett ur försiktighetsmåttsperspektiv.

MBN anser att det är rimligt med ett skyddsavstånd på 4 km eftersom det är osäkert hur stora problem örnarna får med en vindkraftspark av Markbygdens omfattning. I skotska studier har det visat sig att etablerade kungsörnar kan flytta sina hemområden när vindkraftsparker byggs. Det gäller små parker med under 50 turbiner där örnarna har en möjlighet att välja andra områden. I Markbygden är vindkraftsetableringen av sådan omfattning att örnarna kommer att få svårt att hitta andra områden utan att komma i konflikt med andra örnar.

Skyddad natur i naturreservat, buller

Bolaget skriver i sitt bemötande att de motsätter sig remissinstansernas föreslagna villkor om att ljudnivån inte får överstiga 35 dB(A) i naturreservaten. Avsikten med reservatens bildande är, enligt bolaget, i huvudsak att långsiktigt skydda områdenas värdefulla naturmiljö och opåverkade karaktär och reservatens syfte kommer inte att motverkas av vindkraftsutbyggnaden.

Avsikten med reservatens bildande är att uppnå flera syften. Förutom att bevara områdets opåverkade karaktär och säkerställa att ekosystemen får utvecklas naturligt ska reservaten tillgodose behoven av naturupplevelser och friluftsliv.

Länsstyrelsen
Norrbotten
Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

52(79)

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

Miljö- och byggnämndens bedömning är att bolagets påstående att utbyggnaden inte kommer att motverka syftet med reservatsföreskrifterna grundar sig på en missuppfattning eftersom:

- Ökat buller leder till att reservatet inte kan anses ha en bibehållen opåverkad karaktär.
- Buller är en störning som försvårar en naturlig utveckling av ekosystem och naturtyper.
- Möjligheterna till naturupplevelser och friluftsliv begränsas genom störande bullerpåverkan.
- Nyckelorden "naturupplevelser" och "friluftsliv" redovisas klart och tydligt i reservatsbesluten.

I norra Sverige är det ovanligt att kommuner har pekat ut "tysta områden" i sina översiktsplaner. Detta har flera orsaker:

- Norra Sverige är glest befolkat och det har tagits för givet att stora arealer med naturområden präglade av tystnad och ostördhet alltid kommer att finnas.
- Större bullerskapande verksamheter har i huvudsak förekommit i form av punktkällor eller koncentrerade i vissa områden med långa avstånd däremellan.
- Vindkraft är en ny bullerskapande företeelse i landskapet som tar stora arealer mark i anspråk. Ingen har egentligen förutsett denna utveckling och planeringsresurser har därför inte prioriterats för att säkerställa invånarnas behov av ljudkvalitativa landskap och områden.

Med stöd av vad som ovan redovisats om reservatens syfte är det klarlagt att reservaten är viktiga friluftsområden. Gemensamt för många kommuner är också att vid identifieringen av tysta områden har naturreservat som inte redan är bullerpåverkade utgjort en självklar del av det samlade innehavet av tysta områden.

Kompensation

Vid ett bullerintrång i de naturskyddade områdena överstigande 35 dB(A) är det väl motiverat med kompensationsåtgärder för förlusten av möjligheter till naturupplevelser i de aktuella områdena. Genom etablering av storskalig vindkraft skapas tekniska ljud i tidigare ostörda naturmiljöer och de berörda naturreservaten kommer att få skador på både friluftsvärden och upplevelsevärden genom störande ljud och synintryck. Även djurlivet i naturreservaten riskerar att påverkas negativt. Studier av vägbuller visar att olika fågelarters häckningsframgång minskar i närheten av vägar med de aktuella bullernivåerna, ibland redan vid en ljudnivå på 35 dB(A).

Byggnadernas status

Bolaget har feltolkat vad som var MBN:s intentioner med denna skrivning. MBN menar att boende och fastighetsägare ska ha tolkningsföreträde i de situationer då det råder

oklarheter mellan bocnde/fastighetsägare och bolaget i denna fråga, både nu inför tillståndsansökan och sedan även när ett tillstånd lämnats.

Undantagande av områden, Stor-Huvberget – Skällberget, Dubblabergens östsluttning, Bänkerberget

Vidare framförs synpunkter beträffande den ansökta verksamhetens påverkan på landskapsbilden. Det framförs dels synpunkter på den storskaliga påverkan på landskapet som bedöms uppkomma och dels synpunkter beträffande påverkan på framförallt landskapsbild, naturmiljö och kulturmiljö för särskilda områden

Miljö- bygg och hälsoskyddsnämnden i Arvidsjaur

Miljö-, bygg- och hälsoskyddsnämnden i Arvidsjaur kommun har emottagit bolagets yttrande för kännedom och lämnar härmed följande synpunkter.

Punkt 7.1

Nämnden vidhåller sitt tidigare yttrande angående hinderbelysning. Nämnden anser att det är mycket viktigt för Arvidsjaur kommun att få svar på frågan om hur många högintensiva hinderbelysningar som ska installeras inom Etapp 2 och var dessa ska placeras. Detta eftersom det är mörkt utomhus även dagtid under vinterhalvåret och att besöksnäringen i Arvidsjaur kommun är mycket viktig för kommunen.

Punkt 7.2

Enligt uppgift från Transportstyrelsens personal kan man se ljus från vindkraftverk, om det är fri sikt längre än ca 1 mil. En stor yta i Arvidsjaur kommun kommer att påverkas av blinkande ljus från vindkraftparken. Nämnden måste ges möjlighet att återkomma till Länsstyrelsen med synpunkter och klagomål beträffande störningar från hinderbelysningen när vindkraftverken uppförts och tagits i drift. Det är ej tillräckligt utrett om antalet högintensiva belysningspunkter och var i Arvidsjaur kommun dessa kommer att ses.

Punkt 7.3

Nämnden vidhåller att ljudnivån 35 dB(A) utomhus vid bostäder och fritidshus ska gälla då bostadshusen och fritidshusen i Dartsel och Långsel är belägna i ett område med mycket låg bakgrundsnivå. Det finns inga verksamheter som alstrar buller i området idag. På naturvårdsverkets hemsida anges vad gäller områden med låg bullernivå följande.

I områden för friluftsliv, där en låg bullernivå utgör en viktig kvalitet och naturliga ljud dominerar, bör ljudet inte överskrida 35 dB(A). Det handlar om sådana friluftsområden där inget påtagligt störande buller från till exempel fordonstrafik eller skjutbanor förekommer och det bör framgå av kommunens översiktsplan (enligt plan- och bygglagen) att kommunen anser att området ska ha en låg ljudnivå.

Det bör framgå av kommunens översiktsplan, är ej ett krav från Naturvårdsverket.

Kommunen har ej pekat ut några områden i översiktsplanen som områden med låg ljudnivå, detta eftersom Arvidsjaur kommun är mycket beroende av biltestverksamheten och turistföretag med eventverksamhet. Dessa företag ger dock in

upphov till några större bullerstörningar och biltestverksamheten är koncentrerad till vinterhalvåret. Särskild hänsyn bör tas till bostäder i vindskyddade lägen, detta har ej utretts.

Punkt 7.4

Det har inte utförts något samrådsmöte i byarna Dartsel eller Långsel. När inga synpunkter på vindkraftparken inkom från Långsel eller byn Dartsel borde bolaget utfört en riktad information till byarna.

Punkt 7.5

Nämnden vidhåller sitt tidigare yttrande eftersom örnarna som ses i byn Långsel kan ha sitt bo i Arvidsjaurs kommun. Det har även inkommit nya uppgifter till kommunen under april månad 2014, från jägare som vistas i området vid Sör-Dubbla och där har iakttagit både gamla och unga örnar. Det har tidigare funnits ett örnbo på Vinterberget ca 10 km från Sör-Dubbla men detta bo är enligt uppgift raserat.

Punkt 7.6

Nämnden vidhåller sitt tidigare yttrande.

Punkt 7.7

Nämnden vidhåller sitt tidigare yttrande angående Arvidsjaurs flygplats. Arvidsjaurs flygplats anger för närvarande att då bolaget inte kan ange den exakta placeringen för de planerade vindkraftverken, medför detta att Arvidsjaurs flygplats inte vet de exakta höjderna på vindkraftverken i förhållande till flygplatsens MSA-yta. Flygplatsen kan därför inte räkna fram någon kostnad som kommer att belasta flygplatsen.

Punkt 7.8

Nämnden vidhåller sitt tidigare yttrande angående friluftslivet i Dubblabergens naturreservat. Störningar av blinkande ljus från vindkraftverkens hinderbelysning i naturreservatet bör bland annat utredas.

Punkt 7.9

Regeringens prövning i tillåtlighetsbeslutet gäller inte hela ytan för Etapp 2.

Punkt 7.10

Nämnden vidhåller tidigare beslut i ärendet om att inga vindkraftverk ska få byggas inom en zon om fem kilometer från kommungränsen för att undvika störningar i Arvidsjaurs kommun.

Punkt 9

Arvidsjaurs flygplats anger att då bolaget inte kan ange den exakta placeringen för de planerade vindkraftverken medför detta att Arvidsjaurs flygplats inte vet de exakta höjderna på vindkraftverken i förhållande till flygplatsens MSA-yta. Flygplatsen kan därför inte räkna fram någon kostnad som kommer att belasta flygplatsen.

Åke Gustavsson

Åke Gustavsson framför synpunkter beträffande vibrationer, buller och vattenkvalité.

Länsstyrelsen
Norrbotten
Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

55(79)

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

Steve Daurer

Steve Daurer framför synpunkter som har framkommit i övriga inkomna yttranden i detta ärende.

Jerry Lindblom

Jerry Lindblom framför synpunkter beträffande infraljud, el-anslutning, säkerhet samt hinderbelysning.

Andreas Nilsson

Andreas Nilsson framför synpunkter beträffande samråd, byggnadernas status, ljudnivå i naturreservat, kungsörn, ljudpåverkan i Långsel/Dartsel, landskapsbild, hinderbelysning samt lokalisering av vindkraftverk vid kommungräns.

Bolagets bemötande av inkomna yttranden

I nedanstående avsnitt framgår sammanfattningsvis vad bolaget har framfört beträffande de synpunkter som har framförts i tillkommande yttranden från Naturvårdsverket, Miljö- och byggnämnden i Piteå, Miljö- bygg och hälsoskyddsnämnden i Arvidsjaur, Steve Daurer, Annica Hällström, Åke Gustavsson samt Jerry Lindblom.

Naturvårdsverket

Bolaget noterar att Naturvårdsverket i detta yttrande jämfört med yttrandet den 25 februari 2014 inte anför några nya omständigheter till stöd för sin uppfattning vad avser villkoren. Bolaget hänvisar därför i första hand till det som anförts i bolagets yttrande den 27 mars 2014. Bolaget vill därtill framhålla att prövningen av Etapp 2 ska ske utifrån de kumulativa effekterna av Etapp 1, Etapp 2 och anläggningarna i Dragaliden och Stor-Blåliden. När Etapp 3 ska prövas kommer en miljökonsekvensbeskrivning att föreligga som visar de kumulativa effekterna av inte bara de tre etapperna utan också kumulativa effekter av de andra verksamheterna.

Vad avser villkor 6 vidhåller bolaget sin inställning som den återgivits på sidan 4 i det föregående yttrandet. Bolaget hänvisar likaså till de skäl som där angivits. Även vad avser frågan om delegerade villkor 3 får bolaget hänvisa till sin inställning och de skäl som framgår på sidan 5 i det föregående yttrandet. Det ska tilläggas att bolaget noga övervägt frågan om ett tillstånd enligt 7 kapitlet 28 a § miljöbalken skulle erfordras och kommit till övertygelsen att någon sådan påverkan på naturmiljön som naturvårdsverket befarar inte kan förutses.

Miljö- och byggnämnden i Piteå kommun

Bolaget har vad gäller kungsörn inget att tillägga i sak utan vidhåller att de skyddszoner som bolaget föreslår innebär att verksetablering inte sker på platser som kan antas ha högre kollisionsrisker. Bolaget framhåller vidare, med anledning av nämndens hänvisning till Naturvårdsverkets rapport 6589, att det av rapportens slutsats framgår att en lämplig skyddszon bör bestämmas utifrån hur örnarna använder sitt hemområde, särskilt kärnområdet ur biotopsynpunkt. Det är utifrån dessa kriterier som bolaget har föreslagit skyddszoner som sträcker sig ca tre kilometer där det ansetts nödvändigt.

Vad ljudet beträffar hänvisar bolaget till det som anförts på sidan 5 i det föregående yttrandet. För nämndens uppfattning finns inget stöd i vare sig praxis eller i

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

Naturvårdsverkets riktvärden. De av nämnden angivna skälen för ekologisk kompensation är inte godtagbara sett till att vindkraftverksamheten är begränsad i tiden och ianspråktaga ytor kan förväntas återgå till att bli "gröna" ytor. Frågan om byggnadernas status synes vara närmast en "icke-fråga" av det skälet att bevisbördan otvivelaktigt åvilar bolaget såsom verksamhetsutövare. Det är alltså bolaget som vid avvikande uppfattningar ska visa att en byggnad inte är att betrakta som en bostad.

Det råder ingen tvekan om att vindkraftparken kommer att få stor påverkan på landskapsbilden. Att vindkraftparken kommer att dominera landskapet konstaterades också i regeringens beslut om tillåtlighet och det förhållandet är således redan bedömt och befunnet godtagbart utifrån miljöbalkens bestämmelser. Bolaget anser det inte vara ekonomiskt eller vindresursmässigt försvarbart att undanhålla stora markytor inom Etapp 2 från etablering som nämnden synes önska. Därutöver kommenterar bolaget de synpunkter som nämnden har framfört beträffande påverkan på framförallt landskapsbild, naturmiljö och kulturmiljö för särskilda områden

Miljö-, bygg- och hälsoskyddsnämnden i Arvidsjaurs kommun

Bolaget vill framhålla att dess villkorsförslag avseende hinderbelysning syftar till att minimera störningar för närboende och samtidigt säkerställa att bolaget följer gällande föreskrifter. Frågan om hindermarkering är samtidigt en fråga som vare sig Länsstyrelsen eller bolaget helt råder över då det är Transportstyrelsen som utifrån sina egna föreskrifter ytterst bestämmer vad som kommer att gälla. Bolaget vidhåller dock att den bedömning som gjorts i miljökonsekvensbeskrivningen angående den förväntade störningen är väl avvägs oakttat att den exakta placeringen av verk och det slutliga antalet verk inte är känt.

Vad avser frågan om ljud från verksamheten hänvisar bolaget till det som anförts i bolagets föregående yttrande på sidan 10. Bolaget vill vidare peka på att det saknas stöd i praxis och Naturvårdsverkets riktvärden för den tolkning som görs av nämnden. Bolaget hänvisar till Mark- och miljööverdomstolens dom i mål M 7411-09 den 14 maj 2010 rörande villkor om buller från vindkraftparken vid Hörnefors.

Bolaget har vad gäller samråd genomfört sådana i en sådan omfattning som anges i bestämmelserna härom. Vad örnar beträffar vidhåller bolaget sin inställning. Omfattande fleråriga studier har genomförts och dessa ger ett jämförelsevis mycket gott underlag för bedömningen av skyddszoner med mera.

Vad gäller anslutningsledningen till stamnätet kommer Markbygden Net Väst AB att hos Energimarknadsinspektionen söka koncession för det alternativ som sammantaget uppfyller de kriterier som ställs upp i Ellagen och 2 kapitlet miljöbalken. Sträckningen tillståndsprövas inte i den nu pågående miljöprövningen.

Nämndens påstående att regeringens tillåtlighetsprövning inte omfattat hela Etappen 2 är inte korrekt. Etapp 2 ligger helt inom det angivna och av regeringen prövade utredningsområdet. Vad avser flygplatsen påpekas att den maximala höjden är fastställd till 200 meter och att förhållandena i terrängen likaså är kända. Det bör således inte vara ett problem att kunna lokalisera de problem som är hänförliga till vindkraftparkens förhållande till MSA-ytan vid Arvidsjaurs flygplats. Vad gäller nämndens påståenden

övrigt hänvisar bolaget också till sitt föregående yttrande och det som där anförs på sidorna 10-12.

Åke Gustavsson

Bolaget får i anledning av det som hävdas framföra att någon risk för skada på brunnars vatten inte föreligger samt att beräkningarna av ljudet från vindkraftparken är utförda i enlighet med etablerad teknik som regelmässigt tillämpas vid tillståndsprövning av vindkraftanläggningar. Beräkningarna görs konservativt.

Steve Daurer

Bolaget har inget att invända i sak med anledning av de synpunkter som framförs. Bolaget vill i sammanhanget dock framhålla att projektets tillåtlighet utifrån miljöbalkens regler avgjorts genom regeringens beslut härom samt att bolaget nu, liksom inför den tidigare tillåtlighetsprövningen, på vedertaget sätt uppdragit åt välrenommerade konsultföretag med kompetenta medarbetare att utreda naturvärdena med mera och sammanställa bedömningar av de konsekvenser som kan förutses. Det som redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen är vederhäftigt.

Jerry Lindblom

Bolaget framför att infraljud från vindkraftverk inte bedöms medföra någon allvarlig störning så länge ljud från vindkraftverk vid bostäders fasad inte överstiger 40 dB(A) och Socialstyrelsens riktvärden för lågfrekvent inomhusbuller är uppfyllda. Naturvårdsverket har vidare angivit att uppfattningen att skadlig inverkan på innerörat till följd av vindkraftanläggningen saknar stöd.

Koncessionsprövning av uppsamlingsnätet hos Energimarknadsinspektionen sker utifrån Ellagens bestämmelser. För de synpunkter som framförs beträffande iskast, säkerhetsavstånd och hinderbelysning hänvisar bolaget till den redovisning som har gjorts i miljökonsekvensbeskrivningen.

MILJÖPRÖVNINGSDELEGATIONENS BEDÖMNING

Den verksamhet som ansökan avser är tillståndspliktig enligt 9 kap. 6 § miljöbalken och 21 kapitlet 10 § miljöprövningsförordningen (2013:251).

Verksamhetens miljöpåverkan

Vindkraftverk kan vara störande för människors hälsa och miljön. De störningar som vanligtvis uppkommer är buller, skuggor, ljus och reflexer. Vidare kan det förekomma nedfall av snö och is från verken vintertid. Anläggande av vindkraftverk förändrar landskapsbilden i området och växt- och djurlivet kan komma att påverkas. Vidare kan formerna och förutsättningarna för markanvändningen komma att förändras av den ansökta verksamheten.

Beskrivning av platsen

Ettapp 2 omfattar ca 162 km². Området är beläget väster om stambanan och sträcker sig i nordvästlig riktning fram till kommungränsen mellan Arvidsjaur och Piteå. Ettapp 2 ingår i Markbygden som är ett större höjdområde, beläget mellan Åbyälven i söder och Lillpiteälven i norr, som präglas av storskaligt skogsbruk. Inom ettapp 2 och i dess närhet finns utpekade riksintressen enligt 3 kapitlet miljöbalken för rennärning och

järnväg. Vidare finns det Natura 2000-områden i form av Åbyälvens, Piteälvens och Byskeälvens avrinningsområden som är riksintresse för naturvård enligt 4 kapitlet 8 § miljöbalken. Några mindre biflöden till ovan nämnda älvar finns inom etapp 2.

Det har tagits fram en fördjupad översiktsplan för landsbygdsområdet i Piteå kommun. Etapp 2 sammanfaller till stor del med det område som har pekats ut som utredningsområde för vindkraft i den fördjupade översiktsplanen. Det har inte upprättats detaljplan eller områdesbestämmelser inom det område som berörs av ansökan. Dock finns det en detaljplan för fastigheterna Bänkerträsk 1:14 med flera som innehåller bestämmelser som ska beaktas vid utbyggnaden av vindkraft inom Etapp 2.

Miljökonsekvensbeskrivningen

I ingivna yttranden har det framförts synpunkter på samrådsförfarandet. I tillåtighetsbeslutet för Markbygden, meddelat den 4 mars 2010, gör regeringen bedömningen att samrådsförfarandet har genomförts på ett sådant sätt att de krav som ställs i 6 kapitlet miljöbalken får anses vara uppfyllda. Vidare framgår det att regeringen förutsätter att bolaget genomför de kompletteringar som Miljöprövningsdelegationen bedömer krävs för tillståndsprövningen samt att kompletteringarna tas fram i nära samråd med dem som berörs.

Miljöprövningsdelegationen gör bedömningen att regeringens intention har varit att kompletterande samråd i den efterföljande tillståndsprövningen ska utgå från det som framgår av bestämmelserna i 6 kapitlet miljöbalken beträffande miljökonsekvensbeskrivningar.

I "Miljöbalken en kommentar Del I" av Bertil Bengtsson, Ulf Bjällås, Stefan Rubensson och Rolf Strömberg, utgiven år 2008 supplement 7 (fortsättningsvis benämnd kommentaren till miljöbalken), framgår bland annat att formerna för hur samrådet ska genomföras inte närmare har preciserats i miljöbalken eller förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. Vidare framgår att i vilken omfattning information ska lämnas och samråd ska hållas måste anpassas till den planerade verksamhetens art, omfattning och verkningar. Således innebär detta att en bedömning ska göras i det enskilda fallet beträffande samrådets omfattning samt på vilket sätt samrådet lämpligen ska genomföras.

Inför tillståndsprövningen har inbjudan till samråd bland annat gjorts genom annonsering i lokala medier. I samrådsredogörelsen framgår att samråd har pågått under 2011 och 2012.

Miljöprövningsdelegationen finner att samrådsförfarandet har genomförts på ett sådant sätt att de krav som kan ställas på samrådsförfarandet i detta ärende får anses vara uppfyllda.

Syftet med en miljökonsekvensbeskrivning är att identifiera och beskriva de effekter som en planerad verksamhet kan medföra på omgivningen och på hushållningen med naturresurser. Vidare ska beskrivningen möjliggöra en samlad bedömning av dessa effekter på människors hälsa och miljön.

Det har i inkomna yttranden framförts att vissa frågor är otillräckligt utredda och därför bör utredas ytterligare. Miljöprövningsdelegationen finner dock att den ingivna miljökonsekvensbeskrivningen utgör ett tillräckligt underlag för att göra en samlad bedömning av den planerade verksamhetens inverkan på miljön, människors hälsa och hushållningen med naturresurser.

Miljöprövningsdelegationen anser därför att miljökonsekvensbeskrivningen kan godkännas enligt 6 kap. 9 § miljöbalken.

Prövningsförfarandet

Bolagets ansökan till regeringen

Bolaget har i den ansökan om tillåtlighet som överlämnades till regeringen 2009 redovisat prövningsförfarandet för den planerade etableringen av vindkraft i Markbygden. Där framgår att bolaget har inlämnat ett underlag som ska möjliggöra för regeringen att göra en samlad bedömning i tillåtlighetsfrågan. Vidare framgår att det kommer att göras en etappvis tillståndsprövning av verksamheten efter det att regeringen har beslutat i tillåtlighetsfrågan.

Miljöprövningsdelegationens yttrande till regeringen

Miljöprövningsdelegationen har belyst frågan om prövningsförfarandet i det yttrande som ingavs till regeringen i samband med att ärendet överlämnades till regeringen för tillåtlighetsprövning. I yttrandet daterat den 3 april 2009 (dnr. 551-7954-08) konstaterar Miljöprövningsdelegationen bland annat att den ansökta verksamheten till sin karaktär är en kombination av större industrianläggning och större trafikanläggning. Det är således ur ett miljöprövningsperspektiv en mycket speciell verksamhet som ska provas.

Vidare framgår av yttrandet att vid miljöbalkens tillkomst förutsåg lagstiftaren knappast att det skulle göras miljöprövningar av industrianläggningar med stor geografisk utbredning. Det prövningsförfarande som har redovisats i ansökan ligger även i linje med de resonemang som har förts i förarbetena till miljöbalken beträffande prövning av större trafikanläggningar. Motsvarande resonemang har inte förts i förarbetena för miljöfarliga verksamheter, mest sannolikt beroende på att prövotidsinstrumentet har kunnat fylla detta behov. Miljöprövningsdelegationen gör i yttrandet bedömningen att det inte föreligger några formella hinder att handlägga ärendet på det sätt som har redovisats i ansökan.

I yttrandet gör Miljöprövningsdelegationen bedömningen att det i ansökan redovisade prövningsförfarandet innebär att regeringen ges möjlighet att göra en samlad bedömning av projektets konsekvenser.

Avslutningsvis framgår av Miljöprövningsdelegationens yttrande att i regeringens beslut bör det framgå att bolaget ska inkomma med de kompletterande uppgifter som erfordras för de efterföljande tillståndsprövningarna. Vidare anges att det bör framgå av beslutet att kompletteringarna ska tas fram efter samråd med envar som kan antas vara berörd av de efterföljande tillståndsprövningarna.

Länsstyrelsen
Norrbotten
Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

60(79)

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

Miljöprövningsdelegationens bedömning av prövningsförfarandet

Tillåtlighetsbeslutet syftar bland annat till att sökanden i ett tidigt skede av processen ska erhålla besked beträffande vilka förutsättningar och villkor som ska råda i den fortsatta ansökningsprocessen.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att i tillåtlighetsbeslut har regeringen inte uttryckt några invändningar eller anmärkningar mot det prövningsförfarande som har redovisats i ansökan. Prövningsförfarandet har även belysts och behandlats utförligt av sökanden samt av Miljöprövningsdelegationen vid själva tillåtlighetsprövningen.

Miljöprövningsdelegationen finner att ansökan för Etapp 2 utgör ett tillräckligt underlag för en samlad bedömning av den ansökta verksamhetens påverkan på omgivningen. Vidare utgör underlaget tillräcklig grund för föreskrivande av erforderliga villkor och försiktighetsmått för verksamheten i fråga.

Mot bakgrund av vad som anges ovan finner Miljöprövningsdelegationen att ansökan kan ligga till grund för prövning av Etapp 2.

Det har i inkomna yttranden framförts synpunkter på vindkraftens funktion som energislag i det svenska och europeiska energisystemet. Miljöprövningsdelegationen konstaterar att detta ytterst är en politisk fråga, som ej ingår i den prövning som ska göras i detta ärende.

Natura 2000

Etapp 2 är delvis beläget inom Åbyälvens, Piteälvens samt Byskeälvens avrinningsområde. Älvarna och de därtill hörande avrinningsområden är Natura 2000-områden. Därutöver finns det Natura 2000-områden utanför Etapp 2. Dessa är utpekade som Natura 2000-områden på grund av de skogliga värdena inom områdena i fråga.

I beaktande av lokaliseringen av Etapp 2, de villkor som har föreskrivits i detta tillstånd samt karaktären på den verksamhet som avses bedrivas bedöms den ansökta verksamheten inte påverka Natura 2000-områdena Åbyälven, Piteälven och Byskeälven på ett betydande sätt. De Natura 2000-områden som är belägna utanför Etapp 2 bedöms vara lokaliserade på ett sådant avstånd från den ansökta verksamheten att dessa inte påverkas på ett betydande sätt.

Härav följer att tillstånd enligt 7 kapitlet 28 a § inte erfordras för ovan nämnda Natura 2000-områden.

Artskyddsförordningen

I det aktuella området finns fridlysta djurarter och växter som omfattas av artskyddsförordningen (2007:845). Mark- och miljööverdomstolen har i mål M7865-12 bland annat uttalat "att vid tillståndsprövning enligt miljöbalken, där frågan om påverkan på skyddade arter aktualiseras måste ställning tas till om det finns en beaktansvärd risk för skada på fridlysta arter på sätt som anges i artskyddsförordningen och, om så är fallet, en prövning görs av om det är möjligt att föreskriva särskilda skyddsåtgärder, så att skada inte uppstår. För detta ändamål måste

det finnas underlag som medger en tillräckligt säker bedömning av risken för påverkan på fridlysta arter”.

Fågelfauna

Kunskapsprogrammet Vindval är ett samarbete mellan Energimyndigheten och Naturvårdsverket med uppgift att ta fram vetenskapligt baserade fakta om vindkraftens effekter på människa, natur och miljö. I ”RAPPORT 6467 – Vindkraftens påverkan på fåglar och fladdermöss – Syntesrapport” framgår att häckningsplatser eller vistelseplatser för hotade och känsliga arter i olika sammanhang har försetts med buffertzoner. Syftet med zonerna är att undvika eller reducera störning från verksamhet av något slag.

I rapporten framgår att buffertzonerna i ”regel grundas på försiktighetsprincipen och bästa möjliga bedömning. Zonerna är på intet vis vetenskapligt baserade, uppmätta avstånd innanför vilka en eventuell vindkraftetablering, eller annan form av exploatering, alltid får negativa följder. Omvänt är det inte heller så att det utanför angivna avstånd inte finns några risker för negativ påverkan. Zonerna ska istället ses som en rekommendation som man kan använda sig av om man vill minimera riskerna och som en utgångspunkt för vidare studier och diskussioner av de lokala förhållandena”.

I rapporten föreslås buffertzoner för vissa utpekade fågelgrupper och arter. Vidare framgår att buffertzonerna indikerar avstånd till fågellokaler där man bör överväga mer detaljerade undersökningar för att kunna anpassa utbyggnaden.

Våtmarksfåglar

Genomförda studier som det hänvisas till i rapport 6467 visar att specifika störningsavstånd, det vill säga de avstånd från vindkraftverk som fåglar undviker att vistas på eller där lägre tätheter registrerats, varierar kraftigt både mellan och inom arter samt mellan olika delar av året och mellan olika platser. Därför är det svårt att redovisa generella resultat. Det framkommer dock att störningsavstånden i regel är mindre än 500 meter, och oftast 100-200 meter.

I miljökonsekvensbeskrivningen framgår att Stormmyran, Storstensmyran och Vägamyran torde vara de våtmarker inom Etapp 2 som är värdefullast för fågellivet. Vidare framgår att en buffertzon om 20 meter mot våtmarkerna torde vara tillräckligt eftersom de våtmarksfåglar som har observerats vistas långt från skogskanten ute på de öppna blöta delarna av myren.

I rapport 6467 framgår det från genomförda studier vilka störningsavstånd som i medeltal har noterats för våtmarksfåglar. Miljöprövningsdelegationen finner att var fåglarna uppehåller sig inom våtmarkerna kan variera över tid och det är därför ändamålsenligt att vindkraftverk inte anläggs inom 200 meters avstånd från våtmarkerna Stormmyran, Storstensmyran och Vägamyran. För övriga våtmarker inom området bedöms det inte vara erforderligt att särskilt föreskriva om skyddsavstånd till närmaste vindkraftverk. De åtaganden bolaget har gjort beträffande buffertavstånd till vägar och elledningar vara tillräckligt.

Länsstyrelsen
Norrbotten

Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

62(79)

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

I detta beslut föreskrivs i villkor 9 att det ska upprättas en buffertzona på Stormyran gentemot brushane. Härvid tas erforderlig hänsyn till brushane. Detta torde i praktiken medföra att buffertzonen för delar av Stormyran torde bli mer än de 200 meter som föreskrivs i föregående stycke.

Vidare anser Miljöprövningsdelegationen att byggnads- och anläggningsarbeten inte bör utföras under häckningstid, eftersom arbetena i fråga kan påverka häckningen negativt för storlom och de våtmarksfåglar som finns upptagna i bilaga 1 i artskyddsförordningen. Av detta följer att tillsynsmyndigheten ska ges rätt att reglera under vilka tidsperioder de ovan angivna anläggningsarbetena får bedrivas, se villkor D1 under rubriken delegation.

Kungsörn

I rapport 6467 rekommenderas att en buffertzona på 2-3 kilometer bör upprätthållas mellan boplatser för kungsörnar och vindkraftverk.

Mark- och miljödomstolen i Östersund har i ett provisoriskt villkor i mål M 145-10 föreskrivit att vindkraftverk inte får placeras närmare än två kilometer från boplatser för kungsörn/fjällvråk. Mark- och miljööverdomstolen har i mål M 824-11 inte funnit motiv att ändra Mark- och miljödomstolens dom i målet i fråga i denna del. Mark- och miljödomstolen i Umeå har i mål M 116-12 föreskrivit att vindkraftverk inte får uppföras närmare än två kilometer från, vid tidpunkten för grundläggningen, befintliga boplatser för kungsörn.

I "RAPPORT 6589 – Betydelsen av kungsörnars hemoråden, biotopval och rörelser för vindkraftetablering" från Vindval har kungsörnar i skogslandskapet i huvudsak i Västerbotten försetts med GPS-sändare. I rapporten framgår att resultat från studien visar att boplatser för kungsörn är belägna i utkanten av deras kärnområden och i vissa fall även utanför deras kärnområden. Med kärnområde avses det område där 50 % av kungsörnarnas rörelser sker.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att de resultat som har redovisats i rapport 6589 även i tillämpliga delar torde vara giltiga för Etapp 2 eftersom förutsättningarna torde vara likartade. Vidare har ovan refererade domar beträffande kungsörn utgått de förutsättningar och den kunskap som har varit känd vid tidpunkten för domsluten.

Två kungsörnsrevir berörs av Etapp 2. Av handlingarna framgår att det ena reviret troligen har varit aktivt åtminstone sedan år 1987. Häckningsplatsen för det andra reviret upptäcktes år 2008. Reviret är, trots att häckningsplatsen konstaterades först år 2008, troligen ett gammalt revir eftersom kungsörn har observerats i området vid ett flertal tillfällen under 1980-talet.

För att kunna bedöma om en etablering av vindkraft är förenlig med artskyddsbestämmelserna erfordras att kungsörnarnas rörelsemönster framgår med en tillräcklig grad av precision. Vidare erfordras ett underlag som visar markanvändningen i området och hur markanvändningen kan komma att förändras under vindkraftanläggningens livslängd eftersom detta kan påverka inom vilka områden som kungsörnarna födosöker.

Länsstyrelsen
Norrbotten

Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

63(79)

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

Bolaget har föreslagit att anpassade skyddszoner ska upprättas för de kungsörnsrevir som berörs av Etapp 2. De buffertzoner som har föreslagits av bolaget utgår från studier av kungsörnarnas rörelsemönster i Markbygden under perioden 2008-2013. Vidare förefaller även rådande markanvändning till viss del ha beaktats vid bedömningen av lämplig buffertzon för det ena reviret då det konstateras i handlingarna att inom del av detta revir saknas kalhyggen vilket gör att den delen av reviret sannolikt inte är attraktivt för kungsörn.

Miljöprövningsdelegationen finner att de buffertzoner som har föreslagits av bolaget sannolikt är väl utformade med utgångspunkt från vad som har framkommit i hitintills genomförda kungsörnsstudier samt rådande markanvändningssituation inom reviren.

Miljöprövningsdelegationen finner dock att det underlag som ligger till grund för kungsörnarnas rörelsemönster i Markbygden ger en begränsad bild av kungsörnarnas rörelsemönster och i förlängningen revirens omfattning. Materialet är alltför begränsat för att några säkra slutsatser ska kunna dras beträffande hem- och kärnområdenas storlek och avgränsningar, framför allt på grund av att örnarna i huvudsak har studerats under spelflyktstiden. För själva häckningsperioden, då hem- och kärnområden utnyttjas mest frekvent, finns det mycket få observationer i underlaget beträffande örnarnas rörelsemönster.

Vidare är det inte heller fullt ut belyst hur markanvändningen kan komma att förändras under vindkraftanläggningens livslängd. Detta kan ha betydelse beträffande inom vilka områden kungsörnen väljer att söka föda.

De revir som berörs av Etapp 2 har sannolikt funnits där under en längre tidsperiod. Det tyder på att reviren i fråga är lämpliga som habitat för kungsörn. I beaktande av den osäkerhet som råder beträffande kungsörnarnas rörelsemönster samt var inom reviren kungsörnarna kan förväntas söka föda framöver finner Miljöprövningsdelegationen det inte lämpligt att vindkraftverk anläggs inom tre kilometers avstånd från de boplatser och det alternativbo som redovisas i ansökningshandlingarna.

Även det faktumet att genomförda studier indikerar att boplatser för kungsörn är belägna i utkanten av kärnområdena och i vissa fall även utanför kärnområdena talar för att den övre delen i det intervall som rekommenderas i rapport 6467 bör tillämpas med hänsyn till de osäkerheter som har avhandlats ovan.

Kungsörnar är känsliga för störningar under häckningsperioden. För att minimera risken att kungsörnarna avbryter häckningen och överger boet bör ett skyddsavstånd på en kilometer tillämpas från och med den 1 februari till och med den 31 maj för anläggningsarbeten samt de transporter som erfordras för anläggandet av vindkraftanläggningen. Miljöprövningsdelegationen finner inte att det föreligger skäl att begränsa eller reglera de transporter som erfordras för driften av vindkraftanläggningen.

Pilgrimsfalk

I miljökonsekvensbeskrivningen framgår det på sidorna 116-117 att avståndet mellan utredningsområdet för vindkraft inom Etapp 2 och det närmaste kända

Länssstyrelsen
Norrbotten
Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

64(79)

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

häckningsområdet för pilgrimsfalk är betydligt större än två kilometer. Det har inte i övrigt framkommit uppgifter som talar mot detta. Härav följer att det inte föreligger skäl att föreskriva om villkor för pilgrimsfalk i detta ärende.

Orre

I rapport 6467 rekommenderas att en buffertzon på en kilometer bör upprätthållas mellan spelplatser för orre, där det förekommer mer än tio tuppar, och vindkraftverk.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att det i ärendet inte har framkommit skäl som talar för att en buffertzon om en kilometer ska föreskrivas för spelplatser där antalet tuppar understiger det antal som anges ovan.

I ärendet har det inte framkommit uppgifter som talar för att det inom eller i anslutning till Etapp 2 förekommer spelplatser för orre med mer än tio tuppar. Mot bakgrund av vad som stadgas i 4 § i artskyddsförordningen föreligger dock skäl att föreskriva att vindkraftverk inte får uppföras närmare än en kilometer från, vid tidpunkten för grundläggningen, befintliga spelplatser för orre där fler än tio tuppar spelar.

Tjäder

I rapport 6467 rekommenderas att en buffertzon på en kilometer bör upprätthållas mellan spelplatser för tjäder och vindkraftverk, där det förekommer mer än fem tuppar. I ärendet har det inte framkommit uppgifter som talar för att det inom eller i anslutning till Etapp 2 förekommer spelplatser för tjäder, med mer än fem tuppar.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att det i ärendet inte har framkommit skäl som talar för att en buffertzon om en kilometer ska föreskrivas för spelplatser där antalet tuppar understiger det antal som anges ovan.

Mot bakgrund av vad som stadgas i 4 § i artskyddsförordningen föreligger dock skäl att föreskriva att vindkraftverk inte får uppföras närmare än en kilometer från, vid tidpunkten för grundläggningen, befintliga spelplatser för tjäder där fler än fem tuppar spelar.

Flodpärlmussla

Bolaget har åtagit sig att vidta åtgärder för att förhindra grumling i vattendrag. Detta åtagande omfattas av villkor 1 i detta beslut. Vidare har det i villkor 3 i detta beslut föreskrivits att bolaget ska samråda med tillsynsmyndigheten om lokalisering av vägar och elledningar. Lokaliseringen av vägarna och elledningarna ska godkännas av tillsynsmyndigheten innan byggnads- och anläggningsarbeten får godkännas.

Sammantaget torde ovanstående regleringar medföra att erforderlig hänsyn tas till flodpärlmussla.

Fladdermöss

I rapport 6467 framgår vilka åtgärder som kan vidtas för att minimera vindkraftens påverkan på fladdermöss. Detta kan göras genom att antingen lokalisera vindkraftverken till lämpliga platser ur ett fladdermusperspektiv eller genom avstängning av verk under begränsade perioder.

Länssstyrelsen
Norrbotten
Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

65(79)

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

I detta beslut har det föreskrivits att inga vindkraftverk får uppföras inom det område som bedöms vara kärnområde för fladdermöss vid Bastatjärn. Vidare tillkommer överlappande skyddszoner som har upprättats för brushane samt strandskydd.

Mot bakgrund av ovanstående finner Miljöprövningsdelegationen att erforderliga skyddsåtgärder inom Etapp 2 har vidtagits för fladdermöss.

Artskyddsdispens

Bolaget har, i ett separat beslut meddelat av Länsstyrelsen i Norrbottens län, erhållit dispens från kraven i 4, 6, 8 och 9 §§ i artskyddsförordningen. Dispensen gäller vid anläggande och drift av Etapp 2 av vindkraftparken i Markbygden i Piteå kommun.

Bolaget får enligt dispensen döda individer av åkergroda samt döda eller skada individer av vanlig padda, skogsödlå och huggorm.

Vidare får bolaget enligt dispensen ta bort eller skada exemplar av arterna spindelblomster, jungfru marie nycklar, skogsnycklar, höstlåsbråken och doftticka samt gräva upp eller dra upp exemplar av revlumner, mattlumner, plattlumner, fjällumner och lopplumner med rötterna.

Därtill har det i beslutet om dispens föreskrivits som villkor att vägbyggnationer inte får ske i anslutning till stenrik och öppen mark i sydsluttningar.

Sammanfattande bedömning artskydd

Miljöprövningsdelegationen finner att det ingivna underlaget är tillräckligt för att artskyddsfrågorna ska kunna bedömas. Vidare konstateras att bolaget har erhållit dispens från kraven i 4, 6, 8 och 9 §§ i artskyddsförordningen

I beaktande av det ingivna underlaget, de åtaganden som har gjorts av bolaget samt de villkor som har föreskrivits finner Miljöprövningsdelegationen att det inte föreligger någon beaktansvärd risk för sådan skada på fridlysta arter som anges i 4, 6, 8 och 9 §§ artskyddsförordningen.

Miljö kvalitetsnormer

I beaktande av de åtaganden som bolaget har gjort samt de villkor som har föreskrivits i detta beslut finner Miljöprövningsdelegationen att den ansökta verksamheten inte står i konflikt med rådande miljö kvalitetsnormer.

Hänsynsreglerna

Vid prövning av bolagets ansökan ska Miljöprövningsdelegationen bland annat beakta de allmänna hänsynsreglerna i 2 kapitlet miljöbalken. Med hänsyn till den miljöpåverkan vindkraften ger upphov till ska särskild vikt fästas vid den så kallade försiktighetsprincipen i 2 kapitlet 3 § miljöbalken och lokaliseringsregeln i 2 kapitlet 6 § miljöbalken. Enligt förstnämnda princip ska verksamhetsutövaren utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsåtgärder i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Enligt lokaliseringsprincipen ska för verksamheten väljas en

Länsstyrelsen
Norrbotten

Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

2014-05-20

66(79)

551-3836-13

2581-4106

plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Miljöprövningsdelegationens bedömning av hur hänsynsreglerna iakttas

Lokaliseringen

Allmänt

Regeringen fastslår i tillåtighetsbeslutet att en storskalig vindkraftutbyggnad kan tillåtas i Markbygden. Vidare framgår att de villkor som har föreskrivits i tillåtighetsbeslutet kan medföra att det högsta antalet tillåtna vindkraftverk som får anläggas enligt beslutet inte kan uppföras. Det framgår även att regeringen har funnit att hinder mot verksamheten inte föreligger enligt 3 och 4 kapitlen miljöbalken samt att verksamheten inte strider mot miljöbalkens mål.

Regeringen anger vidare att behovet av ytterligare villkor för verksamheten, varvid bland annat vindkraftverkens placering samt anläggande av vägar omnämns, får bedömas i den fortsatta tillståndsprövningen.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att regeringen på ett övergripande plan har tagit ställning till att det är lämpligt att storskaligt bygga ut vindkraft i Markbygden. Vidare har regeringen överlåtit åt Miljöprövningsdelegationen att besluta var inom området det är lämpligt att anlägga vindkraftverk med utgångspunkt från de ramar som anges i tillåtighetsbeslutet.

Bolagets åtaganden

I miljökonsekvensbeskrivningen framgår att bolaget har åtagit sig att inte etablera vindkraftverk inom de delområden som benämns "hänsynsytor" inom Etapp 2. Vidare har bolaget åtagit sig att vidta anpassningsåtgärder för bland annat anläggandet av vägar och elledningar.

Miljöprövningsdelegationen finner att bolagets åtaganden lämpligen regleras genom att de omfattas av det allmänna villkoret (villkor 1). Vidare har Miljöprövningsdelegationen funnit det lämpligt att särskilt föreskriva i villkor att lokalisering av vägar och elledningar ska godkännas av tillsynsmyndigheten innan byggstart.

Ifall att bolaget och tillsynsmyndigheten efter samråd är oense om på vilka sträckor BLL (belagda ledningar) bör användas finner Miljöprövningsdelegationen det lämpligt att tillsynsmyndigheten ska besluta i frågan såvitt avser nät som inte ska koncessionsprövas. Villkor om detta har därför föreskrivits. På motsvarande sätt ges tillsynsmyndigheten rätt att besluta vid händelse av att bolaget och tillsynsmyndigheten efter samråd är oense om markförlagd kabel eller luftledning är mest lämpligt att använda vid passage av våtmark eller vattendrag såvitt avser nät som inte ska koncessionsprövas.

Bolaget har åtagit sig att anlägga el-ledningar och utforma transformatorer så att det inte föreligger risk för "el-död" hos ugglor, rovfåglar eller andra arter. Bolagets åtagande omfattas därmed av det allmänna villkoret i detta beslut.

Erfarenhetsmässigt vet man att det i anläggningsprojekt framkommer ny kunskap när detaljprojekteringen påbörjas. Härav följer att det vanligtvis finns ett behov att kunna göra ändringar, på ett enkelt och flexibelt sätt, längre fram i ett projekt när ny kunskap tillkommer. En av förutsättningarna för att detta ska kunna göras är att de hänsyn som har tagits till motstående intressen vid upprättandet av tillståndsbeslutet tillgodoses på motsvarande sätt vid ändringar av verksamheten.

I det allmänna villkoret anges att anläggningen ska utformas och verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget har angivit i ansökan och i övrigt åtagit sig att göra i ärendet. Såsom villkoret är formulerat föreligger det utrymme att göra ändringar under förutsättning att miljökonsekvenser och hänsyn till motstående intressen efter genomförda ändringar är i överensstämmelse med det tillstånd som har beslutats för verksamheten.

För att säkerställa att anläggningarna uppförs i huvudsaklig överensstämmelse med vad som dels har angivits i ansökningshandlingarna samt dels fastställts i detta beslut så föreskriver Miljöprövningsdelegationen att bolaget ska samråda med tillsynsmyndigheten innan dess att byggnation av vindkraftverk och annan erforderlig infrastruktur påbörjas.

Härvid ges tillsynsmyndigheten möjlighet att agera utifall det vid samrådet, enligt tillsynsmyndighetens bedömning, framkommer att verksamheten inte avses uppföras i huvudsaklig överensstämmelse med vad som följer av detta beslut. Detta kan exempelvis innebära att tillsynsmyndigheten gör bedömningen att en ändring ryms inom villkor 1 i detta beslut – och att den därför kan godtas – eller att ändringen är så pass stor att den måste hanteras av tillståndsmyndigheten.

Eftersom Etapp 2 planeras att uppföras stegvis under flera års tid kan det innebära att samråd måste genomföras vid flera olika tillfällen.

Det är även möjligt att genomföra ändringar genom anmälningsförfarande till tillsynsmyndigheten med stöd av bestämmelsen i 1 kapitlet 11 § miljöprövningsförordningen (2013:251).

Totalförsvarets intressen

I tillåtighetsbeslutet gör regeringen bedömningen att totalförsvarets intressen inte utgör hinder för vindkraftetableringen i stort. Däremot kan lokalisering och utformning av enskilda verk på vissa platser i området påtagligt motverka totalförsvarets intressen. Därav följer att regeringen – som villkor för tillåtligheten – föreskriver att Försvarsmakten ska godkänna varje enskilt verks exakta placering och utformning innan byggnads- och anläggningsarbetet för verket påbörjas.

Miljöprövningsdelegationen anser därför att det i detta beslut ska föreskrivas att hänsyn enligt vad som framgår ovan ska tas till totalförsvarets intressen. Härav följer att Försvarsmakten ska godkänna varje enskilt verks placering och utformning innan anläggnings- och byggnadsarbete för verket i fråga får påbörjas.

Arvidsjaur flygplats

Bolaget har uppgivit att det har åtagit sig att placera vindkraftverk så att dessa inte påverkar flygplatsens terminalområde. I och med att detta föreskrivs i villkor 19 i detta beslut så tas erforderlig hänsyn till terminalområdet.

I den miljökonsekvensbeskrivning som lämnades in år 2008 inför regeringens tillåtlighetsprövning framgår att verksamheten vid Arvidsjaur flygplats kan komma att påverkas. Fortsatt samråd kommer att hållas med flygplatsen i Arvidsjaur för att finna lämpliga lösningar. Dess lösningar torde kunna klaras ut i den tillstånds- och villkorsprövning som följer efter regeringsprövningen.

Bolaget har uppgivit att båda parter är överens om att det är möjligt att höja den MSA-yta som påverkas av vindkraftsutbyggnaden inom Etapp 2 och att denna höjning inte skulle påverka flygsäkerheten. En kvarstående fråga har dock varit vad en höjning av MSA-ytan skulle kunna få för övriga konsekvenser.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att det fortfarande saknas underlag beträffande vilka konsekvenserna blir om MSA-ytan höjs. Det har inte heller redovisats förslag till kompensationsåtgärder i denna del. Vidare förefaller parterna inte ha en samsyn beträffande vilka kompensationsåtgärder som lämpligen bör vidtas.

Miljöprövningsdelegationen finner mot bakgrund av vad som har anförts ovan att frågan bör sättas på provotid. Höjning av MSA-ytan bör få göras först efter det att frågan om kompensationsåtgärder har avgjorts. Därav följer att en provisorisk föreskrift meddelas i denna del.

Anslutning av Etapp 2 till stamnätet

I proposition 2008/09:146 "Prövning av vindkraft" framgår bland annat att inom ramen för den prövning om nätkoncession enligt ellagen som görs av Energimarknadsinspektionen avgörs frågor om den elteknik som berör elnäten och frågor om koncession, dvs. vilken operatör som ska ha ensamrätt i det aktuella området. Därutöver avgörs även frågor om den miljöpåverkan som olika alternativ kan ha.

Vidare framgår att det följer av 16 kapitlet 7 § miljöbalken att prövningsmyndigheten vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken ska beakta sådana följdföretag som nödvändiggörs av den ansökta verksamheten. Ledningar är ett exempel på ett sådant följdföretag. Det innebär att den miljöpåverkan som ledningsdragningen innebär ska beaktas i miljöbalksprövningen.

Det i sin tur förutsätter att sökanden inför miljöbalksprövningen upprättar sin ansökan, tekniska beskrivning och miljökonsekvensbeskrivning på ett sådant sätt att handlingarna täcker in de aspekter som rör ledningsdragningen och som kan ha betydelse från miljö-, natur- eller hälsosynpunkt. Det innebär inte att sökanden i miljöbalksärendet behöver lämna en exakt uppgift om ledningens placering. Om prövningsmyndigheten i miljöbalksärendet uttryckligen har beaktat frågan om ledningsdragning, bör det inte behövas någon ytterligare prövning av ledningsdragningens miljöpåverkan i ärendet om nätkoncession. Det bör ofta vara tillräckligt att tillståndsmyndigheten i miljöbalksärendet har resonerat kring den miljöpåverkan som ledningsdragningen

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

innebär och gett tillstånd med de villkor som bedömts erforderliga, se mål nr M 2210-08.

I ansökan framför bolaget att sträckningen av 130 kV-ledningen för Etapp 2 inte slutligen kan bestämmas vid denna prövning och därför kan ett tillstånd som ersätter miljöprövningen hos Energimarknadsinspektionen inte lämnas i detta skede.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar, utgående från de uppgifter som har redovisats beträffande anslutning av Etapp 2 till stamnätet, att det föreligger förutsättningar att ansluta Etapp 2 till stamnätet. Elanslutning av Etapp 2 till stamnätet utgör därför inte hinder för att meddela tillstånd till den sökta verksamheten. Miljöprövningsdelegationen tar dock inte ställning till vilket av alternativen som är att föredra eftersom den exakta sträckningen och utformningen av anslutningen till stamnätet inte är fastlagd.

Energimarknadsinspektionen bör dock i den kommande miljöprövningen ta hänsyn till de åtaganden som har gjorts av bolaget och konsekvenser som har redovisats i miljökonsekvensbeskrivningen i denna ansökan för Natura 2000-områden, elektromagnetiska fält med mera.

Naturvärden samt friluftsliv

Landskapsbild

I skälen för regeringens beslut om tillåtlighet anges att konsekvenserna för landskapsbilden blir stora då vindkraftverken kommer att dominera landskapet och bli synliga på långt avstånd inom stora områden. Vidare framgår att hinderbelysningen kan medföra att påverkan på landskapsbilden blir betydande när det är mörkt ute.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar mot bakgrund av vad som har framförts ovan att den givna tillåtligheten har förutsatts medföra en stor till betydande påverkan på landskapsbilden. Härav följer att det ur ett storskaligt landskapsbildsperspektiv inte föreligger skäl att begränsa utbyggnaden av vindkraftverk i Markbygden. Däremot så kan landskapsskäl – mot bakgrund av vad som bland annat anges i villkor 4 i tillåtlighetsbeslutet – utgöra skäl att begränsa utbyggnaden av vindkraft på specifika platser inom Markbygden.

Naturreservat samt ekopark

Miljöprövningsdelegationen finner att det resonemang som har förts ovan beträffande påverkan på landskapsbilden även är gällande för de områden som ingår i Dubblabergens naturreservat, Sodokbergets naturreservat samt för Ekopark Dubblabergen. Det torde inte heller vara aktuellt med ljudpåverkan på reservaten i fråga från vindkraftverken i Etapp 1, Dragaliden samt Stor-Blåtiden eftersom de är belägna på alltför långt avstånd för att kumulativa effekter ska kunna komma i fråga.

I besluten för naturreservaten i Dubblabergen samt Sodokberget framgår vad som är syftet för respektive naturreservatet. Den ansökta verksamheten bedöms mot bakgrund av vad som har framkommit i ärendet inte stå i strid med naturreservatets syfte och de föreskrifter som har meddelats för reservaten i fråga eller påverka de utpekade naturvärdena på ett sådant sätt att reservatens funktion äventyras.

Länsstyrelsen
Norrbotten

Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

70(79)

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

Ekopark Dubblabergen omfattas inte av något formellt skydd. På Sveaskogs hemsida framgår att ca 50 % av skogen i ekoparken är undantagen från skogsbruk. Den ansökta verksamheten bedöms inte påverka de naturvärdena som finns inom ekoparken på ett sådant sätt att dessa äventyras.

På Naturvårdsverkets hemsida finns det vägledning beträffande buller från vindkraftverk. Där framgår att i områden för friluftsliv, där en låg bullernivå utgör en viktig kvalitet och naturliga ljud dominerar, bör ljudet inte överskrida 35 dB(A). Vidare framgår att det handlar om sådana friluftsområden där inget påtagligt störande buller förekommer och att det bör framgå av kommunens översiktsplan att kommunen anser att området ska ha en låg ljudnivå. Efter vad Miljöprövningsdelegationen har erfärut har ovanstående inte föreskrivits i de översiktsplaner som berörs av Etappen 2. Miljöprövningsdelegationen kan därmed konstatera att det inte finns några utpekade tysta områden i gällande översiktsplaner.

Naturvårdsverket har i rapporten "God ljudmiljö... mer än bara frihet från buller" (rapport 5709) från 2007 behandlat vilka ljudkvaliteter som bör eftersträvas i natur- och kulturmiljöer. Rapportens fokus ligger på människors upplevelse av ljud i natur- och kulturmiljöer. Rapporten är en sammanfattning av resultatet från ett flertal rapporter inom området. Det görs en bred ansats vilket innebär att de flesta former av samhällsbuller inkluderas däribland vindkraft. I rapporten lämnas förslag på vilka ljudnivåer som bör eftersträvas i olika typer av miljöer.

I rapporten framgår bland annat vilka förutsättningar som bör råda i de fall ljudnivån inte bör överstiga 35 dB(A) (A-vägd momentan ljudnivå). Miljöprövningsdelegationen bedömer att områdenas karaktär inte är av sådan art att de förutsättningar som det ovan refereras till är uppfyllda. Härav följer att det saknas skäl att reglera att ljudnivån i reservaten ska understiga 35 dB(A) som rekommenderas i rapporten. Miljöprövningsdelegationen konstaterar vidare att de rekommendationer i övrigt som lämnas i rapporten beträffande ljudnivåer för olika typer av miljöer i alla delar inte kan appliceras på reservaten i fråga.

I ärendet har synpunkter framförts att det av hänsyn till människors hälsa, rekreation, friluftsliv och djurliv bör föreskrivas vilken ljudnivå som den ansökta verksamheten inte får överskrida i närliggande naturreservat.

Miljöprövningsdelegationen finner det inte vara ändamålsenligt att föreskriva vilken ljudnivå som den ansökta verksamheten inte får överskrida i närliggande naturreservat eftersom ett sådant villkor medför att antalet vindkraftverk i oproportionerlig omfattning begränsas. Ställningstagandet görs mot bakgrund av att det i regeringens tillåtighetsbeslut för Markbygden framgår att det föreligger ett mycket starkt intresse att öka andelen förnyelsebar energi i det svenska energisystemet. Vidare har Markbygden sammantaget bedömts vara lämpligt för produktion av förnyelsebar energi.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att det inte råder något tvivel om att de planerade vindkraftverken kommer att påverka människors upplevelse när de vistas i närmast berörda naturreservat jämfört med nu rådande förhållanden.

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

I 16 kapitlet 9 § miljöbalken framgår bland annat att tillstånd får förenas med skyldigheter att utföra eller bekosta särskilda åtgärder för att kompensera för det intrång i allmänna intressen som verksamheten medför.

Miljöprövningsdelegationen finner att den ansökta verksamheten innebär en påverkan i sådan omfattning på förutsättningarna att bedriva rekreation och friluftsliv i Sodokbergets naturreservat och Dubblabergens naturreservat att kompensationsåtgärder ska föreskrivas.

Bolaget åläggs därför att under en provotid utreda vilka kompensationsåtgärder som lämpligen kan vidtas som kompensation för intrånget i friluftslivet i ovan nämnda reservat.

Villkor 4 i tillåtighetsbeslutet

Bolaget har åtagit sig att inte etablera vindkraftverk inom de delområden som benämns "hänsynsytor" samt att vid anläggande av vägar vidta de anpassningsåtgärder som har redovisats i ansökningshandlingarna. I ansökan framgår vilka skyddsavstånd bolaget vid uppförandet av anläggningen har åtagit sig att upprätthålla gentemot naturvärdena. Därutöver har Miljöprövningsdelegationen i detta beslut särskilt föreskrivit om ytterligare skyddsavstånd och försiktighetsmått till skydd för naturvärdena i området.

Miljöprövningsdelegationen bedömer, i beaktande av de naturvärden som förekommer inom området samt övrig pågående markanvändning inom området, att de villkor som har föreskrivits i detta beslut samt de åtaganden som har gjorts av bolaget utgör tillräckliga försiktighetsmått.

Miljöprövningsdelegationen finner mot bakgrund av detta samt vad som i övrigt framgår under ovan angivna rubriker i detta beslut att erforderlig hänsyn tas till villkor 4 i tillåtighetsbeslutet.

Försiktighetsprincipen

Buller

Regeringen har i tillåtighetsbeslutet angivit vilka ekvivalenta ljudnivåer som inte får överskridas utomhus vid bostäder. Härav följer att verksamheten ska bedrivas på sådant sätt att den av regeringen föreskrivna ekvivalenta ljudnivån inte överskrids vid bostäder.

Miljöprövningsdelegationen har därutöver i detta beslut även angivit hur ljud från verksamheten ska kontrolleras för att villkorsregleringen av ljud från verksamheten ska vara i överensstämmelse med Miljööverdomstolens praxis.

Det finns byggnader inom Etapp 2 där ljudnivån överstiger den av regeringen angivna ljudnivån. Bolaget har uppgivit att byggnaderna i fråga inte är att likna vid eller jämföra med permanentboende eller fritidsboende. I remissförfarandet har det, med undantag för ett yttrande som berör byggnader i Långselby, inte framlagts eller framkommit synpunkter som har ifrågasatt eller motsagt vad bolaget har redovisat i denna del.

Länsstyrelsen
Norrbotten
Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

72(79)

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att det åligger bolaget att följa det som har angivits i regeringens beslut och i detta beslut beträffande buller vid bostäder. Vidare åligger det tillsynsmyndigheten att ta ställning till om verksamheten bedrivs i enlighet med meddelat tillstånd om det framförs synpunkter som ifrågasätter om så är fallet.

Institutet för miljömedicin (IMM) vid Karolinska institutet har på uppdrag av Naturvårdsverket gjort en sammanställning av kunskapsläget vad gäller exponering och hälsoeffekter av infra- och lågfrekvent ljud från vindkraftsanläggningar.

I slutrapporten "Kunskapssammanställning om infra- och lågfrekvent ljud från vindkraftsanläggningar: Exponering och hälsoeffekter" från IMM framgår att infraljud från vindkraftverk inte är hörbart på nära håll och än mindre på de avstånd där bostäder är belägna. Det har inte heller framkommit belägg som talar för att infraljud vid dessa nivåer bidrar till bullerstörningar eller har andra hälsoeffekter.

Skuggor

Regeringen har i tillåtighetsbeslutet angivit vilken faktisk skuggtid vid befintliga bostadshus som inte får överskridas under ett kalenderår. Härav följer att verksamheten ska bedrivas på sådant sätt att den av regeringen föreskrivna högsta tillåtna skuggtid under ett kalenderår inte överskrids vid befintliga bostadshus.

Miljöprövningsdelegationen har därutöver i detta beslut även angivit hur skuggor som härrör från verksamheten ska kontrolleras för att villkorsregleringen beträffande bildning av skuggor från verksamheten ska vara i överensstämmelse med Miljööverdomstolens praxis.

I ansökan framgår att bolaget kommer att vidta erforderliga anpassningsåtgärder så att det som stadgas beträffande skuggor i regeringens tillåtighetsbeslut efterföljs.

Fiske

De åtaganden som har gjorts i ansökan beträffande arbetstider för grumlande arbeten i syfte att undvika grumling i vattendrag, där det förekommer fisk, under lekperiod är oprecisa. Tillsynsmyndigheten får därför i delegation att föreskriva om villkor beträffande under vilka tider grumlande arbeten får utföras.

Radiokommunikation

Bolaget har åtagit sig att genomföra de anpassningsåtgärder som erfordras för att upprätthålla funktionen för de radiolänkstråk som kan beröras av utbyggnaden. Åtaganden i fråga omfattas av det allmänna villkoret.

Kulturmiljö

Bolaget har åtagit sig att genomföra anpassningsåtgärder som syftar till att minimera påverkan på kulturmiljön. Dessa åtaganden omfattas av det allmänna villkoret.

Rennäring

I villkor 2 i tillåtighetsbeslutet anges att åtgärder ska vidtas i syfte att kompensera för det intrång som verksamheten förorsakar rennäringen. Med hänvisning till att villkor 2 har föreskrivits i tillåtighetsbeslutet gör regeringen bedömningen att rennäringen i d

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

områden som bedöms vara av riksintresse inte kommer att påtagligt försvåras. En förutsättning för att tillåtligheten ska gälla är således att bolaget följer vad som stadgas i villkor 2 i tillåtlighetsbeslutet.

Bolaget och Östra Kikkejaure sameby har träffat ett avtal som, enligt båda parter, innebär att bolaget utger en överenskommen full ersättning till samebyn för den påverkan på rennäringen som kan härledas till vindkraftutbyggnaden.

Mot bakgrund av ovanstående gör Miljöprövningsdelegationen bedömningen att vad som har föreskrivits i villkor 2 i tillåtlighetsbeslutet beträffande rennäring har tillgodosetts. Härav följer att det inte föreligger skäl att föreskriva om ytterligare villkor till skydd för den rennäring som bedrivs på Östra Kikkejaurs marker.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att regeringen i villkor 2 i tillåtlighetsbeslutet inte har gjort någon avgränsning beträffande från vilken tidpunkt villkoret ska gälla. Villkoret ska således gälla omedelbart och utgångspunkten torde därför vara att de åtgärder som lämpligen bör vidtas inte ska vara föremål för bedömning vid ett senare tillfälle.

Bolaget har vid flera tillfällen under ärendets handläggning beretts möjlighet att redovisa om bolaget och Semisjaur-Njarg sameby har olika syn beträffande verksamhetens påverkan på rennäringen. I villkor 2 i tillåtlighetsbeslutet framgår att bolaget ska samråda med berörda samebyar och att avsikten med samrådet är att vindkraftverk och vägar ska lokaliseras så att påverkan på rennäringen begränsas så långt som möjligt.

Beträffande den direkta påverkan på Semisjaur-Njargs renbetesmarker har bolaget uppgivit att bolaget är berett att erbjuda samebyn ett avtal enligt samma förutsättningar som för Östra Kikkejaure sameby. Dock ska en anpassning göras till den betydligt mer begränsade påverkan som bedöms uppkomma för rennäringen inom Semisjaur-Njargs område.

Beträffande den indirekta påverkan framför bolaget att det avtal som har slutits med Östra Kikkejaure ska förhindra att renar rör sig över gränsen mellan samebyarna. Bolaget bedömer utifrån detta att någon indirekt skada inte ska ske för Semisjaur-Njarg sameby.

Bolaget har dock inte redovisat i ansökan vilka åtgärder som ska vidtas i syfte att kompensera för det intrång som verksamheten kan förorsaka rennäringen. Miljöprövningsdelegationen anser det vara fullt rimligt att bolaget redovisar de åtgärder som avses vidtas till skydd för rennäringen för att Semisjaur-Njarg sameby ska kunna ta ställning till hur åtgärderna i fråga kan antas påverka den verksamhet som samebyn bedriver. Detta gäller såväl för den ansökta verksamhetens direkta och indirekta påverkan på rennäringen.

Bolaget har föreslagit att frågan om behovet av kompensationsåtgärder ska sättas på provotid. En förutsättning för att en provotid ska kunna meddelas är att denna inte står i konflikt med vad som stadgas i villkor 2 i tillåtlighetsbeslutet.

2014-05-20

551-3836-13

2581-4106

I mål M 824-11 har Mark- och miljööverdomstolen kommit fram till att det bör finnas ett skyddsavstånd på fem kilometer mellan närmaste vindkraftverk och ett område av stor betydelse för rennäringen. Fastställandet av skyddsavståndet har fastställts med utgångspunkt från förutsättningarna i det aktuella målet.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att det är oklart vilka områden som kan komma i fråga för utbyggnad av vindkraft mot bakgrund av den diskussion som förs mellan Försvarsmakten och bolaget. Detta talar för att det föreligger förutsättningar att nyttja provotidsinstrumentet. Miljöprövningsdelegationen finner dock att en förutsättning för att provotidsinstrumentet ska kunna nyttjas är att det vid gränsen mellan samebyarna fastställs en provisorisk föreskrift där det föreskrivs att det ska finnas en buffertzon inom vilken vindkraftverk inte får uppföras. Föreskriften ska gälla fram till dess att provotiden är avslutad.

Utifrån de uppgifter som har redovisats beträffande rennäringen i detta ärende samt i det underlag som har legat till grund för regeringens tillåtlighetsbeslut finner Miljöprövningsdelegationen att fram till dess att provotiden är avslutad får vindkraftverk inte anläggas inom fyra kilometers avstånd från gränsen mellan Östra Kikkejaure sameby och Semisjaur-Njarg sameby. Det innebär att någon direkt påverkan inte kan äga rum innan dess att Semisjaur-Njarg sameby har beretts möjlighet att ta ställning till de åtgärder som kan vidtas för att kompensera rennäringen för eventuellt intrång.

Vidare torde det provisoriska skyddsavståndet innebära att indirekt påverkan på rennäringen, som kan hänföras till vindkraften, inte torde vara aktuell.

Miljöprövningsdelegationen finner att det som föreskrivs ovan är förenligt med det som föreskrivs i villkor 2 i tillåtlighetsbeslutet. Provotidsredovisningen bör inges inom två år från att detta beslut har vunnit laga kraft. Det föreligger inte något hinder för bolaget att inkomma med underlag innan denna tidpunkt om erforderligt underlag finns tillgängligt. Det bör dock framhållas att bolaget inte kan åläggas ansvar för störningar som inte kan hänföras till den av bolaget ansökta verksamheten.

Nedfall av is och snö

Avspärningar finns normalt inte runt vindkraftverk vilket innebär att det rörliga fri-luftslivet inte hindras och att människor har möjlighet att komma i närheten av verken.

Is och snö likväl som material från vingar, turbin och torn kan vid vissa väderleksförhållanden eller om olyckliga omständigheter i övrigt inträffa falla ner i omedelbar närhet av verken.

Bolaget har åtagit sig att utrusta vindkraftverken med avisningssystem vilket innebär att förutsättningarna för bildning av is på bladen reduceras. Detta åtagande omfattas av det allmänna villkoret. Därutöver kommer skyltar att sättas upp i närheten av vindkraftverken med information om verksamheten och risker med att vistas i närheten av anläggningen. Miljöprövningsdelegationen konstaterar att uppsättande av varningsskyltar samt installation av avisningssystem är skyddsåtgärder som normalt

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

bedömts vara rimliga åtgärder att vidta i syfte att minimera risken för nedfall av snö och is. Det har inte framkommit skäl som talar för att det finns anledning att vidta ytterligare skyddsåtgärder än de ovan angivna.

Hinderbelysning

Bolaget avser att placera hinderbelysningen så att påverkan på bebyggelse blir så liten som möjligt inom ramen för Transportstyrelsens regler beträffande hinderbelysning för höga byggnader. Vidare kan ljusstyrkan anpassas efter väderlek och tid på dygnet vilket innebär att störningarna kan minimeras. Miljöprövningsdelegationen konstaterar att hinderbelysningen kommer att påverka landskapsbilden samt även synas för omgivande bebyggelse när det är mörkt utomhus.

Mot bakgrund härav anser Miljöprövningsdelegationen att bolaget, så långt det är möjligt inom ramen för gällande bestämmelser från Transportstyrelsen, bör utforma anläggningen så att påverkan från hinderbelysningen minimeras för närboende.

Övriga hänsynsregler

Miljöprövningsdelegationen anser att bolaget i ansökan och miljökonsekvensbeskrivning har visat att även övriga hänsynsregler i 2 kapitlet miljöbalken har uppfyllts i godtagbar utsträckning.

Kompensationsåtgärder

Bolaget har i ansökan åtagit sig att genomföra vissa kompensationsåtgärder. Dessa omfattas av villkor 1 i detta beslut. Därutöver har Miljöprövningsdelegationen funnit att bolaget ska åläggas att under en provotid utreda vilka kompensationsåtgärder som lämpligen kan vidtas som kompensation för intrånget i friluftslivet i Sodokbergens naturreservat och Dubblabergens naturreservat.

Tillståndets omfattning

I skälen för regeringens beslut om tillåtlighet anges att de villkor som har meddelats för tillåtligheten kan medföra att det högsta antalet tillåtna vindkraftverk inte går att uppföra. I detta beslut har Miljöprövningsdelegationen föreskrivit villkor som begränsar var inom Etapp 2 vindkraftverk kan uppföras. Bolaget har vidare uppgivit att den snabba teknikutvecklingen inom vindkraftområdet kan medföra att det uppförs färre vindkraftverk inom etapp 2 än det antal som tillståndet möjliggör.

Mot bakgrund av ovanstående finner Miljöprövningsdelegationen att det saknas skäl att explicit begränsa tillståndet beträffande antalet vindkraftverk som får uppföras inom etapp 2. Detta följer även regeringens utformning av tillåtlighetsbeslutet beträffande begränsning av verksamhetens omfattning.

Regeringen har föreskrivit tidpunkt för när byggnads- och anläggningsåtgärder senast ska ha vidtagits samt att tillåtligheten förfaller för den del av verksamheten för vilka sådana åtgärder inte har vidtagits vid denna tidpunkt. Härav följer i detta beslut att ovan nämnda åtgärder ska ha vidtagits senast den 31 december 2021 samt att tillståndet förfaller för den eller de delar av verksamheten för vilken ovan nämnda åtgärder inte har vidtagits vid denna tidpunkt.

Länsstyrelsen
Norrbotten

Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

76(79)

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

Med hänsyn till vad som stipuleras i tillåtlighetsbeslutet för Markbygden så gäller detta tillstånd i 30 år från det att verksamheten eller del av denna i någon del av Markbygden har tagits i drift. I beaktande av att tillåtlighetsbeslutet gäller för hela Markbygden så innebär det att ovanstående tidsperiod börjar löpa så fort verksamheten i någon del tas i drift inom någon av de etapper som avses uppföras i Markbygden.

Bolaget har anmält (dnr. 555-1890-14) att det första vindkraftverket inom Etapp 1 har tagits i drift den 20 november 2013. Därav följer att detta tillstånd gäller till och med den 19 november 2043.

Ekonomisk säkerhet

I villkor 8 i regeringens tillåtlighetsbeslut anges att området ska återställas i så nära ursprungligt skick som möjligt. Det innebär att när verksamheten har avslutats ska verken nedmonteras. Vidare ska efterbehandlings- och återställningsåtgärder för återställning av området genomföras. Av detta följer att säkerheten bör ges en tillräcklig storlek för att det som stadgas i villkor 8 i tillåtlighetsbeslutet kan efterlevas när verksamheten avvecklas.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att anläggningen efter sitt uppförande har ett stort ekonomiskt värde men att värdet kan komma att avta med tiden. Detta talar för att storleken på säkerheten kan byggas upp efterhand.

Dock anser Miljöprövningsdelegationen att det bör finnas en säkerhet när anläggningen tas i drift men att huvuddelen av säkerheten kan byggas upp under den senare delen av driftskedet. Med hänsyn till svårigheterna att förutspå den framtida inflationen bör storleken på säkerheten utgå från penningvärdet vid tidpunkten för beslutet. Härvid torde det vara lämpligt att utgå från konsumentprisindex, där maj månad 2014 utgör bas för uppräknings av den ekonomiska säkerheten.

Miljöprövningsdelegationen finner att storleken på den säkerhet som har föreslagits av bolaget torde medföra att förutsättningarna att efterleva vad som stadgas i tillåtlighetsbeslutet, beträffande återställning av området efter avslutad verksamhet, tillgodoses i tillräcklig grad.

Miljöprövningsdelegationens sammanfattande bedömning

Den verksamhet som provas i detta ärende kan förorsaka skador och olägenheter på människors hälsa och miljön genom i första hand buller, skuggor, ljus samt eventuellt nedfall av is och/eller snö.

Miljöprövningsdelegationen anser att de villkor som föreskrivs i detta beslut utgör tillräckliga försiktighetsmått för att förebygga att verksamheten medför sådana skador eller olägenheter. Villkoren kan heller inte anses orimliga att uppfylla.

Regeringen har i tillåtlighetsbeslutet för Markbygden angivit att verksamheten går att förena med de allmänna hänsynsreglerna och målen i miljöbalken samt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna.

Länsstyrelsen
Norrbotten
Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

77(79)

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

Miljöprövningsdelegationen finner att verksamheten är förenlig med de villkor som har meddelats av regeringen i tillåtighetsbeslutet för Markbygden.

Miljöprövningsdelegationen anser mot bakgrund av vad som har angivits ovan att det finns förutsättningar att ge tillstånd till verksamheten.

Tidpunkt när beslutet börjar gälla

Miljöprövningsdelegationen anser att verksamheten inte ska få påbörjas innan dess att beslutet vunnit laga kraft eftersom det inte har framkommit sådana skäl som avses i 22 kapitlet 28 § miljöbalken.

Igångsättningstid

Regeringen har i sitt beslut för Markbygden föreskrivit att byggnads- och anläggningsåtgärder ska ha vidtagits senast den 31 december 2021 samt att tillåtligheten förfaller för den del av verksamheten för vilka sådana åtgärder inte har vidtagits vid denna tidpunkt.

För att undvika att det för miljöfarlig verksamhet finns tillstånd som inte används av verksamhetsutövaren ska Miljöprövningsdelegationen enligt 22 kapitlet 25 § 2 st. miljöbalken besluta vilken igångsättningstid som ska gälla för verksamheten.

Miljöprövningsdelegationen anser därför att den verksamhet som detta beslut avser måste påbörjas senast den 31 december 2021. I annat fall upphör detta beslut att gälla.

Delgivning av beslutet

Eftersom delgivning ska ske med en obestämmd krets personer anser Miljöprövningsdelegationen att beslutet ska delges genom kungörelsedelgivning enligt delgivningslagen. Kungörelsen ska inom tio dagar från dagen för detta beslut införas i tidningarna Norrbottens Kuriren, Piteå-tidningen samt Post- och Inrikes Tidningar. Beslutet hålls tillgängligt på länsstyrelsen, miljöskyddsenheten, Stationsgatan 5 i Luleå och hos kommunens nämnd för miljöskyddsfrågor. Delgivning anses ha skett två veckor efter detta beslut.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas hos Mark- och miljödomstolen i Umeå. I bilaga 5 finns närmare upplysning om hur man gör.

Beslut har fattats av länsstyrelsens miljöprövningsdelegation, som består av ordförande Mona Ejnestrand och miljösakkunnig Anna-Carin Ohlsson. Beredande tjänsteman i detta ärende har varit Kenneth Fors.

Mona Ejnestrand

Anna-Carin Ohlsson

Länssstyrelsen
Norrbotten
Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

78(79)

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

Bilagor:

1. Karta över etapp 2 i Markbygdens vindkraftpark
2. Karta över kärnområde för fladdermöss
3. Karta över Buffertzonen för Brushane
4. Karta över våtmarkerna Stormyran, Storstensmyran och Vägmyran
5. Hur man överklagar

Kopia till:

- ✓ Miljö- och byggnämnden i Piteå kommun, 941 85 PITEÅ
- ✓ Kommunstyrelsen i Piteå kommun, 941 85 PITEÅ
- ✓ Myndighetsnämnden, 942 85 ÄLVSBYN
- ✓ Miljö- bygg- och hälsoskyddsnämnden i Arvidsjaur, 933 81 ARVIDSJAUR
- ✓ Arvidsjaur flygplats AB, 933 91 ARVIDSJAUR
- ✓ TeliaSonera, Telia-Vindkraft@teliasonera.com
- ✓ Östra Kikkejaure sameby, c/o Anders Ruth, Idrottsgatan 1a, 933 34 ARVIDSJAUR
- ✓ Semisjaur-Njarg sameby, Att. Anders-Erling Fjällås, Ringvägen 6, 930 90 ARJEPLÖG
- ✓ Västra Kikkejaure sameby, Att Jörgen Persson, Bergstedsgatan 3, 933 33 ARVIDSJAUR
- ✓ Sametinget, Box 90, 981 33 KIRUNA
- ✓ Naturvårdsverket, 106 48 STOCKHOLM
- ✓ Havs- och vattenmyndigheten, Box 11 930, 404 39 GÖTEBORG
- ✓ SGU, Box 670, 751 28 UPPSALA
- ✓ MSB, 651 81 KARLSTAD
- ✓ Energimyndigheten, Box 310, 631 04 ESKILSTUNA
- ✓ Svenska Kraftnät, Box 1200, 172 24 SUNDBYBERG
- ✓ Försvarsmakten, PROD INFRA, 107 85 STOCKHOLM
- ✓ Plan- och miljöförvaltningen, Aktförvararen, 941 85 PITEÅ
- ✓ Annica Hällström, Trundövägen 184, 945 34 ROSVIK
- ✓ Christer Berglund, Kågevägen 38 D, 931 38 SKELLEFTEÅ
- ✓ Ulf Berglund, Myrheden 42, 930 55 JÖRN
- ✓ Destination Arctic Circle AB, Drottninggatan 3 B, 930 90 ARJEPLÖG
- ✓ Andreas Nilsson, Svarvargatan 9, 941 48 PITEÅ
- ✓ Tommy Fleur och Gunny Lagerqvist, Morjhult, Kaggagården 5, 51 793 TÖLLSJÖ
- ✓ Erika Lindkvist, Odlingsgatan 10 H, 933 34 ARVIDSJAUR
- ✓ Robert Eriksson, Hantverkargatan 12, 933 33 ARVIDSJAUR
- ✓ Robert Eliasson, Mossvägen 15, 941 42 PITEÅ
- ✓ Ove Johansson, Eggegrundsvägen 12 1 tr, 121 56 JOHANNESHÖV
- ✓ Maria Lindkvist, Stallgatan 17 B, 933 32 ARVIDSJAUR
- ✓ Lars Stenberg, Arvidsjaursvägen 1417, 946 91 ROKNÄS
- ✓ Karl-Erik Ekström, Hamnplan 4 B, 941 61 PITEÅ
- ✓ Johan Johansson, johanso.johansson@gmail.com
- ✓ Egon Hirvonen, Havregatan 8, Öjebyn
- ✓ Thom Lindblom, Skogsgatan 40, 933 33 ARVIDSJAUR
- ✓ Jerry Lindblom, Åsgatan 28, 942 95 VIDSEL
- ✓ Ivan Lindblom, Sandbacksgatan 20, 933 33 ARVIDSJAUR
- ✓ Gun Lindblom Österlund, Nygatan 40, 933 33 ARVIDSJAUR

Länsstyrelsen
Norrbotten
Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

79(79)

2014-05-20

551-3836-13
2581-4106

- Naturskyddsföreningen i Norrbottens län, lars.andersson@naturskyddsforeningen.se
- ✓ Steve Daurer, Dartsel 1, 933 91 ARVIDSJAUR
 - ✓ Sveriges Ornitologiska Förening, Stenhusa Gård, Lilla Brunneby 106, 386 32 MÖRBYLÅNGA
 - ✓ Tomas Lidström och Lise-Lotte Österlund, [Svensbyvägen](#) 160, 944 73 PITEÅ
 - ✓ Elin Lindkvist, Snårbäcksliden 6, 942 93 ÄLVSBYN
 - ✓ Magnus Lundström, Kedjegatan 3, 941 34 PITEÅ
 - ✓ Roger Lundström, Färjtorpsvägen 35, 943 33 ÖJEBYN
 - ✓ Stefan Lundström, Rotegatan 9, 943 35 ÖJEBYN Åke Gustavsson, Mandträsk 2, 942 03 KOLER
 - ✓ Naturskyddsföreningen i Piteå och Norrbottens Ornitologiska Förening, Att. Ove Persson, Lillbovägen 86, 941 66 PITEÅ
 - ✓ Harriette Nilsson, Ullerudsbacken 85 lgh 1101, 123 73 FARSTA
 - ✓ Maja Eriksson, Hantverkargatan 12, 933 33 ARVIDSJAUR
 - ✓ Gunilla Rutberg, Blidvägen 64, 976 32 LULEÅ
 - ✓ Kjell Rutberg, Jönsvägen 2, 955 31 RÅNEÅ
 - ✓ Ulf Gustafsson och Annalena Gustafsson, Långsel 8, 933 91 ARVIDSJAUR
 - ✓ Margareta Offermann, Rälsgatan 7, 942 35 ÄLVSBYN
- Koler fastighetsägareförening, Kenth.Greus@pitea.se

2 Områdesbeskrivning

Kapitlet beskriver först de förutsättningar som råder i hela området för Markbygdens vindkraftpark därefter förutsättningarna för Etapp 2. De rådande förutsättningarna beskrivs med avseende bland annat på markanvändning, landskap, naturvärden, friluftsliv och kulturmiljöer mm.

2.1 Markbygden idag

Markbygdenområdet

Markbygden, en vidsträckt skogsbygd mellan två älvdalar som ligger inom den mellanboreala vegetationszonen i övergången mellan det flacka kustlandet och inlandets barndominerade taiga. Markbygdens vindkraftpark, är beläget i sydvästra delen av Piteå kommun, i ett höjdområde mellan Åbyälven i söder och Lillpite-älven i norr, figur 1.1.1.

Området ligger i gränslandet där norra Norrlands vågiga bergskulturlandskap med orogulbunda dalstråk övergår i bergskullslätter. De högsta höjderna (mer än 500 m.ö.h.) finns i den inre, västra delen av området.

Skogsbruk är den dominerande markanvändningen i landskapet, men kring byar och enskilda gårdar finns viss åkermark. Skogen som prägar landskapet ägs till största delen av skogsbolag. Efter omfattande avverkningar på 1970-talet dominerar stora ungskogar delar av området. Rennäringen är avsevärt sett också en mycket betydelsefull markanvändning i Markbygden.

Markbygden har, bland annat till följd av skogsbrukets mekanisering, alltsedan 1950-talet förlorat stora delar av sin befolkning. När bland annat järnvägen och skogen gav som flest arbetstillfällen på 1940- och 50-talet hade Markbygden ca 4000 invånare, jämfört med drygt 400 idag.

Befolkningsutvecklingen i området har varit negativ under åren 1999 – 2010 då befolkningen minskat med ca 30 %. Aldersfördelningen avviker från Piteå kommun i övrigt genom det stora överskottet av äldre personer. Förvärvsfrekvensen är betydligt lägre än för kommunen i övrigt.

Idag är befolkningen koncentrerad till ett tiotal byar. I närheten av området finns Långträsk (ca 260 invånare), Koler (ca 80 invånare), Åtråsk och Storsund (ca 70 invånare).

Både det allmänna och enskilda serviceutbudet är begränsat i området. Långträsk skola och förskola stängdes 2011. I Långträsk finns livsmedelsbutik med bensinförsäljning, hotell och kyrka. I Lillpite finns en livsmedelsaffär och en affär med knutsa och matservering. I Koler finns bl a lanthandelsmuseum.

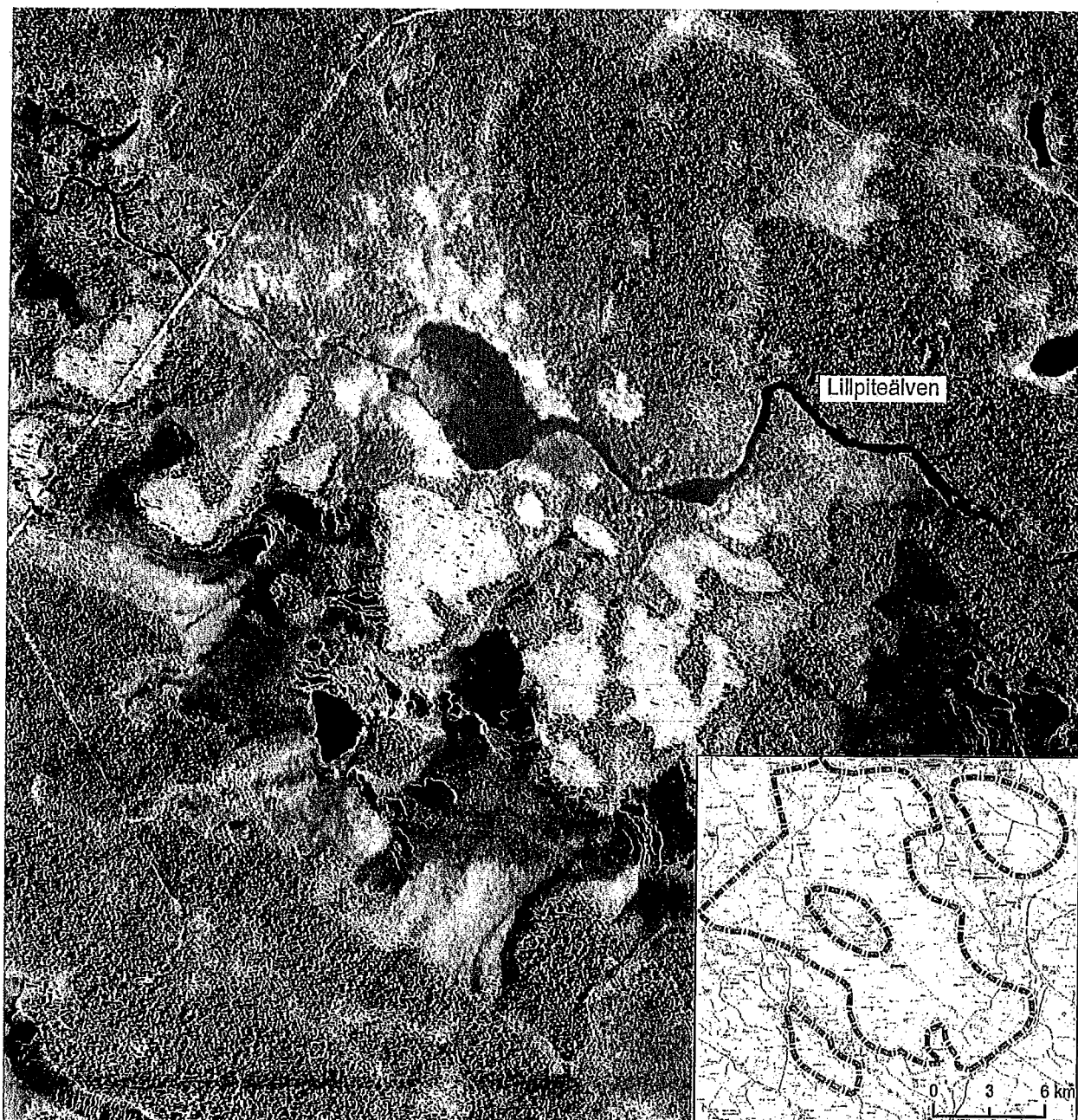
Kommunens målsättning för att på sikt kunna hålla servicenivån är att försöka bryta den negativa befolkningsutvecklingen samt att verka för en ökning av antalet arbetstillfällen i området.

Markbygdens vindkraftpark, Etapp 2

Avgränsningen och valet att göra planerad uppbyggnad inom det utvalda området för Etapp 2 har gjorts från det samlade områdets förutsättningar. Etapp 2 ligger väster om stambanan och har goda vägförbindelser med hamnen i Haraholmen. Vidare är sträckan för anslutning till överliggande elnät förhållandevis kort. Markerna inom området ägs till största delen av Sveaskog med vilket bolaget har nyttjanderättsavtal.

Figur 2.1.1 Markbygdens vindkraftpark Etapp 2.

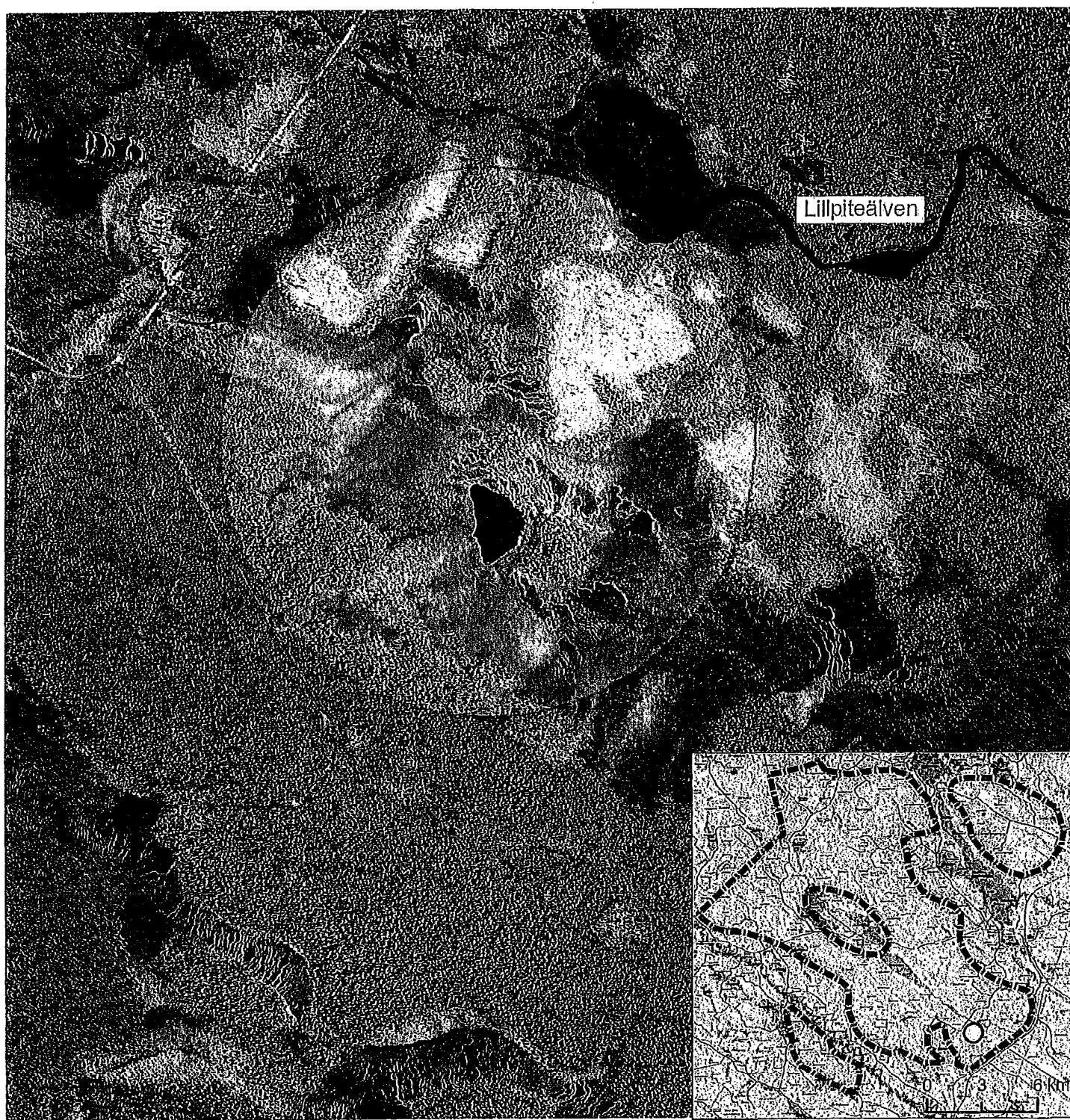
Ettapp 2

Bedömt kärnområde för fladdermöss vid Bastatjärn

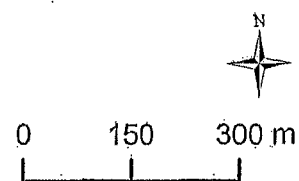
0 150 300 m

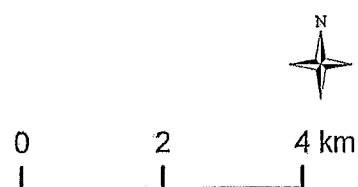
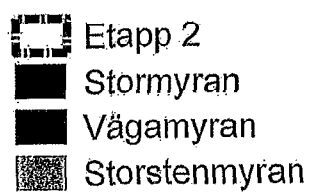

Ettapp 2

500 m buffertzoon Brushane

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.

